JEWISH PUBLIC LIBRARY, TORONTO

Digitized by the Internet Archive
in 2026

https://archive.org/details/way0000jehl

אינהאלט:

זייט

ודוי — — — — — — — — — — — — — — 5
זיד אנהענגען — — — — — — — — — — 29
בילדער — — — — — — — — — — — — — 57
ארויסגעפאלען — — — — — — — — — — 77
די קאזע — — — — — — — — — — — — 101
צווישען טרעמפס — — — — — — — — — 123
וואנדער יאטען און פרעהליכע קעצלאד — — 153
צוויי טויזענט טרעמפס — — — — — — — 175
ביקעס — — — — — — — — — — — — — 197

יידישע
פאלקס ביבליאטעק
מארקאטע
JEWISH PUBLIC LIBRARY, TORONTO

ודוי.

אינ'ם שטאאט נעוואדא האב איך אמאל אפגעלייגנערט א פרוי. צוויי שעה נאכאנאנד האב איך געוועבט דעם לויגען, איינמאל זיך ניט פארהיקעט, ניט רויט געווארען. איך וויל זיך פאר איהר ניט פארענטפערען. דאס ניט, איך וויל אבער די זאך ערקלערען. צום אומגליק וויים איך ניט ווי מען רופט איהר און האב ניט איהר אדרעס. אויב זי וועט לייענען אט די שורות וועט זי מיר זיכער צושרייבען א בריף.

נעווען איז דאס אין רענע נעוואדא אינ'ם זומער פון 1892. עס איז געווען ירידצייט. קלויינע גנבים, אלערליי שווינדלער, און א גאנצע מחנה הונגעריגע טרעמפס האבען באלאגערט דאס שטעטל ווי די היישעריקען. אט די הונגעריגע טרעמפס האבען טאקע געמאכט דאס שטעטל פאר א „הונגעריג" שטעטל. זיי האבען אזוי אפט „געהאקט" אין די חינטער־טירען פון די שטאטיגע באלעאטים ביז מען האט זיי גאר אויפגעהערט צו ענטפערן.

א ביטער שטעטל מיט „לצים", — פלעגען די טרעמפס אין יענער צייט דאס רופען. ניט איינמאל האב איך א מאלצייט פארפעהלט, הגם איך האב געקאנט גלייך ווי אלע אנדערע „פארקאטשען די פים אויף די פלייצעם" און קלאפען אין די טויערן, זוכען עפעס א „נתינה", אז „עק־טיש" אדער גאר צונויפקלאפען א פאר מטבעות אין גאס. מיר איז איינמאל אזוי שלעכט געווארען אין אט דעם שטעטל, אז איך בין אווע צום וואזאל און זיך שטילערהייט ארויינגעכאפט אינ'ם פריוואטען וואגאן פון א רייזענדען מילאנער. דער צוג האט זיך געריהרט. דער שווייצער

האט זיך נלייך א לאז נעטאז נאר מיר, אט־אט כאפט ער מיך אז ביים קאלנער. עס איז נעווארען זודינ־הויס, נור איך בין שוין נעשטאנען נעבען מילי־אנער. פאר הכנות איז שוין קיין צייט ניט נעבליבען. „גי׳ מיר א קוואדער אויף עכען", האב איך זיך ארויסנעכאפט. אזן ווי איהר זעהט מיך לעבען, דער מילי־אנער האט אריינגעלעגט די האנט אין קעשענע אזן האט מיר נעגעבען... פונקט... א קוואדער. איך וואלט נעמענט שווערען, ער איז אזוי פארטומעלט נעווארען, אז ער האט מיך נעפאלנט אוטאמאטיש. נאכדעם האב איך זיך אויסנעגעסען די נאל. פארוואס איך האב איהם ניט נעבעטען קיין דאלאר. איך וואלט איהם זיכער נעווען נעקראנען. איצטער האב איך נעמוזט ארא׳ פונ׳ם לויפענדען צוג אזן, מיט א קונצינגן מאנעווער אויסמיידען דעם שווייצאר, וואס האט מיר רק נעווא׳לט אריינפארען אין באק. ער האט מיר דוקא ניט נעטראפען. עס ווערט שלים בין נאר, ווען מען דארף ארא׳פ־שפרינגען פונ׳ם נידעריגסטען פלאטפארם־טרעפל פון א וואנאן. וואו מען קען אויפ׳ן ארט ברעכען האלז־אזן נאקען, ניט אויפשטעהן שוין קיין לעבעדיגער, אזן דא, אויבען, אויף דער פלאטפארם, שטעהט א צויאשעטער עטיאפיער אזן ווי׳ל אייך אריינפארען מיט א נומער עלף. אבער א קוואדער האב איך! איך האב איהם!

נאר לאמיר זיך צוריקקערען צו דער פרוי, וואס איך האב אזוי מיאוס אפנעלינגערט. נעווען איז דאס אין אוועגט פונ׳ם לעצטען טאג, וואס איך האב פארבראכט אין רענא. יענעם טאג בין איך נעווען אויפ׳ן וועט־לויף פלאץ, נעקוקט ווי די פערדלאך לויפען אזן פארפעלט עסען מיטאג. איך בין נעווען טויט־חונגעריג. אזן צו די צרות האט מען נאר־וואס אינ׳ם שטעטעל נעהאט ארגאניזירט א קאמיטעט פון נעזעלשאפטליכער זיכערהייט, כדי דאס צו באפרייען פון אזעלכע הונגעריגע מה־יעשה׳ניקעם ווי איך. דאס נעזעץ האט שוין נעהאט צונויפגעקליבען א מענגע פון מיינע בריידער־טרעמפס, אזן איך האב דערהערט די זוניגע טאלען פון קאליפארניע מיך רופען דורך די קאלטע שפיצען פון די סיררא׳ס. צוויי זאכען האב איך נעמוזט אפטאן איידער איך האב נעקענט אפטרייסלען פון מיינע

פים דעם שטויב פון רענא. ראשית, האָב איך יענע נאכט זיך גע־
מוזט ארויפכאפּען אויף א בלינדער פּלאטפאָרם פון א צוג, וואָס
לויפט אין דער וועסט. צווייטענס — קריגען עפּעם צו עסען.
אפילו די יוגענד אליין וואָלט ניט געוואגט הונגעריגערהייט זיך
ארויסלאָזען אויף א גאנצער נאכט צו פאָרען אויף א פּלאטפאָרם
פון א צוג, וואָס לויפט דורך טונעלען, און אייביגע שנעען פון די
הימעל־הויכע בערג.

צו קריגען עפּעם אין מויל אריין איז אָבער געווען א גאנץ
שווערער עסק. אין א צענדליגנ הייזער האָט מען מיר געווייזען
די טיר. טיילמאל האָט מען מיך גאר אָנגעזידעלט און מיר מודיע
געווען וועגען דער צוגעריגעלטער דירה, וואָס וואָרט אויף מיר און
וועלכע איך האָב זיך כשר פאַרדינט. די צרה איז, וואָס אָט די
באהויפטונגען זענען טאקע געווען אמת. אָט דערפאר טאקע האָב
איך זיך געוואלט אוועקלאָזען יענע נאכט אין דער וועסט. דאָס ge־
זעץ איז געווען וואר און האָט נעגישטערט די הונגעריגע און היימ־
לאָזע, פאר וועמען אייגענטליך די דירה מיט די גראָטעס איז ge־
וועו צוגעגרייט.

אין אנדערע הייזער האָט מען די טיר פאַרהאקט מיר אין
פּנים, פאַרקירצט מיין העפּליך־ און הכנעה'דיג־אויסגעשטעלטע
בקשה מיר געבען עפּעם צו עסען. אין איין הויז האָט מען די טיר ניט
געעפענט. שטעה איך אויפ'ן גאניקעל און קלאָפּ און פון אינווייניג
קוקט מען צו מיר ארויס דורכ'ן פענסטער. אָט טוען זיי א הויב
א קליין נעווונט אינגעלע: זאל ער אויך זעהען דעם טרעמפּ, וואָס
וועט ביי זיי אין הויז קיין עסען ניט באקומען.

ווי עס שיינט, וועל איך זיך שוין מוזען אראָפּכאָפּען צו די
גאר אָרימע נאר שפּייז. די אָרעמסטע זענען די לעצטע זיכערע
רעטונג פון דעם הונגעריגען טרעמפּ. אויף זיי קען מען זיך שטענ־
דיג פאַרלאָזען. זיי קעהרען זיך קיינמאל ניט אָפּ פון דעם הונגעריגען.
אומעטום, איבער אלע פאראיניגטע שטאָטען האָט מען מיר ווי־
פיל מאל אפּגעזאגט צו נעבען עסען אין דעם גרויסען הויז אויפ'ן
בארג; און שטענדיג האָב איך געקראָגען עסען אין דעם קליינעם

שטיבעל נעבען טייכל אדער זומפ, מיט זיינע צעבראכענע פענסטער, פארשטעקטע מיט שמאטעס, מיט זיין אויסגעמאטערטער מוטער. אה, איהר צדקה־העגדלער! געהט צו די ארעמע זיך לערנען, ווייל נאר די ארעמע אליין זענען אמת'ע בעלי־צדקה. זיי גיבען ניט אוז קארגען ניט פון זייער איבערפלום. זיי האבען גארניט קיין איבערפלום. זיי גיבען שטענדיג דערפון, וואס זיי דארפען פאר זיך, און נאנץ אפט דערפון, וואס זיי דארפען דרינגליך־נויטיג פאר זיך אליין. צואוואדרפען דעם הונט א ביין — איז ניט קיין צדקה. צדקה איז — טייל־ען דעם ביין מיט'ן הונט, בעת איהר זייט אזוי הונגעריג ווי דער הונט.

איין הויז, וואו מען האט מיר נארניט געגעבען האט זיך מיר באזאנדערס איינגעקריצט אין מיין זכרון. די פענסטער פון דער ווראנדע זענען ארויס צום עס־צימער, דורך וועלכע איך האב געזעהען א מאן זיצען און עסען א קוכען — א גרויסען פלייש־קוכען. איך שטעה אזוי אין דער אפענער טיר, ער רעדט מיט מיר און עסט דערווייל ווייטער. ער איז געווען א פארמעגליכער און צוליב זיין הצלחה האט ער, געווען הנליך, געקוקט פון אויבען ארא אויף זיינע וועניגער גליקליכע ברידער.

האקט ער מיר גלייך איבער מיין בקשה צו געבען עסען און שיסט ארויס:

„איך גלויב נאר ניט, דו זאלסט וועלען ארבייטען".

דאס האט זיך נאר ניט אנגעקערט צום ענין. איך האב אפילו קיין ווארט ניט דערמאנט וועגען ארבייט. די טעמע פון דעם געשפרעך, וואס איך האב פארפירט איז נאר געווען: „שפייז". ארבייטען האב איך טאקע ניט געוואלט. איך האב נאר יענע נאכט זיך געוואלט ארויפכאפען אויפ'ן צוג, וואס געהט אין דער ווסט.

— דו וועסט ניט ארבייטען וועז דו האסט אפילו א געלע־גענהייט, — רייצט ער מיך ווייטער.

איך כאפ א קוק אויף זיין מילדער פרוי און זעה, אז וועז ניט אט דער צערבערוס, וואלט איך שוין געקראגען א חלק פון דעם פלייש־קוכען. אבער צערבערוס איז איינגעטונקען אינ'ם קוכען, און

(41)

איך זעה אז איך מוז איהם איבערבעטען, אויב איך וויל נאר בא־קומען א חלק. טו איך א זיפץ און נעם אז זיין ארבייט־מאראל.

— פארשטעהט זיך, איך וויל ארבייטען — נאר איך איהם.

— כ'גלויב דאס נישט. — הירזשעט ער ארויס.

— פריאוו מיך אויס, — ענטפער איך, צופאסענדיג זיך צום ליגען.

— גוט. — זאגט ער, — קום צוגעהן מארגען אינדערפריה צום ראג פון דער אוו דער גאס (איך האב פארגעסען דעם אדרעס) — דו ווייסט דאך וואו די אפגעברענטע געבוידע איז, אוו איך וועל דיך שטעלען צו דער ארבייט, ארויפווארפען ציגעל.

— גוט, מיין הער; איכ'ל דארטען זיין.

ער טוט א ווארטשע אוו עסט ווייטער. ווארט איך. אין א פאר מינוט ארום טוט ער אויף מיר א קוק מיט אן „א י ד־ה א ב־נ ע מ י נ ט, ־א ז־ד ו־ב י ס ט־ש ו י ן־נ י ט א" — אויסדרוק אויף זיין פנים אוו פרעגט:

— נו?

— איך... איך ווארט, כ'וויל עפעם עסען, — טו איך איי־דעל א זאג.

— איך האב אבער נעוואוסט, דו וועסט ניט ארבייטען! ברומט ער ארויס.

ער איז, פארשטעהט זיך, נעווען גערעכט; נאר צו דעם שלום איז ער אבער נעקומען דורך לייענען מיינע געדאנקען, וויל זיין לאגיק האט דאס באין אופן ניט געקענט אויסדרינגען. נאר דער בעטלער ביי דער טיר מוז שטעהן מיט הכנעה, נעהם איך אן זיין לאגיק, ווי איך האב אנגענומען זיין מארא.

— איהר פארשטעהט, איך בין איצט הונגעריג, — זאג איך נאך איידעלער. — מארגען אינדערפריה וועל איך זיין נאך מעהר הונגעריג. בארעבענט נאר, וויי הונגעריג איך וועל זיין, וועז איך וועל ווארפען ציגעל א גאנצען טאג אהן עסען. אויב איהר ווענט מיר איצט געבען עפעם צו עסען, וועל איך נאר אנדערש קענען ארבייטען מארגען ביי די ציגעל. —

פארטראכט ער זיך אזוי ערענסט איבער מיין ענטפער, און דערווייל עסט ער ווייטער, און זיין פרוי ציטערט אוש, אט־אט מישט זי זיך אריין און בעט אונז איבער, אבער זי האלט זיך אפ.

— הער וואס איכ׳ל דיר זאגען — מאכט ער צו מיר און קייעט אלץ, — דו קום צו דער ארבייט מארגען און ארום מיטאג־צייט וועל איך דיר געבען גענוג געלט אויף א מאלצייט. און לאמיר זעהען צו דו ביסט טאקע ערענסט צו ניין.

— אין דער זעלביגער צייט — פאנג איך אן; נאר ער שלאנט מיר גלייך איבער.

— אויב איכ׳ל דיר איצטער עפעס געבען צו עסען — וועל איך דיר שוין קיינמאל מעהר אין די אויגען ניט זעהען. יא, איך קען אייער חברה. טו א קוק אויף מיר. איך בין קיינעם ניט שולדיג. איך האב זיך נאר קיינמאל ניט ארפגעלאזט אזוי נידעריג צו בעטען ביי עמיצען שפייז. אויף מיין עסען האב איך שטענדיג פארדינט. די צרה מיט דיר איז, וואס דו ביסט פויל און צעלאזען. איך זעה דאס אויף דיין פנים. איך האב געארבייט און בין געווען ארענטליך. וואס איך בין איצטער האב איך פון זיך אליין נעמאכט. דו קענסט אויך טאן דאס זעלביגע, וועז דו ארבייטסט נאר און ביסט ארענטליך.

— ווי איהר? פרעג איך.

אך! קיין איין שטראל פון הומאר האט נאך קיינמאל ניט דורכגעדרונגען די טונקעלע, אין ארבייט צוואוויקטע נשמה פון אט דעם מענשען.

— יא, ווי איך, — ענטפערט ער.

— מיר אלע? פרעג איך.

— יא, איהר אלע, — ענטפערט ער איבערצייגענד.

— אבער, — זאג איך: — וועז מיר אלע ווערען ווי איהר, ווער וואלט פאר אייך געשלעפט ציגעל?

איך מעג שווערען, אז א שמייכעל האט א פינקעל געטאן אין זיין פרוי׳ס אויגען. ער אבער איז פארציטערט געוואָרען — צי האט אויף איהם געווירקט די שרעקליכע מעגליכקייט פון א רע־

פֿאַרמירטער מענשהייט, וואו ער וועט ניט קענען קריגען קיין צי־
געל־וואַרפֿער, צי מיין חוצפּה — דאָס וועל איך שוין קיינמאָל ניט
וויסען.

— וואָס וועל איך מיט דיר טענה'ן, — האָט ער א ברום
געטאָן: — פֿאַרנעם זיך פון דאַנען, דו אומדאַנקבאַרער יונג!

טו איך א שאַר מיט די פּיס צו צייגען, אַז איך האָב בדעה
אוועקצוגעהן און פֿרעג: — און קיין עסען קריג איך ניט?

פֿלוצלונג שטעלט ער זיך אויף. א מענש איז ער געווען א
גרויסער און איך בין דאָך א פֿרעמדער אין א פֿרעמד לאַנד און דער־
צו זוכט מיך קהל. איך טראָג זיך האָסטיג אפּ. „אבער פֿאַרוואָס
אומדאַנקבאַר", פֿרעג איך זיך אליין, א קלאַפּ טוענדיג מיט'ן טויער
„וואָס אזוינס, צום טייוועל, האָט ער מיר געגעבען, איך זאָל איהם
דאַנקבאַר זיין?" איך כאַפּ א קוק הינטערווייליעכס. אָט זעה איך
איהם דורכ'ן פענסטער. ער נעהמט זיך ווידער צום קוכען.

אָט איצטער האָב איך שוין גאָר פֿאַרגאַרעט מיין מוט. א סך
הייזער בין איך פֿארביינעגאַנגען און ניט געוואָגט אפילו צוגעהן.
אלע הייזער האָבען געהאַט אויך פּנים און קיין איינס האָט ניט אויס־
געזעהן „גוט". נעה איך אזוי דורך עטליכע קוואַרטאַלען, טרייי־
סעל אביסעל אפּ פון זיך די פֿארצווייפלונג און נעהם זיך אַן מיט
מוט. בעטלען שפּייז איז סך הכל געווען א מין שפּיל, און גע־
פעלען מיר ניט די קאַרטען, האָב איך שטענדיג די ברירה אַנ־
פֿאַנגען איבערניים א קאָז. באשלים איך זיך א נעהם טאָן צום נעקס־
טען הויז. נעה איך צו דעם צו, ס'איז שוין געווען היפּשלאַך פּינס־
טער, און טו זיך א לאָז צו דער קירך־טיר.

איך קלאַפּ שטיל אָן אין טיר און דערזעה א ליעב געזיכט פון
א מיטעליעהריגער פרוי אריינסקומען מיר צו ענטפערן. אין דער רגע
איז ווי דורך רוח־הקודש אריין צו מיר די „מעשה", וואָס איך האָב
באַפֿאַרפט דערצעהלען. איהר דאַרפט וויסען, אַז דער ערפֿאַלג פון
א בעטלער העננט אפּ פון זיין פעהיגקייט צו דערצעהלען א שעהנע
מעשה. קודם כל און טאַקע אין איין רגע כיוז דער בעטלער „תופס
זיין" זיין קרבן. נאָכדעם דאַרף ער דערצעהלען א מעשה, וואָס זאָל

אפעלירען צו דער ספעציעלער פערזענליכקייט אוז טעמפעראמענט פון אט דעם קרבן. אוז טאקע דא ליגט די גרויסע שוערינקייט: אין דעם מאמענט ווען ער איז תופס זיין קרבן מוז ער גלייך אנפאנגען זיין געשיכטע. קיין איין מינוט קען מען ניט אפשפארען אויף זיך צוגרייטען. מיט דער שנעלקייט פון א בליץ מוז ער באגרייפען די נאטור פון דעם קרבן אוז אויפאכטען א נעשיכטע, וואס זאל מאכען א רושם. דער ערפאלרייכער טרעמפ מוז זיין א קינסטלער. ער מוז שאפען ספאנטאן אוז מאמענטאל — אוז ניט אויף א טעמע, וועלכע ער קלייבט זיך אויס פון זיין רייכער פאנטאזיע, נאר אויף דער טעמא, וועלכע ער לייענט ארויס פונ'ם פנים פון דער פערזאן. וואס עפענט איהם די טיר, מעג דאס זיין א וחתן אדער א קארנער, א גוטמוטיגער אדער א בייזער, א מאן, א פרוי אדער א קינד, א צוגעלאוטער אדער א ברוגז'ער, א איד אדער א קריסט, א שווארצער אדער א ווייסער, מעג ער האבען דאסען־פאראורטיילען אדער זיין בריידערליך געשטימט, א קלייניגשטעלדיגער אדער א גרויס־שטאטיגער, אדער וואס ער זאל ניט זיין. אפט טראכט איהר, אז פאר א נרויסען טייל פון מיין ערפאלג אלס דערצעהלונגס־שרייבער האב איך צו פארדאנקען אט דער איבונג אין מיינע טרעמפ־יאהרען. כדי צו קריגען שפייז פאר זיך האב איך נעמוזט דערצעהלען מעשיות, וואס האבען נעקלונגען ווי אמת'דיגע. ביי דער הינטער טיר ווערט צוליב דער דרינגענדער נויט אנטוויקעלט די איבערצייגונגס־קראפט אוז די אויפריכטיגקייט, וואס אלע אויטאריטעטען האלטען אלס יסוד אין דער קונסט פון דער קורצער ערצעהלונג. אויך גלויב איך, אז מיין טרעמפ־לעבען האט מיך געמאכט פאר א רעאליסט. רעאליזם איז די אינציגע סחורה, וועלכע מען קאן ביי דער קיך־טיר אויסמוישען אויף עסענווארג.

נאר אלעמען איז קונסט מעהר ניט ווי די העכסטע מדרגה פון געשיקטקייט, אוז געשיקטקייט ראטעווועט ניט איינמאל אפ א „מעשה". איינמאל, געדענק איך, יבין איך אין ווינעפיג, מיניאטאבא, געלעגען אין א פאליציי־צירקעל. איך האב זיך דעמאלט

געהאט געלאזט אין דער וועסט, פארענדיג מיט א „קאנאדא־פאסי־פישען צוג. פארשטעהט זיך, די פאליציי ווייל וויסען מיין געשיכ־טע. נו, האב איך זיי דערצעהלט די געשיכטע, געיאגט פונ'ם מא־מענט. אויפ'ן קאנטינענט זענען זיי גוואלדיג אומערפארענע מא־טראזען, און וואס קען זיין בעסער פאר זיי, ווי די געשיכטע פון א ים־רייזע? אין א ליגען קענען זיי דאך קיינמאל מיך ניט כאפען. און איך האב זיי דערביבער דערצעהלט א ווייטענדיגע מעשה וועגען מיין לעבען אויף דער נהינום־שיף ג ל ע נ מ א ר. (איך האב איינמאל געזעהען די שיף ג ל ע נ מ א ר געאנקערט אין דעם סאן־פראנציסקא אויסנום.)

איך בין געווען אן ענגלישער לערנאינגעל, זאג איך. זאגען זיי, אז איך רייד ניט ווי אן ענגלישער אינגעל. אין דער רגע האב איך שוין געמוזט שאפען. געבארען און ערצויגען געווארען בין איך אין די פאראייניגטע שטאטען. נאר'ן טוידט פון מיינע עלטערן, האט מען מיך אפגעשיקט קיין ענגלאנד צו מיין זיידען. ער האט עס מיך אפגענעבען אלס לערנאינגעל אויף דער שיף ג ל ע נ מ א ר. איך האף, אז דער קאפיטאן פון דער נ ל ע נ מ א ר וועט מיר מוחל זיין פאר דעם כאראקטער וואס איך האב איהם אין יענער נאכט צונעגעבען אין דעם ווינטפענער פאליציי־צירקעל. אזא גרויי־זאמקייט! אזא ברוטאליטעט! אזא טייוועלשע ענגיאליטעט צו פיניגען מענשען. דאס האט ערקלערט, פארוואס איך בין אין מאנטריאל אנטלאפען פון דער שיף גלענמאר.

ווי אזוי קום איך אין דער סאמע מיט פון קאנאדא און פאחר איצטער אין דער וועסט, ווען מיין זיידע האט נעלעבט אין ענגלאנד? שנעל האב איך באשאפען א פארהיראטע שוועסטער, וועלכע וואוינט אין קאליפארניע. זי וועט שוין אויף מיר אויפפאכען. ברייטלאך האב איך אפגעמאכלט איהר ליעבליכע נאטור. נאר די הארצלאזע פאליציי איז אבער נאך ניט אזוי שנעל פארטיג געווארען מיט מיר. אויף דער שיף בין איך ארויף אין ענגלאנד, צוויי יאהר האב איך אויף איהר געארבייט אויידער איך בין אנטלאפען. וואס האט די שיף געטאן און וואו איז זי געווען אט די צוויי יאהר?

אט איצטער האב איך אט די אומערערפארענע מאטראזען א נעהם נעטאן מיט זיך אויף א רייזע ארום דער וועלט. נעשלייידערט פון די בדויזענד ים־וואסערן, געקוועלט פונ׳ם שטעכיגען וואסער־שטויב האבען זיי צוזאמען מיט מיר געקעמפט מיט א טיפון ארום די ברע־נען פון יאפאן. זיי האבען צוזאמען מיט מיר נעלאדען און אויס־נעלאדען שיפען אין אלע פארטען פון די זיבען ימים. איך האב זיי מיטגענומען קיין אינדיען, ראנגון און כינא, און האב זיי נעלאזט ברעבען צוזאמען מיט מיר דעם אייז ארום דעם פארנעבירג הארן, ביז וואנען מיר האבען לסוף נעאנקערט אין מאנטרעאל.

און דאמאלסט האבען זיי מיר נעהייסען וואדטען א וויל, אז אין פאליציי־מאן איז ערגעץ צווישן אין דער נאכט אריין, בעת איך האב זיך נעוואשימט ביים אייוועו, ברעבענדיג זיך דעם קאפ צו טרעפען, אין וואס פאר א פאסטקע זיי וועלען מיך דאס באלד ארייננארען.

עס האט זיך מיר אפגעריסען אין הארצען, וועו איך האב איהם דערזעהען ביי דער טיר, פאלגענדיג נאך דעם פאליציי־מאן. ניט קיין ציגיינערישער קאפריז האט עס דורכנעשטאבען די דאזיגע קלייטשינקע גאלדענע רינגעלאך דורך זיינע אויערען; ניט קיין פרעירי־ווינטען האבען די דאזיגע הויט פארוואנדעלט אין נע־קנייטשטען לעדער; און ניט קיין שנעי־שטורעמס און משופ׳דינע בערג האבען איהם צונעבעבען דעם דאזיגען וואקלענדיגען נאנג. וועו ער האט א קוק נעטאן אויף מיר, האב איך דערזעהען אין זיינע אויגען דעם אומצוויייפעלהאפטען שטעמפעל פון דער זון אויפ׳ן ים. דאס איז נעווען א טעמע, וואס איך האב באדארפט איבערלייענען אונטער די אויפמערקזאמע בליקען פון א האלבען טוץ פאליציי־לייט — איך, וועלכער איז קיינמאל נישט נעשטוואומען איבער די כינעזישע ימ׳ען, נישט נעווען ארום דעם פאר־נעבירג הארן און נישט אנגעקוקט פאר די אויגען ניט אריין און ניט ראנגון.

איך בין נעווען אין פארצווייפלונג. דאס אומגליק איז צונע־טראטען צו מיר, פארקערפערט אין דער פארם פון אט דעם פאר־

חארטעווטען פון געוויטער און מיט גאלדענע אוירינגלאך באציר־
טען זוהן פון ים. וועך איז ער געווען? וואס איז ער געווען? איך
איך האב געמוזט אויפסניי זיך אריענטירען אין מיין לאגע, ס־ניט
וואלטען די דאזיגע בייזע פאליציי־לייט מיך פארנומען אין א צעל.
דערנאך אין פאליציי־נעריכט, און דערנאך אין אנדערע געפענג־
ניש־צעלען. וועך ער וואלט דער ערשטער מיך אויסגעפרעגט, איי־
דער איך וואלט געווואוסט, וויפיעל ער האט געווואוסט, וואלט איך
געווען פארלארען. צי האב איך אבער ארויסגעגעבען מיין פארצווויי־
פעלטע לאגע פאר די דאזיגע שארפזיכטיגע היטער פון געזעלשאפט־
ליכער זיכערקייט אין וויניפעג? נישט איך. איך האב באגענגט
דעם דאזיגען עלטערען מאטראז מיט א צופריידענער און שטארלענ־
דינער מינע, מיט דער גאנצער כלומר'שטער דערלייכטערונג, וואס
איינער, וואס טרינקט זיך, וואלט ארויסגעווויזען, געפינענדיג אין
זיין לעצטען פארצווייפעלטען צאפלען זיך א שווים־גארטעל. אט־
דאס איז א מענש, וואס פארשטעהט, און ער וועט באשטעטיגען
מיין אמת'דינג מעשה פאר די אויגען פון די דאזיגע שפיר־הינט,
וועלכע פארשטעהען נישט, — אזוי צום וועניגסטען האב איך גע־
שטרעבט דורכצופיהרען מיין רעל. איך האב זיך אן איהם אנגע־
כאפט; איך האב נענומען באוארפען איהם מיט פראגעם וועגען
איהם גופא. אין אנגעזיכט פון מיינע ריכטער האב איך געוואלט
אויספראווועז דעם כארעקטער פון מיין רעטער נאר איידער ער
האט מיך נעראטעוועט.

ער איז געווען א נוטמופינער מאטראז — נישט קיין איבער־
נעשפיצטער. די פאליציי־לייט זיינען געווארען אומגעדולדיג, בעת
איך האב איהם אויסגעפרעגט. צום סוף האט איינער פון זיי מיר
געהייסען פארמאכען דאס מויל. איך בין אנטשוויגען געווארען:
אבער בעת איך האב געשווויגען, האב איך דערווייל געהאלטען אין
אויסטראכטען אן אנצייכענען דאס סצענאריום פון דעם קומענ־
דיגען אקט. איך האב ענוג געלערנט צו קענען איהם דורכפיהרען.
ער איז געווען א פראנצוז. ער איז אלע מאל געשוואומען אויף
פראנצוויזישע האנדעלס־שיפען, מיט דער אינציגער אויסנאם פון

LITERACY AND READING ROOM

א רייזע אויף א בריטישער שיף אין צום סוף — א גלוקליכער פאקט! — ער איז שוין צוואנציג יאהר נישט געווען אויפ'ן ים.

דער פאליציי־מאן האט איהם אונטערגעטריבען צו נעמען מיד אויפ'ן פארהער.

— איהר האט באזוכט ראנגון? — האט ער נעפרעגט.

איך האב צוגעשאקעלט מיט'ן קאפ.

— מיר האבען דארטען אונזער דריטען שטייערמאן ארעסטירט לאזט אויפ'ן ברעג. פיבער.

וועז ער וואלט מיד נעפרעגט, וואס פאר אן מין פיבער. וואלט איך געווען ענטפערען — „אנטצינדונג פון די נערערים". כאטש פרעגט מיד בחרם וואס דאס איז אזויכם פאר א קרענק. ער האט מיר אבער דאס נישט נעפרעגט. זיין צוויייטע פראגע איז נאר נעווען:

— אוז ווי איז עפעם ראנגון?

— נאנץ פיין. ס'האט זיהר פיעל נערעגנעט, וועז מיר זיינען דארט געווען.

— האט איהר נעקראנען אורלויב?

— זיכער, — האב איך נעענטפערט. — דריי פון אונז, לערינונגען, זיינען צוזאמען ארעסטירט אויפ'ן ברעג.

— נעדענקסטו דעם טעמפעל?

— וועלכען טעמפעל? — האב איך נעפרואיט זיך ארויסצודרעהען.

— דעם גרויסען, אויבען, אויף די טרעפ.

איך האב נעוואוסט, אז וועז איך וואלט נעדענקט דעם טעמפעל, וואלט איך איהם באדארפט באשרייבען. עס האט זיך פאר מיר נעעפענט א תהום.

איך האב א שאקעל נעטאן מיט'ן קאפ אויף „נייז".

— מען קאן איהם זיהן אומעטום פון דעם האפען, — האט ער מיר נעלאזט וויסען. — מען מוז נישט דוקא ארעסטירט אויפ'ן ברעג צו זיהן דעם דאזיגען טעמפעל.

איך האב קיינמאל אין מיין לעבען נישט נעפיהלט אזא שטאר־

קען האָס צו אַ טעמפּל. איך האָב איהם אַבער צורעכט געמאַכט, דעם דאָזיגען טעמפּל פון ראַנגון.

— איהר קאָנט איהם נישט זאָגן פון דעם האָפּען, — האָב איך אָפּגעלייקענט זייַנע ווערטער. — איהר קאָנט איהם נישט זאָגן פּוי שטאָט. איהר קאָנט איהם נישט זאָגן אין דער הויך, פון די טרעפּ. ווייל... — איך האָב זיך אָפּגעשטעלט צוליעב'ן עפּעקט — ווייל עס איז דאָרט נישט פּאַראַן קיין שום טעמפּל.

— אַבער איך האָב איהם דאָך אַליין געזאָהען מיט מיינע אייגענע אויגען! — האָט ער אויסגערופען.

— דאָס איז געווען אין...? — האָב איך געפּרעגט.

— אין איין־און־זיבעציגסטען יאָהר.

— ער איז פּאַרניכטעט געוואָרען אין דער גרויסער ערד־ציטערניש פון 1877 — האָב איך איהם דערקלערט. — עס איז געווען אַ זאָהר אַלטער טעמפּל.

מיר זייַנען ביידע שטיל געבליבען. ער האָט זיך באַמיהט פּאַרצושטעלען זיך פּאַר זייַנע אַלטע אויגען דאָס ווייטע בילד פון דעם שאָהנעם טעמפּל בייַם ים.

— די טרעפּ זייַנען נאָך אַלץ דאָרט, — האָב איך איהם אַרויס־געהאָלפּען. — איהר קאָנט זיי זאָגן אומעטום פון דעם האָפּען. און איהר געדענקט יענעם קליין אינזעל ביי דער רעכטער זייט, וואָס קומט אַריין אין האָפּען? — איך רעכען, אַז דאָרט האָט טאָקע געמוזט זיין אַן אינזעל (איך בין געווען גרייט אַריבערצוציהען עס אויף דער לינקער זייט), ווייל ער האָט צוגעשאָקעלט מיט'ן קאָפּ. — נישטאָ מעהר, — האָב איך צוגעגעבען. — זיבען קלאָפּטער וואַסער רעקען איהם איצטער צו.

איך האָב געוואָונען אַ מאָמענט אָפּצוכאָפּען דעם אָטעם. בעת ער האָט זיך פּאַרטראַכט איבער די ענדערונגען פון דער צייט, האָב איך דערווייל צוגעגרייט די לעצטע שטריכען פון מיין מעשה.

— איהר געדענקט דאָס צאַלהויז אין באָמבעי?

ער האָט עס געדענקט.

—אָפּגעברענט ביז'ן גרונט, — האָב איך געמעלדעט.

— נערענקסטו דושים וואן? — האט ער זיך ווידער אמאל נענומען צו מיר.

— נעשטארבען, — האב איך נעזאגט.

איך האב אבער נישט נעהאט דעם קלענסטען באטריף, וועב עס איז, צום טייוועל, נעווען אט דער דושים וואן.

איך האב זיך ווידער נעפונען אויף דינעם אייז.

— נעדענקט איהר בילי הארפער אין שאנגאי? — האב איך איהם שנעל צוריקנעפרעגט.

דער אלטער מאטראז האט זיך פיעל אננעשטרענגט צו דערמאנען זיך, אבער דער בילי הארפער פון מיין פאנטאזיע איז נעווען אויסער זיין שוואכען זכרון.

— זיכער נעדענקט איהר בילי הארפער, — בין איך צו איהם צוגעשטאנען. — יערער איינער קען איהם. ער איז דאס נעווען נאנצע פערציג יאהר. ער איז נאר איצט אויך דאס.

און דאמאלסט איז נעשעהען דער נס. דער מאטראז האט נעדענקט בילי הארפער. אפשר האט טאקע נעלעבט א בילי הארפער, און אפשר איז ער טאקע נעווען איז שאנגאי פערציג יאהר און איז נאר איצט אויך דאס; פאר מיר איז דאס אבער נעווען א נייס.

נאר א האלבע שטונדע לעננער האב איך אויף אזא אופן זיך דורכגערעדט מיט'ן מאטראז. צום סוף האט ער נעזאגט די פאלי־ציי־לייט, אז איך בין נעווען דער, פאר וועמען איך האב זיך פאר־נעשטעלט, און נאכדעם, ווי איך האב אין דעם פאליציי־צירקעל איבערנענעכטינט און האב דאס אפגענעמען אנבייסען, האט מען מיך אפגעלאזט פריי צו וואנדערען צו דער וועסט צו מיין פארהויי־ראטער שוועסטער אין סאז פראנציסקא.

איך וועל זיך צוריקקערען צו דער פרוי איז רענא, וועלכע האט אין א שפעטער פארנאכט־שטונדע געעפענט פאר מיר איהר טיר. ביים ערשטען אנבליק פון איהר גוט־מוטיגען נעזיכט בין איך שוין אריין אין מיין ראל. איך בין נעווארען א ליבליר, אומשולדיג און אומגליקליך בחור'ל. איך האב נישט נעקאנט רעדען. איך האב נאר נעעפענט דאס מויל און עס צוריק צוגעמאכט. איך האב

קיינמאל אין לעבען נישט געבעטען ביי קיינעם קיין עסען. מיין פאר־לענהייט איז נעווען א שמערצליכע, אז אויסערגעווענליכע. איך האב זיך נעשעמט. איך, וואס האב נעקוקט אויף בעטלערי. ווי אויף אז אינטערעסאנטען שפיל, בין מגולגל נעוואָרען אין אז עכטען זוהן פון א חשוב'ער באלעבאסטע, איבערגעלאָדען מיט איהר גאנצער בורזשואזער מאראל. נאר די שווערע הונגער־לייד־ען האבען מיך געקאנט צווינגען צו טאן אזא נידעריגע און נעמיינע זאך, ווי בעטלען עסען. און איך האב דערביי נעשטרעבט צוצוגע־בען צו מיין פנים דעם אויסדרוק פון אנגענכמורעטער צעטראגענ־קייט פון אן אויסגעהונגערטען און נאאיווען בחור'ל, וואס איז נישט געווואוינט צו בעטלערי.

— דו ביסט הונגעריג, מיין ארים אינגעל, — האט זי ארוים־געזאגט.

איך האב איהר נעלאזט רעדען די ערשטע.

איך האב צוגעשאקעלט מיט'ן קאפ און האב א שלוק געטאן.

— דאס קומט מיר אויס דאס ערשטע מאל... צו בעטען. — האב איך ארויסגעשטאמלט.

— קום אריין. — די טיר האט זיך בריים פאנאנדערגעעפענט.

— מיר האבען שוין נראר אפגענעסען, נאר דער אויוועז ברענט און איך קאן עפעס צוגרייטען פאר דיר.

זי האט מיד נעהענטער באטראכט, וועז איך בין אריינגעקומען אין דעם ליכט.

— הלואי וואלט מיין אינגעל געווען אזוי נעזונט און שטארק. ווי דו, — האט זי געזאגט. — ער איז אבער נישט שטארק. ער פאלט צייטענווייז. ער איז ערשט היינט בייטאג געפאלען און האט זיך זעהר שטארק צעקלאפט, מיין טייער ארים אינגעל.

זי האט איהם מוטערליך נעצערטעלט מיט איהר קול און איך האב נעהלש'ט צוגעהמעז אט די צערטליכקייט. איך האב א קוק געטאן אויף איהם. ער איז נעזעסען אויף יענער זייט טיש, א שוואכער און א בלאסער. זיין קאפ ארומגעוויקעלט מיט באנדאזשען. ער האט זיך נישט באוועגט, אבער זיינע אויגען ליכטיגע אין

דער שיין פון לאמפ, זיינען געווען אנגעשטעלט אויף מיר מיט אן אומבאוועגליכען און פארוואונדערטען בליק.

— פונקט ווי מיין ארימער פאטער, — האב איך נעזאגט. — ער האט געהאט די פאלענדיגע קראנקהייט. עפעס א מין שווינדלענישן קאפ. דאס האט נעבראכט אלע דאקטוירים אין פארווונג. זיי האבען קיינמאל נישט געקאנט אויסגעפינען, וואס עס איז מיט אהם אזוינס נעווען.

— איז ער טויט? — האט זי איידעל געפרעגט, אוועקשטעלענדיג פאר מיר א האלבען טוץ לויזע אייער.

— טויט, — האב איך א שלוק געטאן — ערשט פאר־צוויי־וואכען. איך בין נעווען נעבען אהם, וועז דאס האט נעטראפען. מיר גהאלטן ביידע אריבער די נאס, טוט ער א פאל, און קען שוין מעהר צו זיך נישט קומען. מען האט אהם אריינגעפיהרט אין אפטייק. דארטען איז ער אויסגענאנגען.

און איך האב דערבייי דערצעהלט מיט אלע פרטים די טרויעריגע געשיכטע וועגען מיין פאטער — ווי אזוי איך בין מיט אהם, נאך מיין מוטער'ס טויט, אוועקגעפארען פון דער פערם קיין סאן פראנציסקא; ווי אזוי זיין פענסיע (ער איז נעווען אן אלטער סאלדאט) און דאס ביסל נעלט, וואס ער האט נהאט, איז נישט נעווען גענוג; און ווי אזוי ער האט געפרואווט פארקויפען ביכער. איך האב אויך דערצעהלט וועגען מיינע אייגענע צרות פאר די עטליכע טעג נאך זיין טויט, וואס איך האב אינזאם און אלענד פארבראכט אויף די נאסען פון סאן פראנציסקא.

בעת די גומע פרוי האט אנגעווארימט צוויבאק, געפרעגעלט פלייש און געקאכט נאר אייער, און בעת איך האב זיך אונטער־נעאיילט צורעכט מאכען אלץ, וואס זי האט פאר מיר אוועקגע־שטעלט, האב איך אויסגעבריטערט דאס בילד וועגען דעם ארימען יתום און האב איבערגענעבען אלע אייגענעלהייטען. איך בין גע־ווארען דאס ארימע אינגעל. איך האב נענלויבט אין איהם, פונקט ווי איך האב נענלויבט אין די פיינע אייער, וועלכע איך האב פאר־שלונגען. איך וואלט געקאנט ווייטען איבער זיך אליין. איך

ווייס, אז צייטענווייז האבען אין מיין שטיפ זיך טאקע געפיהלט טרערען. עס איז נעווען זעהר ריהרענד.

ווירקליך, ביי יעדען שטריך, וואס איך האב צוגעגעבען צום בילד, האט די דאזיגע גוטע נשמה מיר עפען דערלאנגט. זי האט געמאכט א פעקל עפען מיר מיטצוגעבען. זי האט אהין אריינ־געלייגט א סך נעקאכטע אייער, פעפער און זאלץ, און אנדערע זאכען, און א גרויסען עפעל. זי האט מיר געשענקט דריי פאר נראבע רויטע וואלענע זאקען. זי האט מיר געגעבען ריינע טיכעלעך און נאך אנדערע זאכען, וואס איך האב שוין פארגעפען. זי האט די גאנצע צייט געהאלטען אין איין קאכען, און איך האב געהאלטען אין איין עפען. איך האב זיך געשטאפט, ווי א ווילדער; אבער דער וועג איבער די סיראפ אויף א בלינדען פראכט־וואגאן איז געווען א ווייטער, און איך האב נישט געוואוסט וועז און וואו איך וועל קרינגען מיין צווייטען מאלצייט. און בעת מעשה איז איהר איינען אומגליקליך אינגעל געווארען ביים טיש, ווי א סקעלעט, שווייגענדיג און אומבאוועגליך, און האט געקוקט אויף מיר מיט א פאר אויסגעגלאצטע אויגען. איך שטעל זיך פאר, אז ער האט אין מיר געזוהען א מענשען, וועמענס לעבען איז פול געווען מיט מיסטעריעס, ראמאנטיק און אוואנטורען — מיט אלץ, וואס איז נישט געווען דערגרייכבאר פאר זיינע שוואכע כוחות. און דאך האט זיך מיר איינמאל אדער צוויימאל נישט וויליגדיג אויסגע־דאכט, אז ער זעהט מיך דורך און דורך, ביז'ן סאמע גרונט פון מיין בעטלעריישען הארצעל.

— וואוהין פארסטו איצט? — האט זי מיך נעפרעגט.

— קיין סאלט לייק סיטי, — האב איך געזאגט. — איך האב דארט א שוועסטער, א פארהייראטע שוועסטער. (איך האב זיך געוואקלט, צי זאל איך נישט מאכען פון איהר א מארמאן, און האב באשלאסען, אז נייו.) — איהר מאן איז א בליי־גיסער, א קאנטראקטאר.

איך האב זיך דערמאנט, אז די קאנטראקטארס־בליגיסער ווערען נעווענליך פארעכענט פאר מענשען, וואס פארדינען א סך

נעלט. איך האב זיך אבער שוין ארויסגערעדט. און איך האב עס נעמוזט אויסבעסערען.

— זיי וואלטען מיר נעשיקט נעלט אויף מיין רייזע, וועז איך וואלט עס ביי זיי געבעטען, — האב איך דערקלערט. — זיי האבען אבער. געהאט א חולה אין זייער פאמיליע און פארשיידענע נע־שעפטליכע שווערינקייטען. זיין שותף האט איהם באשווינדעלט. און דערפאר האב איך זיי נישט געשריבען וועגען נעלט. איך האב נעוואוסט, אז איך וועל שוין ווי נישט איז זיך דורכשלאגען צו זיי. זיי האבען אודאי גערעכענט, אז איך האב גענוג נעלט צו קומען קיין סאלט לייק סיטי. זי איז אזא ליעבע און אזא גוטע. זי איז אלע מאל געווען גוט צו מיר. איך רעכען, אז איך וועל זיך לער־נען ביי איהם די מלאכה. זי האט צוויי טעכטער. זיי זיינען אינ־גער פון מיר. איינע איז נאך נאר א קינד.

פון אלע מיינע פארהיראטע שוועסטער, וועלכע איך האב פארשפריים איבער די שטעט פון די פאראיניגטע שטאטען, איז די שוועסטער פון סאלט לייק ביי מיר די באליעבטסטע. זי איז אויך א גאנץ רעאלע שוועסטער. וועז איך רעד וועגען איהר, קאן איך זאהן זי, און איהרע צוויי מיידעלער, און איהר מאן דעם בלייגיסער. זי איז א ברייטע מוטערליכע פרוי, — פון יענעם כאראקטער, פארשטעהט איהר מיר, וועלכע קאכען אלע מאל פיינע זאכען און זיינען קיינמאל נישט אין כעס. זי איז א ברונעטין. איהר מאן איז א שטילער בחור, וואס נעמט זיך פון גארנישט צום הארצען. צייטענווייז קען איך איהם אויך גאנץ גוט. און ווער ווייסט, אפשר וועל איך איהם נאך אמאל באגעגענען? אויב דער אלטער מאטראז האט נעקאנט גערענקען בילי הארפער, זעה איך נישט איין, פארוואס איך זאל נישט קאנען אמאל באגעגענען דעם מאן פון מיין שוועס־טער, וועלכע וואוינט אין סאלט לייק סיטי.

פון דער אנדערער זייט, האב איך א געפיהל פון זיכערקייט, אז איך וועל קיינמאל נישט באגעגענען לעבעדיגערהייט מיינע פיע־לע עלטערען און עלטער־עלטערען—איהר פארשטעהט, איך האב זיי אלע מאל אוועקגעהרג'עט. הארץ־קראנקהייט איז געווען מיין בא־

ליבט מיטעל פטור צו ווערען פון מיין מוטער, כאטש ביי א געלע־
נענהייט האב איך זי אוועקגעמאכט מיט דער הילף פון שווינד־
זוכט, לונגען־אנטצינדונג און טיפוס. עס איז אמת, ווי די
וויניפענער פאליציי־לייט וועלען דאס באשטעטיגען, אז איך האב
עלטער־עלטערען, וועלכע לעבען אין ענגלאנד; אבער דאס איז
נעווען א לאנגע צייט צוריק, און מען קאן זיך גאנץ גוט משער
זיין, אז זיי זיינען שוין איצט טויט, אלענפאלס האבען זיי מיר
קיינמאל נישט געשריבען.

איך האף, אז די פרוי אין רענא וועט לייענען די דאזיגע
שורות און וועט מיר מוחל זיין מיין פארדארבענקייט און פאלשקייט.
איך פארטיידיג זיך דא נישט, ווייל איך שעם זיך ניט. מיך האט
געבראכט צו איהר טיר מיין יוגענד, מיין לעבענסלוסט און דער
חשק צו נייע איבערלעבונגען. עס איז מיר דערפון ארויסגעקומען
א טובה. עס האט מיר געווייזען די אמת'דיגע גוטסקייט פון דער
מענשליכער נאטור. איך האף, אז עס איז פאר איהר אויך געווען
א טובה. אין יערען פאל וועט זי קאנען מיט פארגעניגען לאכען,
וועז זי וועט זיך דערווייסען די ווירקליכע זייט פון דער גאנצער
אנגלענהייט.

מיין מעשה איז פאר איהר געווען אן „אמת'דיגע".
זי האט געגלויבט אין מיר און אין מיין גאנצער פאמיליע, און האט
זיך שטארק געגומען צום הארצען פון דער גפערליכער רייזע.
וועלכע איז מיר פארגעשטאנען קיין סאלט לייק סיטי. די דא־
זיגע זארגען איהרע האבען מיר שיער נישט פארשאפט פיעל
צרות. פונקט דאמאלסט, וועז איך האב שוין געהאלטען ביים אוועק־
געהן, באלדעז מיט עסענווארג, מיט ריקע וואלענע זאקען אין די אפ־
געשטאנענע קעשענעס, האט זי זיך דערמאנט וועגען איהרען א פלי־
מעניק, אדער א פעטער, אדער עפעס אן אנדער קרוב, וואס האט
געדינט אויף דער פאסט־אייזענבאן און האט אין יענער נאכט
באדארפט אנקומען מיט'ן זעלבען צוג, אויף וועלכען איך האב גע־
זאלט פארען בגנבה. עס איז דאך ווי נעווארנשען! זי וועט מיך
נעמען צום וואקזאל, וועט איהם דערצאהלען די גאנצע געשיכטע

און איהם הייסען ער זאל מיד באהאלטען אין דעם פאסט־וואגאן. און אויף אזא אופן וואלט איד אהן יעדער געפאר אין אהן מאטער־ניש געפארען מיט א גלייכען וועג ביז אנדעז. סאלט לייק סיטי געפינט זיד עטליכע מייל ווייטער. דאס הארץ איז מיר שיער נישט ארויסגעפאלען. זי איז גאר געווארען אויפגעלעבט, וועז זי האט פאר מיר פארגעלעגט איהר פלאן, אזן איד מיט א פארקלעמט הארץ האב נאר געמוזט מאכען דעם אנשטעל, אז איד בין אומגע־הייער צופריעען פון דעם דאזיגען אויסוועג. וואס זי האט געפונעז פאר אלע מיינע שווערינקייטען.

אן אויסוועג! איד האב זיך נעקליבען צו פארען יענע נאכט אין דער וועסט, אזן דא האט מען מיד נאר געזאלט ארייגפאלען צו פארען אין דער איסט. עס איז געווען א פאכטקע, אזן איד האב אבער קיין מוט נישט געהאט צו זאגען איהר, אז אלץ, וואס איד האב איהר דערצעהלט. איז געווען א מיאוס'ער ליגען, אזן בעת איד האב געמאכט דעם אנשטעל, אז איד בין העכסט־צופריעז, האב איד זיד געבראכען דעם קאפ, ווי אזוי איד זאל זיך פון איהר ארויסדרעהען. איד האב אבער קיין שום אויסוועג פאר זיד נישט געזעהען. זי וועט מיד ארייגפירען אין דעם פאכט־וואגאן — אזוי האט זי אליין געזאגט — אזן איהר קרוב דער פאכט־באאמ־טער וועט מיד פיהרען קיין אנדעז. אזן נאכדעם וועל איד זיד דאר־פען שלעפען צוריק איבער הונדערטער מייל־ען פון ווייטעניש.

מיין מזל האט מיד אבער יענע נאכט נישט פארלאזט. פונקט דאמאלסט, וועז זי האט שוין געזאלט אנטאז דאס היטעל אזן מיד אפפיהרען צום וואקזאל, האט זי אויסגעפונען, אז זי האט איננאנצען געהאט א טעות. איהר קרוב, דער פאכט־באאמטער, האט נאר אין יענער נאכט נישט געזאלט דירעקטאדעז. זיין מאר־שרוט איז איבערגעביטען געווארען. ער האט באדארפט קומען ערשט מיט צוויי נעכט שפעטער. איד בין ארויסגעראטעוועט גע־ווארען, וויל מיין אומרוהיגע יוגענד וואלט מיר דאך נישט דער־לויבט צו ווארטען גאנצע צוויי טעג. איד האב זי אפטימיסטיש פארזיכערט, אז איד וועל גיכער אנקומען קיין סאלט לייק סיטי,

אויב איך וועל גלייך ארויספארען, און איך בין אוועק, באגלייט פון איהרע ברכות און וואונשען, וועלכע האבען מיר געקלונגען אין די אויערען.

אבער די דאזיגע וואלענע זאקען זיינען געווען גרויסארטיג. געווים. איך האב אין יענער נאכט אנגעטאן א פאר פון זיי אויף דעם בליכדען פראכט־וואגען פון דער אייגענבאן, וואס איז גע־גאנגען צו דער וועסט.

זיך אנהענגען

זיך אנהענגען.

געגען א צופאל העלפט ניט קיין חכמה. איז מען אבער יונג און פלינק, קען א גוטער טרעמפ זיך „אנהענגען" אן א באן אויף צופיקענישׂ דער גאנצער באנדע קאנדוקטארען, פארשטעהט זיך אין דער פינסטער, ביי נאכט הייסט דאס. אויב אזא חברה־מאן באשליסט דעמאלט צו מאכען א נסיעה, איז איינס פון די צוויי: אדער ער פירט אויס, אדער א צופאל שטעלט איהם אונטער א פיסעל. די קאנדוקטארען וועגדען אן אלע מיטלען אפילו מארד כדי צו באגראבען אזא טרעמפ. כמעט אלע טרעמפס גלויבען אז די באנדע שטעלט זיך טאקע פאר קיין זאך ניט אפ, אפילו פאר מארד. אזוי ווי איך אליין האב אזא ערפארונג ניט געהאט — וועל איך אייך ניט שווערען. אז דאס איז אמת.

דאס האב איך אבער געהערט וועגען „שלעכטע" באנעו. וועו א טרעמפ ליינט זיך אווק אויף די שטאנגען אונטער א וואגאן אוו דער באו לויפט, קען מען איהם, פארשטעהט זיך, פון דארט ניט משלח זיין ביז דער באן שטעלט זיך אפ. דער טרעמפ צולעגט זיך דארט ווי „ביים טאטען אין ווינהויז": איבער איהם א גאנצער וואגאן פון פארעגט אוו פון אונטען די רעדער ארום איהם די פרענטעס. ער, דער בחור, הייסט דאס, האט מנצח געווען, ער פייפט אויף די קאנדוקטארען — אזוי קלערט ער זיך ביז ער קומט אויף א „שלעכטען" באן. א שלעכטער באן איז, געווענליך אזא, אויף וועלכען טרעמפס האבען דערהרג'עט איינעם אדער עטליכע באמטע. נאט אליין זאל זיך מרחם זיין אויף דעם טרעמפ וואס מען כאפט „אונטען" אויף אזא באן — אוו כאפען וועט מען איהם שוין, אפילו וועו דער באן לויפט זעכציג מיל א שעה.

דער סינגאליסט בינט אן אויף א שטריק אן אייזערן פרענ־
טעל, וואס פאראייניגט צוויי וואגאנעס, און לויפט אריבער צו דער
פעדערשטער פלאטפארם פון׳ם וואגאן. אונטער וועלכען דער
טרעמפ ליגט זיך אזוי בהרחבה, וואס דאס פרענטעל ארופ צווי־
שען די צוויי פלאטפארמעס און לאזט אביסעל נאר דעם שטריק.
דאס פרענטעל קלאפט זיך אן אין דעם אייזען־שלייף, וואס בינט
צוזאמען די רעלסען. שפרינגט האסטיג אפ צו דער פאדלאגע פון׳ם
וואגאן אין פאלט ווידער אויף דעם אייזען־שלייף. אט לאזט דער
סיגנאלסטשיק נאך דעם שטריק, אט ציהט ער איהם צורוק, רוקט
איהם אביסל אהער, אהין איבער דער נאנצער בריים פון׳ם וואגאן
אזוי, אז דאס פרענטעל זאל ניט דורכלאזען קיין איין ארט, זאל קלאפ־
פען איבעראל. דער באן לויפט שנעל, זעכציג מיל א שעה, דאס
פרענטעל פליט און קלאפט ווי אין א פויק. יעדער קלאפ שמעקט
מיט טויט און קיין לעבעדינער קומט דער טרעמפ טאקע פון דער־
טען ניט ארויס. אויף מארגען קלייבט מען אויף זיינע „שיריים",
צוזעט אן צושפרייט איבער דער נאנצער ליניע. א שורה אין אן
ארטיגער צייטונג מעלדעט, אז עפעס א אומבאקאנטער מענש,
וואהרשיינליך א שכור׳ער טרעמפ, האט זיך צוגעלייגט אביסעל אויף
די רעלסען און דער באן האט איהם צומאלען.

איך ווייל איך דא דערצעלען ווי אזוי א פעהינער טרעמפ
פירט אוים זיינם אן „הענגט" זיך אן. דאס איז טאקע מיינע
אן אייגענע ערפארונג. איך בין דעמאלט נעווען אין אטאוא אן
פארען האב איך נעוואלט אין דער וועסט מיט׳ן קאנאדא־פאסיפי־
שען באן. דאס איז א מהלך פון דריי טויזענט מיל. נעווען איז
שווין הערבסט אן איך האב נעמוזט דורכפארען מינימאבא אן די
פעלזען־בערג. אן נעקענט ערווארטען, אז די קעלט זאל מיר צר־
נויפדרעהען איז דרייען. אפלייגען איז שווין קיין צייט ניט נע־
ווען: יעדע מינוט וואלט שווערער נעמאכט מיין נסיעה אויסער
דעם, איז מיר שווין נמאס נעווארען דא צו זיין. פון מאנטריאל
ביז אטאוא איז הונדערט אן צוואנציג מיל. איך וויים דאס
זיכער. איך בין נאר וואס פון דארטען נעקומטען אהער, אן די

נסיעה האט ביי מיר נעדויערט זעקס טעג. צוליב א טעות. ביז איך ניט געפארען מיט דער הויפט־ליניע. נאר געשלעפט זיך ערגעץ אויף א פארוואַרפענעם און שמאלען אפצווייג. אלע זעקס טעג האב איך זיך נעשפייזט מיט הארטע שקארינקעס. און אפילו שקארינקעס האט מיר אויך אויסגעפעלט אוז, איך האב געמוזט בעטלען ביי די פויערים־פראנצויזען, וואס וואוינען אין יענעם געגענד.

נאר מעהר האט מיר דערעסען וואס איך האב צופטר'ט א נאנצען טאג אין אטאווא, בעטלענדיג קלייד־עד און שיך, וואס איך האב נעמוזט האבען פאר אזא נסיעה. לאם איך עם טאקע דא פארצייכענען, אז אטאווא, מיט איין אויסנאמע, איז די ערגסטע שטאט איבער נאנץ קאנאדא און איבער די פראייניגטע שטאטען קליידער צו בעטלען. אט די אויסנאמע איז וואשינגטאן, ד. ק. דארט איז שיין נאר סדום. צוויי וואכען נאכאנאנד האב איך דארט נעאקערט די ערד נאר א פאר שיך, און נאכדעם ערשט נעמוזט אריבערלויפען קיין דזשוירזי סיטי זיי צו קריגען.

נאר לאמיר זיך צוריק אומקערען צו אטאווא. פונקט אכט א זייגער אין דער פרי האב איך זיך ארויסגעלאזט איבערן שטאט צו קריגען קלייד־עד. א נאנצען טאג האב איך נעהאַרעוועט. נעשוויצט. איך מעג שווערען, איך בין אויסגענאנגען דעם טאג א מייל פערציג. אנגעריעט זיך מיט באלעבאסטעס פון א טויזענט הייזער, ניט מפסיק געוועזן צו גיהן עפעס איבערכאפען און ארום זעקס א זייגער, נאר צען שטונדען אומאויפהערליכער פראצע און האַרצווייטאג האט מיר נאר אלץ נעפעלט א העמד; די הויזען, וואס איך האב געקראנען זייגען געוועזן צו ענג אויף מיר, און לויט אלע סמנים, וועלען זיי מן הסתם אויסהאלטען פון אסתר־תענות ביז פורים.

א זייגער זעקס האב איך אויפנעהערט ארבייטען און אווענק צום וואקזאל. עסען — וועל איך מן הסתם שוין קריגען ערגעץ אויפ'ן וועג. מיין ביטער מזל איז מיר אבער נאר אלץ נאכגענאנגען. מען האט מיר אפגעזאגט וואו איך האב א מיר נעעפענט.

LIBRARY AND READING ROOM
Jewish National

פלוצלונג האב איך געקראנען א „נתינה". טאקע א היבש פעקעל. קיינמאל נאך אזא נאב ניט געקראנען. מיין נשמה האט זיך אין מיר צוטאנצט. רוק איך זיך אף אין א זייט ערנעץ אוז צו־וויקעל די מציאה. דאם ערשטע האב איך דערזעהן טארט, דערנאך ווידער טארט, אלערלייי סארטען טארט אוז אויפ'ן סוף ווייטער טארט. לויטער טארט. קיין ברויט מיט פוטער, קיין אין פלייש־סענדוויטש — קיין זאך, אויסער טארט. אוז צו ווענען טרעפט דאם? צו מיר. וואם קען אויף קיין טארט ניט קוקען. על נהרות בבל, אויף די ברעגען פון בבל'ס טייכען זיינען די אידען אמאל נעזעסען אוז ביטער געקלאגט. אוז דא, אין דער הויפט־שטאט פון קאנאדא, אויף א לערען פלאץ ערגעץ דארטען אויף א הינטערגעסל בין איך געזעסען אוז יאמערליך געווויינט... איבער א בארג טארט. ווי אויינער קוקט אויף זיין געשטארבענעם זוהן, אזוי האב איך נעקוקט אויף דעם זיסען עשרות. איך מיין איך בין געווען אן אומדאנקבארער טרעפס, וויל איך האב זיך אפגעזאגט אן אנטיל צו נעמען אין דער נעכטיגער סעודה, וואם איז מן הסתם געווען אין יענעם הויז. זוי ס'וויזט אוים האבען די געסט דערפון אויך ניט נהנה געווען...

איצט אבער איז שוין מיין בעכער פארפולט געווארען, ס'האט שוין נעמוזט בעסער ווערען. ערגער ווי דער טארט האט שוין ניט נעקענט זיין. אוז ס'איז טאקע בעסער געווארען. טאקע אין צווייטען הויז האב איך נעקראנען אן „עק־טיש". אן „עק־טיש" איז דאס סאמע העכסטע, א גן עדן. מען לאזט דעם טרעפס ארויז אינווייניג אין הויז, אפט לאזט מען זיך איהם אביסעל ארומוואשען אוז נאכדעם זעצט מען איהם ביים טיש. טרעפס האבען זעהר ליעב אויסצויהען זייערע פיס אונטער א טיש. דאס הויז איז געווען נראם אוז באקווים, אויף א ברייטען פלאץ, ארומגעפלאנצט מיט בוימער אוז אביסעל אוועקגעראקט פון דער נאס. די באלעבאטים האבען נאר וואס נעהאט אפגענעסען אוז מען האט מיך אריינגענומען גלייך אין עס־צימער. דאס נופא איז אן אומנעווענליכע פאסירונג. וויל גליקליכע טרעפס, וואס קריגען שוין אן „עק־טיש", זעצט מען נעווענליך אוועק אין קיך. אן אלטער

גוטהערציגער ענגלענדער, זייז ווירדינע פרוי אוז א שעהנינקע יונגע פראנצייזקע האבען מיט מיר געשמועסט בעת'ז עסען.

איך וויים ניט צו יענע שעהנע יונגע פראנצויזקע געדיינקט נאך איצטער יענעם לאך וואס איך האב איהר געשענקט. בעת איך האט ארויסגעמורמעלט מיין באראריש פראזע „א פאר קלינגערס". דאס האב איך אזוי דעליקאט פרובירט צו דערשלאגען זיך צו א מטבע. „וואס?" זאגט זי. „א פאר קלינגערס", זאג איך. איהר מויל האט נערוועז זיך א טרייסעל געטאן. בעת זי האט נאך אמאל געפרעגט „וואס?" „א פאר קלינגערס", זאג איך. זי האט אויסגעשפען א גלעזעטער. „זאג דאס נאך אמאל" האט זי געזאגט. וועז זי האט זיך אביסעל בארוהיגט. „א פאר קלינגערס" זאג איך. זי איז זיך ווידער פארגאנגען אין א דריבנעם זילבערנעם גלעזעטערל. „אנטשולדיגט" זאגט זי: „אבער וואס... וואס האט איהר דא געזאגט"? „וואס, האב איך דען עפעם בייז געזאגט?" „ניין, ניט דאס". האט זי קוים־קוים צווישען גלעזעטער־ספאזמעס ארויסגעזאגט. „אבער וואס מיינט דאס?" איך האב איהר ערקלערט. אבער איך נעדיינק שוין איצטער ניט צי האב איך געקראנגען ביי איהר א קוואדער צי ניט. אוז איך וויים נאך עד היום ניט ווער פון אונז איז געווען מעהר פראווינציאל.

געקומען צום וואקזאל, טרעף איך שוין דארטען, מיר אויף צופיקענייש. א באנדע פון א צוואנציג טרעמפס, וואס האבען געוואלט פארען אויף די בלינדע וואגענעם פונ'ם צוג. מילא צוויי אדער דריי טרעמפס אויף א באן אלס בלינדע פאסאזשירען איז ניט קיין גוואלד. מען באמערקט זיי ניט. אבער א צוואנציג שטיק! דא וועט שוין זייז צרות. די קאנדוקטארען וועלען באין אופן ניט דערלאזען אונז אלעמען צו פארען.

לאם איך דא ערקלערען. וואס א בלינדער וואגאן איז. אייניגע פאסט־וואגאנען וועלען געמאכט אהן טירען אויף די פלאטפארמעס. אזא וואגאן איז „בלינד". פאסט־וואגאנען, וואו עס זיינען יא דא טירען. האלט מען אבער שטענדיג אויפ'ן שלאס. אין כאפט זיך. למשל, א טרעמפ ארויף אויף דער פלאטפארם פון אזא וואגאן.

איז אדער דארט נאר קיין טיר ניטא, אדער די טיר איז צונעשלאסען. קיין קאנדוקטאר אדער סינגאליסט קען דערפאר באין אויך ניט צוקומען פרעגען אויף א בילעט, אדער איהם אראפווארפען. ער, דער טרעמפ, איז מיט זיין פלאץ שוין זיכער ביז דער צווייטער סטאנציע. דעמאלט מוז ער אראפ טאנצען, פארלויפען אביסעל פאראויס, אין דער פינסטער, צוואוארטען ביז דער באן רירט זיך אן וויטער ארויפשפרינגען אויף דער בלינדער פלאטפארם. נאר ניט אזוי גרינג טוט זיך וויי עם רעט זיך. אט וועט איהר אליין זעהן.

וועו דער באן האט זיך א ריר געטאן, האבען די צוואנציג טרעמפס זיך א לאז געטאן צו די דריי בלינדע פלאטפארמעס. אייניגע זיינען נאך ארויף איידער דער באן האט זיך פון ארט גערירט. ווי אומגעלומפערט זיי זיינען נעווען! איך האב גלייך געזעהן זייער שנעלע מפלה. די באן אנגעשטעלטע זיינען, פארשטעהט זיך, גלייך געווארן געווארעו פונ'ם „סוד" אוו די צרות האבען זיך אנגעפאנגען ביי דער צווייטער סטאנציע. דארט בין איך באלד אראפגעשפרונגען אוו אווע פארואוים מיט די רעלסען. עטליכע טרעמפס זיינען נאך נאר מיר. זיי האבען, ווייזט אוים, אט די תורה געקענט. דער כלל איז, אז א באן קען מען ניט אפשוויגדלען סיידען מען פארלויפט אביסעל פאראויס ביי די סטאנציעס. איך בין אווע פארואוים. די טרעמפס, וואס זיינען נעלאפען נאך מיר זיינען איינער נאכ'ן צווייטען הינטערשטעלעג נעבליבען. יעדער האט זיך אפגעשטעלט דארט, וואו זיין פלינקייט אוו מוטה וואלטען איהם ערלויבט צוריק זיך ארויפצוכאפען אויפ'ן לויפענדען באן.

וויל קומען קומט דאס פאר אזוי. וועו דער באן רירט זיך שטעהט דער סינגאליסט געוועלויך אויף דער בלינדער פלאטפארם. ער קען אבער צוריק אויפ'ן באן ניט ארויף, סיידען ער שפרינגט אראפ פון דער פלאטפארם, אוו כאפט זיך ארויף אויף א פלאטפארם מיט א טיר. ער שפרינגט, געוועלויך אראפ דארט, וואו ער גלויבט אז ער וועט זיך קענען צוריק ארויפכאפען. עטליכע וואגאנעס לאזט ער פארביי אוו כאפט זיך צוריק ארויף. נו, דארף

דער טרעמפּ פּאַרלויפען פּאַראוים אזוי ווייט, אז אייזער דער בלינ־ דער וואגאן וועט צו איהם צוקומען, זאל שוין דער סיגנאַליסט דאַרטען ניט זיין.

איך בין אוועק ווייטער פונ׳ם לעצטען טרעמפּ מיט א פופציג טריט. דער באן האט זיך גערירט. איך זעה דעם לאמטערן פונ׳ם סיגנאַליסט אויפ׳ן ערשטען בלינדען וואגאן. דאס ריכט ער דעם באן אוים אין וועג, אוז דא שטעהן די טרעמפּס ווי גולמים נעבען דער ליניע אוז דער בלינדער וואגאן לויפט פּארבי זיי. שוין בייס ערשטען אַרויספּאר האבען זיי געקראַגען א מפּלה, ווייל זיי זיי־ נען געווען ניט גענוג רירעוודיג. נאָר זיי איז נעקומען די רייע פון די טרעמפּס, וואס האבען די „תורה" געקענט, אבער נאר אויף דעם שפּיץ מעסער. זיי האבען דעם ערשטען בלינדען וואגאן דורכגע־ לאזט אוז זיך אריפּגעכאפּט אויפ׳ן צווייטען אוז דריטען. דער סיגנאַליסט איז, פּארשטעהט זיך, אראפּ פונ׳ם ערשטען אוז אַרויף אויפ׳ן צווייטען בלינדען וואגאן אוז ארונטערגעשלייידערט די, וואס האבען זיך אריפּגעכאפּט. דער עיקר אבער איז — איך בין אזוי ווייט אוועק פּאראוים, אז וועז דער ערשטער וואגאן האט זיך מיט מיר אויסגענלייכט. איז שוין דער סיגנאַליסט דאַרטען ניט געווען, ער האט זיך שוין געבאבערט מיט די טרעמפּס דאַרטען אויף א צווייטען בלינדען וואגאן. א זעקס פון די פּעהינסטע טרעמפּס, וואס זיינען ארוים נענוג ווייט זיינען אהין אויך ארויף.

אויף דער נאהענסטער סטאנציע, וועז מיר האבען זיך א לאז געטאן לויפען פּאראוים, האב איך שוין מעהר ניט איבערגעצעלט ווי 15 טרעמפּס. פינף האט מען ארונטערגעמאַרדעוועט. דער פּראצעס אונז צו פּטר׳ן האט זיך אננעפּאנגען אויף א גאנץ אייידע־ לען שטייגער אוז האט זיך אזוי געצויגען פון סטאנציע צו סטאנ־ ציע. אט זיינען פון אונז נעבליבען פערצען, אט צוועלף שפּעטער עלף, נייז, אכט. עם האט מיר דערמאַנט אינ׳ם לידעלע: „צען גוטע ברידערלאך זיינען מיר געווען". איך האב באשלאסען צו בלייבען דער לעצטער „ברודער". פּארוואס טאקע ניט? בין איך דען ניט יונג, געזונט אוז פלינק? (איך בין דעמאלט אלט געווען

סר הכל 18 יאהר, און געזונט ווי א מויער.) פעלט מיר דען מוטה? און ווידער, בין איך דען ניט א עכטער, א געהרוינטער טרעמפ? און זיינען דען ניט אט די אלע אנדערע טרעמפס פישוטע גולמים „זיידענע יונגעלייטלאך" אין פארגלייך מיט מיר? אויב איך זאל ניט קענען זיין דער לעצטער „ברודער", דארף איך שוין פאר־לאזען קנין מיט מנין און זיך פארקלייבען ערגעץ אויף אן אלפאלפא־פארם.

און וועז עס זיינען שוין מעהר ניט געבליבען אויפ'ן באז ווי פיר טרעמפס, איז דאס שוין געגאנגען אין אן עקשנות צוווישען דער גאנצער באנדע אנגעשטעלטע און אונז. דאס איז געווארען א מין וועט צוויישען אונזערע און זייערע פעהיגקייטען און אייגאלען. אבער מיט אלע סמנים פון נצחון אויף זייער זיים. איינער נאכ'ן אנדערן זיינען אלע דריי איבערגעבליבענע טרעמפס ארונטער גע־שמיסען געווארען. איך אליין בין געבליבען. א, ווי גדול'דינ איך בין דאס געווארען ביי זיך! קיין עשר האט זיך אזוי ניט געפילט ביים ערשטען מיליאן. איך הענג זיך אן אויף ציפיקענוש צוויי סינגאליסטען, א קאנדוקטאר, א הייצער און א מאשיניכט.

אט האט איהר א פאר ביישפילען וויי אזוי מיר האט זיך דאס איינגעגעבען. ארויס פארואוים, אין דער פינסטער — אזוי ווייט פארואוים, אז דער סינגאלסטשיק, וואס ריכטעט אוים דעם באן אויף דער בלינדער פלאטפארם מוז ארפ פון דארטען איידער ער קומט צו מיר צו — כאפ איך זיך ארויף. גוט. בין איך שוין זיכער ביז דער צווייטער סטאנציע. וועז מיר קומען צו דער סטאנציע. וואדף איך זיך ווידער לויפען, איבערחזר'ן דעם פריערדיגען מא־נעוור, און וואדט ביז דער באן וועט זיך רירען. אט רירט ער זיך פון אדט. מען זעהט אבער ניט קיין לאמטערן אויף דער ערשטער בלינדער פלאטפארם, האט די באנדע אויפגעגעבען די מלחמה? איך ווייס ניט. מען קען קיינמאל נאר ניט וויסען. און יעדע מינוט קען מען ערווארטען עפעס א צרה. און ווי דער ערשטער בלינדער וואגאן גלייכט זיך אוים מיט מיר טו איך זיך א לאז ארויפצושפרינגען אויף איהם, און שטרענג שטארק אן מיינע אוי־

גען צו זעהען אויב דער סיגנאליסט איז דאָרט ניטא, ווייל אפשר איז ער טאקע דאָרטען און האט אויסגעלאשען זיין לאמטערן כדי מיר פּלעטען דעם מח, בעת איך קריך ארויף אויף דער פּלאטפּאָרם. איך טעג דאס שוין וויסען. ניט איינמאל האב איך שוין געכאפּט אזא קנאק מיט א לאמטערן.

אבער נייו, די ערשטע פּלאטפּאָרם איז לויידיג. דער באן פאנגט אן שנעלער צו לויפען. איך וועל שוין זיכער אפּפּאָרען נאר א סטאנציע. זיכער? עפּעס פאנגט דער באן אן זיך אביסעל אויסצוהאלטען. איך שפּיין שוין אן מיינע אויערן. דאס איז א מאנעוור געגען מיר. נאר איך פּארשטעה ניט אט דעם מאנעוור. איך היט אויפּמערקזאם ביידע זייטען פון דער פּלאטפּאָרם און פארגעס ניט דעם הייצער וואס קען צוקומען צו מיר פונ'ם לאקאמאטיוו דורכ'ן דאך. מען קען מיך באפּאלען פון אלע דריי זייטען מיט אמאל.

א, אט קומט ער. דער סיגנאליסט האט אויסגעריכטעט דעם באן פּארענדיג אויפ'ן לאקאמאטיוו. אט קריכט ער אויף דער פּלאטפּאָרם פון דער רעכטער זייט. ווי א בליץ טאנץ איך אראפּ אויף דער לינקער זייט און לויף שנעל פּאראוים און פארביי דעם לאקאמאטיוו און ווער נעלם אין דער פינסטערניש. די לאנע בלייבט ווי געווען, בעת דער צוג איז ארויס פון אטאווא. איך שטעה ווייט פּאראוים, דער באן מוז פּארבי מיר דורכגעהן, אויב נאר ער וועט בכלל ווייטער פּאָרען. איך האב איצט ווידער אזא געלעגנהייט ווי אלע מאל זיך צוריק ארויפּכאפּען.

איך וואַרט פּאַרזיכטיג. איך זעה א לאמטערן רוקט זיך צום לאקאמאטיוו, דאָרט ווערט ער אבער פארלאָרען, קומט ניט צוריק. ווייזט אוים אז ער איז געבליבען ביים לאקאמאטיוו, און מען מעג קומען צום לאנישען שלום אז מיט'ן לאמטערן איז נעגאנגען און נעבליבען א סיגנאליסט. אט דער סיגנאליסט איז מן הסתם פויל, אלא ניט וואלט ער געווען ארויסגעשטעלט דעם לאמטערן אין וואלט איהם ניט פארשטעלט קומענדיג פּאראוים. דער באן רירט זיך. די ערשטע בלינדע פּלאטפּאָרם איז לויידיג און איך שפּרינג נאר אמאל ארויף, און ווידער פאנגט דער באן אן זיך

איינצוהאלטען. דער סיגנאליסט פונ׳ם לאקאמאטיוו קריכט אויף אויף מיין פלאטפארם פון איין זייט אוז איך טאנץ ארונטער אויף דער צווייטער זייט אוז לויף פאראויס.

איך ווארט דארטען אין דער פינסטער אוז מיין הארץ ווערט אין מיר צושמאלצען פאר נחת אוז גדולה. דער באז האט זיך צוויי מאל אפגעשטעלט צוליב מיר — אז ארעמען טרעמפ, וואס ס׳איז איהם נעבעך ביטער אוז פינסטער. איך אליין האב אפגעשטעלט דעם גאנצען צוג אננעפיקעוועט מיט פאסאזשירען, מיט זיינע שלאף־וואגאנען, מיט דער רעגירונגס־פאסט אוז מיט זיינע צוויי טויזענט דאמפף־פערד וואס רייסען זיך צום לויפען אינ׳ם לאקאמאטיוו. אוז נאר אלעמען בין איך ניט קיין גבור אוז האב ניט קיין סענט ביי דער נשמה.

אוז ווידער אמאל באמערק איך ווי דער לאמטערז רוקט זיך פאראויס צום לאקאמאטיוו. דעם מאל אבער ווארפט ער זיך שוין אין די אויגען. ער ווארפט זיך שוין צופיל אין די אויגען, דאס נעפעלט מיר שוין ניט. עפעס מוז דא שוין ווידער זיין. אלענפאלס, דארף איך זיך שוין איצטער היטען פאר נאך עפעס א חוץ דעם סיגנאליסט פונ׳ם לאקאמאטיוו. דער באז שלעפט זיך פארביי. פונקט אין צייט אוידער איך שפרינג ארויף באמערק איך אויף דער ערשטער בלינדער פלאטפארם א טונקעלע פיגור פון א סיגנאליסט, אהן א לאמטערז. איך לאז דעם וואגאז פארבייגעהן, אוז נרייט זיך צו ארויפטאנצען אויפ׳ן צווייטען בלינדען וואגאז. דער סיגנאליסט אבער שפרינגט אראפ פונ׳ם ערשטען וואגאז אוז לויפט מיר נאך. איך כאפ א קוק אויפ׳ן לאמטערז פונ׳ם סיגנאליסט וואס איז געזעסען אויפ׳ן לאקאמאטיוו, אהא, ער איז אויך אראפ. אוז ביידע לויפען זיי מיר איצטער נאך. אט קומט אונטער דער צווייטער בלינדער וואגאז. איך טאנץ ארויף. איך בליב אבער ניט ווארטען צו באקלערען וואס ווייטער צו טאז. איך האב שוין אלעס באקלערט. איך אויף דער פלאטפארם אוז דער סיגנאליסט נאך מיר. איך בין אבער שוין פון יענער זייט אוז לויף פאראויס מיט׳ן באז. מיין פלאז איז צו פארלויפען אפריער

ביז צום ערשטען בלינדען וואגאן. עס איז אבער א שווערע הלכה, אונזער שנעלציגקייט איז כמעט איינע און די זעלבע, און דא לויפט דער באן אלץ שנעלער, און דער סיגנאליסט לויפט מיר נאד. איך בין אבער א שנעלערער לויפער, ווייל איך כאפ זיך ארויף פריער אויף דער פלאטפארם פון'ם ערשטען בלינדען וואגאן. איך שטעה שוין אויף די טרעפלאד און קוק אויף מיין פארפאלגער. ער איז סך הכל א צען טריט פון מיר און לויפט נעשמאק, נאר דער באן לויפט שוין איצט מיט זיין געוועליכער שנעלציגקייט און ער, דער סיגנאליסט שטעהט כמעט אויף איין ארט ניט ער לויפט אין פארנלייך מיט מיר. איך גיב איהם צו מוטה, שטרעק אויס מיין האנט צו איהם; ער שיסט אבער אויס א קרעפטיג זידעל וואגט, גיט זיך אונטער און כאפט זיך ארויף אויפ'ן באן מיט עטליכע וואגאנען נידעריגער.

דער באן לויפט שנעל און איך קען זיך נאר ניט אפלאכען און, פלוצלונג, נאר אהן התראות, גיט מיר א קלאפ א שטראם וואסער, דאס האט דער הייצער אנגעשטעלט אויף מיר די וואסער-קישקע פון'ם לאקאמאטיוו. רוק איך זיך אפ פון דער פלאטפארם צום קויל'ען וואגאן. דא ביז איך ,אונטער'ן דעכעלע, וואס שטארצט ארויס פון דעם וואגאן, באשיצט פון דער וואסער. די וואסער פליסט איבער מיין קאפ אבער אפילו א טראפעלע קומט צו מיר ניט צו. ס'הויבען מיר אזש אן בייסען די הענט, אזוי ווילט זיך מיר ארויפקלעטערן אויפ'ן קויל'ען-וואגאן און מכבד זיין דעם הייצער מיט א שטיק קויל אין פנים אריין. איך וויים אבער, אז ווען איך טו דאס וואלט ער צוזאמען מיט'ן מאשיניסט מיך פשוט אויף שטיקער צוריסען.

ביי דער סטאנציע טאנץ איך ווידער אראפ און לויף פארויס אין דער פינסטער. איצטער, ווען דער באן ריכט זיך אויס אין וועג, שטעהען שוין ביידע סיגנאליסטען אויף דער פלאטפארם פון ערשטען בלינדען וואגאן. איך שטויס זיך גלייך אן, וואס זיי האבען דא בדעה צו טאן. זיי וועלען מיר ניט דערלאזען איבער-חזר'ן דאס פריערדיגע. איצטער קען איך שוין ניט דורכ'ן צווייטען

בלינדעז וואגאז אריבער אויף דער צווייטער זייט פון דער ליניע אוז לויפען ווידער צום ערשטען בלינדעז וואגאז. אבי נאר דער ערשטער וואגאז לויפט אריבער אוז איך כאפ זיך ניט ארויף, שפרינג־גען די סיגנאליסטען אראפ איינער אויף איין זייט אוז דער צווייטער אויף דער אנדערער זייט פון באז. איך טאנץ ארויף אויפ'ן צווייטען וואגאז. אוז איך וויים אז א רגע שפעטער וועלען זיי ביידע מיט אמאל ארויף פון ביידע זייטען. דאס איז א נעיע. ביידע וועגען פארשטעלט. ס'איז אבער נאך דא א דריטער וועג, דער דאר.

א רגע ווארט איך ניט אויף מיינע פארפאלגער. איך קלעטער גלייך אויף די אייזערנע שטאנגען פונ'ם וואגאז, שטעל זיך ארויף אויפ'ן טארמאז־רעדעל. די שערי־רחמים האבען זיך אבער שוין צוגעמאכט. די סיגנאליסטען זיינען שוין אויף די פלאט־פארם־טרעפ אוז פון ביידע זייטען. איך קוק זיך אפילו ניט אום. א הויב די הענט אויף ביידע וואגאן־דעקלעז. וואס לאזען זיך קיר־לעכדיג אראפ צו דער פלאטפארם. איין האנט אויף איין דעקעל. די צווייטע האנט — אויפ'ן צווייטען אוז דא זיינען שוין ביידע סיגנאליסטען אויף די טרעפ. איך זויים דאס, הגם איך האב קיין צייט ניט א קוק טאז אויף זיי. די גאנצע זאך דויערט סך הכל עטליכע סעקונדעז. איך גיב א טאנץ אונטער מיט מיינע פים אוז קלעטער ארויף מיט די הענט. אין דער צייט גיבען זיך ביידע סיגנאליסטען א לאז צו מיינע פים. זיי האבען אבער מיהר ווי לופט ניט געכאפט. איך קוק אראפ אויף זיי אוז הער זייער צארנ־דיגע זידלעריי.

איך בין איצט אין א מאדנער אומזיכערער פאזיציע. איך הענג אויף די צווי קיילעדיגע דעקלאך פון ביידע וואגאנעס, ווי א פיש גיב איך זיך א ווארף אוז פארווארף ביידע פים אויף איין דעקעל אוז די הענט — אויפ'ן צווייטען. א שפאר אוז א דרעה — איך בין שוין אויף דעם פלאטען דאך. איך זעץ זיך צוועק אביסעל אפכאפען דעם אטעם אוז האלט זיך דערווייל צו אינ'ם וועגטיליאטאר, וואס שטארצט ארויס פון דאך. איך בין איצט

אויפ'ן שפּיץ דאך, אויפ'ן „דעק" ווי די טרעמפּס רופען דאָס. און אָט דער נאַנצער פּראָצעס, וואָס איך האָב דאָ באשריבען הייסט אויף טרעמפּ־לשון: „דעק איהר". און לאָם איך טאָקע דאָ באמערקען, אז נאָר א יונגער קרעפּטיגער טרעמפּ קען וואָגען צו דעקען א פּאַסאזשיר־באָן און א חוץ'ן געזונט דאַרף ער נאָך זיין א נאַנץ מוטיגער קערל אויך.

דער באָן יאָגט זיך אלץ שנעלער און, איך וויים שוין איצטער אז איך פּאָר שוין זיכער ביז דער צווייטער סטאַנציע — אָבער נאָר ביז דער צווייטער סטאַנציע. אויב איך בלייב אויפ'ן דאך נאכדעם ווי דער באָן שטעלט זיך אָפּ, וועלען מיר אָט די סיגנאל־לייסטען זיכער פּארשטיינען, א געזונטער סיגנאַליסט קען באַוואַרפען א וואַגאָן־דאך מיט א פּיין ביסעל נישקשה'דיגע שטיינער — שטיינער פון, למשל, פּינף ביז צוואַנציג פונט. מען קען זיך ריכטען, אז די סיגנאַליסטען וועלען וואַרטען איך זאל אראָפּ דורך דער פּלאַטפּאָרמע, דורך וועלכער איך בין ארויפגעקראכען און, פּארשטעהט זיך, אז איך מוז זוכען אן אנדער אראָפּגאַנג.

מיט א היציגער תפילה אין הארצען, אז דאָס נעקסטע מייל זאל דער באָן ניט דאַרפען דורכפּאָרען דורך א טונעל, שטעל איך זיך אויף, שפּאַציר דורך א 5-6 וואַגאָנעס נידעריגער, און לאָם איך אייך איינרוימען א סוד, אז אויף אזא שפּאַציר טאָר מען ניט מיטנעמען מיט זיך קיין פּחד. די דעכער פון פּאַסאזשיר־וואַגאָנעס זיינען ניט געמאַכט נעוואָרען צולויב ביינאכטיגע שפּאַצירען. אויב עמיצער מיינט, אז יע, וועל איך איהם עצה'ן דאָס טאָקע פּרובירען. לאָז ער מאכען א שפּאַציר איבער'ן דאך פון א לויפענדען וואַגאָן. וואָס טרייסלט זיך ווי אין א קרחת, אוו, וואו עס איז ניטא ביי וואָס זיך אָנצוהאלטען, אחוץ אן דער שוואַרצער נאכט, און לאָז ער זיך אביסעל אונטערראיילען בעת ער קומט צו צו דער קיילעכדינער ענד פונ'ם וואגאָן. וואָס איז נאָם און גליטשיג פונ'ם נאכטיגען טהוי, כדי אריבער שפּרינגען אויפ'ן צווייטען דאך, וואָס איז אויך קיילעכדיג, נאָם און גליטשיג. בנאמנות, ער וועט געוואר ווערען צו ער האָט א שוואך האַרץ, אדער א קאָפּ־שווינדעל.

דער באז פארקלענערט זיין שנעלינקייט, איך טאנץ ארונטער מיט א זעקס וואנאנעם ווייטער פון דער פלאטפארם, וואס איך האב „געדעקט". קיינער איז אויף דער פלאטפארם ניטא. אוז וועז דער באז בלייבט איננאנצען שטעהז בין איך שוין ניט קיין היגער. פאראוים צוויישען מיר אוז דעם לאקאמאטיוו שווינדלען צוויי לאמטערנס. די סיגנאליסטען זוכען מיר אויף די וואנאז־דעכער. איך דערזעה, אז דער וואנאז נעבען וועלכען איך שטעה איז א „פיער־דאדיגער" — ד. ה. ער האט מעהר ניט ווי פיר רעדער. (וועז מען קריכט אונטען אוז מען פארט אויף די שטאנ־גען מוז מען למעה"ש אויסמיידען א „זעקס־דאדיגען" וואנאז — מען קען אומגליקליך ווערען).

איך לאז זיך ארונטער אוז קריך ארויף אויף די שטאנגען. איך בין זעהר צופרידען וואס דער באז פארט נאך ניט. איך פאר דאס דעם ערשטען מאל אונטער א קאנדא־פאסיפישען באז אוז מיר איז פרעמד זייער אינערליכער נעבוי. איך פרוביר אריבער קריכען צוויישען די רעדער אוז דער וואנאז־פארלאנג, נאר איך קען זיך ניט דורכשפארען. דאס איז פאר מיר א נייס. אין די פאראייניגטע שטאאטען בין איך געוואוינט ארונטערקריכען אונ־טער א וואגאז בעת דער באז לויפט. איך פלעג ביים עק פארלאנג, וואס שטארצט אביסעל ארוים, אריינהוידען די פים אונטען אוז זיך אנשפארען אויפ'ן טארמאז־שטאנג אוז פון דארטען קריכען אין סאמע מיט ביז די רעדער אוז דארטען זיך באקוועם אוועקזעצען אויפ'ן קווער־שטאנג.

ווי א בלינדער טאפ איך מיט די הענט די פינסטערניש. יא, מען קען זיך דורך שפארען צוויישען טארמאז־שטאנג אוז דער ערה, ס'גהט נאר צו שווערלאך. איך מוז זיך איננאנצען אוועקלענען פלאך אוז קריכען אויפ'ן בויך ווי א ווארם. בין איך שוין אבער אינ־ווענג, זעץ איך זיך גאנץ באקוועם אנידער אוז קלער, וואס טראכ־טען די סיגנאליסטען איצטער וועגען מיר. דען באז רירט זיך. דאנקען גאט, זיי האבען אז מיר שוין איננאנצען פארגעסען.

אבער א מענש טראכט אוז גאט לאכט. טאקע ביי דער נאי־

ענסטער סטאנציע אהא — א לאמטערן רוקט זיך ארונטער אונטערן צווייטען וואגן. א נס, וואס אונטער דער וויטערער פלאט־פארם, ניט נעבען מיר. מען זוכט מיך אויף די שטאנגען אונטער די וואגענעס. איך מוז נעלם ווערען איינס־אוף־צוויי. אויף בויך קריך איך, אונטערן טארמאז־שטאנג און בין שוין אויף דער ערד. זיי דערזעהען מיך אין לויפען פיל אויס'ן בויגען צו מיר. איך ארבייט אויף אלע כלים, מיט די הענט, מיט די קני, מיט אלע אברים. איך בין אויף יענער זייט רעלסען און שטעל זיך אויף, און ווידער לויף איך פאראוים אריבער דעם לאקאמאטיוו און באהאלט זיך אין דער פינסטערניש. ס'איז ווידער די זעלביגע לאגע. איך בין פארלאפען פאראוים א היבשע שטרעקע און דער באן מיז פארביי מיר פארבייפארען.

ער רירט זיך פון אָרט. אויפ'ן ערשטען בלינדען וואגען שיר־מערירט א לאמטערן. איך בייג זיך איין אין דרייען, באהאלט זיך הייסט דאס, און זעה דעם סיגנאליסט א פארשענדען, פארבייפארען. אויפ'ן צווייטען וואגען איז אבער אויך א לאמטערן און דער סיגנא־ליסט דערזעהט מיך און רופט דעם ערשטען צו זיך. ס'איז א קלייניגקייט, איכ'ל זיך ארויפכאפען אויפ'ן דריטען בלינדען וואג־נאן און „איהר דעקען". אבער, גאט, וואו בין איך דאס אין דער וועלט? עמיצער פאכעט מיט א לאמטערן פון דעם דריטען בלינ־דען וואגען אויך. דאס איז דער קאנדוקטאר אליין. איך ווארט איהם איבער. איצט וויים איך כאטש, וואו די גאנצע באנדע אנ־געשטעלטע איז. איך קערעווע זיך אוים און לויף צוריק אין דער ענטגעגענגעזעצטער ריכטונג פונ'ם באן, כאפ הינטערווייל־עכס א קוק. אלע דריי לאמטערנס זיינען שוין אויף דער ערד קאטשען זיך און יאגען זיך נאך מיר. איך יאג פייל־אויס'ן־בויגען. א האלבער צוג איז שוין כמעט פארבייגעגאנגען און ער לויפט שוין גאנץ שנעל, בעת איך כאפ זיך ארויף אויף איהם. וויסען וויים איך אז די דריי חברה־לייט וועלען זיך אויף מיר א וואַרף טאן אזוי ווי צורייצטע וועלף. אין א פאר סעקונדען וועלען זיי מיך דעריאגען. איך טאנץ ארויף אויפ'ן רעדעל פונ'ם האנט־טארמאז די הענט

אויף די קיילעכדיגע וואגאן־דעכלאך אוז ציה זיך שנעל ארויף, אוז מיינע פארפאלגער שפארען זיך צוזאמען אויף דער פלאטפארם ווי די הינט, וואס האבען ארויפגעטריבען א קאץ אויף א בוים, שעלטען מיך אוז זיינען מכבד מיין טאטע־מאמע מיט די אומאנ־ שטענדיגסטע ווערטער.

אבער ווער הערט זיי? זיי זיינען פינף אנקענען מיר איינעם. מיט זיי איז דאך דער מאשיניסט אוז הייצער, אוז, אחוץ דעם, זיין מאיעסטעט, דאס געזעץ איז אויף זייער צד, אוז די מאכט פון א גרויסער קארפארציע אוז, איך פייף אויף זיי אלעמען... איך בין צו ווייט פון'ם לאקאמאטיוו אוז לויף איבערן דאך א זעקס וואגא־ נעס נעהענטער צו איהם. איך קוק פארזיכטיג ארום אויף דער פלאטפארם. א סיגנאליסט שטעהט דארטען. איך וויים, אז ער האט מיך דערזעהן: ער האט זיך צו פארזיכטיג ארייננעגנב'עט איז וואגאן. איך וויים, אז ער ווארט דארטען ביי דער טיר גרייט זיך ארויפוואלפען אויף מיר, וועז איך זאל נאר ארומפגעהן. איך מאך זיך אבער טאמעוואטע אוז בלייב דארט, כדי ער זאל טאקע מיינען, אז איך האב איהם באמת ניט באמערקט. איך זעה איהם ניט, איך וויים אבער אז ער האט א עפען געטאן די טיר אוז געכאפט א קוק, צי בין איך נאך דארטען דא.

דער באהן קומט צו צו א סטאנציע. איך לאז כלומר'שט ארומ מיינע פיס. דער באהן שטעלט זיך. איך הער די טיר זיך עפענען שטילינקערהייט. ער טשאטעוועט שוין אויף מיר. איך כאפ זיך פלוצלונג ארויף אויפ'ן דאך אוז לויף פארואים פונקט איבער זיין קאפ; אויבען איבער דער פלאטפארם, וואו ער שטעהט אוז קוקט ארוים אויף מיר. דער צוג שטעהט; די נאכט איז שטיל אוז איך קלאפ פלייסיג מיט די פיס איבער דעם מעטאלענעם דאך פון'ם וואגאן. איך בין ניט זיכער, איך שטעל מיר אבער פאר, אז ער לויפט צו דער צווייטער פלאטפארם אוז וויל מיך דארטען כא־ פען, בעת איך'ל ארומפגעהן. איך גיעה אבער דארט ניט ארום. איז מיטען וועג קער איך זיך אום שטילינקערהייט, אבער שנעל

צוריק צו דער פּלאַטפֿאָרם, פון וועלכער איך און דער סיגנאַלסטשיק זיינען נאָר וואָס אַוועק. קיינער איז ניטאָ דאָרטען אויף א רפואה. איך קריך אַראָפּ אויף דער צווייטער זייט פון׳ם וואַקזאַל און באַהאַלט זיך אין דער פינסטערניש. קיינער האָט מיך ניט באַמערקט.

איך געה אַריבער צום פּלויט אויף דער רעכטער זייט פון׳ם וועג, און קוק זיך אַרום. טאַ־טא! וואָס איז דאָרטען? א לאָמטערן הוידעט זיך שוין דאָרטען אויף די וואַגאָנעס און רוקט זיך פון׳ם לאָקאָמאָטיוו אַלץ אַראָפּ. זיי מיינען, איך בין נאָר פון אויבען און זיי זוכען מיך דאָרטען. און נאָר שעהנערס — אויף דער ערד. זייט ביי זייט מיט אויבערשטען לאָמטערן רוקען זיך נאָר צוויי לאָמטערנס. דאָס איז א רעגעלמעסיגע יאָגד און איך בין דאָס דער האָז. וועט דער סיגנאַליסט פון אויבען אַנוואַרפען זיין ליכט אויף מיר, וועלען זיך די וואָס שטעהען אויף דער ערד א וואַרף מאָן אויף מיר און מיך כאַפּען. איך פּאַרדרעה דערווייל א סיגנאַלעטל און קוק אויף דער פּראַצעסיע, וואָס געהט מיך פּאַרביי. אַבי נאָר איך האָב זיי איבערגעפּטר׳ט קען איך שוין רוהיג געהען פּאַראַוים צום לאָקאָמאָטיוו צו. דער באָהן ריהרט פון אַרט. איך כאַפּ זיך אַרויף אויף דער פּעדערשטער פּלאַטפֿאָרם פון׳ם ערשטען וואַגאָן. (קיינער שטערט מיר ניט). ס׳איז ניטאָ וועך ס׳זאָל מיר שטערען. אָבער נאָר איידער דער באָהן האָט זיך רעכט צו־הוידעט און אָקוראַט בעת איך האָב אַנגעריבען א שוועבעלע צו פּאַרויכערען מיין סיגנאַרעטל, דערוועה איך, דער הייצער קריכט אויפֿ׳ן קויל־וואַגאָן און קוקט גלייך אויף מיר. עס פּאַלט אויף מיר אַן א פּחד. פון זיין פּאַזיציע קען ער מיט די שטיקער קויל׳ען, וואָס ער האָט נעבען זיך, מאַכען פון מיר א קאַשע. ער פּאַנגט אָבער אַן צו מיר רעדען. איך באַמערק אַן מין באַוואונדערונג אין זיין קול.

„רו, ממזר, רו", זאָגט ער.

דאָס איז א גרויסער קאָמפּליאַנט. א נצחון־געפּיהל שטראָמט דורך מיין גאַנצען קערפּער. עס טאַנצט אין מיר מיין נשמה ווי די נשמה פון א שול־אינגעל וואָס קריגט א קנופּ אין בעקעל פּאַר זיינע פּעהינקייטען.

„הער נאר, זיי מיר כאטש ניט מכבד מיט דיין וואסער־קיש־פע", זאג איך איהם.

„גוט", ערנטפערט ער און נעהט צוריק צו זיין ארבייט.

מיט'ן לאקאמאטיוו בין איך שוין שלום, נאנצע גוטע ברידער. נור די סיגנאליסטען זוכען מיך אלץ ארום. פון דער צווייטער סטאנציע ריכטען זיי דעם באן ארויס אויף די בלינדע וואגאנעס. אלע דריי זיינען פארנומען. איך לאז זיי דורך, כאפ זיך ארויף אויף א מיטעלסטען וואגאן און „דעק איהר". די באנדע איז אויף מיר מלא רציחה און, דער באהן שטעלט זיך אפ. די סיגנאלסטשי־קעס ווילען מיך „ארונטערשארען" אדער ענטדעקען דעם סוד, פאר־וואס זיי קענען דאס ניט טאן. דריי מאל, איינס נאכ'ן אנדערען שטעלט זיך אפ דער צוג, דער נאנצער מעכטיגער צוג, נאר צוליעב מיר. און, יעדעס מאל דרעה איך זיך ארויס פון די סיגנאליסטען און „דעק" איהר. נאר ס'איז פארפאלען, זיי האבען סוף כל סוף זיך אלע צוזאמען מישב געווען וועגען דער סיטואציע. איך האב זיי באוויזען אז זיי קענען ניט אויסהיטען דעם באהן פון מיר. זיי מוזען טאן עפעס אנדערש.

און זיי טוהען עס טאקע. ווי נאר דער באהן שטעלט זיך אפ אויף דער נאהענטסטער סטאנציע האבען זיי זיך אלע א לאז גע־טאן ווי אפגעבריהטע לויפען אויף מיר. אהא, איך זעה זייער מיין. זיי ווילען מיך פשוט איינמידען. ראשית יאגען זיי מיך ארום, צום עק באהן. איך זעה מיין מפלה. פארטרייבען זיי מיר צום הינ־טערשטען עק פונ'ם באהן. פארט ער אפ און איך בלייב איבער דארטען. מיט א זיג־זאג דרעה פארקערעווע איך זיך, ריים זיך דורך דורך מיינע פארפאלגערס, און לויף ווידער פאראויס צום פראנט פונ'ם באן. איין סיגנאליסט לויפט מיר אלץ נאר. גוט, איך וועל פון איהם ארויסיאגען די נשמה. איך בין נאר ניט מיעד, אטהעם גוט. איך לויף מיט די רעלסען אלץ פאראויס. עס מאכט ניט אויס. וועז ער יאגט מיך אפילו צעהן מייל, מוז ער דאך סוף־כל־סוף זיך ארויפכאפען אויפ'ן באהן. און ביי דער שנעלקייט, וואס ער וועט וואגען ארויף, וועל איך אויך ארויפטאנצען.

אזוי לויף איך, האלט זיך אויף א בעקוועמען שטח אפגעמיילט פון איהם, און שטרענג מיינע אויגען אן בין גאר: טאמער א פלויט אדער גאר א צווייג, וואו איך קען ברעכען האלד־און־נאקען. אך! איך קוק צו ווייט פארואוס, פארטשעפע זיך אן עפעם מיט די פיס, איך ווייס ניט אין וואס, אן עפעם א קליניגקייט, און קוליע זיך גלייך איבער, ציה זיך אוים ווי לאנג איך בין. אין א סעקונדע ארום שטעה איך ווידער אויף מיינע פיס, נאר דער סינגאליסט האלט מיך שוין ביים קאלנער. איך קעמף ניט. איך אטהעם שווער און באקוק דערווייל דעם חברה־מאן צו וויסען מיט וועמען איך האב דא צו טאן. ער איז א דינער און איך בין מיט גוטע דרייסיג פונט שווערער פון איהם. אויסער דעם איז ער דאך פונקט אזוי מיעד ווי איך, און וועט ער מיך וועלען שלאגען וועל איך מיט איהם לער־נען בלק.

ער מאכט אבער ניט קיין פארזוך מיך צו שלאגען. אט דאס פראבלעם איז געלעזט. ער פאנגט מיך נאר אן צו פיהרען צוריק צום באהן. דא טרעט ארויס אן אנדער מענליכקייט. איך זעה די לאמטערנס פונ'ם קאנדוקטאר און סינגאליסט. מיר דערנעהענ־טערן זיך צו זיי. ניט אומזיסט האב איך זיך באקענט מיט דער ניו־יארקער פאליציי. ניט אומזיסט האב איך זיך אנגעהערט אין פראכט־וואגאנען, ארום וואסער־רעזערוואוארען און אין טורמע־קאמערן מיט בלוטיגע מעשיות פון געשלעגען. אפשר וויל אט די דריי מענשען מיך שלאגען. גאט וויסט דעם אמת, איך האב זיי ניט איין מאל פראווואצירט הארויף. איך דענק שנעל. מיר קומען אלץ נעהענטער צו יענע צווייי באאמטע. איך כאפ א קוק אויפ'ן בויך און באק פון מיין פאנגער און פלאנעווע שוין די קלעפ רעכטס און לינקס, וואס איר'ל איהם געבען ביי דער ערשטער פראבע זיי־נער, צו פארקאכען א קאשע.

בא! איך האב אן אנדער שפיצעל, וואס איך וואלט געוואלט איהם אפטאן, און ס'טוהט מיר שוין באנג, וואס איך האב עס איהם ניט אפגעטאן די רגע, וועו ער האט מיך אנגעכאפט. ער וואלט מיך שוין געהאט צו נעריינקען אויף קינדס־קינדער פאר אנכאפען

ביים קאלנער. מיין רעקעל איז איינגלאך צוואמענגעשפילעט. האט איהר אמאל געזעהען א טורניקעט? אט וואס דאס איז. איך דארף נאר אנבייגען מיין קאפ אונטער זיין האנט און אנפאנגען צו דרעהען זיך. איך מוז זיך שנעל דרעהען — זעהר שנעל. איך קען דאס טאן; דרעהען זיך מסובן שנעל, ווארפענדיג, ביי יעדען דרעה אנבייגען דעם קאפ אונטער זיין האנט. איידער ער קוקט זיך ארום, ווערען שוין די פינגער וואס האלטען דעם קאלנער אייגענערדהט. ער וועט זיי שוין ניט קענען ארויסנעמען. א צוואנציג סעקונדען שפעטער, וועט שוין א שאם טאן דאס בלוט פון זיינע שפיץ־פינגער. דאס איידעלע געווענד ארום די מוסקולפעדים וועט פלאצען און אלע מוסקולן און נערוועז וועלען זיך אויסמישען און ארויסשיסען אין איין געשרייי. פרובירט דאס אמאל, וועט עמיצער כאפט אייך אן ביים קאלנער. טוהט דאס אבער שנעל —שנעל! ווי א בליץ. און פארגעסט ניט, למ"עהש, צו פארדעקען דעם פנים מיט דער לינקער האנט און דעם בויך מיט דער רעכטער האנט. איהר פארשטעהט, דער חברה־מאן קען אייך פרובירען אפשטעלען דורך א קנאק פון זיין פרייער האנט. ס'איז א נעדאנק אינגאנצען זיך דרהען אווענק פון זיין האנט און ניט צו דער האנט צו. א קלאפ וואס לויפט נאר איז קיינמאל ניט אזוי שטארק ווי א קלאפ, וואס קומט פון זיך.

אט דער סיגנאליסט וועט אפשר קיינמאל ניט וויסען ווי נאהענט ער איז געווען צו אן אומגליק. ארויסגעדרעהט דערפון האט ער זיך נאר דערפאר, וואס ער האט נאר בדעה ניט געהאט מיך צו שלאגען. וועז מיר זיינען צוגעקומען נאהענט צו דער חברה. האט ער זיי מודיע געווען, אז ער האט מיך געכאפט. דורך סינגאלען האבען זיי באפוילען דעם מאשיניסט א טרייב טאן דעם באהן. עם פארט פארבי אונז דער לאקאמאטיוו, אלע דריי בלינדע וואנאנעם רוקען זיך פארבי. דער קאנדוקטער מיט'ן צווייטען סיגנאליסט כאפען זיך אריף אויפ'ן באן, און מיינער האלט מיך נאר אלץ. אהא, איך פארשטעה דעם פלאן. ער ווייל מיך דא צוהאלטען ביז דער לעצטער וואגאן וועט זיך מיט אונז אויסגלייכען.

ער וועט זיך ארויפכאפען און מיך איבערלאזען, „פארשיטען" היימט דאס.

נאר דער באהן האט זיך א לאז געטאן אויף אלע כלים. דער מאשיניסט האט געוואלט אפגעווינען די פארלארענע צייט. עס איז א זעהר לאנגער צוג. ער לויפט שוין גאנץ לעבעדיג, און איך וויים, אז דער סיגנאליסט מעסט זיין שנעלקייט מיט פחד.

„קלערסט וועסט זיך נאר קענען ארויפכאפען?" פרעג איך איהם אזוי נאאיוו.

ער לאזט אפ מיין קאלנער, טוהט שנעל א טאנץ און איז שוין אויפ'ן באהן. עטליכע וואגענעם דארפען נאך פארביילויפען. אין דער רגע פאלט מיר שוין איין וואס צו טאן. איך וועל ארויף אויף דער לעצטער פלאטפארם. איך זעה אז דער צוג לויפט שנעל און שנעלער, אבער אויפ'ן הימעל וועל איך ניט פאלען אויב איך כאפ זיך ניט ארויף, און דער יוגענד־אפטימיזם נעמט מיך דורך. און איך הויקער זיך אזוי איין, כלומר'שט נידערגעשלאגען. לאז ער מיינען, אז איך האב שוין אנגעוואוירען אלע האפענונגען. בעת מעשה אבער טאפ איך אן מיט מיינע פיס די זאמד שטיינדלאד. כ'איז דא אויף וואס זיך אנשפארען. איך קוק זיך אויך איין אויפ'ן קאפ פונ'ם סיגנאליסט, וואס שטארצט אריוס. איך זעה ער ווערט נעלם. ער איז איבערצייגט, אז דער באהן לויפט צו שנעל איך זאל זיך קענען ארויפכאפען.

און דער באהן לויפט טאקע שנעל — שנעלער פון יעדען באהן, אויף וועלכען איך האב וועז עס איז פרובירט ארויף. דער לעצטער וואגאן קומט אן און איך טוה א שפרינג אין דער זעלבער ריכטונג מיט איהם. עס איז א שנעלער, קורצער שפרונג. אין שנעלקייט וועל איך זיך מיט דעם צוג קיינמאל ניט פארגלייכען, איך קען אבער פיעל פארקלענערען דעם חלוק צווישען אונזער שנעלקייט און, אזוי ארום, פארקלענערען דעב צוזאמענשטוים־טרייסל וואס איך וועל קריגען בעת איכ'ל זיך ארויפכאפען. אין דער קורצער פינ־סטערער רגע, זעה איך ניט דאס אייזערנע הענטעל פון דער לעצטער פלאטפארם; איך האב קיין צייט ניט דאס אפצוווכען.

איך שטרעק אויס מיין האנט צום פלאץ, וואו איך נלויב עס דארף זיין אוו אין דער זעלבער רגע הויב איך אויף די פיס פון דער ערד. הימעל אוו ערד אוו טרייסעל! אין א סעקונדע ארום וועל איך זיך אפשר קאטשען אויף די שטיינדלאך מיט צעבראכענע ריפען אדער הענט אוו אפשר נאר א טויטער. נאר מיינע פינגער קלאמערן זיך איין אינ'ם אייזערנעם הענטעל, מיין האנט ניט זיך א טרייסעל, מיין קערפער א דרעה אוו מיינע פיס פאלען האסטיג ארויף אויף די טרעפלאך פון דער פלאטפארם.

איך זעץ זיך אנידער, נדול'דיג ביז נאר. אין מיין נאנץ טרעמפלעבען איז דאס דער בעסטער באהון־שפרונג, וואס איך האב וועז נעמאכט. איך וויים, אז שפעט אין דער נאכט קען מען שטענדיג אפפארען עטליכע סטאנציעס אויף דער לעצטער פלאטפארם. איך וויל זיך אבער ניט פארלאזען אויפ'ן לעצטען וואגאן. ביי דער ערשטער סטאנציע פארלויף איך פאראוים, אויף דער צווייטער זיץ פונ'ם אראפנאנג, לויף פארביי די פולמאן־וואגאנעס, בויג זיך אונטער א פאסאזשיר־וואגאן אוו כאפ זיך דארט ארויף אויף א שטאנג. אויף דער צווייטער סטאנציע פארלויף איך ווידער פאראוים אוו ווידער אויף א שטאנג.

איצטער בין איך פארהעלטניסמעסיג זיכער, די סיגנאלים־טעז קלערען, זיי האבען מיך שוין „פארשאטען". אבער דער נאנצער טאג אוו די אנגעשטרענגטע נאכט פאנגען אן צו ווירקען אויף מיר, איך הויב אן צו דרימלען. דאס וועט אבער ניט געהן. שלאפען אונטער א וואגאן אויף א שטאנג הייסט — טויט. אויף דער קומענדער סטאנציע קריך איך ארוים אוו פארקלייב זיך אויף דער פלאטפארם פונ'ם צווייטען „בלינדען" וואגאן. אט דא קען איך זיך צולענען אוו שלאפען; דא לעג איך זיך טאקע צו אוו שלאף — ווי לאנג וויים איך ניט — א לאמטערן־קלאפ אין פנים וועקט מיך אויף. ביידע סיגנאלסטשיקעס שטארען די אויגען אויף מיר. איך כאפ זיך אויף אין א פאוע צו פארטיידיגען, אוו קלער וער וועט דער ערשטער טרינקען צו מיר „לחיים". נאר זיי האבען אפילו ניט בדעה מיך צו שלאגען.

„איך האב געמיינט, מיר האבען דיך פארשאטען", רופט זיך אן דער סינגאליסט, וואס האט מיך געהאלטען ביים קאל־נער:

„דו זאלסט מיך דאמאלט ניט געווינען אפלאזען. וואלסטו אויך געווינען איבערגעבליבען מיט מיר צוזאמען", ענטפער איך.

„ווי אזוי?" פרעגט ער.

„איך וואלט זיך מיט דיר געווינען ארומגעכאפט, ניט מעהר", ענטפער איך.

זיי האלטען א קורצע בראטונג און טראגען ארויס זייער פסק:

„נו, טרעמפעניו, זאל שוין זיין, פאר. ס'איז סיי ווי אן ארויס־געוואלפענע ארבייט דיך אראפצוטרייבען".

זיי גיהן אוועק און לאזען מיך איבער בשלום ביז'ן סוף פון זייער נסיעה.

ביז אהער האב איך באשריבען א ביישפיל וואס עס מיינט „אנהענגען זיך". פארשטעהט זיר. איך האב אויסגעקליבען א גליקליכע נאכט פון מיינע ערפארונגען און פארשווינגען יענע נעכט — ס'איז געווען גענוג אזעלכע — וועז דער צופאל האט מיר אונ־טערגעשטעלט א פיסעל אוז מיך „פארשאטען".

איך וויל דא נאר פארעדניגען דערמיט, וואס האט פאסירט מיט מיר, וועז מיר זיינען געקומען צו דער פארצווייגונגס־סטאנ־ציע.

אויף די טראנס־קאנטינענטאלע אינצעל קאלעעס, ווארטען איבער די פראכט־צוגען דעם פאסאזשיר־צוג אוז שלעפען זיך הינ־טער איהם. וועז מיר זיינען אנגעקומען צו דער פארצווייגונגס סטאנציע, בין איך אראפ פונ'ם באהן אוז בין אוועק זוכען דעם פראכט־צוג, וואס דארף זיך נאר איהם ארויסשלעפען. אפגעזוכט דעם צוג, קריך איך ארויף אויף א קאסטען־וואגאן פול מיט קויל־ען אוז לעג זיך אוועק. אין א מינוט ארום בין איך שוין געשלאפען.

דאס אויפראלען פון דער טיר האט מיך אויפגעוועקט. עס האט שוין אנגעהויבען שאריען אויף טאג; עס איז קאלט אוז גרוי

און דער פראכט־צוג האט זיך נאר ניט נעריבט. א „קאן" (קאנ־דוקטער) האט אריינגעשטעקט זיין קאפ אין דער טיר.

„ארויס פון דאנען, דו דום־דומסטער שבדומסטע! האט ער ארויסגעברומט.

איך בין ארויס, און פון דרויסען איהם נאכגעקוקט ווי ער נעהט אזוי איבער אלע וואגאנעס און באקוקט זיי. וועז איך האב איהם שוין פארלארען פונ'ם אויג, טראכט איך זיך, אז ס'וועט איהם באין אופן ניט איינפאלען איך זאל האבען די העזה נאכאמאל אריין אין דעם זעלביגען וואגאן, פון וואנען ער האט מיך ארויסגעטריבען. איך קריך אריין און לייג זיך ווידער אוועק.

ווייזט אוים, אז דעם קאנדוקטערס דענקונגס־אפפאראט האט גע־ארבייט אין דער זעלביגער ריכטונג. ווייל ער האט אויסגע'פשט'עלט, אז איך וועל טאן, וואס איך האב טאקע געטאן. ער איז באלד צוריק געקומען אוז מיר פון דארטען משלח געווען.

איצט, האב איך זיך געטראכט, וועט איהם שוין זיי־כער ניט איינפאלען, איך זאל דאס טאן א דריטען מאל. און טאקע גלייך צוריק אריין אין דעם זעלביגען וואגאן. איך האב אבער באשלאסען צו באוואהרענען זיך. נאר איין זייטיגע טיר האט זיך געקענט עפענען. די צווייטע איז געווען פארנענעלט. און איך האב אנגעפאנגען אויסצולעדיגען א „נארע" פאר זיך, טאקע נעבען יענער טיר, און האב זיך דארט אוועקגעלייגט. אין א ווייל דערהער איך, די טיר עפענט זיך ווידער. דען „קאן" איז אריינגעקראכען און א נישטער געטאן מיט די אויגען איבער די קוילען. זעהען האט ער מיך ניט געקענט. שרייט ער צו מיר, איך זאל ארויס. איך ריהר זיך ניט פון ארט: איך האב פרובירט איהם אפנארען. וועז ער האט אבער אנגעפאנגען צו וואהרפען אויף מיר שטיקער קוילען, האב איך זיך אונטערגעגעבען און צום דריטען מאל פארטריבען געווארען. און איז וואהרעמע ווערטער האט ער מיר מודיע געווען וואס ס'וועט זיין אויב ער טרעפט מיך דארטען נאך איין מאל.

איך האָב געענדערט מיין טאקטיק. וועז דער דענקונגס־אפּאַראַט פון א צווייטען מענשען ארבייט אין איין ריכטונג מיט אייערן אין די בעסטע זאך „פּארשארעז" איהם. דאָס האָב איך טאקע געטאָן. איך האָב זיך באהאלטען צוויישען די וואגאנעם אויף א זייטיגער קאלעע ניט וויים פון דעם וואגאן טאקע און האָב געווארט. יא, דער „קאן" איז נאך אמאל צוגעקומען צום קוילען וואגאן. אויפּ־געעפענט די טיר, קריכט ער אהין אריין, רופט מיך, וואַרפט קויל־ען אין יענער „נארע". דאָס האָט איהם באפרידיגט. אין פינף מי־נוטען ארום האָט זיך דער פראכט־צוג געריבט פון אָרט, ער איז שוין דאָרט ניט געווען. איך פארלויף אביסעל אלץ נעבען דעם וואגאן, פראל אויף די טיר און קריך אהין אריין. ער האָט מיך שוין מעהר דארטען ניט געזוכט. איך בין שוין אויף דעם וואגאן אפּגעפּאָרען טויזענט און צוויי־און־צוואנציג מיל. אמערסטען גע־שלאפען און נאָר ביי די אפּצווייגונגס־סטאנציעס (דארטען שטעלען זיך די פראכט־צוגען אפּ אויף א שעה) זיך אראפּגעכאפּט צו קרי־גען עפּעס צו עסען. איך וואלט נאך וויטער געווען געפּאָרען אויף דעם זעלביגען צוג, נאָר איך האָב איהם אנגעווארען צוליעב א גליק־ליכען צופאל. איך האָב געקראגען אן „עק־טיש". ס'איז נאך יענער טרעמפּ ניט געבארען געווארען וואס זאל טהייערער האלטען א צוג פון אן „עק־טיש".

בילדער

בילדער.

וואס מאכט דאס אויס'עט ווי אוו וואו מיר שטאַרבען.
אבי מיר האבען כח צו זעהן דאס אלץ.

(פון א געדיכט אין דעם „טרעמפ־ראָיאל".)

דער נאנצער חן פון'ם טרעמפ־לעבען ליגט איך דעם, וואס עס נודיעט ניט אפילו א טראפען. אין האבאַ־לאנד האלט דאס לעבען אין אייז בייטען זיך. די סצענעס, בילדער, געשעהענישען לויפען שטענדיג איינס נאכ'ן אנדערען: דאס אומגעליכסטע טרעפט זיך. דאס אומערוואַרטעסטע שפרינגט ארויס פון דער העלער הויט. דער טרעמפ וווייסט קיינמאל ניט, וואס עס וועט זיך טרעפען אין א מינוט ארום; הייסט דאס, ער לעבט נור היינט, איצטיגע מינוט. דער טרעמפ וווייסט אז הארשוען צוליעב א תכלית איז ארויסגעוואַר־פענע ארבייט. ער האט פארזוכט דעם טעם פון אבלאזען זיך אויף נאט'ס בארג.

אפט פארטראכט איך זיך וועגען מיינע טרעמפ־יאהרען, אוו איך וואונדער זיך ממש ווי שנעל די בילדער בליצען דורך אין מיין זכרון. עס מאכט ניט אויס וואו איך פאנג אן מיינע זכרונות; יע־דער טאג איז א באזונדער טאג מיט זיינע אייגענע שנעל־לויפענדע בילדער. למשל, איך דערמאן זיך אן א זונניגען זומער־פריהמארגען אין האַרריסבורג, פענסילווייניע, אוו גלייך קומט מיר אויפ'ן גע־דאנק דער גליקליכער אנפאנג פון דעם טאג — אן „עק־טיש" אינ'ם הויז פון צווויי פארזעסענע מיידלער, ניט אין קיך, נאר אין זייער עס־צימער, איך זיץ טאקע מיט זיי צוזאמען ביים טיש. מיר האבען געגעסען אייער פון אייער־נלעזעלאר. דאס ערשטע מאל האב איך

דעמאלט נעזעהען אייער־נלעזלאך ; איך האב קיינמאל פון זיי אפילו ניט נעהערט. איך בין זיך מודה ומתודה, איך האב ניט נע־ וואוסט ווי אזוי אריינצוקריכען. איך בין אבער נעווען א הונגע־ ריגער און ניט קיין איבערנעשראקענער, און איך האב זיך טאקע באלד אן עצה נענעבען אי מיט אייער־נלעזלאך אי מיט די אייער אזוי, אז די צוויי פארזעסענע מיידען זיינען אוש פארנאפט נעווא־ רען.

זיי אליין זיינען נעזעסען טאקע נאר ווי צוויי קאנאריקלאך, יערע פון זיי האט זיך נעבאדערט מיט איין איי, קוים־קוים אייג־ נעביסען א דין אויסנעדארט פעניצעל. דאס לעבען איז קוים נע־ פלאסען אין זיי ; זייער בלוט האט זיך נענליטשט אין זייערע אדערן ; א נאנצע נאכט זיינען זיי נעשלאפען אונטער ווארעמע קאלדרעס. איך בין די נאנצע נאכט נעווען אין דרויסען. א סך פון מיין הייז־מאטעריאל האב איך פארטאכלעווען צו דערווא־ רימען זיך, פארענדיג פון עפעס א שטעטל, עמפאריום, ערגעץ אינ׳ם צפון טייל פונ׳ם שטאאט. אויסנעדארטע פעניצלאך ! טעם נן־ערן ! נאר יערעס פעניצעל איז ביי מיר נעווען נענוג אויף איין בים, נעקלעקט נאר אויף איין צאן. עס פאנגט אן צו נודיען, ווען נאר יערען בים דארף מען אויסשטרעקען די האנט און נעמען א פעניצעל, און דא קען איד, דאכט מיר, איינשלינגען א בארג.

ווען איך בין נאך נעווען נאר א קליין אינגעלע, האב איך נעהאט א קליין הינטעלע. פאנטש האט מען דאס נערופען. איך אליין פלעג דאס באזארגען מיט עסען. עמיצער פון אונזער פא־ מיליע האט פון יאנד נעבראכט א סך נעשאפענע קאטשקעס. און מיר האבען נעמאכט א נעהויבענע פליישיגע סעודה. אפנעגעסען, האב איך צוגעגרייט די סעודה פאר פאנטשען — א פולען טע־ לער מיט בויגער און נאשערייען. איך בין ארוים אין דרויסען איהם דאס אוועקצוגעבען. אין דער מינוט איז גראד צוגעפארען צו אונז א גאסט פון א דערבייאיגער פארם. איהם איז נאכגע־ לאפען א ניופאונדלענדער הונט, גרוים ווי א קאלב. איך שטעל אוועק דעם טעלער אויף דער ערד. פאנטש פאנגט אן צו דרעהען

מיט'ן עק. און נעמט זיך צו דער אכילה. א גן־עדן זעהט ער פאר זיך. א סעודה אויף א האלבער שעה נאכאנאנד. און פלוצלונג — א שפאר און א ווארף — און פאנטש פליהט ווי א שטרוי אין א שטורם־ווינט. דער ניופאונדלענדער ווארפט זיך ארויף אויפ'ן טעלער, א פיסק האט ער א גרויסען און עסען עסט ער בחיפזון. און איידער נאך ער האט פון מיר נעכאפט א קנאק איבער די ריפען, האט ער איינגעשלונגען אלעס. ער האט דעם טעלער אויס־געטריקענט; אפילו די פעטע סמנים האט ער אויסגעלעקט.

און פונקט ווי יענער גרויסער ניופאונדלענדער הונט, האב איך זיך אויפגעפיהרט ביים טיש פון אט די צוויי פארזעסענע מיידען. אין האריסבורג. איך האב איהם אפגערייניגט, קיין ברעקל ניט איבערגעלאזט. איך האב נאר ניט צעבראכען, נאר איך האב אפגערייניגט די אייער, די פעניצלאך, די קאפע. דאס דינסט־מיידעל האט געבראכט נאר, און איך האב זי געהאלטען אין איין מטריח זיין. זי האט געבראכט נאר און נאר. די קאפע איז געווען א מחיה, נאר מען האט זי ניט געדארפט טרינקען אין אזעלכע קלייניע מעפעלאך. וועו האב איך שוין געוואלט עסען, אז די נאנצע צייט איז בייי מיר אוועק אויף אנצוגיסען אזוי פיל טעפעלאך?

נאר איין מעלה האבען זיי נעהאט, אט די טעפעלאך: זיי האבען מיר געגעבען צייט זיך צו באלעקען פון איינעם ביז'ן צוויי־טען. יענע צוויי פארזעסענע מיידען מיט זייערע רויט־און־ווייסע פנים'ער און גרויע לאקען האבען אין זייער לעבם־טאג ניט ארייי־געקוקט אינ'ם קלארען געזיכט פון אן אוואנטוריסט. זייער גאנ־צען לעבען האבען זיי, ווי מען זאגט, געקנאטען ברויט אין איין דייזשע. אין די זיס־שמעקענדע און ענגע חדרים פון זייער שטי־לען עקזיסטענץ, האב איך איינגעטראגען די שטארקע טענער פון א וועלט, וואס איז אנגעלאדען מיט'ן קרעפטיגען גערוך פון שוויים און קאמף, מיט ריח פון פרעמדע לענדער און פרעמדען באדען. זייערע צארטע דאלאניעס האב איך א קראץ געטאן מיט מיינע מאזאלען־העגט, מיט יענע לאנגע מאזאלעס, וואס קומען פון שלע־פען און צייהען שטריק און פון א סך ארבייט מיט א לאפעטע. און

געטאן האָב איך דאָס ניט אזוי צוליעב באריהמעריי נאָר כדי צו ווייזען זיי, אז איך, שווערער ארבייטער, האָב א רעכט אויף זייער צדקה.

אָט זעה איך זיי איצטער, אָט די טייערע ליעבע מיידעלע. פונקט ווי מיט צוועלף יאָהר צוריק, וועלן איך בין געזעסען ביי זייער עס־טיש. איך שמועס מכח מיין ארט־לעבען טרייסעל אזוי וואויל־ערישׂ אָפּ אלע זייערע גוטע עצות און שרעק זיי אָן ניט נאָר מיט מעשיות פון מיינע אייגענע אוואנטיורעס, נאָר מיט די אוואנטיורעס פון אלע מיינע חברים. זייערע אוואנטיורעס ווערען איצט מיין אייגענטום. א גליק נאָר, וואָס אָט די פרויען זיינען נעווען אזוי עהרליך און פארטרויאונגספול, וווייטער וואלטען זיי מיך געווען פארפלאנטערט אין מיין אייגענער כראנאלאגיע. אָבער דער שפּיץ דערפון איז, אז עס איז געווען א גוטער בייט. פאר זייער קאפּע, אייער און פּעניצלאך האָב איך זיי פינקטליך באצאלט. איך איך האָב זיי אונמערהאלטען ווי א גראף. מיין זיצען דאָרט אליין איז שוין געווען אן אוואנטיורע פאר זיי, און אן אוואנטיורע קען מען סיי ווי ניט אָפּשאצען.

אָפּגענעסען בין איך פון דאָרט אוועק אויף א שפּאציר אין גאָס, דערווייל ארויסגעכאפּט א צייטונג אין א טיר פון עפּעס א פּעפּער און זיך אוועקגעלייגט אין א נרינעם פּארק געווארן ווערעו, וואָס ס'האָט זיך אָפּגעטאָן אויף דער וועלט אין די לעצטע פיער־און־צוואנציג שעה. אין פּארק באגענען איך נאָך א טרעמפּ. ער דערצעהלט מיר זיין לעבענס־געשיכטע און האָפּערט זיך מיט מיר. ער וויל צוואמען מיט מיר זיך אנשליסען אָן דער ארמיי פון די פאר־אייניגטע שטאטען. ער האָט שוין אלעס צוגעגרייט, אָפּגערעט מיט'ן רעקרוטיר־אָפּיצער. ער פארשטעהט ניט, פאר וואָס זאל איך דאָס ניט טאָן. דעם טעם פון א סאלדאט האָט ער שוין פאר־זוכט, מיט עטליכע חדשים צוריק האָט ער געדינט אין קאקס'ס רעגימענט, וואָס האָט מארשירט קיין וואשינגטאָן, און דאָס לעבען איז איהם געפעלען געווארען. איך בין אויך געווען אן ערפאהרענער סאלדאט. איך האָב אמאל געדינט אין דער... טער ראטע

פון דער צווייטער דיוויזיע, פון קעלי׳ס אינדוסטריעלע ארמיי. אט די ראטע איז באוואוסט אונטערן נאמען „דער נעוואדא־שטויס" אבער, מיין ארמיי ערפאהרונג האט אויף מיר געווירקט פונקט פארקערט. לאז איך דעם טרעמפ אוועק צו די מלחמה־הינט, און איך נעם מיינע פיס אויף די פלייצעס און מארשיר אוועק זוכען עפעס אין מויל אריין.

אפנע׳פטר׳ט אט דעם חוב. לאז איך זיך ארויס אויף א שפאציר איבערן בריק פון דער סאסקוועהאנא, צום מערב־ברעג. איצט נעריינק איך שוין ניט, וואס פאר א באן עס לויפט דארט אויף יענער זייט טייך, נאר ליגענדיג אזוי אינ׳ם נראז איז מיר אייגענפאלען צו פארגן קיין באלטימאר, און איך בין טאקע געפארען קיין באלטימאר, טאקע אויף יענעם באן, ווי מען האט איהם דערטען ניט נערופען. עס איז געווען א וואריימער נאכמיטאג. וווייטער אויף דעם בריק האב איך אנגעטראפען א נאנצע חברה זיך באדען. פויל איך זיך ניט, ווארף אראפ מיינע מלבושים און שפרינג אריין אין וואסער. דאס וואסער איז א פארגענינגען. איך גיה ארויס און גיב זיך א נעהם צו מיינע מלבושים — אהא, מען האט מיך באראבעוועט. עמיצער האט איבערגעטאפט אלע מיינע קעשענעס. נו, זאנט שוין איהר צי איז דאס אלייז ניט א גאנצע אוואנטיורע, גענוג כאטש אויף איין טאג? איך קען מענשען, וואס האבען זייער נאנצען לעבען זיך ניט נעקענט זאט אנרייזען וועגען אזא פאסירונג, וואס האט מיט זיי נעטראפען. אמת, דער גנב, וואס האט מיינע קעשענעס איבערגעטאפט האט דארט קיין אוצר ניט נעפונען — סך הכל א דריסינ־פערציג סענט, א חוץ מיין טאבאק און סיגארעט־פאפיר; נאר איך האב דאך אבער מעהר ניט נעהאט, און דאס גופא איז שוין מעהר, וואס מען קען ביים גרעסטען טייל מענשען ראבעווען: ביי זיי בלייבט דאך עטוואס אין דער היים. און איך האב ניט קיין היים. א רעכטע באסקאמאנדע האט זיך דארט נעבאדען. איך האב זיי אפגעמאסטעט, פארשטאנען ווער זיי זיינען און אנגענומען א פולע מויל מיט וואסער. פונדעסטוועניגען פארויכערן דארף מען. וועגד איך זיך צו

אייגעם פון דער חברה נאר א ציגאר־טוטין. איך מעג שווערעז. אז יענער האט מיך מכבד נעווען פון מיין אייגענעם טאבאק.

איך גלויב אריבער דעם בריק צום מערב־ברעג. אט דא לויפט די ליניע, וואס איך דארף טאקע. קיין סטאנציע זעה איך אבער ניט. וואס טוט מען? ווי אזוי כאפ איך זיך ארויף אויפ'ן פראכט־צוג אט דא א טאקע און פארשפאר נעהן זוכען ערגעץ א סטאנציע? נאר אט הויבען זיך די רעלסען ארויף אויף א משופע'ר וועג־נונג. צו שנעל לויפען קען דא ניט קיין איבערגעלאדענער פראכט־צוג. אבער ווי שנעל לויפט ער דא? אויף דער צווייטער זייט פון די רעלסען ציהט זיך א הויכער ברעג. ביים ראנד, אויפ'ן סאמע שפיץ, דערזעה איך א מענשליכען קאפ ארויס־שטעקען פונ'ם גראז. אפשר וויסט ער ווי שנעל דער באז לויפט ארויף אויף אט דער וועג־נונג? אפשר וויסט ער וועז דער באז געהט דא פארביי צו דרום צו? איך טהו איהם א רוף אוז פרעג דאס איהם. ער ווינקט צו מיר, איך זאל ארויפקומען אויפ'ן בארג.

פאלג איך איהם. איך קום ארויף אוז טרעף דארט נאר פיער מענשען ליגען אינ'ם גראז נעבען איהם. א קוק אהער אוז אהין, איך וויים שוין ווער די חברה זיינען — אמעריקאנער ציגייגער. אויפ'ן בריטעז פלאץ, וואס שפרייט זיך וויט פוז ברעג, צווישען די בוימער זיינען געשטאנען עטליכע מארנע וועגענער. אפגעריסענע האלב־נאקעטע קינדער האבען זיך ארומגע־שלעפט, איבערז לאגער. האבען אבער אויסגעמייט דאס פלאץ, וואו די מענער זיינען געלעגען, כדי זיי ניט צו באמרוהיגען. עט־ליכע מאנערע, מיאוסע אוז אויסגעהארעוועטע פרויען האבען פויל זיך געפארעט מיט'ן בעלי־בת'ישקייט, אוז איינע, האב איך באמערקט, איז געזעסען אליין אויף א וואגען, איהר קאפ אראפגע־האנגען ארויסגעשפארט אביסל פאראוים, איהרע קני אויפגע־הויבען ביז איהר מארדעטשקע אוז לויז ארומגעשלאסען מיט איהרע ארעמס. זי האט ניט אויסגעזעהן גלייקליך. עס האט געשיינט אז איהר האט קיין זאך ניט געקימערט — אין דעם האב איך זיך טועה געווען, וויל שפעטער האב איך געזעהען, אז זי קימערט זיך

יא פאר עפעם. אלע צעהן מאל מענשליכע יסורים זיינען נעלע־
נען אויף איהר פנים, און דערצו, האט מען געזעהען אין דעם
אויסדרוק פון איהר פנים די טראגישע אומפעהיגקייט מעהר צו
לייד‌ען. איהר פנים האט אויסדרוקליך דערצעהלט, אז קיין זאך
קען איהר שוין מעהר ניט וועה טאן; נאר אין דעם האב איך זיך
אויך טועה געווען.

איך ליג אזוי אין גראז אויפ'ן ברעג־בארג און שמועס מיט
די מענער. מיר זיינען דאך קרובים — ברידער. איך בין דער
אמעריקאנער טרעמפ, און זיי — די אמעריקאנער ציגיינער. דורכ־
ריידען זיך האבען מיר געקענט: איך האב געקענט זייער פאר־
שטעלטע שפראך, זיי — מיינע. נאר צוויי פון זייער חברה זיינען
אוועק אויף יענער זייט טייך, קיין הערריסבורג „מאשינעווען". ע־
וועהנליך זיינען די חברה ספעציאליסטען, האבען עפעם א מלאכה
אין דער האנט. אט די צוויי חברה זיינען געווען פאראסאל —
פאריכטער; וואס פאר א מין שפיצעל עס איז געווען דערין בא־
האלטען האט מען מיר ניט געזאגט. און עס האט מיר ניט געפאסט
זיי צו פרעגען.

עס איז געווען א זעלטענער טאג. דער ווינט איז ווי אינגאנ־
צען אפגעשטארבען. און מיר האבען זיך אזוי געווארעמט אנט־
קעגען דער בלענדענדער זון. פון איבעראל האט זיך דערטראגען
דאס טעמפע זשומען פון אלערליי קלייגע פליגעלאך און די ער־
פרישענדע לופט איז פול געווען מיט ריחות פון דער זיסער ערה־
און פון גרינע גראזען. מיר זיינען געווען אזוי פויל, אז מעהר ווי
אונטערבורטשען האבען מיר ניט געקענט אין די שטילקייט און רוהיגקייט
אויפגעטרייסעלט געווארען דורכ'ן מענשען.

צוויי בארוועסע אינגלאך האבען זיך מיט עפעס פארזינדיגט.
עובר געווען אויף עפעס א דין פון זייער שלחן ערוך — וואס זיי
האבען געטאן האב איך ניט געוואוסט; א מאן, וואס איז נעבען
מיר געלענגען האט זיך פלוצלונג אויפגעהויבען און האט זיי א רוף
געטאן צו זיך. ער איז געווען דער עלטסטער פון דער מחנה, א מאן

מיט א שמאלען שטערען און מיט שמאלע אייגעלאך. זיינע דינע ליפען און אויסגעקרימטע סארדאניש שטריכען האבען ערקלערט פארוואס די צוויי אינגלאך האבען א שפרונג געטאן און זיך צוגעגעקנייטשט וי איבערגעשראקענע הירשען ביים קלאנג פון זיין קול. זייערע פנימ'ער זיינען וי פארשטיינערט געוואָרען פאר שרעק. דרעהען זיי זיך אוים אין אימה און לויפען. רופט ער זיי צוריק. איין אינגעל האלט זיך אביסעל אפ, ניט וויללענדיג, זיין קליין מאגער קערפערל צייגט דייטליך די מלחמה צווישען זיין שרעק און פארשטאנד. ער וויל זיך אומקערען. זיין אינטעליגענץ און אמאליגע ערפארונג זאגען איהם אונטער בעסער זיך אומצוקערען און ניט לויפען וויייטער, אבער וי בעסער דאס איז ניט, איז דאס שרעקליך געגנוג. זיינע פיס פאלגען איהם ניט און אליין פון זיך לויפען זיי וויייטער.

פונדעסטוועגען האלט ער זיך צוביסלאך אפ, און אזוי, וואקסלענדיג קומט ער צו ביז די בוימער. דארט שטעלט ער זיך אפ. דער עלטסטער פון דער מחנה ריהרט זיך ניט פונ'ם אָרט, לויפט ניט נאר. פאמעלאך געהט ער צו צו א וואגען, שלעפט פון דארטען ארויס א גראבע בייטש און קומט צוריק ארויס אויפ'ן אפענעם פלאץ. רוהיג שטעהט ער, קיין וואָרט רעדט ער ניט; טוט אפילו ניט קיין פינטעל מיט'ן אויג. ער איז דאס געוואָר, ער איז קהל. אומרחמנות'דיג, אלמעכטיג. אזוי שטעהט ער אין מיטען פלאץ און וואָרט. איך וויים און אלע וווייסען, אפילו די צוויי אינגלאך אינ'ם שאטען פון די בוימער וויייסען אויף וואס ער וואָרט.

דאס אינגעל, וואס האט זיך צוריקגעהאלטען איז צוריק געקומען. זיין פנים פול מיט שרעק, האט עדות געזאגט אויף זיין פעסטען באשלוס. דאס אינגעל וואקעלט זיך ניט. און, מאלט אייך, די שטראף איז ניט געווען פאר'ן ערשטען חטא, נאר פאר'ן אנטלויפען. נוהג געווען האט זיך דער עלטסטער אקוראט וי די הויכגעשעצטע געזעלשאפט, צוויישען וועלכער ער אליין לעבט. מיר באשטראפען אונזערע פארברעכער — אנטלויפען זיי, כאפען מיר זיי ווידער און פארגרעסערן זייער שטראף.

דאס איינגעלֿ קומט צו צום עלטסטען, שטעלט זיך אפֿ אויף א געניגענדער וויט, כדי די בייטש זאל האבען פּלאץ גענוג זיך צוהוידען און איהם שמייסען. די בייטש האט א פּייף געטאן אין דער לופט און מיר האט א טיאבקע געטאן דאס הארץ פּונ׳ם קלאפּ, וואס אזא שוואינג טראגט מיט זיך. אויפ׳ן דינינקען קליין פּיסעלע איז גלייך געווארען א ווייסער סימן, ווען די בייטש האט זיך ארומגעוויקעלט און זיך איינגעשניטען, און ארום ווייסען סימן האט גלייך אויפגעטראגען א בארג. אויף עטליכע ערטער, ווען די חויט האט געפּלאצט האט פּאמעלאך אנגעהויבען צו פּליסען בלוט. און ווידער האט די בייטש א פּייף געטאן און דער גאנצער קערפּער פּונ׳ם איינגעלֿ האט זיך א נייג געטאן אין א זייט, פּון דער ווייטען נאר, דערפּיהלענדיג דעם לויפּענדען קלאפּ. דאך פּון ארט האט ער זיך אפּילו ניט נעריהרט. זיין עקשנות האט זיך נאך געהאלטען. נאך א בערגעלֿ איז אויפגעטראגען געווארען און א דריטער. ערשט ביים פערטען קלאפּ האט דאס איינגעלֿ ארויס־געלאזט א געשרי. ער האט שוין מעהר ניט געקענט איינשטעהן. און פּון דעמאלט האט ער ביי יעדען קלאפּ אויפגעשפּרונגען און זיך אראפּגעוואצט שרייענדיג מיט באנומענע קולות. ער האט אבער אפּילו קיין פּארזוך ניט געמאכט צו אנטלויפען. און ווען די עקזו־קוציע האט זיך געענדיגט, נאך א דוצענד אזעלכע שמיין, — איז ער אוועק כניקענדיג אין קוויטשענדיג צו די וועגענער.

דער עלטסטער איז נעשטאנען רוהיג און געווארט. דאס צוויי־טע איינגעלֿ איז ארויסגעקומען פּון צוויישען די בוימער. ער איז אבער ניט צוגעקומען גלייך. ער איז צוגעקראכען ווי א הינטעלֿ, וואס חנפּ׳עט זיך. אט באהערשט איהם א פּחד און ער טאנצט אפּ צוריק עטליכע טריט. ער קערט זיך אבער גלייך אום און דרעהט זיך אלין נעהענטער צו צום טאן, כניקענט, און פּון האלז רייסען זיך ארויס כאהנע אומדייטליכע געשרייען ווי פּון א חיה. איך האב געזעהען אז ער האט אפּילו נאך ניט א קוק געטאן אויפ׳ן מאן. ער האט נאר נעקוקט אויף דער בייטש, און פּון זיינע אויגען האט נעשטראמט א פּחד, וואס האט מיך ביים הארצען א נעם

געטאן — דער ווילדער פחד פון א קינד וועמען מען פייניגט נאר אהן א גרענים. איך האב געזעהען, ווי געזונטע מענשען פאלען אוועק רעכט און לינקס אויפ'ן שלאכט־פעלד, אין מען לאזט זיי דארט אזוי איבער זיך צו שלענגלען און ווילען אין זייער גסיכה. איך האב געזעהען ווי צענדליגער מענשען וועדען אויפגעריכטען און צושטויבט דורך פלאצענדע קאנאנען־באמבעס; נאר דאס אלץ איז אבער א שפיל־עבעל און געלעכטער, אזוי האב איך געפיהלט, אין פארגלייך מיט די יסורים פון אט דעם קינד.

די עקזעקוציע האט זיך אנגעפאנגען. די שמיץ וואס דער ערשטער אינגעל האט געכאפט איז געזעסן א נעלעכטער אין פארגלייך מיט אט די שמיץ. אין א רגע האט זיך שוין דאס בלוט געגאסען פון זיינע קליינע פיסלאך. ער האט געטאנצט, זיך געשלענגלט, זיך איינגעבויגען אין דרייען אזוי, אז מען האט געקענט מיינען, אז דאס איז עפעס א מין פאנטאכטישע קונסט, וואס טאנצט אויף א שטריקעל. איך זאג „מען האט געקענט מיינען" ווייל זיינע געשרייען האבען דאס „מיינען" גלייך אפגעלייקענט. און זיינע געשרייען זיינען געווען שארף, שניידיג; קיין איין הויזעריגער רוף, נאר דאס דינע סעקסלאזע קול פון א קינד. ס'איז שוין אזוי ווייט דערגאנגען, אז דער אינגעל האט דאס שוין מעהר ניט געקענט אויסהאלטען. דער געראנק האט איהם פארלאזען, און ער האט געמאכט א פארזוך צו אנטלויפען, נאר איצט איז דער מאן אבער אווען נאך איהם אין מיט דער בייטש איהם ווידער ארויפגעטריבען צוריק אויפ'ן אפענעם פלאץ.

און פלוצלונג ווערט דאס אונטערבראכען. איך דערהער א ווילדען שטיקענדען געוויין. די פרוי, וואס איז געזעסן אויפ'ן וואגען איז אראפ פון דארט און גלייך געלאפען אפצוישטעלען די עקזעקוציע. זי איז אריין צווישען דעם מאן און דעם אינגעל.

„דו ווילסט עטליכע, הא?" האט ער א זאג געטאן און א פאר געטאן מיט דער בייטש. „נו גוט, נו".

ער האט גלייך פארהויבען די בייטש אויף איהר. איהר מלוידעל איז געווען לאנג, האט ער זיך אויף די פיס אפילו ניט

געצילט. ער האט זיך פארמאסטען אויף איהר פנים, וועלכען זי האט פארדעקט ווי נאר זי האט נעקענט מיט איהרע הענט און מיט די עלענבויגענס אראפלאזענדיג דעם קאפ צווישען איהרע דארע אקסלען. די קלעפ האט זי געכאפט אויף די הענט און אויף די מאגערע אקסלען. העלדישע מוטער! זי האט פאראויס געוואוסט וואס זי גיהט דא טאן. דער איננעל, וואס האט נאך אלץ געשריען מיט באנומענע קולות איז אוועק ערנסט צווישען די וועגענער.

די נאנצע צייט האבען די פיר מענער, וואס זיינען געלענגען נעבען מיר, געקוקט און זיך אפילו פון ארט ניט געריהרט. איך האב זיך אויך ניט א ריהר נעטאן, און דערצעהל דאס אפילו אהן בושה; הגם מיין פארשטאנד האט שווער געקעמפט מיט מיין נעפיהל אויפצושטעהן און זיך אריינמישען. איך האב געקענט דאס לעבען. וואס וואלט געווען ארויסגעקומען דער פרוי אדער מיר, וועז די פינף מענער דארטען אויפ'ן ברעג פון דער סאסקוועהאנא זאלען מיר געווען דערשלאגען אויף טויט? איך האב אמאל נעזעהן ווי מען האט אויפגעהאנגען א מענשען, מיין נאנצע נשמה האט אויפגעשטורעמט מיט פראטעסט, איך האב אבער אפילו קיין פיפס ניט געטאן. וואלט איך נאר געווען דאס מויל געעפענט וואלט מען מיר מיין פנים נעווען צוקלאפט מיט א רעוואלווער. דארט האט דאס געזיין געהייסען דעם מענשען אויפהענגען, און דא, אין דער ציגיינער־מחנה האט דאס געזיין געהייסען שמייסען די פרוי.

פונדעסטוועגען, איז די אורזאכע וואס איך האב זיך ניט אריינגעמישט אי דארט אי דא געווען ניט אזוי צוליעב דרך ארץ פאר'ן געזיין, נאר ווייל דאס געזיין איז געווען שטארקער פון מיר. וועז ניט די פיר מענער, וואס זיינען געלענגען נעבען מיר אינ'ם גראז, וואלט איך מיט פארגעניגען געווען זיך צוגעשלאפט צום מאן מיט דער בייטש, און איך בין זיכער, — וועז נאר עמיצער פון די פרויען וואלט מיר פריער ניט דערשטאבען מיט א מעסער אדער נעפלעט דעם מח מיט א דרעננעל, — או איך וואלט פון איהם געמאכט א קאשע. נאר די פיר מענער זיינען יע געלענגען נעבען

מיר, אינ׳ם גראָ. זייער נעזונט איז דערפאר נעווען שטאַרקער פון מיר.

אך! גלויבט מיר, איך האָב געטוּ געליטען. איך האָב שוין אַמאָל געזעהען ווי מען שלאָגט פרויען, קיינמאָל האָב איך אבער אזא מין שלאָגען ניט געזעהען. איהר קלייד ארום די אקסעל איז צופאַסעווען געווארען. איין קנאַק, וואָס האָט זיך דורכגעריסען דורך איהר „פאַנצער" האָט איהר אויפגעטראָגען א בלוטיג בערגעלע איבערן גאנצען פנים פון איין באַק צו דער צווייטער. ניט איין מאָל און ניט צוויי מאָל ניט אפילו קיין דוצענד אדער צוויי דוצענד, נאר ענדלאָז, אהן א צאָל האָט די בייטש זיך איינגעשניטען און ארום געדרעהם ארום איהר לייב — א שווייס האָט מיך באדעקט, דער אטעם האָט מיך פארכאפט. איך האָב זיך מיט ביידע הענט איינגעפלאָכטען אינ׳ם גראָן און דאָס מיט די ווערצלען אויסגעריסען. און די גאנצע צייט האָט מיר מיין פארשטאנד געהאלטען אין איין אונטערזוכען, „נאר! נאר!" אָט די אויפגעשוואלענע קישקע האָט פארפולט דעם בעבער. איך האָב אנגעפאנגען זיך אויפהויבען; נאָר דער מאָן, וואָס איז געלעגען נעבען מיר האָט מיט זיין האַנט אראָפגעדריקט מיין אקסעל.

„פאוואליע, רב קרוב, פאוואליע," האָט ער מיך געווארנט שטילערהייט. איך האָב אויף איהם א קוק געטאָן. ער האָט אויף מיר געקוקט גלייד, אפילו ניט געטאָן קיין פינטעל מיט׳ן אויג, ער איז געווען גרויס, בריים־פלייציג מיט שטארקע מוסקולען; זיין פנים פויל, פלעגמאטיש, פארשלאפען, הגם פריינדליך אבער ניט היציג, כמעט אהן א נשמה—עפעס א ניצוץ וואָס לייכט זיך קוים־קוים, ניט בייז, ניט מראליש, טעמפ און עקשנותדיג. א חיה איז דאָס געווען, די אינטעליגענץ האָט קוים דאָרט געצאַנקט, א גוטמיטיגע חיה קרעפטיג און פארשטענדיג ווי א גאדלאָ. ער האָט מיך קרעפטיג אראָפגעדריקט מיט זיין האַנט, און איך האָב זיך שוין משער געווען ווי קרעפטיג דיין מוסקול איז. איך האָב א קוק געטאָן אויף די אנדערע חיות. צוויי פון זיי ליגען זיך נאָנץ רוהיג און גלייכגילטיג, דער דריטער האָט זיך אוש באַלעקט פון דער סצענע; מיין

שכל איז צו מיר צוריק געקומען, איך האב זיך אפגעלאזט און צוריק זיך אויסגעצויגען אויפ'ן גראז.

מיין געדאנק האט מיך איצט אריבערגעטראגען צו די צוויי פאר־זעסענע מיידעלע, וואס האבען מיך היינט אין דער פריה מכבד געווען מיט אזא סעודה. זיי האט אפגענטיילט פון אט דער סצענע סך הכל ווייניגער פון צוויי מייל. איצט, אין אזא פראכטפאלען טאג, אונ־טער אזא זיס־וואלעמער זון האט מיינער א ברודער געשלאגען זיי־ער א שוועסטער. אט איז א בלעטל פונ'ם לעבען, און זיי וועלען עס קיינמאל ניט אנקוקען אפילו — און עס איז טאקע בעסער אזוי, הגם, אהן דעם וועלען זיי קיינמאל ניט קענען פארשטעהן זייערע שוועסטער, זיי וועלען אפילו ניט וויסען פון וואס פאר א ליים זיי זיינען אויסגעקנאטען געווארען, ווייל ס'איז ניט בא־שערט, אז א פרוי, וואס לעבט אין זיס־שמעקענדיגע חדרים זאל זיין אין דער זעלביגער צייט א שוועכטערל דער נאנצער וועלט.

די עקזעקוציע האט זיך געענדיגט, די פרוי האט שוין מעהר ניט נעשריען. זי האט זיך ווידער אזוועקגעזעצט אויף איהר פלאץ אינ'ם וואגען. די אנדערע פרויען זיינען אפילו צו איהר ניט צו־נעגאנגען — אויף דער כינוט. זיי האבען מורא געהאט. זיי זיינען אבער שפעטער אביכל יא צוגעקומען. דער מאן האט אוועק־געלייגט די בייטש, איז צוגעקומען צו אונז און האט זיך א וואהף געטאן אויפ'ן גראז נעבען מיר. ער האט שווער געסאפעט פון זיין פראצע. מיט'ן ארבעל פון זיין רעקעל. האט ער אפגעווישט דעם שוויים פון זיין פנים אין אזוי געזוארפען אן ארויסרופענדען בליק אויף מיר. איך האב איהם נעענטפערט מיט א זאלזאזען בליק, ווי איינער זאגט, ס'איז ניט מיין דאגה, וואס דו טוסט דאר־טען. איך בין ניט אוועק פלוצלונג. איך בין נאך געלעגען ארום א האלבע שעה; דאס האט געפאדערט די עטיקעטע און דאס איז געווען נאנץ טאקטיש. איך האב נערויכערט סיגארעטלאך וועלבע איך האב טאקע ביי זיי געקראגען און וועז איך האב זיך ארא־פגעלאזט פונ'ם בארג צו די רעלסען האב איך שוין געהאט אלע נויטיגע ידיעות מכח דעם צוג, וואס לויפט קיין דרום צו.

נו, וואס איז דאַרטען אזוי? נאָר א בלעטל פונ׳ם לעבן. ניט מעהר; און ס׳זיינען דא נאָך ערגערע בלעטלאָר, א סך ערגערע. וואס איך האב געזעהען. איך האב אמאל אין א לעקציע געזאגט (אין א וויץ, אזוי האבען מיינע צוהערער נעגלויבט), אז דער הויפט חלוק צווישען א מענשען און א חיה איז די שלעכטע באהאנדלונג פון פרויען. קיין אנדער חיה באהאנדעלט ניט שלעכט די „זי" אפילו דער וואלף אדער נאָר דער שרעקליכער ביללי־וואלף טראָגט אויף זיך ניט אזא זינד. דער הונט וואס איז דענענערירט ג׳ווארען דורך דעם מענשענם געוואויינהייטען טוט דאס אויך ניט. אין דער הינזיכט האט דער הונט נאָך אייגנעהאלטען זיין ווילדען אינסטינקט, דער מענש אבער האט פארלאָרען אלע זייגע ווילדע אינסטינקטען — אמווייניגסטענם די גוטע.

איהר ווילט ערגערע בלעטלאָך פונ׳ם לעבן ווי די, וואס איך האב באשריבען? לעזט די באריכטען וועגען קינדער־ארבייט אין די פאראיינינטע שטאאטען, די באריכטען פון מזרח, פון מערב, פון צפון, פון דרום, קיין חלוק ניט פון וואנען — און ווייסט אז מיר אלע, פראפיטען־זוכער וואס מיר זיינען, זיינען אליין די זעצער און דרוקער פון ערגערע בלעטלאָר פונ׳ם לעבן ווי דאס בלעטל פון ווייב־שלענרריי אויפ׳ן ברעג פון דער סאסקאוועהאנא.

איך בין אראפ א הונדערט יארד נידעריגער צום סאמע אנפאנג פון דער רעלסען־וועגדונג, דארט, וואו די ערד איז אביסל הארטער. דא פארהאלט דער באהן זיין געלויף, און שלעפט זיך פאמעלאך ארויף׳ן בארג, און דא האב איך שוין געטראפען א האלבען דוצענד טרעמפס, וואס האבען אויך געווארט אויפ׳ן צוג. עטליכע האבען געשפילט אין זיבעטלאך, מיט אן אלט פעשעל קארטען. איך בין אריין אין קאָן. א ניגער האט אנגעפאנגען איבערצוטאשען די קארטען. ער איז געווען פעט און יונג. זיין פנים איז געווען קיילעדיג ווי די לבנה. די גוט־מוטיגקייט האט פשוט ארויסגעשטראמט פון זיין פנים. מען האט געקענט זעהען ווי זי פליסט פון איהם. ווי נאר ער האט מיר דערלאנגט די ערשטע קאָרט, שטעלט ער זיך אפ און זאגט:

„זאג נאר, טרעמפעניו, האב איך דיך ערגעץ פריהער ניט נע־זעהען?"

„זיכער האסטו מיך נעזעהען", ענטפער איך. „און דו האסט דאמאלט גאר ניט געטראגען אזעלכע בגדים".

ער איז פארגאפט געוואָרען.

„געדיינקסטו באפאלא?" האב איך זיך נאכנעפרעגט.

ער האט מיך דערקענט, און האט מיר אפגענעבען א חבר'שען ברוד־הבא מיט פרייד, געלעכטער און פארשידענע הויות; ווייל אין באפאלא האט מען ביי איהם אראפגענומען זיינע קליידער בעת ער איז אפגעזעצען זיין טערמין אין דער „איריע־טורמע". ער איז אבער אין דעם ניט געווען קיין בן יחיד, ביי מיר האט מען אויך אראפגענומען מיינע קליידער וועז איך בין אפגעקומען מיין שטראף.

די שפיעל האט זיך פארצויגען, און איך בין געוואָהר געוואָרען וואס מען שטעלט דא אין קאָן. אראפ אונטען ביים ברעג, נעבען טייך, האט זיך נעצויגען א משופע, שמאל שטענדיג צו א קוואל א פינף־און־צוואנציג פוס טיף. מיר האבען געשפילט ביים סאמע עק פונ'ם ברעג. דער וואס האט פארשפילט האט געדארפט מיט א קליין בלעבען קריגעלע פון קאנצענטרירטער מילך, זיך אראפלאזען צום קוואל און טראגען וואסער פאר די, וואס האבען געוואוגען.

דער ערשטער קאן האט זיך נעענדיגט און דער ניגער האט פארשפילט. ער האט נענומען דאס קלייגע בלעבענע מילך־קריגעלע און זיך אראפגעלאזט אונטען און מיר דא פון אויבען האבען דער־ווייל פון איהם געשפעט און זיך גערייצט מיט איהם. מיר האבען געטרונקען ווי די פיש. צולעב מיר אליין האט ער זיך געמוזט מטריח זיין פיער מאל, די אנדערע זיינען אויך געווען אזוי דורשטיג. דאס שטענדלעך איז נעווען זייער משופע און דער ניגער פלענט זיך אפט, אין וועג, בעת ער איז ארויפגעקומען מיט דער וואסער, אויסגליטשען און אויסניסען דאס קריגעלע און נאכאמאל זיך אראפלאזען נאר וואסער. ער איז אבער איינמאל אין כעס ניט גע־וואָרען. ער האט אזוי האַרציג געלאכט, ווי יעדער אייגער פון

אונז ; דערפאר טאקע פלעגט ער זיך אזוי אפט אויסנליטשען. ער האט אונז אויך פארזיכערט, אז ער וועט אויסטרינקען דעם ירד'ן וועז עמיצער אנדערש וועט פארשפילען.

אפגעלאשען אונזער דורשט. פאנגען מיר אן א נייעם קאז. און ווידער א מאל האט דער ניגער פארשפילט און ווידער האבען מיר געטרונקען ווי פיעל נאר מיר האבען געקענט. א דריטער קאז אוז א פערטער האט זיך אויך אזוי געענדיגט. און אלע מאל איז דער טונקעלער לבנה־פנים שיער ניט צוזעצט געוואָרען פון גלעכטער. וואס דאס מזל זיינער האט צו איהם זיך אזוי אננעטשעפעט. אוז מיר זיינען פאר נחת שיער ניט צושמאלצען געוואָרען מיט איהם אינאיינעם. מיר האבען גלאכט ווי זארגלאזע קינדער אדער נעמער אט דא, ביים עק פונ'ם ברעג. איך וויים, אז איך האב נעלאכט ביז מיר האט געדוכט אז אט־אט שפרינגט ביי מיר דער קאפ אראפ, אוז געטרונקען האב איך פון אט דעם בלעכען מילך־קריגלע ביז איך בין געוואָרען דורכגעזאפט מיט וואסער. אז ערנסטע דיסקוסיע האט זיך אנגעפאנגען צי וועלען מיר קענען ארויפטאנצען אויף דער פראכט־צוג בעת ער שלעפט זיך ארויף אויף אט דער משופע וועגדונג ; אפשר וועט ער נאר בלייבען שטעהן צוליעב דער שווערער משא פון דער וואסער. אט דער פונקט האט אינגאנצען אוועקגעלייגט דעם ניגער. נאנצע פינף מינוטען האט ער קיין וואסער ניט געקענט טראגען, ער האט זיך געקאטשעט אויף דער ערד פון גלעכטער.

די לאנגע שאמנעס האבען זיך אלץ ווייטער צוצויגען איבער'ן טייך. דער וווייכער קיהלער בין־השמשות האט זיך אננערוקט און מיר האבען נאר אלץ געטרונקען וואסער און אונזער שווארצער שר־המשקים האט נעבראכט מעהר און מעהר. די פרוי, וואס מען האט מיט א שעה צוהיק געשלאגען, האב איך שוין פארגעסען. דאס איז געווען אז איבערגלייענט און איבערגעמישט בלעטל ; איצט בין איך שוין געווען באשעפטיגט מיט א ניי בלעטל און וועז דער לאקאמאטיוו וועט א פייף טאן ביי דער וועגדונג, וועט זיך דאס בלעטל אויך ענדיגען, און א פריש בלעטל וועט זיך אנפאנגען.

אט אזוי בלעטערט זיך דאס בוך פון לעבען. א בלעטל נאך א בלעטל אחז א סוף — וועז מען איז יונג.

און מיר שפילען ווידער. דאס מאל האט דער ניגער שוין ניט פארלארען. דער קרבן איז געווען א מאגערער טרעמפ, מיט א קרענקליך אויסזעהען. ער האט פאר דער נאנצער צייט געלאכט ווייניגער פון אונז אלעמען. זאגען מיר, מיר ווילען שוין מעהר ניט קיין וואסער — דאס איז געווען דער ריינער אמת. קרח'ס גוטס אדער א פרעס מאשין וואלט אפילו קיין טראפען וואסער אין מיר ניט געקענט ארויספרעסען, אזוי פול בין איך געווען. דער ניגער האט אויסגעזעהען ענטוישט. ער האט זיך אבער באלד א חויב געטאן לכבוד דער אנגעלעגנהייט און א זאג געטאן, אז ער וויל וואסער. ער האט טאקע באמת געוואלט וואסער. ברייגט איהם דער טרעמפ אביסעל וואסער און נאר אמאל וואסער און ווי־דער אמאל וואסער. דער מעלאנכאלישער טרעמפ האט געהאלטען אין איין ברייגען וואסער, זיך געשלעפט ארויף אין אראפ איבער דעם שמאלינקען משופע־שטענגעלע און דער ניגער טרינקט אוז חייסט זיך ברייגען נאר. ער האט מעהר געטרונקען ווי מיר אלע צוזאמען. די נאכט האט זיך אנגערוקט, די שטערען האבען זיך באוויזען און ער טרינקט אלץ. איך מיין וועז דער צוג זאל ניט געווען א פייף טאן, וואלט דער ניגער נאך עד היום דארטען געלע־גען אוז געשלונגען וואסער אוז זיך נוקם געווען אין דעם מעלאנ־כאלישען טרעמפ.

נאר דער באהן האט א פייף געטאן. דאס בלעטל האט זיך געענדיגט. מיר זענען אלע אויפגעשפרונגען און זיך אויסגעשטעלט נעבען די רעלסען. אט קומט דער צוג, סאפעט און הוסט, שלעפט זיך ארויף אויף דער וועג־דונג. מיט דעם פראנט־לאמטערן מאכט ער פון נאכט — טאג, ווארפט אן אונזערע שאטענס זעהר בולט. דער לאקאמאטיוו געהט פארבי, מיר לאזען זיך אלע נאכלויפען. עטליכע פון אונז טשעפען זיך אן אויף די זייטיגע לייטערלאך, אנ־דערע וויעגען זיך ארויף אין די זייט־טירען. איך בין ארויף אויף

א פלאבען וואגאן, אנגעלאדען מיט געהילץ. איך פארקלויב זיך ערגעץ אין א גוטינקען ווינקעלע, ציה זיך אויס אויפ'ן רוקען, לעג צוקאפענס א צייטונג. די שטערען פינקלען איבער מיר און לויפען אהער און אהין. אט אזוי קוקענדיג אויף די שטערען, ווער איך אנשלאפען. דער טאג האט זיך געענדיגט — איינער פון מיינע טעג. מארגען וועט קומען אן אנדער טאג. און איך בין יונג.

אריינגעפאלען

אריינגעפאלען.

צו דער סטאנציע ניאגארא־פאלס בין איך אנגעקומען אין א פולמאן־וואגאן מיט א טיר אין דער מיט, אדער פראסט געדעדט, אין א פראכט־וואגאן. אגב, א פלאכער פראכט־וואגאן איז צווישען אונזער חברה באוואוסט אונטער'ן נאמען „גאנדאלא", מיט'ן טראפ אויף דער צווייטער זילבע און דוקא צוצוינען. קום איך אן שוין נאך מיטאג, און נלייך פונ'ם פראכט־צוג לאז איך זיך אוועק צו די וואסער־פאלען. און ווי נאר מיינע אויגען האבען באריהרט אט דאס וואונדער־בילד, בין איך שוין געווען א פארפאלענער. איך האב זיך שוין ניט געקענט אפרייסען דערפון. ניט געקענט פשוט נעהן ערגעץ בעטען עפעס עסען. אפילו אן „עק־טיש" וואלט מיר ניט געקענט געווען אויסקנארען פון דארט. דערווייל פאלט צו די נאכט — א שעהנע לבנה־נאכט — און איך שטעה דארט אזוי אפ ביז ארום נאך עלף. איצט מוז איך שוין א נישטער טאן ערגעץ א פלאץ איבערצו„כירען" די נאכט.

„כירען", „אויסציהען זיך", „זיך א וואלגער טאן", „ארומ־לאזען אן אויער", זענען אלץ ווערטער, וואס מיינען איין זאך: שלאפען. עפעס האט זיך מיר געבאמבעלט אין קאפ, אז ניאגארא־פאלס איז א „שלעכטע" שטאט פאר טרעמפס, לאז איך זיך אוועק אויף די פעלדער. איך טאנץ אריבער א פלויט און „גיב זיך א וואלגער" אויפ'ן פעלד. „קהל" וועט מיך באין אופן דארט ניט געפינען, טרייסט איך זיך אליין, ציה זיך אוים ווי לאנג איך בין און שלאף איין אויפ'ן גראז ווי א פיצעלע קינד. עס איז געווען אזוי מחיה'דיג ווארעם, אז די נאנצע נאכט האב איך זיך אפילו איין מאל ניט איבערגעדרעהט. עם הויבט אן שאריען אויף טאג,

עסען איך אויף די אויגען און דערמאן זיך באלד אן די וואונדער־בארע וואסער־פאלען. איך טאנץ צוריק אריבער דעם פארקאן און לאז זיך אוועק מיט'ן וועג צו כאפען אויף זיי נאכאמאל א קוק. פריה איז נאך גאווען — ניט שפעטער פון פינף א זיינער — און פאר אכט א זיינער קען מען דאך סיי ווי ניט קלאפען אין פרעמדע טירען און בעטען עפעס עסען. אמווינצינגסטען, קען איך פאר־ברייגען א דריי שעה ביים טייך. נאר וועה! ס'איז מיר, ווייזט אויס, ניט באשערט גאווען נאכאמאל אנצוקוקען ניט דעם טייך און ניט די וואסער־פאלען.

דאס שטעטעל איז נאך נעשלאפען. אויפ'ן טראטואר אנט־קעגען מיר, האב איך דערזעהן דריי מענשען. זייט ביי זייט שפא־צירען זיי. טרעמפס, טראכט איך זיך, ווי איך אליין, וואס זענען אויפגעשטאנען פריה. אט די השערה איז אבער גאווען פאלש. נערעכט בין איך נאר גאווען אויף זעקס און זעכציג מיט צוויי דרי־טעל פראצענט. די צוויי מענשען ביי די זייטען זענען טאקע גאווען טרעמפס, דער מיטעלסטער איז אבער ניט גאווען קיין טרעמפ. קערעווע איך זיך אפ צום ברעג פונ'ם טראטואר, כדי דורכצולאזען די טראיקע. נעהען זיי אבער ניט פארביי. אויפ'ן באפעל פונ'ם מיטעלסטען מענשען האבען זיך אלע דריי א שטעל נעטאן, אין יענער וועגדט זיך צו מיר.

אין א רגע האב איך דאס שוין צוקוייעט. ער איז געווען א נאכט־שומר און די צוויי טרעמפס זענען גאווען זיינע געפאנגענע. דאס גאזעץ רדימעלט ניט: פארטאג שוין האט דאס גענישטערט און נעזוכט א ווערימעל. איך בין גאווען דאס ווערימעל. וואלט איך גאווען רייכער מיט דער ערפאהרונג, וואס איך האב געקראגען אין די וויטערדיקע צוויי חדשים, וואלט איך זיכער גאווען געמאכט אן השיבינו נאזאר און אווק וואו דער שוואר־צע־פעפער יואקסט. ער וואלט מיר אפשר גאווען נאכגעשאסען, נאר ער וואלט מיר נע־יוען גערארפט פריהער טרעפען, אריידער ער וואלט מיך גענומען. ער וואלט אפילו נאך מיר ניט גאווען גלאפען, ווייל צוויי טרעמפס, שוין אין די העגט, זענען מעהר ווערטה ווי איינער, וואס אנטלויפט.

נאר עפעס ווי א תם, ווי א גולם האָב איך זיך אפגעשטעלט, וועז ער האָט מיר נעהייסען זיך שטעלען. אונזער נעשפּרעך איז נעווען קורץ.

„אין וועלכען האָטעל שטעהסטו?" האָט ער מיך א פּרעג נעטאָן.

ער האָט מיך גלייך נעפּאָקט. איך בין ניט איינגעשטאַנען אין קיין האָטעל, איך האָב ניט נעווואוסט קיין נאָמען פון די שטאָטישע האָטעלען, אוז האָב, פּארשטעהט זיך, ניט נעקענט טענה'ן, אז איך וואוין ערגעץ וואו. אוז ווידער איך בין צו פּריה אויפּנעשטאַנען. הימעל אוז ערד האָבען נערעדט נעגען מיר.

„איך קום נאָר־וואָס צופּאַרען", זאָג איך.

„נו, דרעה זיך אום אוז מאַרשיר פּאַראוים, נאָר פּאַרקריך ניט צו ווייט, עמיצער ווי! זיך מיט דיר זעהן".

איך בין ארעסטירט. איך ווייס ווער עס ווי! זיך מיט מיר זעהן. מיט דעם נאָכט־שומר אוז די צוויי טרעמפּס הינטער מיר האָב איך נעפּיהרט די פּראָצעסיע צו דער שטאָט טורמע. דאָרטען האָט מען אונז נאָכן פּיין באזוכט אוז פּארצייכענט אונזערע נעמען. פּארשריבען האָב איך זיך אלם דזשענק דרייק, נאָר ווען מען האָט מיר באזוכט, האָבען זיי נעפּינען ביי מיר בריעף אדרעסירט צו דזשענק לאָנדאָן. דאָס האָט דעם עסק אביסעל פּארפּלאָנטערט אוז איך האָב נעמוזט זוכען תרוצים, וועלכע איך האָב שוין איצט פּאַרגעסען, אוז נאָר עד היום וויים איך ניט צו בין איך אריין אין "קאזע" אלם דזשענק דרייק אדער דזשענק לאָנדאָן. נאָר איינער פון אָט די צוויי נעמען איז זיכער פּארצייכענט אויף דעם ריסטער פון דער טורמע אין ניאָנאָרא־פּאלס. נעווען איז דאָס אין דער צוויי־טער האלב פון יוני 1894. אין עטליכע טעג ארום נאָר מיין ארעסט האָט אויסנעבראכען דער גרויסער אייזענבאהן סטרייק.

פונ'ם קאָנטאָר האָט מען אוז אוועקגעפּיהרט אין „האָבא־שטיבעל". דאָס „האָבא־שטיבעל" איז א טיי! פון דער טורמע, וואו קלענערע נעזעץ־ברעכער זענען פּארשפּארט צוואמען אין א גרויסער אייזערנער שטייג. אזוי ווי האָבאָס שטעלען צוזאמען די

גרעסטע טייל פון די קלענערע געזעץ־ברעכער, רופט מען אן די שטייג דאס „האבא־שטיבעל". דא האבען מיר געטראפען עטליכע טרעמפס, וואס מען האט ערשט דעם פריהמארגען געהאט ארעס־טירט. אלע ווייל פלעגט זיך די טיר א עפען טאן אוז דורכלאזען צוויי אדער דריי פרישׂ־געבאפטע טרעמפס. ענדליך, וען מען האט אזוי אויפגעקליבען א שטיק זעבצעז, האט מען אונז ארויפגערופען אויבען אין גאריכט־זאל. און איצטער וועל איך געטריי באשרייבען, וואס ס'איז פארגעקומען אין אט דעם גאריכט־זאל, און ווי־סען זאלט איהר, אז מיין פאטריאטיש־אמעריקאנער בירגער געפיהל האט דארט געקראנען אזא קלאפ, פון וועלכען ער האט זיך נאר עד חיום ניט אויסגעשוכעט.

אין גאריכט־זאל זענען געווען די זעבצעז ארעסטאנטען, דער ריכטער און צוויי גאריכט־דינער. דער ריכטער איז, ווייט אויס. אויך געווען זיין אייגענער סעקרעטאר. קיין עדות זענען ניט גע־ווען. קיין בירגער פון ניאגארא־פאלס האבען ניט געזאהען ווי אזוי נערעבטינקייט וואלט אויסגעטיילט אין זייער קהילה. דער ריכטער האט א בליק געטאן אויפ'ן צעטל פון די פראצעסען און האט אויסגערופען א נאמען. א טרעמפ האט זיך אויפגעשטעלט. דער ריכטער האט א קוק געטאן אויף א גאריכטס־דינער, „שנארריי, אייער „גנאדען", האט דער דינער געזאגט. „דרייסיג טעג", האט זיין „גנאדען" געענטפערט. דער טרעמפ האט זיך אוועקגעזעצט און דער ריכטער רופט שוין אויס אן אנדער נאמען און א צווייטער טרעמפ שטעהט שוין אויף די פיס.

דער פראצעס פון יענעם טרעמפ האט געדויערט ארום פיפצען מינוטען. דער פראצעס פון'ס צווייטען טרעמפ איז אויך אראפ א ווי שנעל ווי דער ערשטער. דער גאריכטס־דינער טוהט א זאג: „שנארריי, אייער גנאדען", און זיין „גנאדען" ענטפערט: „דרייסיג טעג". אזוי איז דאס געגאנגען ווי אויף פוטער, פופצען מינוטען פאר א טרעמפ — און דרייסיג טעג.

דאס זענען דאך שטומע צינגער, ווי בהמות נעבער, קלעהר איך פאר זיך. נאר ווארט ביז מען וועט מיך אויפרופען, אידל.

איהם שוין אפשפילען א חתונה. אינמיטען אט דער סצענע איז זיין „גנאדען" איינגעפאלען געבען עמיצען פון אונז א געלעגענהייט צו רעדען. דאם מזל אונזערם האט אבער אזוי אויסגעטראגען, אז דער מענש איז ניט געווען קיין עכטער טרעמפ. ס'איז אויך איהם קיין סמנים ניט געווען פונ'ם פראפעסיאנעלען עזות־פנים. וועז אזא חברה־מאן קומט צו צו אונז, למשל, בעת מיר ווארטען אויף א פראכט־צוג ביי דער וואסער־ביט, וואלטען מיר אלע איהם זיכער אנגענומען פאר א „פרעהליך קעצעל". אין האבא־לאנד ווערט א זיידענער יונגערמאנטשיק באטיטולט מיט'ן נאמען „פרעהליך קעצעל". אט דאם „פרעהליך קעצעל" איז שוין דוקא געווען אין די יאהרען — איך מיין אז ער איז אלט געווען ארום פינף־און־פערציג יאהר. זיינע אקסלען זענען אביסעל געווען אויס־געבויגען, זיין פנים פארהארטעוועט.

א סך יאהרען האט ער געטריבען א פאר פערד, לויט ווי ער דערצעהלט, פאר א געוויסער פירמא (אויב איך געדענק דאם ריכ־טיג) אין לאק־פארט, ניו יארק. דאם רעדעל האט זיך א דרעה גע־טאן ביי דער פירמא, די ביטערע צייטען פון 1893 זענען אנגעקו־מען און זי, די פירמא, האט געמוזט אויפגעבען איהרע געשעפ־טען. איהם האט מען געהאלטען ביז'ן סוף, הגם געארבייט האט ער שוין ניט אזוי רעגולאר. און אזוי האט ער בריטלאך דערצעהלט ס'ארא שווערigקייטען ער האט געהאט אפצוווכען ארבייט (בעת אזוי פיעל מענשען זענען אומגענאנגען שלינג־אין־שלאנג) אין די ערשטע עטליכע חדשים. ענדליך האט ער באשלאכען צו פרובירען זיין כוח אויף די אזערעם, און האט זיך אוועקגעלאזט קיין באפאלא. פארשטעהט זיך, ער האט ניט קיין גראשען ביי דער נשמה. און דאם איז דאם דער סר־הכל.

„דרייסיג טעג", האט זיין „גנאדען" געזאגט און אויסגערופען א נאמען פון אן אנדער טרעמפ.

דער אנגערופענער טרעמפ שטעלט זיך אויף. „שנארעריי, אייער גנאדען", זאגט דער גריכטס־דינער, און זיין „גנאדען" ענט־פערט: „דרייסיג טעג".

און אזוי איז דאָס ווייטער געגאנגען, פופצען סעקונדען און דרייסיג טעג יעדען טרעמפּ. די גערעכטיגקייטס־מאשין האָט זיך געדרעהט גלאטיג. עס איז נאָר געווען זעהר פריה. זיין „גנאדען" האָט נאָר, ווייזט אוים אין זיין מויל ניט געהאט. דערפאר האָט ער זיך טאקע אזוי געאיילט.

נאָר מיין אמעריקאנער בלוט האָט שוין געזאָטען. הינטער מיר זענען געשטאנען א סך דורות פון אמעריקאנער יחוס. אייגע פון די פרייהייטען, פאר וועלכע מיינע עלטערן האבען געקעמפט און געבלוטיגט איז געווען דאָס רעכט געמשפט צו ווערען פון נע־שוואירענע. דאָס איז געווען מיין ירושה, הייליג באשפריצט מיט זייער בלוט. און איך בין מחויב געווען זיך איינצושטעלען דערפאר. גוט, סטראשע איך זיך אליין, ווארט ביז עס קומט צו מיר.

עס קומט צו מיר. מען רופט אוים מיין נאָמען, ווי אזוי ער איז דארטען ניט געווען. איך שטעל זיך אויף. דער דינער זאגט: „שנאָרערי, אייער גנאדען", און איך פאנג אן צו רעדען. נאָר דער ריכטער פאנגט אויך אן צו רעדען אין דער זעלביגער צייט און זאגט: „דרייסיג טעג". פאנג איך אן צו פראטעסטירען, נאָר אין דער סעקונדע רופט שוין דער ריכטער אוים א צווייטען נאָמען. זיין „גנאדען" האָט מפסיק געווען און זיך א בייזער געטאָן: „שא זאל זיין!" דער דינער האָט מיך מיט „כבוד" אוועקגעזעצט. אין א סעקונדע ארום קריגט שוין דער צווייטער טרעמפּ זיינע דרייסיג טעג און א דריטער האלט שוין אין קריגען זיין פסק.

מען האָט אונז אלעמען גע'פטר'ט. יעדען עזות־פנים באטיילט מיט זיינע דרייסיג טעג. דער ריכטער האלט אונז שוין ביים אפ־שיקען. פלוצלונג ווענדט ער זיך צום לאק־פּארטער בעל־עגלה. צו דעם, ווענדט ער האָט געלאזט רעדען.

„פאר וואָס האסטו אויפגעגעבען דיין שטעל?" פרעגט איהם זיין „גנאדען".

דער בעל־עגלה האָט שוין געהאט ערקלערט ווי אזוי זיין שטע־ל האָט איהם אויפגעגעבען און פון אָט דער פראגע איז ער אינ־נאנצען מבולבל געווארען.

„אייער גנאדעו", האָט ער אַביסעל שעמעוודיג אַ זאַג געטאָן, „איז דאָס ניט אַ לעבערליכע פראַגע?"

„דרייסיג טעג מעהר פאַר אויפגעבען אַ שטעלע", האָט זיין „גנאדעו" אַ זאַג געטאָן, און די גאַנצע פראַצעדורע האָט זיך געענדיגט. דאָס איז געווען דער פּועל יוצא. דער בעל־עגלה האָט אריינגעאַפּט זעכציג טעג און מיר אַלע איבריגע צו דרייסיג טעג.

פיהרט מען אונז צוריק אַראָפּ אונטען, מען פּארשפּארט אונז אין מען גיט אונז עפּעס איבערבייסען. דאָס איז נעווען אַ גאַנץ גוטער איבערבייסען אין פארגלייך מיט דער טורמע־שפּייז, און דאָס איז געווען דער בעסטער איבערבייסען, וואָס איך האָב געקראָגען דעם גאַנצען קומענדען חודש.

איך אַבער בין נעווען צוטומעלט. אַט האָט מען מיך פאר־משפּט אין אַ געריכט, וואָס איז פּשוט אַ פּארס. מען האָט מיך ניט נאָר באַרויבט פון מיין רעכט נע׳משפּט צו ווערען פון נעשוואוי־רענע, נאָר מען האָט מיך אפילו ניט דערלאַזט צו ערקלעהרען זיך שולדיג אדער אומשולדיג. נאָר א זאָר, פאַר וועלכער מיינע עלטערן האָבען געקעמפּט, האָט דורכגעבליצט אין מיין מח — „האבעאס־קארפוס". איך׳ל זיי שוין ווייזען ווער עלטער איז. וועו איך האָב אבער געפאדערט אז אדוואקאט, האָט מען מיך אויסגעלאכט. „האבעאס־קארפוס" איז טאקע נעווען גוט און וואויל, נאָר וואָס איז מיר ארויסגעקומען, אז צו קיינעם אויסער דער טורמע האָב איך ניט געקענט צוקומען? נאָר איך׳ל זיי שוין אנלערנען. זיי קענען דאָך אייביג אין טורמע מיך ניט האלטען. איך׳ל מיט זיי שוין לערנען בלק. איך וויים אויך עפּעס מכח נעזעץ, און מיינע רעכטע וויים איך, און איך וועל שוין זייער נערעכטינקייטס־מאשין צונאגלען צום שאנד־סלופ. מיין פאנטאזיע האָט זיך צושפּילט. שאדענערזאץ משפּטים און סענסאציאנעלע צייטונגס־קעפּלאך האָבען אנגעפאנגען צו טאנצען פאר מיינע אויגען. דערווייל זענען אריינגעקומען די טורמע־וועכטער און אונז אונטערגעטריבען צו פארנעמען זיך אין הויפּט־קאנטאר.

א וועכטער האָט אויף מיין רעכטען ארעם אנגעשלאסען אז

אייזערנעם מאנזשעט. (אד, אד, קלער איד, נאר אן ערנידערונג. ווארט נאר אויס ביז איד'ל באפריט ווערן). צו א ניגער אויף דער לינקער האנט האט ער אנגעשלאסען דעם צווייטען מאנזשעט פון אט דער פאר. דאס איז געווען א זעהר הויכער ניגער, כמעט אריבער זעקס פוס — אזוי הויך איז ער געווען, אז אראפלאזענדיג זיין האנט, האט ער דאך אביסעל ארויפגעצויגען מיין האנט מיט'ן קייטעל. דאס איז אויך נעווען דער פרעהליכסטער און אפגערי־סענסטער ניגער, וואס איך האב ווען נעזעהען.

די ארעסטאנטען האט מען אזוי צוזאמענגעקאוועט פארלאד־ווייז. דערנאך האט מען געבראכט א בלישצענדע ניקעל־שטאלענע קייט, זי דורכגעשלעפט דורך די רינגלאך פון די האנט־מאנזשע־טען און זי צוגעשלאסען אויף ביידע עקען פון דער דאפעלטער שורה ארעסטאנטען. איצט, הייסט דאס, זיינען מיר שוין נעווען איין נעקאוועטע חברה. מען האט א קאמאנדעווע נעטאן צו מארשירען. מיר זענען ארוים. צווייי וועכטער נעהען ביי די זייטען. דעם הויכען ניגער און מיר האט מען מכבד נעווען מיט'ן שעהנסטען פלאץ. מיר האבען נעפירט די נאנצע פראצעסיע.

נאר דער קברים־פינסטערניש פון טורמע האט אונז די זונשיין א שלאג נעטאן אין די אויגען נאר העלער ווי שטענדיג. זי איז נאר קיינמאל ניט נעווען אזוי זים ווי איצטער. א טורמענים, מיט די קלינגענדע קייטען אויף די הענט האב איך נעווואוסט, אז איך זעה די ליכטיגע שיין דעם לעצטען מאל. די קומענדע דרייסיג טעג וועל איך איינמאל זי ניט זעהן. אזוי מארשירען מיר דורך די נאסען פון ניאנארא־פאלס צו דער באהן־סטאנציע. פארבייגעהער שטעלען זיך אפ אויף אונז קוקען. א גרופע טוריסטען אויף א באלקאן פון א האטעל פרעסען אונז ממש מיט די אויגען.

די קייט איז נעווען נענוג לאנג, אז בעת מיר האבען זיך פארלאד־ווייז אוועקגעזעצט אינ'ם רויכער־וואגאן האט זי א היבשע ביסעל נעקלונגען און נעקלאפט. ניט קוקענדיג אויף דער ענטרי־סטונג איבער דעם גוואלדיגען פארברעכען, וואס מען איז באגאנגען

נענען מיר אוז נענען מיינע אבות־אבותי, בין איך דאך געווען נענוג פראוואיש ניט צו פארלירען מיין קאפ צוליעב דעם. דאס איז ביי מיר נעווען א ניים. דרייסיג סודות־פולע טעג האבען נעווארט אויף מיר. איך נישטער דערוויי! צווישען דער חברה אזעלבען, וואס איז באקאנט מיט די נראטעס. איך האב זיך שוין נעהאט דערוואוסט. אז שיקען וועט מען אונז ניט אין קיין איינפאכער טורמע מיט עפעס א הונדערט ארעסטאנטען, נאר טאקע אין א אמת'ן צוכט־הויז מיט א פיער טויזענט ארעסטאנטען, וואס „צענטעווען" דארטען פון צעהן טעג ביז צעהן יאהר.

אויפ'ן בייגקעל הינטער מיר, צוגעקאוועט צו דער זעלביגער קייט, איז נעזעסען א צונויפגעקארטשעטער, פעסט־נעבויטער מאז מיט קרעפטיגע מוסקולן. אויסגעזעהען האט ער פון איאהר פינף־און־דרייסיג אדער פערציג. איך האב איהם אפגעמאסטען פון קאפ ביז די פים. אין די ווינקלעז פון זיינע אויגען האב איך באמערקט הומאר, געלעכטער אוז גוטמוטיגקייט. אזוי אבער האט ער אויס־געזעהען א מענש־חיה, מיט אלע תאוות אוז אויפגעבלאזענע אכזריות פון דער מענש־חיה. צוגעצויגען צו איהם האבען מיר נאר די ווינקלעז פון זיינע אויגען — דער הומאר, געלעכטער אוז גוטמוטיג־קייט פון דער חיה, בעת זי איז רוהיג, ניט אויפגערייצט.

ער וועט מיר צונוץ קומען. איך האב זיך צו איהם צוגעלאזט. מיין קייט־חבר, דער הויכער ניגער, איז שוער ניט צוזעצט געווא־רען פון געלעכטער: דאס האט ער באקלאגט אזוי זיין וועש, וואס וועט זיכער פארפאלען ווערען אין דער וועשעריי צוליעב'ן ארעסט. דער צוג האט זיך אזוי געמיטליך געקאטשעט אוז צוגעקומען אלץ נעהענטער קיין באפאלא. איך שאר זיך דערוויי! צו אוז פארפיהר א געשפרעך מיט'ן מאן, וואס זיצט הינטער מיר. ער האט געהאל־טען א לייזינג ליולקע. פיל איך זי איהם אן מיט מיין טיערען טאבאק — איין אזא ליולקע טאבאק וואלט מיר געקלענט אויף א נאנצען צעהנדליג פאפיראסלאך. נו, יא, וואס מעהר מיר האבען געשמועסט אלץ זיכערער בין איך נעווען, אז ער וועט מיר צונוץ

קומען און איך האב זיך שוין צוטיילט מיט איהם מיט מיין גאנצען טאבאק.

איך, ווי איהר קוקט מיך אן, בין אזא סארט מענש, וואס קאן זיך ארײנפאסען אומעטום. און איך האב זיך געלייגט אין דער לייג און אין דער ברייט צוצופאסען זיך צו אט דעם מענשען, הגם ס'האט זיך מיר אפילו אין חלום ניט געדאכט ס'ארא צוזעק איך דערגרייך דא דערמיט. ער איז נאך קיינמאל ניט געזעסען אין דער טורמע, וואוהין מען האט אונז געפיהרט. נאר ער האט שוין אבער „אפגעצענטעוועט" אין אנדערע צוכט־הייזער, וואו א יאהר און וואו צווײ, און וואו טאקע גאנצע פינף. די תורה און חכמה פון די טורמעס האט ער געקענט כמעט אויסווייניג. מיר זענען דערווײל געוואָרען גאנצע חברים, און מיין הארץ האט זיך אין מיר צוטאנצט, ווען ער האט מיך איינגעלאדען נאכצופאלגען זיין פיהרערשאפט. ער האט מיך גערופען דזשעק און איך איהם האב אויך גערופען דזשעק.

דער באהן האט זיך אפגעשטעלט ביי א סטאנציע א מייל פינף הינטער באפאלא און מיר, די קייט־באנדע זענען ארונטערגעגאנגען. איך נעדיינק שוין ניט ווי אזוי אט די סטאנציע האט געהייסען, אבער איך גלויב, אז איינעם פון אט די נעמען האט זי זיכער געהאט: ראקלין, ראקוואוד, בלעק ראק, ראקקעסטל, אדער ניו־קעסטל. נאר, מילא, ווי די סטאנציע האט דארטען ניט געהייסען, אונז האט מען אפגעפיהרט א קורץ שטיקעל וועג ביז דעם עלעקטרישען טראמ־וואי. דאס איז געווען אן אלט־מאדישער וואגאן מיט צוויי לאנגע בענק אויף בוידע זייטען. אלע פאסאזשירען, וואס זענען געזעסען אויף איין זייט, האט מען גאנץ פיין געבעטען טוחל זיין און ארי־בערגעהן אויף דער צווייטער זייט, און מיר האבען מיט א קלינגערי און קלאפערי זיך אויסגעזעצט אויף זייערע ערטער. מיר האבען זיך אנידערגעזעצט פונקט געגענאיבער זיי, נעדיינק איך, און איך נעדיינק אויך, ס'ארא מורא עס האט זיך אנגערוקט אויף די פנים'ער פון די פרויען, וועלכע האבען אונז, אהן ספק, אנגענומען פאר אפ־גע'משפט'ע מערדער און באנק־רויבער. איך האב אנגענומען די

גרויזאמסטע מינע, נאר מיין קייט־חבר, דער זעהר פרעהליכער נינער, האט געהאלטען אין איין איבערקערען די אויגען, לאכען און אלע ווייל איבער'חוד'ן: „אי, טאטע־פאטער! אי, טאטע־פאטער!"

מיר זענען ארומ פונ'ם טראמוואי, געגאנגען נאכאמאל אביסעל צוזוים און אנגעקומען צום קאנטאר פון דעם אוריגער צוכט־הויז. דא האט מען ווידער פארצייכענט אונזערע נעמען. אויף דעם דאר־טיגען רייכטער ווען מען אויך געפינען איינעם פון מיינע נעמען. כען האט אונז אויך מודיע געווען, אז מיר מוזען איבערלאזען אין קאנטאר אלע ווערטהפולע זאכען: געלט, טאבאק, שוועבלאד, מע־סערלאד, א. ז. וו.

מיין נייער חבר האט צו מיר א דרעה געטאן מיט'ן קאפ.

„אויב איהר לאזט אייערע זאכען ניט איבער אט דא, ווען מען זיי ביי אייך קאנפיסקירען אינווייניג", האט אונז דער ווענטער געוואר'עגט.

מיין חבר האט אבער אלין געהרעהט מיט'ן קאפ. ער האט גע־רודעוועט מיט העגט, און זייגע באווענונגען פארשטעלט הינטער די איבריגע חברה. (די קייטלאד האט מען ביי אונז ארומגענומען פון די העגט). איך רייס שוין פון איהם ניט אפ מיינע אויגען. טוה, וואס ער טוהט און וויקעל איין אין א טיבעלע אלע זאכען. וואס איך וויל מיט זיך מיט נעמען. אט די פעקעלאך ווארפען מיר ביידע ארויין אין די בוזיכס. באמערקט האב איך אז אונזער חברה־ארעסטאנטען, אייסער איינעם אדער צווויי, וועלכע האבען געהאט זייערלאך, האבען זייערע זאכען ניט איבערגעלאזט אין קאנטאר. זיי האבען באשלאסען ווי ס'איז ניט איז זיי דורכשמוגלען, האבען זיך פארלאזט אויף גליק; נאר זיי זענען ניט געווען ערפאהרען ווי מיין חבר און זייערע זאכען האבען זיי ניט צוואמענגעבונדען אין פעקלאד.

אונזערע פריהערדינע שומרים און באגלייטער האבען צווא־מענגעזומען די מאנשעטען־קייטלאך און די לאנגע קייט און זענען צוריק צווענ איז ניאגארא־פאלס. אונז האבען נייע ווועבטער אריינגעפיהרט אין טורמע. שוין אין קאנטאר האט זיך אונזער צאל

פֿארגרעסערט, אלע מאל האט מען צוגעפֿיהרט נייע פֿארסיעס ארעס־טאנטען, און אונזער איצטיגע פֿראצעס־יע איז שוין באשטאנען פֿון א מאן פערציג אדער פופציג.

און וויסען זאלט איהר, איהר פרייע מענשען, אז דער פאר־קעהר אין א גרויסער טורמע איז אזוי באשרענקט ווי, למשל, קא־מערציע איז געווען אין מיטעל־אלטער. כאפט מען זיך שוין אריין איז א צוכט־הויז, קען מען זיך שוין ניט א ריהר טאן לויט'ן אייגענעם רצון. עטליכע טריט — שוין א טיר א גרויסע אדער א טויער אן אייזערנער, און אלעס איז שטענדיג פֿאריגעלט און פֿארשלאסען. געפֿיהרט האט מען אונז צום פריזירער, נאר אלע וויילע האבען מיר געהאט איבערגעשלאגען, געמוזט צוואוארטען ביז מען וועט אוים־שליסען פאר אונז די טירען. אט אזוי האבען מיר געהאט אן אפ־האלט אין דעם ערשטען „פארהויז". א פארהויז איז ניט קיין קאריאר. שטעלט אייך פאר א לענגליכען קוב, אויסגעבויט פון ציגעל און זעקס עטאזש די הויך, יעדער עטאזש א רייהע צעלען — מיט איין וואַרט, שטעלט אייך פאר א קוב פון קאלאסאלע הא־ניקעמערלאך. אט דעם קוב שטעלט אווענ אויף דער ערד, שליסט איהם איין אין א געביידע, מיט א דאך פון אויבען אין מיט וועגט ארום־און־ארום. אט אזא קוב און די ארומרינגלענדע געביידע שטעלען מיט זיך פאר א „פאר־הויז" אין דעם אירציר צוכט־הויז. כדי צו פארפאלקאמען דאס בילד, שטעלט זיך פאר א שמאלע גאלעריע מיט שטאלענע באלקאנען, וואס ציהען זיך איבער דער נאנצער לענג פון די רייהען צעלען און בייס וויינקעל פון אט דעם לענגליכען קוב, שטעלט זיך פאר, אז די אלע גאלעריעס שליסען זיך צוזאמען פון בייד זייטען און פאראיינינגען זיך דורך א סיסטעם פון לייטערלאך און שמאלע טרעפלאך, כדי צו ראטעווען זיך אין פאל פון א פייער.

שטעלען מיר זיך אפ אין דעם ערשטען פארהויז און וואַרטען ביז דער וועכטער וועט אויפשליסען די טיר. דא און דאַרט שארען זיך פארבי היימישע ארעסטאנטען מיט צום קאפ געשוירענע חאר, געגאלטע פנים'ער און מיט געשטרייפטע טורמע־מלבושים. אויז

ארעסטאנט אזא האב איך באמערקט איבער אונז, אויף דער נאלע־
ריע פונ׳ם דריטען עטאזש. ער איז געשטאנען איינגעבויגען אבי־
סעל פאראוים, די הענט אויף די פארענטשעס פונ׳ם באלקאן,
כלומר׳שט פארטראגען, נאר פארגעסען, כלומר׳שט, צי שטעהען מיר
גאר דא, געגלאצט די אויגען גלאט אזוי אין דער וועלט ארײן. מיין
חבר האט א צישע געטאן. דער ארעסטאנט האט ארונטערגעקוקט.
זיי האבען זיך דורכגעשמועסט דורך א פאר סיגנאלען. אין א
מינוט ארום האט מיין חבר׳ס פעקעלע דורכגעשניטען די לופט.
דער ארעסטאנט האט דאס אונטערגעכאפט, און ווי א בליץ איז דאס
פארשוואונדען אין זיין בוזעם, און ער איז שוין ווידער געשטאנען
ווי ניט איהם מיינט מען דא. מיין חבר האט מיר א זאג געטאן
איהם נאכצוטאן. ווארט איך אויף א געלעגנהייט ביז דער וועכ־
טער וועט זיך א ביסעל אפרערהען אין א זייט און מיין פעקעל
פליהט אויך נאר צום ארעסטאנט אין בוזעם.

אין א מינוט ארום האט מען אויפגעשלאסען די טיר און מיר
זענען ארײן צום ראזירער. דא זענען שוין געווען עטליכע מענשען
אין די געשטרייפטע טורמע־מלבושים. דאס זיינען געווען די טורמע־
פריזירער. עס זענען דא אויך געווען באר־ביטלאר, הייסע וואסער,
זייף און וואש־בערשטלאר. מען האט אונז א קאמאנדעוע געטאן
זיך אויסצוטאן און אפבאדען, דערביי האט יעדער פון אונז געמוזט
ארומוואשען דעם חבר׳ס פליעצעס. אט די געצוואונגענע באר איז
סיי ווי געווען אן ארויסנעוואארפענע ארבייט: די טורמע איז סיי
ווי פול געווען מיט אומפליעט. נאר דער באר האט מען יעדען
פון אונז געגעבען א ליווענטען זעקעל פאר די מלבושים.

„לעגט אריין אין די זעקלאר אלע אייערע מלבושים", האט דער
וועכטער געזאגט. „עס וועט זיך אייך סיי ווי ניט איינגעבען עפעס
אריינצושמוגלען. איהר מוזט זיך אלע אויסשטעלען נאקעטערהייט
צו דער אונטערזוכונג. אלע, וואס האבען געקראגען דרייסיג טעג
אדער וויניגער, דארפען מיטנעמען מיט זיך די שיך און די שליי־
קעס, די, וואס האבען געקראגען מעהר ווי דרייסיג טעג, טארען
מיט זיך גאר ניט מיטנעמען".

אט די ידיעה האט אונז אלעמען איבערראשט. ווי קען א מענש עפעס אריינשמוגלען, וועו ער געהט דורך א אינספעקציע נאקעטערהייד? נאר איך מיט מיין חבר זיינען געווען זיכער. אזו איצט האבען די פריזירער זיך א נעם געטאן צו דער ארבייט. זיי האבען זיך אריינגעדרעהט צווישען אונזער עלם אזן מעשה גישבריידערשאפט זיך אונטערגענומען אפצוהיטען אונזערע מטלטלים, אזן צוגעזאגט זיי אומקעהרען אין א טאג צוים. אט די פריזירער וואלט איהר געדארפט געווען הערען רעדען — אמת'ע פיראנטראפען זיינען דאס געווען. אזן, אזוי ווי בעת אהרן הכהן האט געמאכט דעם עגל הזהב אזן די ווייבער האבען אלעם געבראכט צו איהם גיך אזן געשווינד, אזוי האט אונזער עלם שנעל צוועקגענעבען אלעם צו די פריזירער: שיועלאר, טאבאק, רייז־פאפיר, ליולקעס, מעסערלאך, גאלט, אלצדינג איז געפאלכען אין די בריטע בוזומס פון די פריזירער. זיי זענען א היבש ביסל אריינגעשוואלען געוואָרען פון אט די אלע זאכען, אזן די וועכטער האבען זיך געמאכט ווי זיי זעהען דאס ניט. הקיצור, צוריק האט מען אפילו די מינדסטע זאך ניט אפגענעבען. די פריזירער האבען לכתחילה ניט אין זינען געהאט עפעס אומצוקערען. זיי האבען דאס באטראכט ווי זייער געוועלטיך אייגענטום. דאס איז נעווען דאס „פריזיר פאראדינסטעל". אין דער טורמע זענען געווען אויך א היבשע ביסעל אנדערע „פאראדינסטלאך", ווי איך האב זיך דאס שפעטער ערוואוסט; אזן מיר איז אויך באשערט געווען צו ווערען א „פאראדינער" — א דאנק מיין נייעם חבר.

שטוהלען זענען דאמטען געווען עטליבע, אזן די פריזירער האבען געארבייט פלינק. איך האב קיינמאל ניט געזעהען אזא שנעל נאלען אדער שערען. חברה האבען זיך אליין אנגעוויבט, אזן די פריזירער האבען זיי ארומגענאלען — א מינוט א שטיק. אפשערען האט געווערט אביסעלע מעהר. אין דריי מינוט ארום איז שוין אויף מיין פנים קיין סמן ניט געבליבען פונ'ם אבצען־יאהרי־גען פור אזן מיין קאפ איז געווען גלאט ווי א בילליארד־באל. בערד אזן וואנצעם האט מען אונז אראפגענומען אקוראט ווי אונזערע

בגדים. אויף נאמנות, מיר האבען אויסגעוועחען א רעכט ביסעל פארדארבען, בעת זיי זענען מיט אונז פארטיג געוואָרען. איך האב נאך פריהער ניט באמערקט אזוי, ווי שלעכט מיר זעחען באמת אויס.

נאכדעם האבען מיר זיך אלע געמוזט אויסשטעלען אין רייהען, נאקעט ווי קיפלינגס העלדען, וועלכע האבען געשטורעמט לונגטונג־כען. אונז צו באזוכען איז געווען גרינג א מחיה. אונז אליין און אונ־זערע שיך — מעהר ניט. ביי צוויי אדער דריי אומרוהיגע גייס־טער, וואס האבען געצווייפעלט אין דער ארענטליכקייט פון די פריזירער, האט מען געפאקט די סחורה. אט די סחורה: טאבאק, ליולקעס, שוועבעלאך און א ביסעל מינץ האט מען, געווהנליך, תיכף ומיד קאנפיסקירט. נאר אט דער פראצעדורע, האט מען אונז אריינגעבראכט אונטערע נייע בגדים — לאנגע טורמע העמדער, רעקלאך און הויזען אנזיכטיג נעשטרייפטע. מיר האט זיך שטענ־דיג גענאכט, אז די ארעסטאנטען־שטרייפען באצירען נאר מענשען, וואס באנעהן א גרויס פארבראכען. איצטער איז אט דער איינדרוק פארשוואונדען, איר האב זיך אנגעטאן אין דער עמבלעם פון שאנד און צום ערשטען מאל פארזוכט דעם טעם פון מארשירען דעם שלאם־טריט.

אין א איינצעל־שורה, די הענט פון יעדען אויף די אקסעל פון זיין פעדערשטען חבר, האבען מיר אריינמארשירט אין אן אנ־דער גרויסען פארהויז. דא האט מען אונז אויסגעשטעלט נעבען א וואנט און באפוילען אונז אויסטאן די ארבעל פון די לינקע הענט. א בחור'ל, וואס שטודירט מעדיצין און, וואס פראקטיצירט אויך אזעלכע בהמות ווי מיר זענען, איז צו אונז צוגעקומען. ער האט אונז געשטעלט פאקעז צעהן מאל אזוי פלינק, ווי די פריזירער האב־בען אונז געגאלטן. ענדליך האט מען אונז אפגעפיהרט אין אונ־זערע צעלען, נאר א שטרענגער התראה, אז מיר זאלען ניט אפווי־שען אונזערע הענט און לאזען דעם בלוט פארטריקענען. דא האב איך זיך צושיידט מיט מיין חבר. ער האט אבער מיר פריהער א שושקע געטאן: „זויג דאס אויס".

יאנאען ארבייטער מערבאנד
LIBRARY AND READING ROOM OF
Jewish National Workers' Alli

באלד ווי מען האט מיך פארשלאסען, האב איך אויסגעזוינען מיין האנט כדבאי. שפעטער האב איך געזעהען מענשען, ווען האבען זייערע פאקעז ניט אויסגעזוינען, נו, האבען זיי טאקע נעהאט אזעלכע שרעקליכע לעכער אין זייערע הענט, אז איך האב דערט געקענט באהאלטען א גאנצען פוים. דאס איז געווען זייער אייר נענע שולד. זיי האבען די פאקעז ביד נעהאט אויסזוינען.

אין מיין צעל איז געווען נאר א מאן. ער האט דאס געזאלט זיין מיין צעל־חבר. דאס איז געווען א יונגער קרעפטינער בחור. ניט קיין באריידעוודינער, נאר זעהר א פעהינער, באמת טאקע א גאנץ פעהינער, הגם, ער האט נאר־וואס נעהאט נעענדינג צוויי יאהר צענטעווען אין עפעס א צוכט הויז ערנעז אין אהייא.

ס'איז נאר קיין האלבע שעה ניט אוועק זינט מען האט אונז פארשפארט אין אונזער צעל — שלייכט זיך פארבי דורך דער נאלעריע עפעס אן ארעסטאנט אוז קוקט אריין צו אונז. דאס איז נעווען מיין חבר. ער האט נעקראגען די פארהויז־פרייהייט זאגט ער. זעקס אזיינער אין דער פריה לאזט מען איהם ארוים אוז מען פארשליסט איהם ערשט ניין אזיינער אויף דער נאכט. ער האט נעהאט עפעס א צד אין דער פארהויז אוז מען האט איהם גלייך מכבד נעווען מיט אט דער שטעלע. איצט איז ער, היימט דאס, א מין עלטסטער. דער, ווען האט איהם דערהויבען צו אט דער שטע־לע איז אליין אויך אן ארעסטאנט, נאר ער איז באוואוסט אלס „הויפט קאריאר וועכטער". ארום־אוז־ארום זיינען נעווען א 13 קאריאר וועכטער אזעלכע אין דעם פארהויז. יעדער איינער פון די ערשטע צעהן האט נעהאט צו זאגען אויף א גאנצער נאלעריע פון צעלען. אוז איבער זיי זיינען נעווען די איבריגע דריי.

מיין חבר האט מיר דערצעהלט, אז מיר, נאר ווען נעקומענע, וועלען דעם גאנצען טאג מוזען פארבריינגען אין אונזערע צעלען כדי די פאקעז אונזערע זאלען זיך קענען אננעהמען. אויפ'ן צוויי־טען טאג אבער וועט מען אונז מכבד זיין מיט שווערער ארבייט אויפ'ן מיורמע־הויף.

„נאר איכ'ל דיך צונעמען פון אט דער ארבייט אזוי שנעל

ווי איך וועל קענען". האט ער מיר צוגעזאגט. „איכ'ל שוין אייגעם פון די קאריאר ווענטער ארונטערזעצן פון זיין גדולה און דיך צונעמען אויף זיין פלאץ".

ער האט אריינגעשטעקט די האנט צו זיך אין בוזום. ארויסגענומען פון דארט דאם טיכעלע מיט מיינע זאכען, דאם צו מיר דורכגעשפארט דורך די גראטעס און האט זיך אוועקגעשארט ווי־טער איבער דער גאלעריע.

איך עפען אויף דאם פעקעלע. עס איז דארטען דא יעדער זאך. עס פעלט ניט אפילו א שוועבעלע. איך קאטשע צונויף א פאפיראסעל און צוטייל זיך דערמיט מיט מיין צעל־חבר. איך וויל אנרייבען א שוועבעלע צו פארריכערען. האלט ער מיך אפ. א שיטערע. שמוציגע קאלדערע איז נעלענגען אויף יעדער פון אונזערע נארעס. רייסט ער אפ א דין פאסיקעל און קאטשעט דאם אזוי צונויף אין א דינינקער לאנגער רערעלע. ער צינט דאם אן מיט'ן אננעריבענעם טייערען שוועבעלע. דאם רעדעל כאפט זיך או איז סמאלעט זיך אזוי פאמעלאך אהן א פלאם. עס קען זיך אזוי רויכערן א פאר שעה. אויף טורמע לשון רופט מען דאס קנויט. וועז עס האלט שוין ביים סוף, מאכט מען נאך אזא רערעלע, מען לענט ארויף איין עק אויפ'ן ברענענדעדען קנויט און מען בלאזט אריבער דאס פייער אויפ'ן נייעם רערעלע. וואס ווייסט איהר, מיר וואלטען אפילו פראמעטעאוס'ן געקענט אנווייזען אויף נייע תחבולות ווי אזוי אנצוהאלטען שטענדיג דאס פייער.

צוועלף א זייגער האט כען אונז סערווירט מיטאג. אונטען, ביים ברעג פון אונזער שטייג־טיר, איז נעווען א קליינע עפענונג, ווי איז א הינער־הויף, דורך וועלכען די הינער נעהען ארויס. דורך אט דער עפענונג האט מען צו אונז אריינגעווארפען צוויי טרוקענע שטיקער ברויט און צוויי קליינע טעפעלאך „זופ". א פארציע זופ איז באשטאנען פון א קווארט היימס וואסער מיט איין פעטע אויג, וואס איז, נעבעד, איינזאם ארומגעשוואומען. נאר לאם איך ניט פארלייקענען — עס איז געווען אביסעל זאלץ אויך און אם דער וואסער.

טרינקען מיר אויס דעם זופ, אבער צום ברויט האבען מיר זיך אפילו ניט צונעריט. ניט חלילה וויל מיר זיינען ניט נעווען הונגעריג, אדער וויל מען האט דעם ברויט ניט נעקענט עסען. ניין, עס איז נעווען נאנץ נוטער ברויט, נאר מיר האבען דערביי געהאט א מיין. מיין חבר האט געהאט ענטדעקט, אז עס שווימ־בעלט אוז נריבעלט מיט וואנצען ביי אונז אין צעל. וואו ערנעז א לעבעלע אדער א שפעלטיקעל, צווישען די ציגעל, וואו די וואפנע איז נעהאט ארויסנעפאלען, האבען נעבליט נאנצע קאלאניעס וואנ־צען. די חברה־לייט פלענען אפילו אין מיטען העלען טאנ ניט מורא האבען אוז זיך ארומשלייען מחנות־וויים איבער די וועגט אוז דער סטעלי. מיין צעל־חבר איז זעהר נעווען נענים אין אלע דרכים פון אט די חיה'לאך. ווי טשיילד האראלד האט ער אהן פחד באי־ריהרט דעם מלחמה־טראמפייט מיט די ליפען. אזא מלחמה האט נאר די וועלט ניט נעזעהען. שעה'ן אוז שעה'ן האט זי זיך נעצויגען. דאס איז נעווען א שלאכט־הויז, אוז וועז די „יתר־הפליטה" זיינען אוועק אוז זיך באהאלטען אין זייערע נע־מוירטע פעסטונגען. איז ערשט נעהאט נעווען אפנעטאן האלב ארבייט. מיר פלענן אנפאקען א פולע מויל מיט ברויט אוז דאס נוט צוקייען בין ס'איז נעווארען וועיך ווי טייג. וועז א חברה־מאן איז אנטלאפען פונ'ם שלאכט־פעלד אוז איז אריין אין א שפעלטיקעל צווישען די ציגעל, האבען מיר דאס שפעלטיקעל נלייך פארמווארט מיט'ן טייג. אזוי האבען מיר נעארבייט בין די זון האט זיך נעזעצט אוז מיר האבען פארקלאפט יעדער לעבעלע, שפעל־טיקעל אדער נריבעלע. א שוידער נעהט מיר דורך איבער'ן לייב, וועז עס קומען מיר אויפ'ן זינען די אלע טראנעדיעס פון הונגער אוז קאניבאליזם, וואס האבען זיך אפנעשפילט אין אט די פאר־מוירטע פעסטונגען.

וואהרפען מיר זיך אויף אונזערע נארעס אזוי מיעד אוז הונ־געריג, אוז וואהרטען אויף וועטשערע. דאס איז נעווען א נוטער טאג ארבייט, אוז נעטאן נעווארען באלעבאטיש. וועלען מיר כאטש אין די וויטערדיגע עטליכע וואכען ניט דארפען אזוי ליידען פון

דעם אומפלויט. מיר האָבען טאקע מפקיר געווען אונזער מיטאג, אבער דערפאר האָבען מיר מציל געווען אונזערע לייבער. און מיר זיינען דערמיט געווען צופרידען, נאָר מענשליכע פראצע געהט שטענדיג אין ניווען! ווי נאָר מיר האָבען געענדיגט אונזער אר־בייט, נעהט צו א וועכטער און שליסט אויף אונזער טיר. מען טיילט פאנאנדער די ארעסטאנטען אויפ׳ס ניי און מיר מוזען זיך איבערקלייבען אין אן אנדער צעל. מען האָט אונז איבער־געפירט אוֹן פארשלאָסען אין א צעל צוויי גאלעריעס העכער.

נאכן פריה אויפ׳ן צוויייטען טאג, האָט מען אויפגעשלאָ־סען אונזערע צעלען, און עטליכע הונדערט ארעסטאנטען אראָפ־געפירט אין פארהויז, אונז אויסגעשטעלט לויט׳ן שלאם־טריט אוו ארייגעטריבען אינ׳ם טורמע־הויף צו דער ארבייט. דער קאנאל איריע ציהט זיך גראד פארבי דעם הויף הינטער דער טורמע. מיר האָבען געמוזט אויסלאדען די קאנאל־שיפען, טראָגען אין טור־מע ארויין גרויסע שטאבעם אייזען אויף אונזערע פלייצעס. ביי דער ארבייט האָב איך אלעס דורכגעקוקט, באטראכט, טאָמער אין אפשר דא א געלעגנהייט צו אנטלויפען. נאָר, א נעכטיגער טאג, אפילו די מינדסטע געלעגנהייט ניטא. אויף די וועגט שפא־צירען ארום וועכטער מיט ביקסען, וואָס לאָדען זיך אויטאמאטיש אן, אוו מען האָט מיר געזאגט, אז אויפ׳ן וואָל־טורם, זיינען אויס־געשטעלט כאשין־ביקסען.

צום הארצען האָב איך זיך ניט גענומען. דרייסיג טעג איז ניט קיין לאנגע צייט. איכ׳ל דא בעסער אפּזיצען אט די דרייסיג טעג אוו צוקרינעו נאָר ערפארונג, מאטעריאל, וואָס איך וועל הער־פון אויסנוצען אויף דער פרייהייט געגעו די רויבער פון גערעכ־טיגקייט. איך וועל שוין ווייזען, וואָס אן אמעריקאנער בחור׳ל קען טאָן, בעת מען בארויבט איהם זיינע רעכט אוו פריוויליגיעם. אזוי ווי מען האָט מיד בארויבט. מען האָט מיד בארויבט דאָס רעכט געמשפ׳ט צו ווערען דורך געשוואָרענע, מען האָט מיד ניט דערלאָזט זיך צו ערקלערען שולדיג אדער אומשולדיג; מען האָט מיך בכלל ניט גע׳משפט (איך האָב באין אופן ניט געקוקט אויפ׳ן

פסק, וואס איך האב באקומען אין ניאנארא פאלס, ווי אויף א רעזולטאט פון א משפט); זיך דורכצושרייבען מיט אן אדוואקאט האט מען מיר ניט געלאזט, און בכלל האט מען מיך ניט געלאזט זיך דורכשרייבען מיט קיינעם, און אזוי ארום האט מען מיך בארויבט פון מיין רעכט אויף האבאעס קארפוס; מען האט מיך אפגענאלען און אפגעשוירען צום קאפ, מיין קערפער פארדעקט מיט נעשטרייפטע בגדים: מען האט מיך געצוואונגען צו הארעווען מיט'ן בלומינגען שוויים און געשפייזט האט מען מיך מיט ברויט און וואסער, מיך געצוואונגען צו מארשירען אין דעם שענרליכען „שלאס־טראט אונטער דער קאמאנדע פון באוואפענטע וועכטער — און פאר וואס איז דאס מיר געקומען? וואס האב איך געטאן? וואס פאר א פארברעכען בין איך באגאנגען געגען די גוטע בירגער פון ניאנארא פאלס, וואס מען איז זיך אזוי נוסם אן מיר? איך האב אפילו ניט עובר געווען אויף זייער „לאו" פון „דרויסען־שלאפען". איך בין יענע נאכט געשלאפען אויסער זייער יוריסדיקציע. איך האב ביי קיינעם קיין עסען ניט געבעטען, צו קיינעם ניט צוגעשטאנען אין גאס נאר געלט. איך האב מעהר ניט ווי שפאציירט אויף זייער טראטואר, נעקוקט אוף זייער וואונדער־שענהעם וואסער־פאל. וואס פאר א חטא לינט דא אין דעם? טעכניש בין איך ניט באגאנגען קיין פארברעכען. נו, גוט, איך וועל זיי שוין ווייזען וועו איך וועל ארויס פון דער טורמע.

אויף צווייטען טאג האב איך א שמועס געטאן מיט א וועכטער. איך האב געוואלט שיקען נאר אן אדוואקאט. לאכט ער פון מיר. אנדערע וועכטער האבען אויך פון מיר געלאכט. איך בין אבסאלוט נעווען אפגעשניטען פון דער נאנצער וועלט. איך האב פרובירט אנצושרייבען א בריף, האב איך זיך אבער דערוואסט, אז מען צענזורירט אלע בריף אדער מען קאנפיסקירט זיי, און אז בכלל, טארען קיין פרישע ארעסטאנטען זיך ניט דורכשרייבען. שפעטער צו, האב איך פרובירט ארויסצושיקען בריף מיט ארעסטאנטען, וואס זיינען אפגעזעסען זייערע טערמינען, נאר איך האב זיך דערוואוסט, אז מען האט זיי אפריער באזוכט, נעפר־

נעז די בריף אוז זיי פארניכטעט. מילא, נו, יעדער פיצעלע וועט נידעריקער אראפדריקען די וואגשאל ביי זייער משפט וועז איך וועל באפריים ווערען.

דערווייל איז אוועק א טאג אוז נאך א טאג (ווי אזוי—וועל איך דאס באשרייבען אין דעם צווייטען קאפיטעל), אוז איך האב ערפארען זעהר פיעל. איך האב זיך אנגעהערט מיט אומגלויבליכע אוז שוידערליכע מעשיות וועגען דער פאליציי, פאליציי־נעריכטען, אוז אדוואקאטען. ארעסטאנטען האבען מיר דערצעהלט וועגען זייערע אייגענע ערפארונגען מיט דער פאליציי פוז די נרויסע שטעט, פוז וועלכע עס האט מיך ארומגעכאפט א שרעק. אוז נאר שרעקליכער זיינען געווען די געשיכטעס, וואס זיי האבען מיר דערצעלט וועגען מענשען, וועלכע זיינען שוין קיין לעבעדיגע נים ארויס פוז די פאליציייאישע הענט, כדי זיי זאלען פאר זיך אליין נים קענען רעדען אפילו א ווארט. מיט יאהרען שפעטער איז מיר באשערט נעווען צו לייענען אין דעם באריכט פוז דעם לעקסאקאמיטעט אמת'ע אוז נאר פיל שרעקליכערע מעשיות. אבער דערווייל האב איך דאך נעשפאסט וועגען אלע נעשיכטען אוז זיי נים נענלויבט.

וואס וויטער א טאג אין טורמע איז מיין איבערצייגונג אלץ שטארקער נעווארען. מיט מיינע אויגענע אויגען האב איך טאקע אין אט דער טורמע נעזעהען זאכען, פוז וועלכע די האר שטעלען זיך קאפויר. וואס מעהר איך בין נעווארען איבערצייגט אין אט די מעשיות אלץ טיפער איז נעווארען מיין רעספעקט פאר אט די יאגר־הינט פוז נעזעץ אוז פאר דער נאנצער אינסטיטוציע פוז קרימינעלער נערעכטיגקייט.

מיין ענטריסטונג איז אפגעפאלען, אוז אין מיין נשמה האט זיך באזעצט א ווילדער פחד. ענדליך, האב איך קלאר נעזעהען, וואס איך האב צו טאן. איך בין נעווארען נעלאסען אוז מילד. מיט יעדען טאג איז מיין באשלוס נעווארען אלץ פעסטער ניט צו מאכען קיין רעש, וועז איכ'ל באפריים ווערען. וואס איך האב

איצטער שוין געוואלט איז — א געלעגנהייט זיך ארויסכאפען ערגעץ פון אט דער געגענד. דאס האב איך טאקע געטאן, ווי נאר מען האט מיר באפרייט. מיין צונג האב איך געהאלטען צוישען די ציין, שפאצירט ווייד, און זיך אפגעטראגען קיין פענסילווייניא און דארט נעלם געוואדען פיל קלוגער און געלאסענער.

די קאַוע

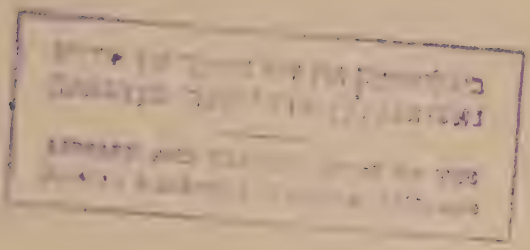

„די קאָזע"

צוויי טעג האָב איך געהאַרעוועט אויפ'ן טיורמע־הויף. די ארבייט איז געווען זעהר שווער, און, ניט קוקענדיג דאַרויף, וואָס איך האָב זיך אונטערגעפּוילט ביי יעדער געלעגענהייט, בין איך דאָך ארויס פון די כחות. שולדיג אין דעם איז געווען די שפּייז. ביי אזעלכע קעסט קען קיינער שווער ניט ארבייטן. מעהר פון ברויט און וואַסער האָט מען אונז ניט געגעבען. איין מאָל אין וואָך האָט מען אונז געדאַרפט געבען פלייש; נאָר, ראשית, האָבען מיר עס קיינמאָל אין די איינגען ניט געזעהן, צווייטענס, פלעגט מען דערפון פריהער אויסקאָכען יעדער ביסעל נאַהרונג און אויב עמיצער האָט איין מאָל אין וואָך יא פאַרווכט א ברעקעל פלייש, האָט ער שוין דערפון פעט ווערען ניט געקענט.

אט די ברויט־אין־וואַסער סיכטעם האָט געהאָט א גוואַלדיגען חסרון. וואַסער פלעגען מיר דוקא קריגען גענוג, ברויט אָבער — זעהר ווינציג. א פּאָרציע ברויט איז געווען אזוי גרויס ווי צוויי פויסטען און יעדען טאָג פלעגען מיר קריגען דרייי אזעלכע פּאָרציעס. איין מעלה האָט די וואַסער יא געהאָט — זי איז געווען היים. אין דער פריה האָט זי געהייסען "קאַפע", צו מיטאָג האָט מען זי גע־קרוינט מיט'ן נאָמען „זופ", אין אָוונט פלעגט מען זי סערווירען אלס טעה. אין דער אמת'ן איז דאָס שוין עפּעדיג געווען אונזער אלט־באַקאַנטע וואַסער. די ארעבטאַנטען פלעגען זי רופען די „צוויבער־וואַסער". גאַנץ פריה איז אט די וואַסער געיוון שווארץ, מחמת דעם, וואָס מען פלעגט זי אייפּקאָכען מיט צוגעברענטע שטיקלאך ברויט. מיטאָג־צייט פלעגט מען זי דערלאַנגען שוין אָהן א קאָליר, נאָר מיט א ביסעל זאלץ אין מיט איין פעטער אויג. אין אָבענט

פלעגט די וואסער באקומען עפעס א מין פורפור־ברוינעם קאליר. דעם סוד פון אט דעם קאליר זיינען מיר קיינמאל ניט דערגאנגען. ס'איז געווען פארדאמט־געמיינע טעה, נאר מחיה'דיג הייסע וואסער.

מיר האבען א רעכט ביסעל געהונגערט אין אט דער „קאזע" פון איריע. נאר די אלטע ארעסטאנטעז האבען זיך דארטען אנגעגעסען צו זאט. זיי וואלטען שוין לאנג געווען אויסגעשטארבען ווען זיי זיצען אויף די קעסט, וואס מיר. איך וויים, אז די אלטע ארעסטאנטען פלעגען קריגען מעהר תוכ'יגע שפיין, ווייל איך אליין פלעג ביי זיי אפט אראפ'גנב'נען א געשמאקען ביסען, בעת איך בין געווען א קאריראר־וועכטער. א מענש קען מיט ברויט אליין ניט לעבען, מיט ווינציג ברויט אודאי ניט.

מיין חבר האט געהאלטען וואכט. נאר צווי טעג שווערער ארבייט אויפ'ן הויף, האט מען מיר ארויסגענומען פון מיין צעל אוז מיר געמאכט פאר א קאריראר־וועכטער. אין דער פרי און אין אבענט פלעגען מיר סערווירען ברויט פאר די ארעסטאנטען אין זייערע צעלען. צוועלף א זייגער אבער האבען מיר געהאט א גאנץ אנדער מעטאדע. די ארעסטאנטען פלעגען ארויסמארשירען פון דער ארבייט אין טורמע אין א לאנגער שורה. אין פארהויז, ביי דער טיר פלעגען זיי זיך אפרייסען פונ'ם „שלאס־טייט" און אראפנעמען די הענט פונ'ם חבר'ם אקסלען. אינווייניג, נעבען דער טיר, זיינען געשטאנען פולע קאסטענס מיט אנגעשניטענעם ברויט. דא איז אויך געשטאנען דער הויפט קאריראר־וועכטער און נעבען איהם — נאר צווי קאריראר־וועכטער. איך בין געווען איינער פון אט די צווי. אונזער ארבייט איז באשטאנען צו האלטען אט די קאסטענס מיט ברויט, בעת די שורה ארעסטאנטען איז פארבי געגאנגען. ווי נאר א קאסטען האט זיך אויסגעלויידיגט האט שוין דער צווייטער קאריראר־וועכטער פארנומען מיין פלאץ מיט א פולען קאסטען ברויט. און ווען זיין קאסטען האט זיך אויסגעלויידיגט, האב איך גלייך פארנומען זיין פלאץ. און אזוי האט זיך די שורה ארעסטאנטען אלץ געצויגען, יעדער ארעסטאנט שטרעקט אויס זיין רעכטע

האנט און נעמט א פּאַרציע ברויט פונ׳ם קאסטען. די אויפגאבע פונ׳ם הויפט קאריראר־וועכטער איז שוין געווען א גאנץ אנדערע. ער איז געשטאנען נעבען קאסטען ברויט מיט א גראבען שטאק אין דער האנט און אכטונג געגעבען. די אויסגעהונגערטע ארעסטאנ־טען האבען זיך בשום אופן ניט געקענט באפרייען פונ׳ם געראנק, אז מען קען א מאל נעמען צווייי פּארציעס אנשטאט איינער. אין דער אמת׳ן איז דאס אבער געווען אוממעגליך. דער שטאק פונ׳ם הויפט קאריראר־וועכטער האט געהאט א מיאוסע טבע: ער פלעגט א קלאפ טאן אזוי שנעל און אזוי שטארק ווי די לאפע פון א טיגער — איבער דער האנט, וואס האט אמביציעז געוואגט. דער הויפט־קאריראר־וועכטער האט אזוי גוט פארשטאנען דעם ענין פון שטח. ער האט אזוי פיל הענט צוקלאפט, אז ער האט זיך קיינמאל ניט טועה געווען, שטענדיג געטראפען. אזא ארעסטאנט פלעגט ער געוועהנ־ליך באשטראפען דערמיט. וואס ער האט ביי איהם צוגענומען אויך די איינציגע פּארציע זיינע און איהם גלייך אפּגעשיקט אין צעל, וואו זיין נאנצע סעודה איז שוין איצטער באשטאנען פון בלויז הייסער וואסער.

און בעת מאנכע ארעסטאנטען פלעגען קרענקען איז זייערע צעלעען פארשמאכט און הונגעריג, פלעגען הונדערטער ברויט פּאר־ציעס זיך ארומוואלגערען אין די צעלעען פון די קאריראר־וועכטער, איך אליין האב דאס געוועהנט. אין פלוג איז דאס געווען א נא־רישקייט אזוי פיעל ברויט צונויפזאמלען. דאס איז אבער געווען אונזערם א געוועהנליך „פארדינסטעל". מיר זיינען געווען די עקאנאמישע הערשער ביי אונז אין קאריראר, און פלעגען אפּטאן די זעלבינע מעשים, וואס ווערען געוועהנליך אפּגעטאן אין דער צי־וויליזירטער וועלט. מיר האבען קאנטראלירט די שפּייז פון דער טורמע־באפעלקערונג, און פונקט ווי אונזערע פרייע ברידער, די וועלט־באנדיטען, האבען מיר אויך געצוואונגען דאס פאלק טהייער באצאלען פאר אט דער שפּייז. מיר האבען געהאנדעלט מיט׳ן ברויט. איין מאל אין וואך, פלעגען די ארעסטאנטען, וואס האבען געאר־בייט אויפ׳ן טורמע־הויף, קריגען א פינף־סענטיגען פרענטעל קיי־

טאבאק. אט דער קיי־טאבאק איז נעווען די מטבע אין אונזער קעניגרייך. איין פרענטעל קיי־טאבאק האט נעקאסט צוויי אדער דריי פאַרציעס ברויט. און די ארעסטאנטען פלענען זיך בייטען. ניט וויל זיי האבען וויניגער ליעב נעהאט דעם טאבאק, נאר וויל זיי האבען מעהר ליעב נעהאט ברויט. אך! איך וויים, דאס איז נעווען אזוי העסליך וויי, למשל, ארויסרייסען צוקער־לעקאלאך ביי א פיצעל קינד. נאר וואס וואלט איהר נעטאן? מיר האבען נעדארפט לעבען... און ווידער, עס מוז דאך עפעס זיין א באלוינונג פאר איניציאטיווע און אונטערנעמונגס־נייכט! אחוץ דעם, פלעגען מיר דאך נאר נאכטאן אונזערע צדיקים אויף יענער זייט טורמע־וואכט, וואס טוהען, אונטער דער מאסקע פון סוחרים, באנקירען און קאפיטאנען פון דער אינדוסטריע, דאס זעלביגע, וואס מיר תאבען נעטאן. נאט וויים, וואס ס'וואלט פאסירט מיט די ארעמע ארעסטאנטען נעבעט, וואן ניט מיר. מיר האבען דאך נעבראכט שפע און ברויט אין דער איריעד טורמע!... און מיר האבען טאקע צוגעווהנט דעם עולם צו מעסינקייט און שפארזאמקייט, בעת זיי האבען מקריב געווען זייער קיי־טאבאק. נאר מעהרער, מיר האבען איינגעפלאנצט אינ'ם הארצען פון יעדען ארעסטאנט די אמביציע צו דערגרייכען אונזער שטאנד, כדי אויך צו קענען אפלעקען א בייכדעל. אמת'ע ערלייזער פון דער נעזעלשאפט, בנאמנות!

אט איז א הונגערינגער מענש און ער האט ניט קיין קיי־טאבאק. אפשר איז ער נאר אן אויסבראינגער און האט אליין פארנוצט דעם נאנצען טאבאק. נוט. ער האט אבער א פאר שלייקעס. איך ניב איהם א האלבע צענדלינג פארציעס ברויט פאר זיי אדער טאקע א נאנצען צענדלינג, אבי ס'איז נאר גוטע שלייקעס. איך אליין טראכטאקע ניט קיין שלייקעס, אבער דאס מאכט ניט אויס. אין עק־טוי־מע הארטעו זיצט אן אלטער טרעסטאנט, צעהן יאהר הארף ער „צענטעוועו" פאר מאדר. ער טראגט שלייקעס און וויל איצט גראד קריגען א פאר שלייקעס. איך קען זיי ביי איהם פארצוקערן פאר פלייש. איך וויל טאקע זעהר פארזוכען א שטיקעל פלייש. אדער אפשר האט ער נאר אן אלט, צוריסען מעשה־ביכעל. דאס איז נאר

א כשר'ע מציאה. איך לייען פריהער איבער די מעשה אליין און נאכדעם פארקויף איך דאס ביכעל דעם בעקער פאר א שטיקעל טאלט. אדער דעם קוכער פאר א ברעקעל פלייש און גרינסען, אדער נאר דעם הייצער פאר א ביסעל אנשטענדיגע קאפע, אדער, כאלע וועמען, פאר א צייטונג, וואס פלענט א מאל צו אונז אריינ־פאלען, נאט ווייסט ווי אזוי! די קוכערס, בעקערס און הייצערס זיינען געווען פונקט אזעלכע ארעסטאנטען ווי מיר, און טאקע נע־זעסען אין איין „פארהויז" מיט אונז.

בקיצור, אין דער איריער טורמע האט נעהערשט א נאנץ אנט־וויקעלטע האנדעלס־סיסטעם, אפילו נעלט האט אויך ניט אויסנע־פעלט. א מאל פלענען די פרישע ארעסטאנטען דורכשמונלעזן אביסעל נעלט, א מאל — די פריזירער, נאר אמערסטען — פלענט דאס שטאמען פון די אלטע ארעסטאנטען. ווי אזוי זיי פלענען דאס באקומען, וויים איך ניט.

אחוץ זיין נעהויבענער שטעלע האט דער הויפט קאריאר־וועכ־טער נע'שם'ט ביי אונז פאר א נביר. אויסער די אלע נעווענהנליכע „פארדינסטלאר" פלענט ער נאך ביי אונז, קאריאר־וועכטער אויך אפלעקען א ביינדעל. מיר פלענען רייסען ביים נאנצען עולם די הויט און דער הויפט קאריאר־וועכטער—ביי אונז די נשמה. פאר אונזערע „פארדינסטלאר" האבען מיר איהם נעהאט צו פארדאנקען און איהם טאקע נעמוזט באצאלען. ווי נעזאנט, האט ער נע'שם'ט פאר א נביר. זיין נעלט האבען מיר אבער קיינמאל ניט נעזעהען. נעוואויינט האט ער אליין אין א צעל, אין איינזאמער גדולה.

איך בין זיכער, אז מען פלענט פארדינען נעלט אין אט דער טורמע: איר האב דאריף באווייזן. א שטיק צייט בין איך נע־זעסען מיט'ן דריטען קאריאר־וועכטער אין איין צעל. אריבער וכ־צעו דאלאר האט ער פארמאנט. אלע נאכט, נאר ניין א זיינער, וועו מען פלענט אונז איינשלייסען, האט ער נעצעלט זיין נעלט. און אלע נאכט, ווי א זיינער, פלענט ער מיר דערצעהלען, וואס ער וועט מיר טאן. אויב איך וועל איהם אויסגעבען... ער האט מורא נעהאט מען זאל איהם ניט באראבעווען. פון דריי פארשידענע זייטען האט

אויף איהם געלויערט די סכנה. ראשית—פון די טורמע וועכטער. א פאר חברה זייערע, טוהען אויף איהם א שפרונג, ברעכען איהם גוט אן די ביינער, כלומר'שט פאר אונגעהאַרכזאמקייט און וואַרפען איהם דערנאך אריין אין קאַרצער, און אין דער סומאַטאַכע וועלען די זעכצען דאַלאר אויסגעטרוקענט. נעה, שריי חי וקים... צוויי־טענס, דער הויפט קאַרידאַר־וועכטער, קען ביי איהם צונעמען דאס גאנצע גלט, וועו ער טהוט איהם נאר איין סטראשע, אז ער זעצט איהם אראפ פון זיין גדולה און שיקט איהם וויידער אויף שווערער ארבייט אין הויף. דריטענס, זיינען דאך געווען נאר צוהן איינפא־כע קאַרידאַר־וועכטער. מיר וואַלטען דאך נעקענט אלע אינאיי־נעם איהם צושפאַרען אין א ווינקעלע און איהם באראבעווען. אה, מיר זיינען געווען אזוי ווי די וועלף, אקוראט ווי אונזער חברה פון וואל סטריט.

ער האט געהאט גוטע אורזאכען פאר אונז זיך צו שרעקען, און איך האב פאר איהם אויך געדארפט מורא האבען. ער איז געווען א שטארקע אונווייסענדע חיה, א געוועזענער אויסטער־פיראט ערגעץ ביים טשעסעפיק ים־אויסגום, א געוועזענער קאטער־זשניק, וואס האט א מאל „געצענטעוועט" גאנצע פינף יאהר אין ניו יארקער סינג־סינג און בכלל, אן אמת'ע ווילדע חיה. ער פלעגט, למשל, כאפען וואראבייטשיקלאך, וואס פלעגען ארויפלויפען צו אונז אין קאַרידאַר דורך די אפענע גראטעס. האט ער ארויסגעכאפט א פויגעלע, פלעגט ער זיך באלד אפטראגען דערמיט צו זיך אין צעל, וואו איך פלעג איהם זעהען כראמטשען די ביינדלאך און אויס־שפייען די פעדערן: רויארהייט האט ער דאס געפרעסען... אה, ניין! איך וואלט בשום אופן איהם ניט אויסגעגעבען צו די איבריגע קאַרידאַר־וועכטער. דאס דערמאן איך דא דעם ערשטען מאל זיינע זעכצען דאלאר.

נאר פונדעסטוועגען פלעג איך איהם אויך עקספלואטירען. ער איז געווען פארליבט אין אן ארעסטאנטקע, וואס איז געזעסען אין דער פרויען־אפטיילונג. לייענען אדער שרייבען האט ער אבער ניט געקענט, פלעג איך איהם איבערלייענען איהרע בריעף און פאר

איהם אויף זיי ענטפערען. און ער האט מיר טאקע דערפאר געמוזט באצאלען. נאר בריף זיינען דאס שוין געווען, איינמאל בריף! איך האב אוועקגעלעגט מיינע בעסטע קרעפטען אויף אט די בריף, די בעסטע מליצות און סוף־כל־סוף האב איך זי פאר איהם טאקע געוואונען; הגם, ס'פארן א „יש אומרים", אז פארליבט איז זי געווען ניט אין איהם, נאר אינ'ם ענג, דעם שרייבער. נאכאמאל זאג איך, יענע בריף זיינען געווען גרויסארטיג.

נאר א קוואל פון פרנסה איז ביי אונז געווען: „איבערגעבען דאס קנייטעל". מיר זיינען געווען די הימעל־שלוחים, די פייער־ברייננערס, אין אט דער וועלט פון שלאם און גראטעם. וועו די ארעסטאנטען פלענען קומען ביי נאכט פון דער ארבייט, פלענט מען זיי פארשליסען אין די צעלען. רויכערן אבער דאף מען. דעמאלט פלענען מיר, קאריאר־וועכטער, משפיע זיין דעם הייליגען פונק, לויפען פון צעל צו צעל איבער אלע גאלעריעס מיט אנגעצונדענע קנייטעלאר. די, וואס זיינען געווען קלוג, אדער מיט וועלכע מיר האבען געהאנדעלט, פלענען שוין האלטען גרייט זייערע קנייטלאר. פונדעסטוועניגע פלענען ניט אלע קריגען דעם הייליגען פונק. דער חברה־מאן, וואס פלענט ניט וועלען אראפלאזען די האנט אין קע־שעני, האט קיין פונק ניט געקראגען אוו האט זיך געמוזט לענגן שלאפען אהן א ציגאר־טוטין. נאר וועמען האט עס געארט? ער איז סיי ווי געווען ביי אונז אין די הענט. און איז ער געווארען אביסל צו פרעד, פלענען מיר זיך אויף איהם א וואוף טאן אוו קיין קדחת האט איהם שוין ניט געפעלט.

דאס איז געווען אונזער טעאריע. מיר זיינען געווען דרייי־צען קאריאר־וועכטער. אין אונזער קאריאר האבען מיר געהאט א פינף הונדערט ארעסטאנטען. מיר האבען געדארפט אי טאן די ארבייט, אי אויפהאלטען די ארדנונג. די ארדנונג האבען, אייגענט־ליך, די טורמע וועכטער נעמוזט אויפהאלטען, נאר זיי האבען דאס אונז איבערגעגעבען. און מיר האבען מיט אלע כחות דאנויף געמוזט אויפפאסען. וואלט דאס אונז זיכער משלח געווען צוריק צו דער שווערער ארבייט אויפ'ן

הויף אוז דערצו נאר איינגעזעצט אין קארצער אלס פארבייסען. אבער כל זמן מיר האבען אויפגעהאלטען ארדנונג, האבען מיר נע־קענט אנהאלטען אונזערע ספעציעלע פרנסות.

טראכט זיך מיט מיר אריין אויף א רגע אין אט דער פראב־לעם. אין די הענט פון דרייצען ווילדע חיות האט מען איבערגע־נעבען אריבער פינף הונדערט אנדערע חיות. אט די טורמע איז דאך נעווען א לעבעדיגער נהינום, אוז מיר דרייצען האבען נעמוזט מאכען א לאר. עס איז אומעגליך געווען פאר אונז צו באגרייף זיך איידעל מיט אזעלכע חיות. מיר האבען אויף זיי נעמוזט ארויפ־וואַרפען א שרעק. אנדערש, וואלטען מיר ניט נעקענט געווען ג־ע־וועלטיגען. פארשטעהט זיך, אויף אונזער צד, גרייט אונז צו העל־פען, זיינען נעשטאנען די טורמע־וועכטער. אין אן אויסערגעוועלטיגען פאל פלענען מיר זיי רופען; נאר צופיעל זיי מטריח זיין האבען מיר אויך ניט נעטארט: זיי וואלטען אונז געווען ארבעגעזעצט אוז נענומען פעהיגערע אויף אונזער פלאץ. ניט זעהט אפט פלענען מיר זיי מטריח זיין, נאר אין פאל וועז מיר האבען נעדארפט עפענען א צעל, כדי אריינצוקומען צו עפעס אן עקשן אז ארעסטאנט. אין אזעלכע פעלע האט דער וועכטער נאר נעעפענט די טיר אוז אווועקגענאנגען, כדי ניט צוזעהען וויי א פינף־זעקס קאריאר־וועכטער פאלען ארויף אוז צו'ממית'ן אן ארעסטאנט.

איך וועל נענוי ניט באשרייבען וויי אזוי מען ממית'ט דאס די ארעסטאנטען. נאר אלעמען איז דאס שלאנען פון די ארעסטאנ־טען נעווען איינע פון די קלענסטע אומבאשרייבליכע שרעקען אין דער איריער טורמע. איך זאג „אומבאשרייבליכע"; אין דער אמת'ן דארף איך אויך זאגען „אומדרוקבארע". איך אליין האב זיך דאס ניט נעקענט פארשטעלען ביז איך האב דאס ניט נעזעהען. אוז איך בין ניט נעווען קיין חדר־איינגעל אין דער וועלט־פארדארבענהייט אוז איהר נעזונקענהייט. מען וואלט נעדארפט רעדען אוז רעדען כדי צו באריהרען אביסעל טיפער די איריער טורמע. איך באריהר זי אבער אט דא נאר זייער לייכט, נאר אויבערפלעכליך, ווי איך האב זי נעזעהען.

אפט, למשל, אין דער פריה, וועו די ארעסטאנטעו פלענעו ארעפנעהו זיך וואשעו, פלענעו מיר, די דרייצעהו קאריאר־וועכ־ טער, זיין צווישעו זיי אליין. אוו יעדער איינער פוו זיי איז אויף אונז נעווען מלא רציחה. דרייצעהו אנטקענעו פינף הונדערט — נו, האבעו מיר טאקע נעמוזט זיי האלטעו אין דער מורא. מיר האבעו ניט נעטארט דערלאזעו די קלענסטע פארשוועכונג פוו די טורמע־רענגלעו, די מינדסטע חוצפה. וועו מיר דערלאזעו דאס. זיינעו מיר פארפאלענע. האט וועד נעעפענט א מויל — איז גלייך א האק אין פיסק, א סטאסאק מיט וואס מעו האט נעקענט אוו וואו כעו האט נעטראפעו. דער שטעקעו פוו א בעזים האט זעהר גוט געווירקט אויף זיי, זיי גלייך אויסגעניכטערט. נאר דערמיט האט זיך דאס ניט געענדיגט. אזא חברה־מאו האט מעו אזוי נעמוזט אנלערנעו, אז עם זאל ארויפיאגעו א פחד אויף אלע איבריגע ארעס־ טאנטעו; פלענעו מיר גלייך אריין צווישעו עולם אוו איהם שויו ניט אפלאזעו. פארשטעהט זיך, יעדער קאריאר־וועכטער איז געווען זיכער אז אלע איבריגע קאריאר־וועכטער וועלעו איהם גלייך ארויסהעלפעו צו גענעו קולאקעס; דאס איז אויך נעווען א טורמע־ נעזעץ. האט א קאריאר־וועכטער פארטשעפעט אז ארעסטאנט, האט יעדער קאריאר־וועכטער גלייך נעמוזט צולויפעו אוו בארגעו א פאר סטאסאקעס. נערעכט ארער אומנערעכט — קלעפ האט מעו נע־ דארפט נעבעו, ווי אזוי מעו האט נעקענט, מיט וואס מעו האט נע־ קענט. מעו האט ביי איהם נעארפט אפשלאגעו דעם חשק צו זיין אז עזות פנים.

איך נעדענק א שהנעם, איננעו מולאט פוו א יאהר צוואנציג, וואס האט זיך נעהאט ארומנעטראגעו מיט'ן משוגענעם נעראנק. אז ער מוז זיך איינשטעלעו פאר זיינע רעכט. אמת, נערעכט איז ער טאקע נעווען, נאר נעהאלפעו האט עם איהם ווי א טויטעו באג־ קעם. נעוענעו איז ער אויף דער סאמע אויבערשטער גאלעריע. אין א אנדערטהאלבעו מינוט האבעו אכט קאריאר־טשיקעס ביי איהם ארויסנעקלאפט אט די פאנאטישע איינבילדונג. ווייל מאהר פוו אנדערטהאלבעו מינוט האט ביי איהם ניט נעדויערט דורכ־

צומאכען דעם גאנצען וועג דורך די טרעפ פונ׳ם פינפטען עטאזש ביז אראפ. דורכגעמאכט האט ער דעם וועג אויף יעדען אבער אחרון די פים. און די אכט קאריקאר־ווען זיינען דערבי לויזיג ניט געשטאנען. דער מולאט האט א פאל געטאן אויף דער שטיינער־נער פארלאגע פונ׳ם ערשטען עטאזש, וואו איך בין געשטאנען און דאס אלץ צונעזעהען. ער האט זיך א שטעל געטאן אויף די פים, צושפרייט די הענט און ארויסגעלאזט א וויילדען געשריי פון שרעק און וועהטאג, אז ס׳האט פשוט אויסגעריסען דאס הארץ. אין דער זעלבינגער רגע זיינען, ווי דורך א כשוף, די צופאסעווענע טורמע־קליידער זיינע פון איהם אינגאנצען אראפגעפאלען און ער איז נע־בליבען שטעהן נאקעט. פון יעדען אבער האט דאס בלוט נערונגען. ער האט א פאל געטאן און נעבליבען חלשות. ער האט שוין נע־האט א לעקציע, און ניט נאר ער, נאר יעדער ארעסטאנט פון מורמע, וואס האט איהם נעהערט א נעשריי טאן האט געלערנט די זעלבינע לעקציע. איך אליין בין אויך דערפון קלוגער נעוואָרען — עס איז שוידערליך צו זעהען א מענשען אין איינע אנדערט־האלבען מינוט פארלירען זיין מוט און עקשנות.

מיט די קנייטלאך פלעגען מיר זיך נוהג זיין אויף אזא אופן: מען ברייגט צו אונז א פארטיע פרישע ארעסטאנטען. איהר געהט פארבי די צעלם טאקע נעבען די גראטעס מיט אן אננעצונדען קנייטעל. „גיב א שטיקעל פייער, טרעמפעניו!" זאגט דיר עמיצער. דאס איז שוין א סמן, אז דער מענש האט טאבאק. ניט איהר איהם דאס קנייטעל און געהט וויטער. אביסעלע שפעטער געהט איהר צוריק און עפעס נאר אזוי ווי דורך א צופאל שטעלט איהר זיך אף ביי די גראטעס. „זאג נאר, טרעמפעניו, האסט אפשר אביסעל טוטין?" זאגט איהר. אויב ער פארשטעהט ניט קיין עסק, וועט אט דער חברה־מאן מאכען דעם אנשטעל, אז ער האט שוין ניט קיין לעק טוטין. זעהר גוט. איהר טרייסט איהם נאנץ פיין און געהט זיך אייער וועג. נאר איהר ווייסט, אז דאס קנייטעל וועט ביי איהם מעהר ניט קלעקען ווי אויף איין מאל. אויפ׳ן צווייטען טאג געהט איהר ווידער פארבי. „העי, טרעמפעניו, גיב א שטי־

קעל פייער", רופט ער אייך. זאגט איהר איהם: „דו האסט דאך ניט קיין טאבאק — דארפסטו קיין פייער אויך ניט." און איהר ניט איהם טאקע ניט. אין האלבע שטונדע ארום, אדער אין א שטונדע, צוויי אדער דריי, נעהט איהר וויטער פארביי, און ער רופט אייך שוין אזוי שטיל און איידעל: „קום נאר אהער טרעמפענוי. נעהט איהר צו. איהר שטעקט אריין א האנט צווישען די נראטעס און איהר נעמט זי ארוים פול מיט קאסטבארען טאבאק. דאמאלט ניט איהר איהם א שטיקעל פייער.

אמאל אבער קומט אן א פרישער ארעסטאנט, ביי וועמען קען נארנישט קרינגען. פון מויל צו מויל צושפרייט זיך די סודות־פולע ידיעה, אז מען מוז זיך מיט איהם באגעהן אנשטענדיג. פון וואנען אט די ידיעות פלענען קומען האב איך קיינמאל ניט נעוואוסט. ס'איז אבער נעווען קלאר, אז אט דער בחור האט עפעס א פראטעקציע. אפשר איז ער נעווען א מחותן מיט אייניעם פון די הויפט קאריאר־וועבטער, אפשר נאר מיט עמיצען פון די טורמע וועבטער ערגעץ פון אן אנדער אפטיילונג. אפשר האט ער פאר אט דער פראטעקציע באצאלט ערגעץ אין די נאר הויבע פענסטער; ווי אזוי דאס איז דארטען ניט נעווען, מיר האבען נעוואוסט, אז צו אזא חברה־מאן טארען מיר זיך ניט טשעפען, אויב מיר ווילען אויסמיידען צרות.

מיר קאריאר־וועבטער זיינען נעווען די פארמיטלער. מיר פלענען אויספירען מסחרים צווישען די ארעסטאנטען פון פארשידענע אפטיילונגען פון דער טורמע און דערפאר קריגען אונזער מעקלעריי. אמאל האט א שטיקעל סחורה געמוזט דורכגעהן דורך פינף־זעקס פארמיטלער און יעדער האט זיך אראפגענומען זיין טייל אדער פלענט אזוי עפעס קריגען פאר זיין טרחה.

קריגט עמיצער א טובה דארף ער דערפאר באצאלען, טוט ער א טובה — קריגט ער פאר זיין טירחה. איך אליין בין נעווארען א בעל־חוב ווי נאר איר בין אריין אין טורמע. אט דעם חוב בין איך שולדיג נעווען צו דעם ארעסטאנט, וואס האט אריינגעשמוגעלט מיין פעקעלע זאכען איז טורמע. אין א וואר ארום

האט דער הייצער מיר געבראכט א בריעף. דער פריזירער האט זי איהם איבערגענעבען. ער האט זי נעמומען ביים ארעסטאנט, וואס האט אריינגעשמוגלט מיין פעקעלע. פאר זיין טובה האב איך אט די בריעף זיינע געדארפט איבערגעבען עמיצען אנדערש. ער, אט דער ארעסטאנט. האט נאר אליין דעם בריעף ניט געשריבען. דער וואס האט אליין דעם בריעף געשריבען איז נעוואן עפעס אן אלטער ארעסטאנט און געשיקט האט ער איהם צו עפעס אן ארעסטאנטקע אין דער פרויען־אפטיילונג פון דער טורמע. איך וויים אבער ניט צו אט דער בריעף איז טאקע געשריבען געוואָרען פאר איהר אליין אדער זי איז מעהר ניט געוואן ווי א רינגעלע אין דער קייט פון די שלוחים. וואס איך האב געוואוסט איז נאר, ווי אזוי זי זעהט אוים, און אז איך מוז דעם בריעף איהר איבערגעבען אין די הענט.

צוויי טעג זיינען פאראיבער, און איך האלט ביי זיך דעם בריעף; ענדליך האב איך נעקראגען א געלעגענהייט. די ארעסטאנטקעס פלעגען פאריכטען די ארעסטאנטקע קליידער. עטליכע קאריאר־וועכטער האבען געדארפט צוריק ברייגען עטליכע פעקלאך צוריסענע קליידער פון דער פרויען־אפטיילונג. מאר איך אפמיט'ן קאריאר־וועכטער, אז איך זאל אויך זעהן. טיר און טויער האבען זיך פאר אונז אפגעשלאסען און מיר זיינען געגאנגען און געגאנגען ביז מיר זיינען געקומען אין דער פרויען אפטיילונג. דארט, אין א גרויסען צימער זיינען געזעסען די ארעסטאנטקעס און האבען געלאטעט אונזערע בגדים. זוך איך מיט די אויגען אוא און אוא פרוי. לויט די סמנים, וואס מען האט מיר געגעבען האב איך זיך אפגעשטעלט אויף אייגנער. שאר איך זיך אלץ נעהענטער און נעהענטער צו איהר, און דא שטעהען צוויי וועכטערינס און זיינען „רואה" אויף אונז מיט אדלער־אויגען. די בריעף האלט איך אין מיין האנט און קוק אזוי, אננעשטרענגט אויף דער פרוי. וויסט זי, אז איך האב פאר איהר עפעס. וויזט אוים, אז זי האט עפעס ערוואַרטעט, און ווי נאר מיר זיינען אריינגעקומען, האט זי זיך שוין אננעשטרענגט צו טרעפען, וועך פון אונז טראגט מיט

זיך אט דעם עפעס. איז אבער איינע פון די וועכטערינס געשטאנען נעבען אונז, סך הכל א פאר פוס ווייטער. און דא האלטען שוין די קאריאר־וועכטער און צונויפבינדען זייערע פעק. אט פארשווינט די גענאנהייט. באברע איך זיך אזוי מיט מיין פעקעל, בינד דאס כלומר'שט איבער. וועט די וועכטערין זיך אמאל פארקוקען אדער איך וועל ניט דורכפירען מיין שליחות? אין דער מינוט האט עפעס אן ארעסטאנטקע זיך א שפיל געטאן מיט איינעם פון די קאריאר־וועכטער — צי זי האט איהם אונטערגעשטעלט א פיסעל, צי זי האט איהם א קניף געטאן צי וואס, נאר די וועכטערין האט זיך צו איהר א וועג געטאן און זי שארף אויסגעזויעלט. איך וויים ניט, צי האט מען דאס אומיסטען אזוי א שטיף געטאן, כדי אפצוציהען דער וועכטערינס אויפמערקזאמקייט, איך וויים אבער, אז דאס איז געווען מיין אייגיגע גענאנהייט. די ארעסטאנטקע מיינע נעמט ארא איהר האנט פון דעם שוים, לאזט זי אביסעל ארא. איך בייג זיך אן אויפצוהויבען מיין פאק. אזוי, אנגעבויגענערהייט שפאר איך איהר אריין דעם בריף אין האנט און באקום אן אנדערען. דאס פעקעל לינט שוין, טאקע אין דער מינוט, אויף מיינע פלייצעס, די וועכטערין טוט א קוק אויף מיר ווייל איך בין געווען דער לעצטער פון די קאריאר־וועכטער. איך האב זיך שוין אביסעל צוגעאיילט צו דעריאנגען מיינע חברים. דעם בריף, וואס איך האב באקומען פון דער ארעסטאנטקע, האב איך איבערגעגעבען צום הייצער. פון איהם האט דער בריף געוואנדערט צום פריזירער, נאכדעם צום ארעסטאנט, וואס האט אריינגעשטעלט מיין פעקעלע ביז ער איז נעקומען צום אלטען ארעסטאנט.

אפט זיינען די בריף דורכגענאנגען אזוי פיל הענט, אז מען האט נאר אפילו ניט געווואוסט ווער עס האט געשיקט די בריף און צו וועמען. מיר זיינען מעהר ניט געווען ווי רינגעלאך אין דער גרויסער קייט. אן ארעסטאנט למשל וואלט מיר אריין א בריף אין האנט, איבערצוגעבען דעם און דעם, צום צווייטען רינגעלע. מעהר וויים איך נאר ניט. פאר אלע אזעלכע טובות פלענען מיר,

געווענהנליך. קריגען שכר־טרחה. די נאנצע טורמע איז געווען באדעקט מיט א מין נעץ פון פארקער־לויעס. מיר, די קארי־דאר־וועכטער, זיינען געווען די הערשער פון אט דער פארקער־סיסטעם און פלעגען זיך לאזען נאנץ פיין באצאלען, אקוראט ווי מען איז זיך נוהג אין דער קאפיטאליסטישער געזעלשאפט. דאס זיינען געווען טובות צוליב פראפיטען, הגם אמאל פלעגען מיר אויך טאן א טובה אומזיסט.

אין טורמע האב איך זיך אלץ מעהר און מעהר באפריינדעט מיט מיין חבר־ארעסטאנט. ער האט מיר זעהר א סך ארויסגע־האלפען און ער האט ארויסגעקוקט, איך זאל פאר איהם אויך אזוי פיל טאן. וועהרען מיר באפרייט האבען מיר נעדארפט צוזאמען ארומוואנדערן און פארשטעהט זיך, צוזאמען „מאכען" א שטי־קעל ארבייט, וויל מיין באקאנטער איז נעווען א פארבעכער, — ניט חלילה קיין „גאר גרויסער" נאר אזוי, א נעווענליכער פאר־ברעכער, וואס פלעגט גנב'ענען, ראבעווען און אונטער א ענגשאפט זיך ניט אפשטעלען אפילו פאר מארד. א סך, א סך שטונדען זיינען מיר נעזעסען ציזאמען און נערעט. ער האט געהאט צוויי אדער דריי „שטיקלאך ארבייט" אויפ'ן אויג, און איך האב איהם געדארפט ארויסהעלפען. איך האב געדארפט, הייסט דאס, אויסארבייטען די דעטאלען. איך בין כלומר'שט נעווען אויסגע־קאכט מיט א סך פארבעכער, נעהאט, הייסט דאס, א גרויסע באַ־קאנטשאפט. אין דער אמת'ן אבער האב איך איהם פשוט נע־נארט, כדי אנצוהאלטען זיין פריינטשאפט די נאנצע דרייסיג טעג. ער ווידער האט באמת געמיינט, אז איך בין א מאכער. ליעב האט ער מיך געהאט, וויל איך בין ניט נעווען קיין נאר און אביסעל אפשר טאקע אזוי אויך, צוליב מיר אליין. פארשטעהט זיך, אז עס האט זיך מיר ניט אנגעהויבען גלוסטען צו וועהרען זיין שותף און פירען אזא שמוציג קלייניליך לעבען; איך וואלט אבער פשוט נעווען אן אידיאט, וועז איך פארוואהרף זיין פריינטשאפט און זיינע אלע טובות. וועז עמיצער טאנצט אויף הייסע קויליען, קען ער ניט טראכטען און זוכען א וועג. אין אזא לאנע בין איך דאך נעווען

אין דער אירער טורמע. אדער זיין א מחותן מיט די „פני", אדער האַרעווען אויפ'ן טורמע־הויף, און כדי צו זיין א מחותן מיט די „פני" האָב איך געמוזט זיין א גוטער ברודער מיט מיין באקאַנטען.

דאָס לעבען אין דער טורמע איז ניט נעווען מאַנאַטאַן. אלע טאָג האָט עפעס פאַסירט אן אנדער זאַך: חברה ארעסטאַנטען פלעגען באקימען ספאזמעס, משוגע ווערען, זיך שלאָגען, אדער די קאַרידאָר־וועכטער פלעגען זיך אַנשכור'ן. אַרומשלעפער דזשעק. א קאַרידאָר־וועכטער, איז געווען „איינער פון די הויפט אַפיום שכורים". ער איז געווען אַן אמת'ער „פראַפעסיאַנאל", א טרעמפ, פלעגען די איבריגע קאַרידאָר־וועכטער איהם נאכלאָזען דאָס שטריקעלע. פיטסבורגער דזשאָ, דער צווייטער קאַרידאָר־וועכטער, פלעגט צושטעהען צו דזשעק'ן און צוזאַמען מיטשכור'ן, ס'איז דערנאַנגען אזוי, ווייט, אז ביי אונז פלעגט מען שוין זאָגען: די אירער טורמע איז דאָס איינציגע פלאַץ, וואו חברה קענען נוצען אפיום אדער עהנליכעם און בלייבען אומבאשטראָפט. מען פלעגט זאָגען, אז די חברה פון אונזער אפטיילונג פלעגט באקומען בראמען־פאַטאש און דאָס טרינקען. מילא, וואס זיי פלעגען דאַרטען נוצען — אַנשכור'ען פלעגט מען זיך אזוי ווי נאָט האָט געבאָטען.

אונזער פאַרהויז איז געווען א געמיינע שאַנד־הויז; געוועסען זיינען דאַרטען די סאַמע נידעריגסטע, דער אפפאל פון דער נעזעלשאפט — געבאַרענע טויגעניכטסען דעגענעראַטען, שברי־כלי'ם משוגעים, עפילעפטיקער, אידיאָטען, שוואכלינגע. קורץ, עפעס א מין קאשמאַר פון דער מענשהייט. פארשטעהט זיך, אז ספאזמעס זיינען געווען א וואַבעדיגער גאנג, האָט ווער באקומען א ספאזמע איז שוין אוועק א סדרה ספאזמעס איבער'ן נאנצען קאַרידאָר. האָט איינער באקומען א ספאזמע — האָבען איהם אנדערע נאכגעטאַן. איינמאל האָבען זיבען חברה מיט אמאל באקומען ספאזמעס און אפשר א זיבען לונאטיקער האָבען זיך געוואַרפען און נעשלייידערט. טאָ פאר זיי עפעס האָט מען, פארשטעהט זיך, נאר ניט; מען פלעגט זיי נאר אפגיסען מיט קאלטע וואסער. ארוים־

רופען דעם דאקטער אדער דעם סטודענט־מעדיקער איז נעווען אז ארויסגעווארפענע ארבייט. זיי האט מען ניט נעטארט דערקוט־שען מיט אזעלכע אפטע ערשיינונגען און קלייניגקייטען.

אפטער פון אלעמען, פלעגט א יונגער אבצענידהריגער האר־לאנדישער בחור באקומען אט די כפאזמעס. מיט איהם פלעגט זיך דאס געווענליך טרעפען איין מאל אין טאג, טאג איין, טאג אוים. און טאקע דערפאר פלעגט מען איהם האלטען אויפ'ן אונ־טערשטען עטאזש איז איינע פון די לעצטע צעלס. עטליכע מאל האט ער באקומען די ספאזמע אויפ'ן טורמע־חויף, אין די וועכ־טער האט דאס דערעפנט. נו, פלעגען זיי איהם שוין אין הויף ארויין קיינמאל ניט ארויסנעמען, און א גאנץ טאג פלעגט ער שוין זיצען ביי זיך אין צעל מיט עפעס א „קאקני"*) אלס צעל־חבר צוליב פרעהליכקייט. העלפען האט איהם דער „קאקני" ניט נע־קענט; ער פלעגט נאר פארעלויזירט ווערען פון שרעק בעת זיין חבר פלעגט באקומען א ספאזמע.

דער אלענדישער בחור האט א וואכט ענגליש ניט געקענט רעדען. נעווען איז ער א דארפישער בחור. ארעבטירט נעווא־רען אויף נייניציג טעג פאר עפעס א געשלעג מיט א חברה־מאן. זיין ספאזמע פלעגט ער אנפאנגען מיט עפעס א מין וואיען. וואיען פלעגט ער ווי א וואלף. אנפאנגען האט זיך דאס ביי איהם שטעהענדיג, און אויסגעלאזט האט זיך עס דערמיט, וואס ער האט א פליאר געטאן, ווי לאנג ער איז, אין דער ערד. אז איך פלעג שוין דערהערען אט דעם לאנגען וואלפען־בריל, פלעג איך שוין כאפען דעם בעזעם און צולויפען צו זיין צעל. מיר קאריד־ער־ווען־טער פלעגען קיינמאל ניט האלטען ביי זיך די שליסעל; האב איך צו איהם קיינמאל ניט געקענט ארויינקומען אין צעל, און דער בחור שטעהט אזוי ביי זיך אין צעל, אין סאמע מיטען, ציטערט, קערט איבער די אויגען, אז עס זעהען זיך ארויס נאר די ווייסלאד און וואיעט ווי עפעס א זינדיגע נשמה. וויפיל איך האב זיך געבע־

*) א לאנדאנער.

טעז, האָב איך קיינמאָל ניט געקענט פּועל'ן ביים „קאקני" איהם עפּעס ארויס העלפּען. בעת ער איז געשטאַנען און געוואַיעט, פּלעגט דער „קאקני" א דערשראָקענער זיך צונויפּדרייען אין דריי־עז אויפ'ן אויבערשטען בעטעל און האָלטען אין איין קוקען מיט עפּעס אַז אומגעהויערן פּחד אין די אויגען אויף דער שרעקליכער פּי־גור פון זיין צעל־חבר און זיך קאַרטשען. ער האָט שרעקליך דערפון געליטען, אַט דער ארעמער טיוועל, דער "קאקני". זיין פּארשטאַנד איז אויך ניט געווען צו קרעפּטיג און ס'איז נאָר א וואונדער, ווי אזוי ער איז אַליין ניט משוגע געוואָרען.

די איינציגע זאַך, וואָס איך האָב געקענט טאָן איז צו אר־בייטען מיט'ן שטעקען פונ'ם בעזים. צווישען די גראָטעס פון זיין טיר פּלעג איך אריינרוקען דעם שטעקען און צוריכטען איהם צו דער בריסט פונ'ם האָלאנדער און וואַרטען. פּאר'ן קריזיס פּלעגט ער זיך אנהויבען שאָקלען היו־און צוריק. איך פּלעג איהם שוין אזוי נאָכגעהן מיט'ן בעזים, ווייל מען האָט ניט געקענט ווי־סען וועז דער חברה־מאָן וועט א פּאָל טאָן. נאָר בעת ער פּלעגט שוין א פּאָל טאָן, האָב איך דעם פּאָל אביסעל אפּגעהאָלטען מיט'ן שטעקען. און ווי פּיל איך פּלעג זיך ניט בריה'ן פּלעגט ער דאָך א פּאָל טאָן שוועראָד און זיך צוקוטינען דעם פּנים אויף דער שטיינערנער פּאַרלאָגע. אבי ער איז שוין אומגעפּאָלען און זיך נעשלענגעלט קאָנוואולסיוו אויף דער ערד, פּלעג איך איהם באָלד באַגיסען מיט אן עמער קאָלטע וואסער. איך וויים ניט צו קאָלטע וואסער איז טאקע נעווען גוט פּאר איהם צו ניין, נאָר דאָס איז נעווען דער מנהג אין דער אירישר טורמע. מעהר האָט מען שוין מיט איהם קיין זאַך ניט געטאָן. אזוי פּלעגט ער שוין ליגען נאסער־הייד ארום א שטונדע און שפּעטער ארויפקריכען אויף זיין נא־רע. נעווואוסט האָב איך, אז מען דארף ניט לויפען צו קיין וועכ־טער נאָר הילף. נאָר אלעמען, וואָס פּאר א וועלט האָט נעהאָט א מענש מיט ספּאזמעס?

אין א צווייטער צעל דערביי, איז נעזעסען א מאַדנער טיפּ — א מאָן, וואָס האָט נעדאַרפט אפּזיצען זעכציג טעג פּאר עסען

פונ׳ם צעבער אין בארנומ׳ס צירק, אזוי אמווינצינסטען פלעגט ער אליין דערצעלען. דאס איז געווען אן אמת׳ע שברי־כלי, הגם אין אנפאנג זעהר מילד און איידעל. עס איז טאקע אמת געווען, אז מען האט איהם פארשפארט אויף אט דער באשולדיגונג, וואס ער האט דערצעהלט. ער האט זיך ארומגעשלייעט אויפ׳ן צירק־פלאץ, אין וועו ער איז געווארען שטארק הונגעריג האט ער זיך צוגעשארט צו דער פאמעניצע, וואוהין מען האט אריינגעווארפען די „שיריים" פון דעם מאלצייט פאר די צירק־מענשען. „און ס׳איז טאקע גע־ווען גוטער ברויט", פלעגט ער מיר אפט פארזיכערען; „ס׳איז נאר קיין פלייש ניט געווען". א פאלייי־באאמטער האט איהם דערזעהען און איהם ארעסטירט, און דערפאר זיצט ער.

איינמאל געה איך פארביי זיין צעל און האלט נראד עפעם א שטיקעל הארטע דראט אין מיין האנט. טשעפעט ער זיך צו צו מיר. איך זאל דאס איהם געבען. גיב איך דאס איהם איבער דורך די גראטעס. שנעל און גאר אהן געצייג ציברעבט ער דאס אויף קליינע שטיקעלאך און מאכט פון זיי עטליכע גוטע שפילקעלאך. די שפיצען האט ער אויסגעשארפט אויף דער שטיי־נערנער פאדלאנע. פון דעמאלט אן האב איך אנגעפאנגען צו האנד־לען מיט אט די שפילקעלאך. איך פלעג פאר איהם קריגען דעם דראט און פארקויפען די פארטיגע סחורה, ער פלעגט אריינלעגען זיין ארבייט. פאר זיין טרחה פלעג איך איהם באצאלען מיט עטליכע עקסטרא פארציעס ברויט, אין אמאל איהם צוואוארפען א שטיקעל פלייש אדער א מארד־ביינדל.

נאר די טורמע האט אנגעפאנגען צו ווירקען אויף איהם, און ער איז וואס א טאג געווארען אלץ ווילדער. די קארידאר־וועכטער פלעגען זיך אוש באלעקען וועו זיי האבען איהם צוריצט. זיי האר־בען איהם אנדערצעהלט א פולע מעשיות פון עפעם אן אומגעהייערע ירושה, וואס עמיצער האט איהם איבערגעלאזט, און אז כדי מען זאל ביי איהם קענען אווועקרוידען אט דעם גרויסען פארמעגען, האט מען איהם ארעסטירט און פארשיקט אין טורמע. פארשטעהט זיך, אוז ער אליין ווייסט דאס אויך, עס איז ניטא קיין נעוועץ, וואס

פֿאַרבאַט צו עסען פון א פֿאַמעניצע. אט אַזוי האָט מען איהם, נעבעך, אומזיסט און אומנישט אַרעסטירט, דאָס איז מעהר ניט ווי א קאַנספּיראַציע, כדי צונעמען ביי איהם דעם פֿאַרמעגען.

דערוואוסט דערפון האָב איך זיך, בעת די קאַרידאַר־וועכטער האָבען אליין, לאַכענדיג און שפּאַטענדיג, דערצעהלט, ווי זיי האָבען איהם אנגעצויגען, שפּעטער האָט ער ערענסט זיך אנגעהויבען מיט מיר צו עצה'ן. דערביי האָט ער מיר אליין דערצעלט וועגען זיינע מיליאָנען און מכח דער קאַנספּיראַציע איהם צו באַאבעוועט, און האָט מיר איבערנעגעבען די גאנצע זאַך אויסצופֿאַרשען. איך האָב נעטאָן, וואָס נאָר איך האָב נעקענט איהם אפּצוקילָען, נעהרעט עפּעם אזוי זיך וועגען דער נעשיכטע, אז דאָס האָט דאָכט זיך נעטראַפֿען עפּעם מיט אן אַנדער מענשען, וואָס האָט אויך, דאָכט זיך, א ענליכען נאָמען, אז דער אמת'ער יורש איז נאָר יענער מענש. ער האָט זיך אביסעל אפּגענקילָט, בעת איך האָב איהם פֿאַרלאָזט; איך האָב אבער ניט נעקענט אפּהאַלטען פון איהם די אַנדערע קאַרידאַר־וועכטער, און יענע האָבען איהם געהאַלטען אין איין אויפֿרייצען. ענדליך, נאָר א זעהר שטורמדיגע סצענע, האָט ער מיך אפּגעזאָגט פון מיין שטעלע, אויסצופֿאַרשען דעם עסק, און מיר ערקלערט א סטרייק. דערמיט האָט זיך נעענדיגט מיין מסחר מיט די שפּילקעלאַד. ער האָט זיך זיי ענטזאָגט צו מאַכען און האָט מיך באַשאַטען פון קאַפּ ביז די פים מיט'ן רויען מאַטעריאל, בעת איך בין פֿארביי נעגאַנגען פֿארביי זיין צעל.

איך האָב זיך שוין קיינמאל מיט איהם ניט געקענט איבערבעטען. די קאַרידאַר־וועכטער האָבען איהם נעזאָגט אז איך בין א דעטעקטיוו און ארבייט ביי זיינע קאַנספּיראַטאָרס, און אזוי האָבען איהם די חברה פּשוט משוגע געמאכט. שטענדיג האָט ער זיך ארומגעטראַגען מיט א מאַניע, אז מען פֿארפֿאַלגט איהם, בין ער איז טאַקע נעווארען א מסובן־ווילדער משוגע'נער. די וועכטער פלעגען ניט וועלען אויסהערען זיינע מעשיות וועגען די מיליאָנען, וואָס מען האָט ביי איהם געוויבט, און ער פלעגט זיי באשולדיגען, אז זיי אליין ווילען אויך אפּלעקען א בייס־

דעל. איינמאל האט ער א וואַרף געטאן א טעפּעלע הייסע טעה אויף איינעם פון די וועכטער. דעמאלט האט מען זיך פאראינ־טערעסירט מיט איהם. דער אויפזעהער האט מיט איהם א רעד געטאן דורך די גראטעס, דערנאך האט מען איהם אפּגעשיקט צום דאקטער. צוריק איז ער שוין ניט געקומען, און ער היום וויים איך ניט צי ער איז געשטארבען צי ער פּלאפּעלט נאך איצט אויך פון זיינע מילאנען ערגער וואו אין א משוגעים־הויז.

ענדליך איז געקומען דער געוואונשטער טאג פון מיין באפרייאונג. דעם טאג האט מען אויך באפרייט דעם דריטען קאריי־דאר־וועכטער אוז, די ארעסטאנטקע, וואס איך האב פאר איהם גע־וואונען, האט געווארט אויף איהם אין דרויסען ביים טויער. גליק־ליכע האבען זיי זיך באלד אפּגעטראגען. איך מיט מיין באקאנ־טען זיינען ביידע גלייך ארוים און ביידע אוועק צו פום קיין באפּאלא. וועלען מיר שוין ביידע דען ניט זיין צוזאמען אויף שטענ־דיג? דעם טאג האבען מיר צוזאמען געבעטעלט איבער דעם הויפט־וועג, און וואס מיר האבען צונויפגעקלויבען האבען מיר פאר־טאכלעוועט אויף „קופעלס" ביער, דרייי סענט א שטיק. איך האב אלץ געזוכט א געלעגנהייט זיך אפּטראגען. אויפ'ן וועג האב איך זיך ביי א טרעמפּ דערוואוסט, וועז א געוויסער פראכט־צוג פּאַרט אפּ. איך האב שוין די צייט גוט אויסגערעכענט. אין יענער שעה זיינען מיר ביידע, איך מיט מיין באקאנטען געווען אין א שענקעל. צוויי שוימענדע „קופעלס" ביער זיינען געשטאנען גרייט פאר אונז. איך וואלט זעהר א בעלן זיין זיך געזעגענען מיט מיין באקאנטען. ער האט מיר געטאן אזוי פיל טובות. איך האב אבער ניט גע־וואגט. איך בין ארויסגעגאנגען דורך דער הינטער־טיר פון שענ־קעל אריבערגעטאנצט א פּלויט, דאס איז געווען א שנעל שטיקעל ארבייט. אין עטליכע מינוט ארום בין איך שוין געווען אויף א פראכט־צוג, וואס איז געלאפען קיין דרום צו, אויף דער וועסט ניו־יארק און־ פענסילוויניא ליניע.

LIBRARY AND READING ROOM OF THE
Jewish National Workers' Alliance

צווישען טרעמפּם

צווישען טרעמפּס.

אין פארלויף פון מיין טרעמפּ־לעבען האָב איך באַגעגנט ניט איין טרעמפּ. אַדער איך האָב איהם באַגריסט, אַדער ער — מיר. צוואמען געווארט ביי דער „וואסער־ביט", געקאָכט אמאל א „וויע־נער־יויך", געבעטעלט אין נאָס צוואמען, אדער געקלאפט אין די הינטער־טירען, אפּגעשווינדעלט די באַן־באַאמטע און נאָכדעם זיך צושייט און מעהר קיינמאל ניט באַגעגנט. אנדערע טרעמפּס פלעג איך באַגעגנען ווידער אמאל און אַבער אמאל איבעראשענד אפּט. מאַנכע אַבער, פלעגען פארבייגעהן ווי גייסטער, נאָהענט, מיט דער האנט צו דערלאַנגען, אַבער אומבאַמערקט, און פארפאלען ווערען אויף אייביג.

נאָר א טרעמפּ פון אַט דעם לעצטען מין האָב איך זיך גע־יאַגט אריבער דריי טויזענט מייל מיט'ן באַן, דורכגעשניטען גאַנץ קאַנאדע און אפילו איין מאל די זכיה ניט געהאַט אויף איהם א קוק צו טאָן. זיין צו־נאַמען איז געווען „זעגעל־דזשעק". דאָס ערשטע מאל האָב איך אַט דעם צו־נאַמען באַמערקט אין מאַנט־ריאל קאנאדע. מיט א קליין מעסערל איז געווען איינגעקאַרבט דער זעגעל־שטאַנג פון א שיף, גלאַטיג אפּגעאַרבייט. אונטער'ן שטאַנג איז געווען איינגעקאַרבט „זעגעל־דזשעק", אויבען — מ. ר. 94-15-10". אַט דער אויפשריפט האָט מודיע געווען, אז ער איז דורכגעפאַרען מאַנטריאל אין דער מערב־רוכטונג דעם פופצענטען אקטאָבער, 1894. ער איז ארויסגעפאַרען פריער פאר מיר סדר־הכל מיט איין טאָג. אין יענער צייט איז מיין צו־נאַמען נראַד נעווען „מאטראָז־דזשעק". איך האָב איהם באַלד איינגעקאַרבט

נעבעז זיינעם, מיט'ן דאטום אזן מיט דער אינפארמאציע, אז איך האב זיך אויך געזומען אין דער מערב־ריכטונג.

די ערשטע הונדערט מייל האט א צופאל נאר א צופאל מיך געהאלטען אין איין פארפאלגען. ערשט אין אכט טעג ארום, דריי הונדערט מייל אין דער מערב ריכטונג פון אטאווא, האב איך זיך אנגעשלאגען אויף א שפור פון „זעגעל־דושעק". זיין צו־נאמען איז געווען אויסגעקארבט אויף א וואסער־ביט, און לויט'ן דאטום האב איך דערקענט, אז ער האט אויך געהאט ניט איין איבער־שלאג אין וועג. מיך חאט ער סך הכל איבערגעיאגט אויף צוויי מעת־לעת. איך בין געווען א „קאמעט" און א „קענינגליכער טרעמפ" און „זעגעל־דושעק" איז אויך אזא געווען; און מיין שטאלץ און רעפוטאציע האבען דאס נעפארערט. איך זאל זיך מיט איהם אויסגלייכען. פאר איך ביי טאג און ביי נאכט בין איך יאג איהם אריבער; איך גיב זיך איין דרעה, אהא! ער איז שוין ווידער פארלאפען דעם וועג. אמאל האט ער מיך איבער־נעיאגט אויף א טאג אדער צוויי, אמאל — איך איהם. א גרוס פון איהם פלעג איך אמאל אפנעמען ביי די טרעמפס, וואס זיינען נעפארען אונז אנטקעגען אין דער מזרח־ריכטונג. ביי זיי האב איך זיך טאקע דערוואוסט, אז ער האלט פון מיר און פרעגט זיך נאר מיר נאר.

איך בין זיכער, אז מיר ביידע וואלטען גראד נעווען א גלענ־צענדע פאר וועז מיר קומען זיך נאר צוזאמען; האבען מיר זיך אבער ניט געקענט צוזאמענקומען. בין הינטער מאניטאבא בין איך נעפארען דער ערשטער, נאר דעם נאנצען וועג דורך אלבערטא איז ער נעפארען פאראויס. עפעס איין מאל — געווען איז דאס א צרה'דיגער גרויער פרימארגען, טאקע נעבען א סטאנציע — ווער איך נעווארר, אז ערשט צוריק מיט א נאכט האט מען איהם נעזוכט דא ניט ווייט. אט די נייס האב איך זיך דערוואוסט אויף א מאדנעם אופן. די נאכט נאכט דעמאלט בין איך נע־האט נעפארען אין א „פולמאן־וואגאן מיט א טיר אין דער מיט"

(פראכט־וואגאן) און איך בין איבערגעפרוירען געוואָרען. ביי דער סטאנציע קריך איך, קוים א לעבעדיגער ארויס אויסצובעטלען ערגעץ עטוואָס שפייז. א אייז־קאלטער נעבעל האָט זיך פאר־בייגעטראָגען. איך פּאָק א פּאָר פּוּן די הייצערס אין דער לאָקא־מאטיוו־געבויידע, און זיי פיטערן מיך אונטער מיט די שיריים פּוּן זייערע טאַרבעלאך. דערצו האָב איך נאָך ביי זיי געקראָגען א גאנצע קווארט היסעלשע „יאווא" (קאפע). איך וואַרעם אָן די קאפע און זעץ זיך אוועק עסען אין דער מינוט קומט אָן א פראכט־צוג פּוּן דער וועסט. עס עפענט זיך א זייטיגע טיר און פּוּן וואָגאן קריכט ארויס א וואַנדער־יאָט. דורכ'ן נעבעל הינקט ער נלייך צו צו מיר. ער איז אזוי איבערגעפרוירען געוואָרען, אז די ליפּען זיינען איהם אזש געוואָרן בלוי. צוטיילן איך זיך מיט איהם מיט דער „יאווא" און מיט דער סעודה, און ער דערצעלט מיר דערוויילן פּוּן זיך אין פּוּן „זענעל־דושעק". ארויסגעוויזען האָט זיך, אז דער יאָט איז טאקע מיינער א בן־עיר, אן אקאַדענער פּוּן קא־ליפאַרניא, א מיטגליד פּוּן דער באַוואוכטער באַנדע „בו", מיט וועלכער איך בין צייטענווייז געווען א מחותן. נערעט האָבען מיר נאָנץ לעבעדיג און פּארטיג געוואָרען מיט דער סעודה אין א האלבער שטונדע ארום. מיין ציג פאנגט זיך אָן ארויסצורוקען. איך האָב נלייך אויף איהם ארויפּנעטאַנצט און פּאָר וווייטער צו מערב אויפ'ן שפּור פּוּן זענעל־דושעק.

צוויישען די בערגיגע דורכנעננע בין איך אפּנעהאלטען נעוואָ־רען, ארומנאנגען צווייי טעג אָהן עסען, זיך נעשלעפּט צופּום עלף מייל ביז איך בין ערגעץ פּארקראָבען און דאָר איבערגעיאָגט זענעל־דושעק'ן ביים אריבערפאָרען דעם טייך פּרייזער אין בריי־טיש־קאלומביא. דעמאלט בין איך נעפאָרען אויף פּאַסאַזשיר־צוגען און אַנגעיאָגט די צייט; נאָר, וווייט אויס, אז ער האָט זיך אויך א נעם נעטאָן צו די פּאַסאַזשיר־צוגען און טאקע מיט מעהר מזל, אדער מיט נרעסערע קונצען ווי איך, וויל ער איז אנגעקו־מען פריער פּוּן מיר קיין מישיאָן.

מישיאָן איז נעווען א פּארצווייגטער אייזענבאָן־צענטער, א

פערציג מיל צו מזרח פון וואנקאווער. פון אט דעם צענטער האט מען זיך ועקענט א נעם טאן צו דרום דורך וואשינגטאן אוו ארעגאן אויף דער צפון־פאסיפישער אייזענבאן ליניע. טראכט איך אזוי, אין וואס פאר א ריכטונג וועט זשעק־דזשעק זיך א נעם טאן? נעמיינט האב איך, אז איך בין איהם פארלאפען די וועג. איך אליין האב נאר אלץ נעהאלטען אין פארען צו מערב, בי־ז וואנקאווער. נעה איך אזוי צו צו דער וואסער־ביט, כדי דארט איינקארבען אט די אינפארמאציע, איך גיב א קוק „זשעק־דזשעק׳ס" זשעל־שטאנג מיט׳ן נאמען, דאטום אסוראט פון יענעם טאג זיינען פריש איינגעקריצט אינ׳ם האלץ פון דער ביט. איך לויף קיין וואנקאווער. ער איז שוין אבער געהאט אוועק. ער האט נע־כאפט א שיף און פליהט איבער דער וועלט. בנאמנות, זשעל־דזשעק, דו ביסט נעווען באמת א „קענינגליכער טרעמפ", און דיין חבר איז געווען דער ווינט, וואס וואנדערט ארום דער וועלט. איך ציה מיין הוט פאר דיר. נישקשה, ביסט איבערגענאנגען אלע מדרגות. אין א וואך ארום האב איך אויך נעפאקט א שיף, און אויף דער יומאטילא צווישען דער שיף־מאנשאפט האב איך זיך דורכגעשלאגען מיין וועג קיין סאן פראנציסקא. „זשעל־דזשעק" און מאטראז דזשעק — א. וועו מיר זאלען זיך נעווען צוזאמען־קומען!

די וואסער־ביטען זיינען ביי די טרעמפס די אדרעס־ביכער. ניט גלאט אזוי אין דער וועלט ארייז קארבען די טרעמפס איין זייערע צו־נעמען די דאטום און די ריכטונגען. זעהר אפט פלעג איך באגעגענען טרעמפס, וואס פלעגען נאנץ ערנענסט זיך נאכפרע־גען, צי האב איך ניט נעזעהען ערגעץ וואו אזא און אזא טרעמפ אדער זיין צו־נאמען. און ניט איין מאל פלעג איך קע־נען אנגעבען זיין לעצטען צו־נאמען, די וואסער־ביט און די ריכ־טונג, אין וועלכער ער האט דעמאלט נעהאלטען אין פארען. און דער טרעמפ, וועמען איך האב איבערגעגעבען אט די אלע ידיעות, האט זיך גלייך א לאז נעטאן נאר זיין חבר. איך פלעג באגעגענען טרעמפס, וואס האבען דורכגעשניטען דעם נאנצען קאנטינענט הין־

און־צוריק זוכענדיג זייערע חברים און עד היום האלטען זיי נאך אין איין זוכען.

די צו־נעמען זיינען די Nom-de rails וואס טרעמפּס גיבען זיך אליין אדער נעמען אן געצוואונגענערהייט פון אנדערע חברה. ליערי דושאו (דער כיטרער דושאו), למשל, איז געווען א גאנץ נאיוועד און דערפאר טאקע האבען איהם די חברה אזא נאמען געגעבען. קיין טרעמפּ מיט עטוואס זעלבסט־רעספעקט וואלט זיך אליין ניט אויסגעקליבען אזא נאמען ווי סטיוי־באם*). זעהר ווינציג טרעמפּס שטרייכען זיך מיט זייער פארגאנגענהייט, ווען זיי פלעגען זיין באשעפטינט מיט אומנאבעלער ארבייט און טאקע דערפאר זיינען פאכווע צו־נעמען אזוי זעלטען. הגם איך געדענק א פּאר אזעלכע נעמען, למשל: שווארצער „פּארמען־גיסער", רויטער מא־לער, שי בליי־ארבייטער, קעסעל־מאכער, מאטראז־יונג, זעצער „בא". „שי" איז אויף אונזער פארשטעלטער שפּראך שיקאגא.

א באליבטער אינפאל איז ביי די טרעמפּס געווען צו בויען זייערע צו־נעמען לויט די פלעצער, פון וואנען זיי פלעגען אפּ־שטאמען ווי למשל: ניו־יארקער טאממי, פאסיפישער דראנג, באפאלאר סמיטהקעלע, קאנטאנער טים, פיטסבורגער דזשעק, סי־ראקיוזער „שיין", טראיער מייקעל, ק. ל. ביל און קאנעקטיקוטער דזשימעלע. נידער איז געווען א צו־נאמען „לאנגער דזשים פון׳ם עסיג בארג, אויף ארבייט געווען און געבליבען קארג". א „שיין" האט נעהייסען א נעגער, ווייזט אויס, צוליב זיין שטארק־גלאנצי־גען אויסזעהען. דער טעקסעפער „שיין" אדער דער טאליד׳ר שיין, אזעלכע צו־נעמען דייטען שוין אן אי די ראסע אי דעם געבורט־פלאץ.

צווישען יענע, וואס האבען פארקערפערט זייער ראסע, דער־מאן איך זיך אן די פאלגענדע: פריסקא׳ר שיני (איד), ניו־יארקער אירלאנדער, מישינאנער פראנצויז, ענגלישער דזשעק, לאנדאנער יאט און מילוואקער דייטש. אנדערע ווידער האבען געקראגען זיי־

*) געדעטפּטער פּוסט־און־פּאסטניק.

ערע צונעמען לויט'ן געבורט־קאליר, למשל, דער ווייסינקער „שי". דער רויטער ניו דזשוירסי'ר, באסטאנער שוואַרצינקער, סיאטלער ברוינינקער, און גלעלער פיק און נעלער בויך — דער לעצטער א קרעל פון מיסיסיפי, אויף וועמען, איך האב מורא, אנדערע האבען ארויפגעצוואונגען אט דעם צו־נאמען. קענינליבער מעקסיקאנער. גלילליבער דזשאן, שעהנער קאנארס, נעווייסינגער בא, דער שוואַרצינקער טארנאדא און מעק־קאל דער געשיקטער האבען שוין געוצט מעהר פארשטעלונגס־קראפט ביים צוזאמענשטעלען זייערע צו־נעמען. אנדערע, מיט ווייניגער פאנטאזיע, מוזען נעבעט אננעמען זייערע צו־נעמען לויט די פיזישע אייגענטימליכקייטען זייערע, ווי למשל: דער לאנגער וואנקאווער, דעטראיטער קארליק, אהייא'ר פעמפיק, לאנגער דזשעק, גרויסער דזשים, קלייניגקער דזשאַ, ניו־יארקער בלינצלער, שי מיט דער נאָז און בען דער הארבאטש.

נאנץ באזונדער שטעהען די וואנדער־יאטען און נלאנצען פארביי מיט א ענדלאזער פארשידענארטיגקייט פון צו־נעמען. אט זיינען, למשל, עטליכע, וואס איך האב אננעטראפען אמאל דא, אמאל דארט: פראנטאווער יאט, בלינדער יאט, ספריטנער יאט, היילינער יאט, שטאק יאט, שנעלער יאט, צוקער־לעקאך יאט, מאל־פע יאט, אייאוא'ר יאט, אראטאר יאט (וואס האט נעקענט דער־צעלען ווי אזוי ס'האט פאסירט), און ליפען יאט (וואס איז געווען א חיצפה'ניק, איהר האט זיך נעמעגט אויף איהם פארלאזען, נישט־רשה).

אויף דער וואסער־ביט און סאן מארציאל, ניו מעקסיקא, איז מיט א צוועלף יאהר צוריק געווען איינגעקריצט אזא מין מגילה:

א) דער הויפט־שלעפ איז נישט־קשה.
ב) די ביקעם זיינען ניט בייז.
ג) אין לאקאמאטיוו־הויז קען מען „כירען".
ד) די צפון־צוגען זיינען ניט גוט.
ה) די „הייזער" זיינען ניט גוט.
ו) די רעסטאראנען זיינען גוט נאר פאר קוכערס.

ז) די וואקזאלען זיינען גוט נאר אויף צו ארבייטען ביינאכט.

אלף איז מודיע, אז מען קען נישקשה'דינ בעטלען נעלט אויף דער הויפט־גאס; בית ווייזט אז, אז די פאליציי דערקוט־עט ניט די טרעמפס; גימל דערצעהלט, אז מען קען איבער־שלאפען אין לאקאמאטיוו־הויז; דלת, איז עפעס ניט אזוי קלאר. פארוואס זיינען די צפון־צוגען ניט גוט? צו מען קען זיי ניט אפ־פריצעווען. צו קען מען אין זיי ניט בעטלען? הא מיינט פשוט, אז די איינוואוינער זיינען ניט גוט צו די בעטלער, און וו ציינט אז. אז נאר טרעמפס, וואס זיינען געווען קוכערס קענען כאפען א בים אין די רעסטאראנען. זין איז ביי מיר אליין א רעטענישׂ. איך וויים ניט צו די וואקזאלען זיינען גוט פאר יעדער טרעמפ צו בעטלען דארטען ביי נאכט, אדער זיי זיינען נאר גוט פאר קוכער־טרעמפס צו בעטלען ביי נאכט, אדער אפשר קען יעדער טרעמפ, יא א קו־כער אדער ניט קיין קוכער, צולעגען דארט א האנט ביי נאכט. ארויסהעלפען די קוכערס מיט דער גראבער ארבייט פונ'ם וואק־זאל און דערפאר קריגען עפעס צו עסען, שכר־טרחה.

נאר לאמיר זיך צוריק אומקערען צו די טרעמפס, וואס מען באגעגענט ביי נאכט. איך געדענק איינעם, וואס איך האב בא־געגענט אין קאליפארניע. נעווען איז ער א שווער, נאר ער איז שוין אזוי לאנג געווען אין אמעריקא, אז מען האט זיין נאציאנאליטעט אויף איהם ניט דערקענט. האט ער אליין ניט אויסגעזאגט וויר ער איז — האט מען טאקע ניט געוואוסט, ווייל ער איז געקומען אהער נאר א קליין קינד. דאס ערשטע מאל האב איך איהם באגעגענט אין דער בערגיגער שטאט טראקי. „וואהין איז, טרעמפוניו?" בא־גריסען מיר זיך, אין „מזרח־ריכטונג" איז געווען אונזער ביידענס ענטפער. א היבשע באנדע טרעמפס האבען זיך אנגעהאנגען אויפ'ן צוג יענע נאכט. אין דער סומאטאכע האב איך פארלארען דעם שווער. איך האב אויך אנגעווארען דעם צוג.

קיין רענא, נעוואדע בין איך אנגעקומען אין א פראכט־וואגאן, וועלכען מען האט גלייך איבערגעשטעלט אויף א זייטיגער ליניע.

געווען איז דאס א זונטאג אין־דער־פריה, שפאן איך איין די פים א זוך טאן עפעס איבערבייסען ,נאכדעם כאפ איך זיך אריבער צו דעם לאגער פיוטע און קוק אזוי ווי די אינדיאנער היצען זיך אין קארטען שפיל. איך טו זיך א דרעה, אהא — דער שוועד שטעהט, גוואלדיג פארטיעפט. כאפען מיר זיך, פארשטעהט זיך ארום. ער איז געווען מיין איינציגער באקאנטער אין אט דעם געגנד, און האט אחוץ מיר דא אויך קיינעם ניט געהאט. פירען מיר זיך שוין ביידע אזוי ארום דעם גאנצען טאג, זוכען צוזאמען עפעס א ביסעל פאר מיטאג און צוזאמען. שפעט ביי טאג, פרובירען מיר זיך ארויפכאפען אויף א פראכט־צוג. איהם האט מען אבער ארונטער געשלייפערט און איך בין אליין אפגעפארען, כדי ארונטערגעשלייפערט צו ווערען ערגעץ אין א פארוואלפען ווינקעל, א צוואנציג מייל ווייטער.

דאס פלאץ, ווו מען האט מיך ארונטערגעוואלפען, איז געווען דאס איינזאמסטע אויף דער וועלט. דאס איז געווען א סיגנאל־סטאנציע און איז באשטאנען פון עפעס א כאלופקע אויפ־געוואלפען אהן א סדר אויפ'ן זאמד צווישען דעם געוויקסיגען סטע־פפווע גראז. א קאלטער ווינט האט נעבלאזען, די נאכט האט אנגעהויבען צופאלען, און דער איינזאמער טעלעגראפיסט, וואס האט געוואוינט אין אט דער כאלופקע האט זיך פאר מיר געשראַ־קען. געוואוסט האב איך, אז ביי איהם וועל איך באין אופן ניט קריגען ניט קיין בעט און ניט קיין עסען. טאקע צוליב דער אפע־נער מורא זיינער פאר מיר, האב איך איהם ניט געגלויבט ווען ער האט מיר געזאגט אז די מזרח ציגען שטעלען זיך דא ניט אפ. אחוץ דעם, האט מען דען מיך ניט ארַאפגעוואלפען אט א דא א ערשט מיט א פינף מינוט צוריק פון א מזרח־צוג? פארזיכערט ער מיד, אז דער צוג האט זיך דא אפגעשטעלט לויט א ספעציעלער פאראר־נונג און, אז ס'קען אפשר אוועקגעהן א גאנץ יאהר ביז א צוג זאל זיך דא נאכאמאל אפשטעלען אויף א פאראדנונג. ער זאגט מיר, אז וואדסווארטה איז סך הכל א צוועלף אדער פופצען מייל ווייטער און עצה'ט מיד אהין צו געהן. מיר געפעלט אבער צו ווארטען

ביז עס געהען פֿאַרבי צוויי מערב פֿראכט־צוגען אוֹן איין מזרח־צוג אַהן אוֹן אָפּשטעל. איך וואָלט א בעלן זיין וויסען צו דער שוואַרצער פֿאַרט אויפֿן לעצטען צוג. מילא א ברירה האָט איך? איכ'ל מוזען זיך א לאָז טאָן איבער די שפּאָלען קיין וואַדסוואירטה. פֿאַנג איך אַן צו שפּאַנען איבער די שפּאָלען אוֹן איך זעה, אז דעם מעלעגראַפּיסט איז אראָפּגעפֿאַלען א שטיין פּונ'ם האַרצען: ניט איך האָב איהם אונטערגעצונדען זיין כאַלופּקע, ניט איך האָב איהם דער'הרג'עט. טעלעגראַפּיסטען האָבען פֿאַרוואָס גומל צו בענ־שען. כיט א זעקס מייל וויטער האָב איך געמוזט אראָפּ פוֹן די שפּא־לען, כדי דורכצוקאָזען א מזרח־צוג. ער איז נעלאָפּען שנעל, נאָר עפּעס א טונקעלע פיגור, וואָס האָט אויסגעקוקט ווי דער שוואַרצער אויף דער ערשטער „בלינדער" פֿלאַטפֿאָרם האָט מיר א פינקעל נעטאָן אין די אויגען.

פוֹן דעמאָלט אַן איז שוין אַוועק א היבשע צייט, וואָס איך האָב איהם ניט געזעהען. מיר איז אויסגעקומען דורכצושניידען די הויכע פֿלעצער פוֹן דער נעוואדא וויסטענישׂ, וואָס ציהט זיך אויף הונדערטער מייל־ען. ביי נאַכט פֿלעג איך, צוליב שנעלינקייט, פֿאַרען אויף די פֿאַסאַזשיר־צוגען אוֹן ביי טאָג אויף פֿראכט־צוגען, וואו איך האָב געקענט זיך אביסעל אויסשלאָפען. געווען איז דאָס נאָר אין די ערשטע חדשים פוֹן יאָהר אוֹן ס'איז געווען נאָכץ קאַלט אויף יענע הויך־לענדער. דא אוֹן דאָרט אויף די פֿלאַכע שטרע־קעס איז נעלעגען שנעע, אלע בערג זיינען אינגאַנצען געווען אויי־נעוויקעלט אין וויייסען, אוֹן ביינאכט פֿלעגט פוֹן זיי בלאָזען דער אומ'ברחמנות'דיגסטער, עסענדיגסטער וויינט. אין אזא לאַנד האָט מען לאַנג ניט נעקענט פֿארווייַלען. אוֹן, פֿארגעס ניט, עדעלער לעזער, אז דער טרעמפּ פֿאַרט פֿארבי אזא לאַנד אַהן אַן אפֿראָד, אַהן געלט. בעטעלט דעם גאַנצען וועג אוֹן שלאָפּט ביי נאכט אַהן קאַלדרעס. דאָס לעצטע קען מען נאָר באַגרייפֿען דורך עקספּאָרונג.

ארום אוועגט־צייט בין איך אַנגעקומען צום אַנדענער וואַק־זאַל. דער יוניאָן־פּאַסיפֿישער צוג, א מזרח־צוג, האָט זיך נעגרייט אַבגעהן פוֹן דער סטאַנציע אוֹן איך האָב געוואָלט מיטפֿארען.

לויף איך אזוי אין דער פינסטערניש איבער דעם רעלסען־פלאנטער, לויף פאראוים און פארביי דעם לאקאמאטיוו, איך ניב א קוק, עפעס א פיגור שלייכט זיך אין דער פינסטערניש. דאס איז נעווען דער שווער. כאפען מיר זיך ארום ווי צוויי ברידער, ווען האבען זיך שוין א לאנגע צייט פארלארען, אין מיר ענטדעקען, אז מיר טראגען ביידע העמטשקעס. „וואו ס'טו זיי נעפאקט?" פרעג איך. „ערגעץ ביים לאקאמאטיוו" ענטפערט ער. „אוז וואו ס'טו דיינע נעפאקט?" „דאס זיינען דעם הייצערס", זאג איך; „ער איז נעווען נאכלעסינ".

דער באן ריכט זיך אוים אוז מיר כאפען זיך ארויף אויף א „בלינדער" פלאטפארם, אוז קאלט איז דארט נעווען ווי אין א פסארניע. דער וועג ציהט זיך דורך א שמאלען דורכגאנג צווישען שנעע־באדעקטע בערג אוז מיר ציטערן אוז טרייסלען זיך אוז דער־צעהלען איינער דעם אנדערן, ווי אזוי מיר האבען דורכגעמאכט דעם וועג צווישען רענא אוז אגדען. מיט א נאכט פריער האב איך צוגעמאכט די אויגען נאר אויף איין שעה אוז דאך האב איך אויף דער „בלינדער" פלאטפארם ניט געקענט א דרימעל טאן. אויף א סטאנציע האב איך אריבערגערוקט צום לאקאמאטיוו. מיר האבען נעהאט א „דאפעלט־פירער" (צוויי לאקאמאטיווען) כדי אונז אריבערצושלעפען דעם בארג־ארויף.

איך האב געוואוסט, אז דער פאדערשטער טייל פון ערשטען לאקאמאטיוו, וויל ער שנייט דורך דעם ווינט, וועט זיין צו קאלט; קלייב איך אוים דעם פאדערשטען טייל פונ'ם צווייטען לאקאמא־טיוו, וואס ווערט באשיצט פונ'ם ווינט דורכ'ן ערשטען לאקאמא־טיוו. איך קריך ארויף אויף דעם שינען־רייניגער — דאס פלאץ איז דארט פארנומען. אין דער פינסטער טאפ איך אן דעם קער־פער פון א יונג איינגל, וואס שלאפט ווי א הרג. פלאץ איז דארט גראד גענוג פאר צוויי, קאטשע איך איבער דעם איינגל אוז קא־ראפקע זיך צו איהם צו. דאס איז געווען א „גוטע" נאכט; קיין סינגאליסטען טשעפען אונז ניט, אין א מינוט ארום ווער איך אנשלאפען. אמאל פלענען מיר די חייסע קוילען־פונקען אויפווע־

קען. נאר איך פלעג זיך נעהענטער צו רוקען צום אינגעל און אייני־שלאפען אונטער'ן קלאנג פון דעם לאקאמאטיוו'ס הוסטען און פון דער רעדער־סקריפעריי.

דער צוג איז נעגאנגען ביז אייוואנסטאן, ווייאמינג, ניט ווייט מער. עפעס א סבה האט זיך געטראפען מיט'ן ערשטען צוג און מיר האבען ווייטער ניט נעקענט פארען. מען האט געפונען דעם טויטען קערפער פונ'ם מאשיניסט. דאס אליין איז שוין געווען א באשטעטיגונג, אז מען קען ווייטער ניט פארען. א טרעמפ איז אויך דער'הרג'עט נעווארען. זיין קערפער האט מען אבער נאך ניט נעהאט אריינגעבראכט. צוערער איך זיך מיט'ן אינגעל. ער איז אלט נעווען א יאהר דרייצען. ער איז אוועק פון זיין פאמיליע, וואס האט געוואוינט ערגעץ אין ארגאן, און פארען פארט ער צו זיין באבען, וואס וואוינט ערגעץ אין די מזרח־שטאטען. ער האט דערצעלט א מעשה ווי אזוי מען האט איהם גרויזאם באהאנדעלט ביי זיך אין דער היים; די מעשה האט נעקלונגען ווי אן אמת'ע פאסירונג; און וויידער צוליב וואס האט ער מיך געדארפט אפלינגערען. איך בין דאך מיהר ניט נעווען ווי א היימלאזער טרעמפ אויף דער אייזענבאן ליניע.

און אט דער אינגעל האט זיך נעיאגט מיט אלע כחות. ס'איז פאר איהם גארניט נעווען קיין צו־שנעל. דער הויפט פארוואלטער פון אט דער ליניע האט באשלאסען צו פארקערעווען די פערד. אפשיקען דעם צוג צוריק ביז א צווייג־ליניע און דורך יענער צווייג־ליניע אויסמיידען דעם צובראכענעם צוג און צוריק ארויף אויף דער הויפט־ליניע, אויף יענער זייט אומגליקס־פלאץ. דער אינגעל כאפט זיך ארויף אויפ'ן לאקאמאטיוו און זאגט, אז ער פארט אויך צוריק, ער לאזט ניט אף דעם צוג. דאס איז שוין געווען צו פיעל אי פאר מיר אי פאר'ן שוועד. מיר וואלטען געמוזט געוען שלעפען זיך די גאנצע נאכט צוליעב אזעלכע צעהן־צוועלף מייל. באשלוסען מיר אפצואוואארטען ביז מען וועט אפרייניגען די רעלסען און בניה־ביה זיך ערגעץ אביסעל אויסשלאפען.

ס'איז אבער ניט קיין שפּילעכל אנצוקומען אין א פרעמד שטעטל אין מיטן דער נאכט, אהן א פרוטה ביי דער נשמה, ווען ס'איז קאלט און אפּזוכען א פּלאץ, ווו איבער צו שלאפען. דער שוועד האט ביי זיך ניט קיין פּעני. מיין נאנצער פּאר־מעגען איז באשטאנען פון א ניקעל און צוויי דיימס. ביי עטלעכע שטאטיגע אינגלאך האבען מיר זיך דערוואוסט, אז א גלאז ביר קאסט פינף סענט, אז די שענקען זיינען אפען די גאנצע נאכט. אט, טאקע פונקט, ווען מיר דערפען. צוויי גלאז ביר ווען קאסטען צוהן סענט, אז אויוועז א ווערמער אוז בענקלאך זיינען דאך געווים דא. אזוי ווילען מיר דאך שוין איבערשלא־פען די נאכט. טהוען מיר זיך א לאז צו זוכען א שענקעל, שפּאנען נאנץ געשמאק, דער שנעה סקריפּעט אונטער אונזערע פיס, א קאל־טער ווינט נעמט אונז דורך.

נאר ווען! איך האב, ווייזט אוים, שלעכט פּערשטאנען די שטאטיגע אינגלאך. ביר האט טאקע געקאסט פינף סענט אבער נאר אין איין שענקעל איבער'ן נאנצען כרך, אוז געטראפען האבען מיר נראד אין אן אנדער שענק. נאר דער שענק איז אויך גוט גע־ווען. א ליבער פייער האט פרעהליך געפּלאקערט אין אויוועז, ארום זיינען געשטאנען באקווועמע געפּלאכטענע שטולען. דער שענקער, ניט גאר קיין ליבליכער, האט אויף אונז א קוק געטאן מיט חשד, בעת מיר זיינען אריינגענקומען. אוז באמת, ווי קען א מענש, ווען פּאר ארום טאג אוז נאכט, ווואלגערט זיך אין פראכט־ווואנאנען, סאזשע אוז גליהענדע פונקען פליהען איהם גלייך אין פּנים, ווען טוהט זיך ניט איבער אוז שלאפּט ווען נאר עס מאכט זיך — ווי קען אזא מענש אויסזעהן מיט לייטען גלייך? אונזער אויסזעהן האט אונז גלייך פּאראטען; נאר ווענען ארט דאס? די מטבע האב איך, פּאר'ן ביר קען איך באצאלען.

„צוויי גלאז ביר", טוה איך א זאג אזוי גלייכגילטיג צום שענ־קער, אוז איך מיט'ן שוועד לעהנען זיך אן אזוי אויפ'ן טיש אוז ס'גאהט אונז פּשוט אוים דאס חיות צו יענע שטולען, ביים אויוועז. דער שענקער שטעלט אוועק צוויי שוימענדיגע גלעזער ביר

אויפ'ן טיש נעבען אינז, און איך לעג אזוי אזוועק נאנץ בריימליך די צעהן סענט. איך האב זיך אפגעקויפט! וועז איך האב באמערקט דעם טעות אין דער פרייז, האב איך נעוואלט אראפלאזען די האנט אין קעשעני און אוועקלייגען נאר צעהן סענט. אי, ואס איך וואלט נעזוען נעבליבען מיט איין ניקעל, א פרעמדער אין א פרעמדער שטאט? מילא, איהם וואלט איך אבער נעזוען באצאלט. נישקשה. נאר דער שענקער האט מיר אבער קיין נעלענהייט ניט נענעבען. ווי נאר ער האט מיט'ן אויג נעבאפט דעם דיים, ואס איך האב אוועקגעלייגט, האט ער א כאפ נעטאן די צוויי גלעזער. א גלאז אין יעדע האנט, און זיי אויסגענאסען אין א שפעל, ואס איז געשטאנען אונטער'ן שענק־טיש. ער מיהם א קוק אויף אונז בייזווילינ און זאנט:

— „איהר האט פארכעם אויף די נעזונד! איהר האט פארכעם אויף די נעזונד! זעהט!

ניט איך און ניט דער שוועד האבען דאס נעהאט. מיר האבען נעהאט נעזונטע נעזונד. דעם פראסטען פשט פון אט די ווערטער האבען מיר באין אופן ניט פארשטאנען, נאר זייער מיין איז נעווען קלאר ווי דער טאג: אונזער אויסזעהן איז איהם א פנים נעווען ניט צום הארצען, און דאס ביר האט, ווייזט אויס, געקאסט צעהן סענט א גלאז.

שטעק איך אריין די האנט אין קעשעני, נעם ארויס נאר א צעהנסענט־שטיק, לעג דאס אוועק אויפ'ן טיש און זאג: „אה, איך האב נעמיינט, מיר זיינען אריין אין א פינף־סענטיגען שענקעל".

— „דא נעהט ניט אייער נעלט, — ענטפערט ער און רוקט צו מיר צו די צוויי דיימס.

טרויעריג לאז איך א ־ונטער דאס נעלט צו זיך אין קעשעני, און ס'האט אונז אנגעפאנען אזוי נאנענד צו ציהען צום אויוועג מיט די נעפלאכטענע שטולען. און אזוי, פול מיט צער, האבען מיר נעעפענט די טיר און ארויס אין דער פראסטיגער נאכט.

נאר, וועז מיר זיצען שוין נעשטאנען אין דער אפענער טיר, האט דער שעקער, נאר אלץ גלאנצענדיג אויף אונז זיינע אויגען,

אונז נאכגעשריען: „איהר האט פארכעס אויף די נעזער, איהר פארשטעהט!"

איך האב פון יענער ציים אן, נעזעהען עפעס א וועלט, נעוואנדערט אין פרעמדע לענדער צווישען פרעמדע פעלקער, זיך אנגעלייענט מיט היבשע עטליכע ביכער, נעהערט א סך לעקציעס; נאר עד היום, הנם, איך האב לאנג און פיעל נעקלערט וועגען דעם, האב איך נאך ניט אנטדעקט די באדייטונג פון דעם פארשטעלטען אויסדרוק פון יענעם שענקער אין איוואנסטאן, ווייאמינג. אונזערע נעזער זיינען באמת נעווען גענוגטע נעזער.

יענע נאכט זיינען מיר נעשלאפען אויף א קעסעל אין א סטאנציע פון עלעקטרישער באלייכטונג. ווי אזוי מיר האבען אנטדעקט אט דאס פלאץ צו „כירעו" קען איך שוין איצט ניט נעדיינקען. מיר האבען זיך, ווייזט אויס, דערצו צונעשלאגען אינסטינקטיוו פונקט ווי די פערד צום וואסער אדער די פאסט־טויב צוריק א היים. נאר א נאכט איז דאס נעווען. אז איכ'ל זי אויביג ניט פארגעסען. אריבער א צענדליגע טרעמפס זיינען נעקומען פאר אונז און האבען זיך אויסגעליגט אויף די קעסלעז, און ס'איז נעווען צו היים פאר אונז אלעמען. דערצו האט דער מאשיניסט אונז ניט נעלאזט אראפגעהן אונטען צו שטעהן דארט אביסעל. ער האט אונז געגעבען די ברירה: אדער שלאפען אויף די קעסלעז, אדער אינגאנצען ארויסגעהן.

— איהר ווילם, זאגט ער, שלאפען, נו, צרין אלדי רוחות, שלאפט. — זאגט ער מיר, בעת איך בין, שיער משוגע פון היץ, אראפגענאנגען אביסעל אונטען, אין דעם חייץ־צימער.

— וואסער, — האב איך אהן א אטעם אויסגעשאסען, — וואסער!

צייגט ער מיר אן מיט'ן פינגער צו דער טיר און זאגט מיר. אז ערגעץ אין דער שווארצער פינסטערניש איז דא א טייר. לאז איך זיך צום טייר, פארבלאנדזע, פאל אריין צווישי אדער דריי מאל אין גריבער און גיב אויף דעם גאנצען עסק. א דורכגעפרוירענער קוים איך צוריק צו די קעסלעז. איך וואלטם זיך אביסעל אז, און

עס פאנגט מיך אן נאך ערגער צו דורשטען. די טרעמפס ארום מיר קרעכצען, זיפצען, כליפען, שלוכצען, סאפען און פרייכצען. קאטשען זיך און וואלפען זיך, צאפלען זיך אין זייערע נהינום־יסורים. א היבשע ביסעל זינדיגע נשמות האבען זיך דא געבראַטען אויף א סקאוורעדע אין נהינום און דער מאשיניסט, ווי ער וואלט געווען דער אשמדאי אליין, האט אונז נענעבען די ברירה: אדער ארויסגעהן און פרירען אדער זיך בראטען. זעצט זיך דער שוועד אויף און פאנגט אן צו שעלטען מיט טויטע קללות דעם וואנדער־לוסט. וואס זיצט אין איהם אוז, צוליב וועמען ער איז געווארען א טרעמפ און ליידט אועלכע צרות.

„קום איך נאר צוריק קיין שיקאגא", פארענדיגט ער זיין מליצה־דיגע רעדע, „זוך איך זיך אפ א שטעלע און האלט זיך ביי איהר ביז דער נהינום וועט פארפרוירען ווערען, דעמאלט ערשט וויר איך נאכאמאל א טרעמפ".

די איראניע פונ'ם מענשענס מזל האט קיין גרענעץ ניט. אויף צווייטען טאג, וועו מען האט אפגערייניגט די רעלסען, בין איך מיט'ן שוועד ארויסגעפארען פון איוואנסטאן אין די אייז־קאסטען־וואגענעם פון דעם „אראנדזש־עקספטרא". א שנעלער פראכט־צוג, אנגעלאדען מיט פרוכט פון דער זוניגער קאליפארניע. פארשטעהט זיך די אייז־קאסטענס זיינען געווען ליידיג, ווייל ס'איז געווען זעהר קאלט סיי ווי, נאר דערפון אליין איז אונז ניט ווארעמער געוואָרען. אריין אין די קאסטענס זיינען מיר דורך די דאך־דעקלאך פון די וואגענעם; אט די אייז קאסטענס זיינען אינווייניג געווען ארומ־געקלאפט מיט נאלוואניזירטען אייזען און אין אזא ביטערער קעלט האט מען פשוט זיך ניט געקענט צו זיי צורירען. ליגען מיר דאָרט אוז ציטערז אוז טרייסלען זיך, קלאפען א צאן אן א צאן אוז עצה'ז זיך. עס בלייבט ביי אונז. אז מיר מוזען אזוי ליגען אין אט די קאסטענס אוז רק פארען ביי טאג אוז ביי נאכט, ביז מיר'ן זיך ארויסרייסען פון אט דעם אומפרייוולליכען בערניגען געגענד אוז צוקומען צו דעם מיסיסיפי־טאל.

עסען אבער מוז מען. באשלוסען מיר, אז ביי דער ערשטער

פארצווייגונגס־סטאנציע נעמען מיר די פים אויף די פלייצעם אוז לאזען זיך ארויס אפזוכען עפעס שפייז מיט'ן געראנק טאקע באלד זיך צואויילען צוריק אין די אייז־קאסטענס. הכלל, מיר קומען צו צו דער שטאט גרין ריווער שפעט נאכמיטאג, אבער נאר צו פריה צו וועטשערע. די ערגסטע צייט אנצוקלאפען איז א הינטער־טיר איז די צייט פון פאר'ן עסען; נאר מיר האבען זיך אנגענומען מיט מוטה, אראפגעטאנצט פון די וואגאן־לייטערלאך בעת דער צוג איז צוגעקומען צום וואקזאל אוז מיר האבען זיך א לאז געטאן איבער די רייזער. באלד האבען מיר זיך צושייט; נאר מיר אבער דריער אויסגענומען זיך צוזאמענקומען אין די אייז־קאסטענס. אין אנדאנג איז מיר געגאנגען שלים־שלים־מזל; נאר סוף כל סוף האב איך זיך אומגעקערט צום צוג מיט א פאר „נתינות" אין בוזים. דער צוג האט שוין געהאלטען אין אפגעהן אוז איז שנעל א פאר געטאן. דער קיל־וואגאן וואו מיר האבען זיך געדארפט באגעגענען איז שוין געהאט פאר־בייגעגאנגען, כאפ איך זיך ארויף אויף א זייטיג לייטערל מיט א פינף וואגאנעס נידעריגער, קריך שנעל ארויף אויפ'ן דאך אוז לאז זיך אוונטער אין א אי'ז־קאסטען.

נאר א סיגנאליסט האט מיך באמערקט פון זיין וואגאן, אוז ביי דער צווייטער סטאנציע, עטליכע מיל וויטער, ביי דאק ספרינגס, שטעקט דער סיגנאליסט אריין זיין קאפ אין מיין קאס־טען אוז טוט א זאג: „מיט'ן קאפ אין דר'ערד, דו זשאבע בו זשאבע! אין דר'ערד מיט'ן קאפ". אוז ער כאפט מיך טאקע אן ביי די פיאטעס אוז שלעפט מיך ארויס. אוז איך בין טאקע געגאנגען מיט'ן קאפ אין דר.ערד אוז דער אראנדוש־עקספרא צוג מיט'ן שוועד האבען זיך אהן מיר אוועקגעקאטשעט.

עס האט אנגעהויבען פאלען א שנעע. א קאלטע נאכט רוקט זיך אן. ס'וועט פינסטער, אוז איך זוך אפ דאס בויים וואקזאל א לויזינגען קיל־וואגאן. איך קריך אריין — אבער ניט אין די אייז־קאסטענס נאר טאקע אין וואגאן גופא. איך פארמאך די שווערע טירען שטילנע, אוז וויל זייערע ברעגען זיינען באקלאפט

מיט פאסען גומי, האבען זיי קיין לופטבלע אפילו אין וואגען ניט דורכגעלאזט. די קעלט פון דרויסען האט שוין ניט געקענט אריין. נאר אינווייניג איז געווען פונקט אזוי קאלט-ווי אין דרויסען. די פראבלעם איז געווען: ווי אזוי מאכט מען דא וואלעם? נאר פאר־לאזט זיך שוין אויף א פראפעסיאנעלען טרעמפ. איך שלעפ ארויס פון מיין קעשענע א דרייפיר צייטונגען, צולייג א פייער אויף דער פאדלאגע און ברען אויס א צייטונג נאך א צייטונג. דער רויך הויבט זיך אויף צו דער סטעלי. אפילו א טראפעלע וואלעמקייט האט ניט נעקענט ארויס־פונ'ם וואגען און איך האב פארבראכט א ליעבע נאכט, באקוועם און וואלעם. איך האב זיך אפילו איין מאל ניט אויפגעכאפט.

אין דער פריה האט נאך אלץ געשנעעט. איך האב ווידער אנגעוואוירען א מזרח־צוג, בעת איך בין אוועק איבער די הייזער צו זוכען עפעס איבערבייסען. שפעטער אביסל האב איך זיך אריפגעכאפט אויף צווויי אנדערע צוגען, נאר פון ביידע האט מען מיך ארונטערגעשליידערט. דעם גאנצען נאכמיטאג איז קיין איין מזרח־צוג ניט פארביגעגאנגען. דער שנעע איז אלץ געפאלען גע־דיכטער און נעדיכטער, נאר וועז ס'איז טונקעל געוואלען האב איך זיך ארויפגעכאפט אויף דער ערשטער „בלינדער" פלאטפארם פון א פאסאזישיר צוג. איך טאנץ ארויף אויף דער פלאטפארם פון איין זייט און נאר עמיצער כאפט זיך ארויף פון דער צווייטער זייט. דאס איז געווען דער בחור'ל, וואס איז אוועק פון ארבעט.

די ערשטע בלינדע פלאטפארם פון א שנעלצוג, וואס לויפט אין א שנעל־שטורם איז ניט קיין זומערדיגער פיק־ניק. דער ווינט נעמט אייך דורך און דורך, שמייסט אייך אין פנים און אויף אלע זייטען. ביי ערשטער סטאנציע טו איך זיך א לאז פארויס דורכ־צושמועס'ן זיך מיט'ן הייצער. איך לעג איהם פאר אונטערווארפען קוילען ביז'ן סוף פון זיין רייזע, ביז ראלינס, און ער שטימט אויס. מיין ארבייט איז געווען צו שטעהן אויפ'ן קוילען־וואגאן אינ'ם שנעע, צוברעכען מיט א גרויסען האמער די גרויסע שטיקער קוילען און זיי צושארען צו זיין פארמאכטען

וואגאן. נאר איך האב ניט געדארפט ארבייטען נאכאנאנד די נאנ־ צע צייט. פון צייט צו צייט האב איך געקענט אריינגעהן אינ׳ם פארמאכטען וואגאן און זיך אביסעל אנווארעמען.

„הער נאר". זאג איך צום הייצער, בעת איך בין צום ערש־ טען מאל אריין אביסעל אפכאפען דעם אטעם, „אויף דער ערשטער פלאטפארם פארט עפעס א קלייניער יאט. ער מוז מסתמא נוט פרירען".

די הייץ־וואגאנעס אויף דער יוניאן־פאסיפישער אייזענבא־ ליניע זיינען נאנץ גראס. מיר נעמען אריין דעם יאט און לייגען איהם אוועק אויף א וואריעם פלאץ, פונקט אנטקעגען דעם חייצער׳ם שטול, און ער ווערט באלד אנשלאפען. קיין ראהלינס זיינען מיר אננעקומען פונקט האלבע נאכט. דער שנעע איז נעווען א מסוכנ־ ער. דא האט מען דעם לאקאמאטיוו געדארפט אריינפיהרען אין דער לאקאמאטיוו־נעביידע און צום צוג אננעטשעפען אן אנדערן. בעת דער צוג האט זיך אפגעשטעלט, טאנץ איך ארא פונ׳ם וואגאן און פאל גלייך אריין אין די הענט פון א גרויסען מענשען איינגע־ וויקעלט אין א גרויטען פאלטאן. ער פאנגט מיך אן צו פרענען פארשידענע שאלות, נאר איך פארער אויפ׳ן שטעל, ער זאל מיר פריער זאגען ווער ער איז. פוילט ער זיך ניט און ערקלערט, אז ער איז דער שעריף*) ווער איך באלד ווייך ווי טייג, און האדר און עגטפער.

ער פאנגט מיר אן צו באשרייבען דעם יאט, וואס איז נאר געשלאפען דארט אין וואגאן. איך האב לאנג ניט געקלערט. ווייזט אוים, אז די פאמיליע זוכט אט דעם יאט, און דער שעריף האט טעלעגראפיש געקראגען א פארדנונג פון אגדען. „יא", זאג איך, „איך האב געזעהען דעם בחור׳ל. איך האב איהם באגעגנט טאקע אין אגדען, מיין דאטום האט אקוראט געשטימט מיט דעם שעריף׳ס אינפארמאציע. נאר דער יאט איז ערגעץ איבערגעבליבען הינטען, האב איך איהם ערקלערט, ווייל מען האט איהם ארא־פגעווארפען

*) א מין אורדניק אין די פארא־יניגטע שטאטען.

מאקע פון אט דעם זעלביגען פאסאושיר צוג, בעת ער איז ארויס פון ראק ספרינגס, און בעת מעשה טו איך תפילה, אז דער חברה־מאן זאל זיך ניט אויפכאפען און ארונטערגעהן פונ'ם וואגאן און צייגען ווער איך בין.

לאזט מיך דער שעריף אב און געהט צו די סיגנאליסטען מיט זיי א רעד טאן, נאר איידער ער האט זיך אפגעווענדט פון מיר טוט ער א זאג:

„טרעמפנעיו, דאס שטעטל איז פאר דיר ניט קיין פלאץ. פארשטעהסט? פאר ארויס מיט אט דעם צוג און מאך קיין טעות ניט. כאפ איך דיך נאכדעם ווי דער צוג געהט אפ...“

פארזיכער איך איהם, אז איך בין אין זיין שטעטל ניט וויל איך האב געוואלט דא זיין; אז די אורזאכע, וואס איך בין דא, איז דער צוג, וועלכער האט זיך דא אפגעשטעלט; און אז ער וועט אפילו ניט זעהען מיין פארע אזוי וועל איך ארויס פון זיין פארשאלטען שטעטל.

ער געהט אוועק צו די סיגנאליסטען און איך טאנץ אריין צוריק אין וואגאן. דער יאט האט זיך אויפגעכאפט און רייבט זיך די אויגען. דערצעהל איך איהם די נייס און עצה איהם, ער זאל מיט'ן לאקאמאטיוו צופארען דארט צו דער נעבוידע. קורץ און גוט דער בחור'ל איז ארויסגעפארען מיט'ן זעלביגען פאסאושיר צוג, נאר געפארען איז ער אויף סאמע פערערשטען טייל פונ'ם לאקאמאטיוו. אנגעזאגט האב איך איהם, אז ביז דער ערשטער סטאנציע זאל ער זיך איינבעטען ביים הייצער, אז יענער זאל איהם אריינלאזען צו זיך, נעבען קעסעל. מיר אליין האט מען פון דעם צוג ארונטערגעווארפען. דער נייער הייצער איז נאך גאווען יונג און האט נאך מורא געהאט צו איבערטרעטען די פארארדנונגען פון דער קאמפאניע ניט ארויפלאזען קיין טרעמפס אויפ'ן לאקאמאטיוו; ער האט דערפאר צוריקגעווייזען מיין אנבאט צו קלאפען און שארען קוילען פאר איהם. הלואי וואלט כאטש דער יאט מעהר הצלחה געהאט ביי איהם, ווייל פארען א גאנצע נאכט אויפ'ן פונ־

דערשטען טייל פונ'ם לצקאמאטיוו אין אזא זאוועדוכע איז א זיכערער טויט.

א מאדנע זאך דאס איז, איצט נעדיינק איך שוין ניט אפילו די מינדסטע איינצעלהייט ווי אזוי מען האט מיך ארונטערגעווארפען נעבען ראלינם. איך גערדינק נאר, ווי איך האב נעקוקט אויפ'ן צוג בעת ער איז פארשלונגען געוואדען אין דער זאוועדוכע און ווי איך האב זיך אוועקגעלאזט אין א שענק זיך אביסעל דערוואדעמען. דא איז נעווען ליכטיג און ווארעם. אלעס האט מען געמעגט. עס זיינען געשטאנען א סד קליינע טישלאך, ווו מען האט געשפילט פויקער פרעה, רולעטקא, חברה פאסטוכער האבען פרעהלאך געמאכט דעם עולם מיט זייערע שטיק. מיר האט זיך נאר וואס איינגעגעבען צו ווערען א נוטער ברודער מיט זיי, איך האב שוין געהאלטען אין „ארייננלנען" דעם ערשטען לחיים אויף זייער רעכנונג. פלוצלונג לאזט זיך אראפ א שווערע האנט אויף מיין אקסעל. איך קוק זיך אום און טו א זיסע, דאס איז נעווען דער שעריף.

ער רעט ניט אויס קיין איין ווארט אפילו, און פירט מיך ארויס אינ'ם שנעה.

„ביים וואקזאל שטעהט אן אראנדושען עקספרא־צוג", זאגט ער.

„ס'איז א פארדאמט־קאלטע נאכט", זאג איך.

„דער צוג פארט אפ אין צעהן מינוטען ארום", זאגט ער.

מעהר א ווארט ניט. אהן דעבאטען. און ווען יענער אראנדושען עקספרא־צוג איז ארויסגעפארען בין איך דאדט געזעסען אין די אייז־קאסטענס. איך האב געמיינט, מיינע פיס ווילען מיר אפפרירען יענע נאכט און די לעצטע צוואנציג מיל פון אט דער רייזע בין איך געשטאנען אויף די פיס, געגענאיבער דעם דאקמיר'ל און געהאלטען אין איין מאנצעט. דער שנעע איז געווען צו נעדיכט, און די סיגנאליסטען האבען מיך ניט געקענט אייזוההן. מיך האט אפילו ניט געשרט, זיי זאלען מיך יא זההן.

מיין קוואדער מעמן גלעט האט מיר געקלעקט אויף א הייסען

איבערבייסען איז לאראמיע, און טאקע באלד דערויף האב איך זיך ארויפגעכאפט אויף דער בלינדער פלאטפארם פון א פאסאזשיר־צוג וואס האט דורכגעשניטען דעם סאמע רוקען פון די פעלזען־בערג. ביי טאג קען מען ניט פארען אויף קיין בלינדער פלאט־פארם; נאר אין אזא זאוערוכע, אויפ'ן סאמע שפיץ פון די פעלזען־בערג, האב איך נעצוויייפעלט צו די סינגאליסטען וועלען האבען דאס הארץ מיר אראפצואווארפען. און זיי האבען מיך טאקע ניט אראפגעווארפען. ביי יעדער סטאנציע פלענען זיי צר־קומען צו דער פלאטפארם א קוק טאן צו בין איך שוין פארפרוירען נעווארען.

ביי דער סטאנציע איים'ס מאנומענט אויפ'ן סאמע שפיץ פון די פעלזען־בערג — איך נעדיינק שוין ניט ווי הויך דאס איז נע־ווען — נעהט צו מיר צו א סינגאליסט און זאגט:

„זאג נאר, טרעמפעניו, זעהסט אט א יענעם פראכט צוג, וואס שטעהט דארטען אויף א זייטינער ליניע, כדי דורכצולאזען אונזער צוג?

איך האב דעם צוג, נעזעהען. ער איז נעשטאנען אויף דער צווייטער ליניע, א זעקס פוס פון אינז. עטוואס ווייטער אין אזא זאוערוכע וואלט איך איהם טאקע ניט נעקענט זעהען.

„אין איינעם פון יענע וואגאנען פארט דער „נאך־שלעפ" פון קעללי'ס ארמיי. דער וואגאן איז אויסגעשפרייט מיט שטרוי צוויי פוס דיק, און עס זיינען דארטען רא אזוי פיל חברה, אז ס'איז אין וואגאן א מחיה ווארעם."

זיין עצה איז נעווען א גוטע, און איך האב איהם טאקע געפאלגט. נאר פונדעסטוועגען האב איך זיך צוגעגרייט, איך זאל קענען ארויפטאנצען אויף דער בלינדער פלאטפארם פונ'ם פאסא־זשיר־צוג, אין פאל דאס איז מעהר ניט ווי א שפיצעל פון די קאנדוק־טארען. נאר דאס איז טאקע געווען דער ריינער אמת. איך האב אפגעזוכט דעם וואגאן מיט איין טיר צום ווינט צו אויפגעפראלט צוליב פרישער לופט. איך קלעטער ארויף און בין שוין אינווייניג. איך טרעט ארויף אויף א מענשענס קוס, אנף עמיצענס א האנט.

LYBRARY AND

אין וואנאן איז געווען זעהר טונקעל און איך האב קיין אנדער זאך ניט געקענט זעהן א חוץ דעם פלאנטער פון הענט און פיס. ס'אן נאך קיינמאל אזא מענשליכער פלאנטער ניט געווען. אלע זיינען נעלענגן אויף דער שטרוי, איינער אויפ'ן אנדערן, איינער אונטערן אנדערן אויף אלע זייטען. פיר־און־אכציג געזונטע טרעמפס, אז זיי ציען זיך אוים פארנעמען זיי א גאנץ נישקשה'דינעז פלאץ. די. וועמען איך האב אננעטראטען זיינען געווען אומצופרידען. זיי האבען זיך אננעהויבען צו ווארפען ווי די כוואליעס פונ'ם ים, און מיין קערפער האט אליין, ניט ווילענדיג, זיך צוהוידעט. ס'איז אפילו ניט געווען קיין פלאץ וואו א שפילקע אוועקצוליינען. פארשטעהט זיך אז פון איין מענשען בין איך ארויף אויף אן אנדערן. די אומצופרידענהייט איז נרעסער נעוואָרען. און איך האב זיך נאך שטארקער צוהוידעט. אזוי לאנג אזוי ברייט ביז איך בין פון נרויס אימפעט נאר נעבליבען זיצען. אומגליקליכערווייז האב איך זיך ארויפנעזעצט אויף א קאפ פון א מענשען. אין א רגע ארום הויבט זיך דער מענש אויף די הענט און אויף די קניע מיט א מין כעס, און איך פלי שוין אין דער לופטען, נאר וואס ס'נעהט ארויף, מוז צוריק אראפפאלען. און איך בין אראפנעפאלען אויפ'ן קאפ פון אן אנדער מענשען.

וואס איז געווען נאכדעם איז ווינציג וואס פארבליבען אין מיין זכרון. ס'איז געווען ווי דורכצוגעהן דורך א דרעש־מאשין. מען האט מיך אזוי ארומגעווארפען פון איין עק וואנאן ביז'ן צווייטען. יענע פיר און אכציג טרעמפס האבען מיך איבערנעטאפט ביז דאס ביסעל, וואס ס'איז געבליבען פון מיר, דורך א נס פשוט, האט אפגעזוכט אביסעל שטרוי, וואו זיך אביסעל אויסרוהען. דאס האט מען מיר אזוי אבנגענעבען דעם ערשטען ברוך־הבא און אריינגענומען אין דער חברה. א פרעהליכע חברה איז דאס געווען. יענעם נאנצען טאג זיינען מיר געפארען אין דער זאווערוכע און פון היימליכקייט וועגען האבען מיר באשלאסען, אז יעדער איינער זאל דערצעהלען א מעשה. א תנאי האט מען אויסגענומען, אז יעדער מעשה מוז זיין א שהנע און אזא, וואס

קיין איינער פון אונז האָט נאָך ניט געהערט. די שטראָף פאר א דורכפאל איז דורכצונעהן דורך דער דרעש־מאשין. קיינער איז ניט דורכגעפאלען, און טאקע אָט דא א ווי איך זאגען, אז אין מיין לעבען בין איך קיינמאל ניט געזעסען ביי אזא וואונדערבא־רער הולי־אנקע פון שעהנע מעשיות. דא זיינען געווען פיר־אוו־אכציג מענשען פון אלע עקען פון דער וועלט — איך בין געווען דער פינף־און־אכציגסטער; און יעדער איינער האָט דערצעהלט א מיים־טערווערק. ס'האָט געמוזט אזוי זיין, ווייל אניט איז דאָך געווען די „דרעש־מאשין".

שפעט נאכמיטאג זיינען מיר אָנגעקומען קיין טשעיען. די זאוואָרוכע איז געווען א מסוכנע. קיינער פון אונז האָט פון אין־דער־פריה אין מויל ניט געהאָט, פונדעסטוועגען האָבען מיר ניט געוואגט זיך ארויסלאזען איבער די הייזער. די גאנצע נאכט האָבען מיר זיך אזוי געקאטשעט דורכ'ן שטורם, אויפ'ן צווייטען טאג האָבען מיר זיך שוין אראפגעלאזט איבער די זיסע לאנקעס פון נעבראסקא און אלץ געפארען. מיר האָבען שוין איבערגע־פטר'ט די זאוואָרוכע מיט די בערג. די ליבע זון האָט געשיינט איבער א שמייכלענדיג לאנד און מיר האָבען שוין צווויי מעת־לעת אין מויל ניט געהאָט. מיר האָבען זיך דערוואוסט, אז אונ־זער פראכט־צוג וועט ארום מיטאג־צייט אנקומען אין א שטעטל, אויב איך האָב קיין טעות נישט, האָט דאס שטעטל געהייסען גרענד איילאנד.

לענגן מיר זיך צוזאמען און שיקען אוועק א טעלעגראמע צו די שטאט־טאטעס פון יענעם שטעטל. דער טעקסט פון אָט דער טעלעגראמע איז געווען אזוי: אזוי ווי פינף־און־אכציג געזונטע, הונגעריגע טרעמפּס וועלען ארום מיטאג־צייט אנקומען אין שטע־טל, וואלט אפשר געווען א פלאן, אז מען זאל פאר זיי צוגרייטען א מאלצייט. די שטאט־טאטעס פון גרענד אייל'ענד האָבען געהאָט צוויי ברירות. זיי האָבען אונז געקענט אנהאדעווען אדער אונז אריינווארפען אין טורמע. אין לעצטען פאל, וואלטען זיי אונז

סיי ווי געדארפט געווען שפייזען אוז, ווי חכמים, האבען זיי באשלאסען, אז איין מאלצייט וועט זיי קאסטען ביליגער.

וועז דער פראכט־צוג האט זיך אריינגעקאטשעט ארום מיטאג־צייט קיין גרעגד־איילענד זיינען מיר אלע געזעסען אויף די דעבער פון די וואגאנעס אוז געבאכבעלט מיט אונזערע פיס אויף דער זון. די גאנצע פאליציי פונ׳ם כרך איז געקומען אונז מקבל פנים זיין. מען שטעלט אונז אוים אין גאנצע ראטעס אוז מען מארשירט מיט אונז צו פארשיידענע האטעלען רעסטאראנען, וואו ס׳איז פאר אונז געווען צוגעגרייט א מאלצייט כיד המלך. זעקס אוז דרייסיג שעה האבען מיר געהונגערט, אוז, פארשטעהט זיך, מען האט אונז ניט געדארפט לערנען וואס צו טאן. נאכ׳ן עסען האט מען אונז צוריק א קאמאנדעוועט נעטאן צום וואקזאל. די פאליציי האט בפירוש טאקע געצוואונגען דעם פראכט־צוג אויף אונז צו ווארטען. פאמעלאך האט דער צוג זיך א ריהר געטאן, אוז אונזערע פינף־אוז־אכציג חברה האבען זיך אויסגעשטעלט ביי די רעלסען אוז ארויפגעטאנצט דורך די זייטיגע לייטערלאך אויף די וואגאנעס. מיר האבען פארכאפט דעם צוג.

יענעם אוועגט האבען מיר שוין קיין וועטשערע ניט געגעסען. אמווינצינגסטען דער „נאר־שלעף", איך האב אבער יא געגעסען. פונקט וועטשערע צייט, וועז דער פראכט־צוג האט געהאלטען ביים אפפארען פון עפעס א קליין שטעטעל, קריכט אריין א מענש אינ׳ם וואגאן, וואו איך האב געשפילט אין קארטען מיט נאך דריי טרעמפס. דעם בחור׳ס העמד איז עפעס נעווען מארנע אויפגעבלאזען. אין זיין האנט האט ער געהאלטען עפעס א שטשערבאטע קווארט, פון וועלכער ס׳האט זיך געהייבען א דאמף. איך דערשמעק „יאווא". איך גיב איבער מיינע קארטען א חברה־מאן, וואס האט געקוקט אויף אונזער שפיל, אוז בעט אום אנטשולדיגונג. איך זעץ זיך אוועק ערגעץ אין ווינקעלע פונ׳ם וואגאן מיט דעם מענשען, וואס איז נאר ואס אריינגעקראבען אוז מיר טיילען זיך חלק כחלק מיט דער „יאווא" אוז מיט די „נתינות", וועלכע האבען אזוי אויפגעבלאזען זיין העמד.

חברה קוקען צו אוּן זיינען מיר מקנא. אָט דער מענש אין געווען דער שוועד.

ארום צעהן א זיינער ביי נאכט קומען מיר אַן קיין אַמאהא. „לאָמיר ,אויסשאקלען' דעם ,שלעפּ' ", זאגט צו מיר דער שוועד. „געווים", זאג איך.

בעת דער פראכט־צוג פּאַרט צו צום אַמאהא'ר וואקזאל, גרייטען מיר זיך צו אַזוי צו טאָן. נאָר די איינוואוינער פון אַמאהא זיינען אויך געווען גרייט. איך אוּן דער שוועד האָבען זיך אַנגעהאַנגען אַז די וואַגאָן־לייטערלאָר, גרייט אַראָפּצוטאַנצען. נאָר דער פראכט־צוג האָט זיך ניט אָפּגעשטעלט. נאָר מעהר, די גאַנצע פּאָליציי פון שטאָט, מיט בלישצענדע קנעפּ אוּן מיט די גרויסע מעשענע שטערען גלאַנצענדיג אין דער עלעקטרישער שיין, האָט זיך אויסגעשטעלט אין לאַנגע רייהען אויף בוידע זייטען פון די רעלסען. איך מיט'ן שוועד האָבען גוט געוואוסט, וואָס מיט אונז וועט זיין, וועז מיר לאָזען זיך אַראָפּ גלייך צו זיי אין די אַרעמס. האָלטען מיר זיך שוין אַזוי אויף די לייטערלאָר, אוּן דער צוג קאָטשעט זיך פּאַרבי אוּן איבער'ן טייך מיזורי צו דער סטאַנציע קאָונסיל בלאָפס.

„געגראָל" קעלליי, מיט אַן ארמיי פון צוויי טויזענט טרעמפּס זיינען געווען אין לאַגער נעבען טשאטאקווא פּאַרק, עטליכע מיל ווייטער. דער „נאָר־שלעפּ" מיט וועלכען מיר זיינען געפּאָרען זיינען געווען „געגראָל" קעלליס הינטער־וואָר, אוּן נעבען קאָונסיל־בלאָפס זיינען מיר אַראָפּ פונס צוג אוּן אַוועקגעמארשירט צום לאַגער. ביי נאכט איז צוגעפּאַלען א קעלט מיט א ווינט, באַגלייט פון א רעגען אוּן מיר זיינען איבערגעפרוירען אוּן נאָס געוואָרען. אַסך פּאָליציי־לייט האָבען אונז געהיט אוּן אַין געטריבען צום לאַגער. איך מיט'ן שוועד האָבען געזוכט א געלעגנהייט אוּן זיינען מיט מזל אַוועק.

דער רעגען האָט אַנגעפּאַנגען צו פּליוכען. מיר האָבען אָפּילו ניט געקענט זעהן אונזערע הענט פּאַראויס, אזוי פינסטער איז געווען. טאָפּען מיר אַזוי די פינסטערניש ווי א פּאַר בלינדע אוּן זוכען ער־געץ אַז אָפּראָד. אונזער אינסטינקט איז דא ווידער געווען אונזער

נואל, ווייל אירדער וואס־וועז קומעז מיר צו צו א שענקל — ניט צו א אפענעם שענקל, וואס מאכט נעשעפטען, ניט צו א שענקל, וואס איז צוגעשלאסען איבער נאכט, אוז אפילו ניט קיין שענק מיט א שטענדיגען ארדעם, נאר עפעס א צונויפגעשלאגענער אויף גרויסע באלקענס, מיט קיילעכדיגע שפאלעז אונטען, וועלכען מען פלענט ארומשלעפען פון איין ארט אויפ'ן צווייטען. די טירען זיינען נעווען צוגעשלאסען. א פלוצלונגער שטראם פון ווינט אוז רעגען האט אונז א קלאפ נעטאז. מיר האבען זיך אויף א רגע ניט פארקלערט. מיר האבען צעבראכען די טיר אוז אריין.

אין מיין טרעמפ־לעבען בין איך ניט איינמאל אפגעקומען הינטערוועגענס „געטראגען די פאהן" אין די הויפט־שטעט פון גהינום, זיך געבעט אין ריטשקעס וואסער, געשלאפען אין שנעה אונטער צווייי קאלדרעס, בעת דער טערמאמעטער האט געצייגט פינף אוז זיבעציג גראד אונטער'ן נול (דאס איז א פראסט פון קנאפע הונדערט אוז זעקס גראד); נאר זאגען וויל איך איך, אז קיינמאל האב איך אזוי ניט געליטען, קיינמאל האב איך ניט פארבראכט אזא צרה'דינע נאכט, ווי יענע וועז איך מיט'ן שוועד האבען זיך אפגעשטעלט אין אט דעם וואנדערענדען שענקל נעבען קאונסיל־בלאפס. ראשית, האט די געבוירען, וואס איז געווען אויפגעקלאפט ווי ס'ניט איז, געהאט א מענג לעכער אין דער פאדלאגע דורך וועלכער דער ווינט האט ארייגעפייפט. צווייטענס, איז דער שענקטיש געווען ליידיג; ס'איז קיין טראפען יי"ש ניט געווען זיך אביסעל צו דערוואדמעז אוז פארגעסען דערווייל אז די צרות. מיר האבען ניט געהאט קיין קאלדרעס, אוז אין אונזערע נאסע בגדים, נאס ביז'ן בויז, האבען מיר זיך געפראווט לעגען שלאפען. איך האב זיך ארונטערגעקאטשעט אונטער'ן קאנטער, דער שוועד — אונטער'ן טיש. די לעכער אוז שפאלטען אין דער פאדלאגע האבען אונז קיין אויג ניט געלאזט צומאכען. אין א האלבער שעה ארום בין איך ארויפגעקראכען אויפ'ן קאנטער אוז דער שוועד — אויף זיין טיש.

אוז אזוי האבען מיר געציטערט אוז געהאפט אויפ'ן פריה־

מארגען. איך וויים, אז איך האב אזוי לאנג געציטערט ביז איך האב שוין מעהר ניט געקענט ציטערן, ביז די ציטער־מוסקולען זיי־נען ערשעפט געווארען און האבען פשוט שרעקליך וועה געטאן. דער שוועד האט געקרעכצט און געזיפצט און אלע מאל ארויסגעברומט צוויישען די קלאפענדע צייהן: „מעהר ניט, שוין מעהר ניט". אט די פראזע האט ער געהאלטען אין איין מורמלען, כסדר, אהן אן אויפהער, אפשר טויזענט מאל. און וועז ער איז אנדרימעלט נע־ווארען האט ער זי געמורמלט פונ׳ם שלאף.

ווי נאר ס׳האט אנגעפאנגען שאריען אויף טאג, זיינען מיר ארוים פון דעם הויז פון פייניגונג. אין דרויסען איז געווען א נע־דיכטער און קאלטער נעבעל. אזוי האבען מיר זיך געשלעפט ביז מיר זיינען געקומען צו דער אייזענבאהן ליניע. איך האב באשלאס־סען צו גענהן צוריק קיין אמאהא, צו זוכען עפעם שפייז, מיין באל־גלייטער — אויפ׳ן וועג קיין שיקאגא. דער שיידונג־מאמענט איז אנגעקומען. אונזערע כמעט־געלעהמטע הענט האבען זיך א ציה געטאן פון איינעם צום אנדער׳ן. ביידע האבען מיר געציטערט. מיר פרואווען רערען נאר אונזערע צייהן קלאפען אזוי, אז מיר וועל־רען ווידער אנשוויגען. אזוי שטעהן מיר אליין, אפגעשניטען פון דער גאנצער וועלט, געוואהר האבען מיר נאר א פאר שטיקלאך פון די רעלסען, וואס זיינען אויף ביידע זייטען איינגעשלונגען געווארען אינ׳ם נעבעל. אזוי רוקען מיר זיך שטומערהייט צו איינער צום אנדערן. א סימפאטישער שאקעל מיט די הענט, מעהר נאר ניט. דעם שוועד׳ס פנים איז געווען אזש בלוי פון קעלט, און מן הסתם איז מיינער אויך אזוי געווען.

„וואס, מעהר שוין קיינמאל ניט?" שטעל איך קוים צונויף די ווערטער.

די שפראך אינ׳ם שוועד׳ס מויל האט זיך נעבאברעט, געוואלט ארוים; נאכדעם, שוואך און ווייט, האט זיך ארויסגעריסען פון דער סאמע טיפעניש פון זיין פארפרוירענער נשמה, עפעם אויף א דין קול׳כעל, די ווערטער:

„מעהר קיינמאל ניט קיין טרעפ".

ער איז אנשוויגען געוארען, נאכאמאל אנגעפאנגען רירען. שוין מיט א קרעפטיגערער שטימע און ווידער באשטעטיגט זיין ווילען. „מעהר שוין קיינמאל ניט קיין טרעפ. איכ'ל אפזוכען א שטעלע. דו וואלסט אויך אזוי געדארפט טאן. אזעלכע נעכט ברייגען רהומאטיזם".

ער האט א דריק געטאן מיין האנט.

„זיי געזונט, טרעמפעניו", זאגט ער.

„זיי געזונט, טרעמפעניו", ענטפער איך.

באלד האט אונז דער נעבעל פארשלונגען. דאס איז געווען אונזער לעצטע באגעגעניש. נאר איך וואונש דיר אלדאס גוטס. הער שווער, וואו די ביסט דארט ערגעץ. איך גלויב, אז דו האסט די שטעלע דארטען ערגעץ געקראגען.

וואַנדער־יאַטען און פרעהליכע קעצלאַך

וואנדער־יאטען און פרעהליכע קעצלאך.

איך טרעף אמאל אן אין די צייטונגען, זשורנאלען און איז ביאגראפישע ווערטערביכער, שילדערונגען פון מיין לעבען, וואו. איידעל נערעט, איך וואר נעווארען, אז איך בין געווארען א טרעמפ. כדי צו לערנען סאציאלאגיע. דאם אלץ איז זעהר שעהן און פיין פון די ביאגראפיעז, נאר ס'איז ניט פינקטליך. איך בין געווארען א טרעמפ — נו, וויל איך האב געהאט לעבען אין זיך, וויל דער וואדערלוסט אין מיין בלוט האט מיך ניט געלאזט רוהען. סאציאלאגיע איז שוין געווען א ביי־זאך; דאם איז שוין נעקומען נאכדעם, אקוראט, למשל, ווי מען וערט נאם נאכדעם ווי מען טוקט זיך אונטער. איך בין ארויס אויפ'ן „וואנדער־וועג" וויל איך האב זיך פון איהם ניט געקענט אפהאלטען, וויל איך האב קיין געלט ניט געהאט צו באצאלען פאר א באהן־ביליעט; דערפאר, וואם איך בין נעווען אזא מענש, וואם האט זיך ניט געקענט האלטען דאם נאנצע לעבען ביי איין זאך; דערפאר — נו, דערפאר, וואם ס'איז נעווען גרינגער צו וואנדערן ווי זיך אפהאלטען דערפון.

געשעהן איז דאם אין מיין אייגען שטעטעל, אין אוקלאנד, וועו איך בין אלט נעווען זעכצען יאהר. דאמאלט שוין האב איך נעקראגען צוויישען מיין בעסטען קרייז פון אוואנטיוריסטען, א רעפוטאציע, פון וועלכער מיין קאפ האט זיך מיר פארדרעהט. צוישען זיי בין איך נעווען באקאנט אלס דער פרינץ פון די אויסטער פירטען. ס'איז אפילו אמת, אז מענשען אויסער מיין קרייז וו, למשל, די עהרליכע מאטראסען פון דער בוכטע, די דאק־ארבייטער, די יאבטס־לייטע און די איינענטימער פון די אויסטערס, האבען מיך נערופען: „חוצפה'ניק", „לויזאק", „הולטאי", „גנב" און „רויבער"

אוו נאך אזעלכע מיאוסע נעמען. אלע נעמען אבער זיינען ביי מיר מעהר ניט געווען ווי קאמפלימענטען, זיי האבען נאר פארגרעסערט דאס שווינדלען אין מיין קאפ פון דעם הויכען פלאץ, וואו זיי האבען מיך אוועקגעזעצט. אין יענער צייט האב איך נאך ניט געהאט געלייענט דעם „פארלארענעם גן עדן", אוו שפעטער, וועו איך האב געלייענט מילטאו'ס „בעסער צו קעניגען אין גהינום איידער צו דינען אין גן עדן", האב איך ערשט אינגאנצען באגריפען, אז נרויסע מחות געהען אין דער זעלבער ריכטונג.

אקוראט אין יענער צייט האבען זיך צופעליגע נעשעהענישען אווי צוזאמענגעקייקעלט, אז איך האב נעקראנען די ערשטע געלעגנהייט ארויסצוגהן אויפ'ן „וואנדער וועג". ס'איז דאמאלט גראד קיין ארבייט ניט געווען ביי די אויסטערס; אוו אין בעניציא, א פערציג מיל וויטער, האב איך געהאט עפעם קאלדערעס, וואס איך האב געוואלט אפנעמען; אוו גראד אין פארט קאסט, עטליכע מיל פון בעניציע איז געלענגען פארענקערט א ג'ענג'עטע שיפעל. איז אבער אט דאס שיפעל געווען דאס אייגענטום פון מיינעם א פרייגט, דיני מעק'קריע. ג'ענג'עט האט דאס טאקע אן אנדער פרייגט מיינער, וווהיסקי באב, אוו נעלאזט האט ער דאס אין פארט קאסטא (ארעמער וווהיסקי באב! ערשט פארשאהרען ווינטער האט מען געפונגען זיין קערפער ביים ברעג ים צושאסען ווי א רעשטע, גאט וויסט דורך וועמען). מיט א צייט צוריק בין איך געווען דארטען ביים טייך אוו האב דערצעהלט דיני מעק'קריע, וואו זיין שיפעל שטעהט; באט מיר דיני מעק'קריע גלייך אז צעהן דאלאר, איך זאל איהם בריינגען דאס שיפעל קיין אוק'לאנד.

די צייט איז געווען ביי מיר א ביטערע. זיץ איך אזוי אויפ'ן דאק אוו שמועס זיך דורך מכח דעם מיט ניקי דעם גריך, נאר א ליידיגעהער, א אויסטער פיראט. „לאם מיר א געה טאו", זאג איך. ניקי איז מסכים. עד איז אויך געווען אויף „צרות"; אהן א פעני ביי דער נשמה. איך האב מיין איינענם געהאט א פופציג סענט אוו א קליין רודער־שיפעל. נעהם איך די פופציג סענט אוו קויף איין

ביסקוויטס, קאנסערווירטע פרוכטען, דאַרע קישקע און א צעהן סענטיג פּלעשעלע פראַנצויזישע גאַרטשיצע. (מיר האָבען זעהר ליעב געהאַט פראַנצויזישע גאַרטשיצע אין יענע צייטען). שפּעט נאָכמיטאָג האָבען מיר אַרויסגעצויגען דעם זעגעל און אַרויסגעפאָרען. די גאַנצע נאַכט זיינען מיר געפאָרען און אויפ'ן צווייטען אינדערפריה האָט א פּרעכטיגער ים־שטראָם מיט א ליעב ווינטעלע אונטער אונז, לעבעדיג און פּרעהליך אונז צוגעטראָגען דורכ'ן שמאָלען וואַסער־פּאָס קאַרווינעץ צו פּאָרט קאסטא. א פינף־און־צוואַנציג פּוס פּונ'ם האָפען איז דאָס שיפּעל געשטאַנען פּאַראַנקערט. וועגדען מיר זיך אין יענער ריכטונג און לאָזען אַראָפּ דעם זעגעל. ניקין שיק איז, ער זאָל אַראָפּנעמען דעם אַנקער און אַליין גרייט איך זיך צו א אַנכאָפּען דאָס שיפּעל און דאָס מיט שטריק צויציהען.

לויפט עמיצער אַרויס אויפ'ן ברעג און פאַנגט אַן צו שרייען. דאָס איז נעווען דער קאַנסטאַבל*). איצט ערשט האָב איך זיך גע־כאָפט, אז איך האָב ביי דיני מעק'קריע ניט געגומען קיין אָפיציעלע ערלויבניש צו קריגען זיין שיפּעל. איך האָב זיך אויך דערמאָנט, אז דער קאַנסטאַבל וויל פינף־און־צוואַנציג דאָלאַר דערפאַר, וואָס ער האָט צוגענומען דאָס שיפּעל ביי וווהיסקי באָב און דאָס געהיט די נאַנצע צייט. מיינע לעצטע פּופּציג סענט אָבער האָב איך אריינ־געבראַקט אויף קאַרט־ביזאָ און אויף פּראַנצויזישע גאַרטשיצע. און פּאַר'ן נאַנצען עסק קריג איך דאָך בסך הכל צעהן דאָלאַר. איך כאָפּ א קוק אויף ניקי'ן — ער באָבערט זיך מיט'ן אַנקער און מוט־שעט זיך נעבעך. „ריים אָפּ דאָס שיפּעל", טהו איך איהם א זאָג שטיל־נקערהייט און וועגד זיך צום קאַנסטאַבל, נאָר אויף א קול. דער סוף איז געווען, אז מיר בייַדע האָבען נערעדט אין איין און דער זעלבער צייט, אונזערע קולות האָבען זיך אויסגעמישט אין דער לופט און קיינער האָט ניט פּאַרשטאַנען, וואָס דער צווייטער וויל.

דער קאַנסטאַבל איז געווארען א רעכטע ביסעל אין כעס און האָט מיר באָפויל־ען צו שווייגען און איהם אויסהערען. איך האָב קיין אַנדער ברירה ניט געהאַט. ניקי האָט זיך דערווייל אזוי אַננעשטרענגט אויפצוהויבען דעם אַנקער, אז איך האָב געמיינט,

אט ווערט ער צופֿלאצט. און ערשט נאכדעם ווי דער קאנסטאבל האט מיר אויסגערעכענט אלע ווארנונגען און דראהונגען, טו איך איהם א פרעג, ווער ער איז. די צייט, וואס ער האט צופּטרט אויף מיר, האט דערווייל ניקי אויסגענוצט און ארויסגעשלעפט דעם אנקער. א זאך בין איך תופס פלינק, פונקט נעבען דעם קאנסטאבל האט זיך אראפּגעלאזט א לייטערל פונ'ם דאק צו דעם וואסער. צום לייטערל איז געווען צוגעקייטעלט א קליין רודער־שיפל. אינווייניג זיינען געלעגען וועסלעס. דאס שיפל איז אבער געווען צוגעשלאסען. אויף אט דעם שלעפל האב איך אלעס איינגעשטעלט אין קאז. איך האב דערפיהלט א ווינטל אויף מיינע באקען, געווארפען א בליק אויף די כוואליעס פון שטראם, א קוק געטאן אויף די זעגעל־שטריק, אויפ'ן זענעל, אויף אלע מכשירים — אלעס איז געווען אין אָרדנונג; איך בין ארויס מיט אפענע דבורים.

„טו דאס א נעם", האב איך אויף א קול זיך געוועגדעט צו ניקי'ן און זיך אליין א לאז געטאן צו די שטריק און אין הארצען געדאנקט גאט, וואס ווהיסקי באב האט זיי צונויפגענקניפט גלייך ניט געדרעהט.

לאזט זיך דער קאנסטאבל אראפּ מיט'ן לייטערל און פאנגט זיך דארטען אן צו פּארקען ביים שלעפל מיט עפעס א שליסלע. מיר האבען דערווייל ארויפגענומען דעם אנקער און צובונדען דעם לעצטען קניפ. אין דער רגע האט דער קאנסטאבל באפריים דאס שיפל און האט זיך א לאז געטאן צו די וועסלעס.

„צי ארויף דעם זעגעל!" האב איך א קאמאנדאוו געטאן צו מיין מאנשאפט און אליין האב איך זיך גענומען באפעסטיגען די פעדערשטע שטריק. אין א רגע איז דער זעגעל געווען אנגעצויגען. איך בין אוועק צום הינטער־טייל, צום רודער.

„גלייד דאס אוים!" האב איך א געשריי געטאן צו ניקי'ן. דער קאנסטאבל האט דערווייל שוין געמאכט א פארזוך צו דער־

*) א פאליציי באאמטער.

גרייכען דעם נאז פון אונזער שיף. אין דער מינוט האָט אונז א ווינטל א כאפ געטאן און געגעבען א שטויס פאראויס, דאָס איז געווען גרויסארטיג. וואָלט איר געווען האבען א שווארצע פעהנדל הענג איר דאָס ארויס לכבוד דעם נצחון. דער קאַנסטאבל איז געבליבען שטעהן ביי זיך אין שיפל און פארפינסטערט אזא שעה־נעם טאָג מיט זיין מענה־לשון. ער האָט א היבשע ביסל זיך אויפגעריזעט, וואָס ער האָט ניט קיין ביקס מיט זיך. דערמיט האָט אונז אויך אפגענליקט.

מיר האבען דאָס שיפל סיי ווי ניט געגענב'עט. דאָס איז ניט געווען דעם קאַנסטאבל'ס שיפל. מיר האבען נאָר געגנב'עט זיין באלוינונג, וואָס איז באמת אליין געווען א מין גנבה. און די באלוינונג האבען מיר אויך פאר זיך גופא ניט געגנב'עט; דאָס האבען מיר געגנב'עט פאר מיין פרייגד, דיני מעק־קריע.

אין עטליכע מינוט ארום זיינען מיר שוין געווען אין וועניציע און מאקע באלד אנגעלאדעז מיינע קאלדערעם. די שיף האָב איך צוגעפירט צו דער צווייטער זייט, געגענאיבער דעם האפען. פון אזא גינסטיגען פונקט האבען מיר געקענט זעהען צו קומט ניט עמיצער צו אונז צו. מען האָט גאָר ניט געקענט וויסען. אפשר האָט דער קאַנסטאבל פון פארט קאסטא טעליפאנירט צום בעניציער קאַנס־טאבל. איך מיט ניקי'ן האבען אפגעהאלטען א קריגס־ראטה. מיר לינען אויפ'ן דעק אנטקעגען דער וואראמער זון. א פריש ווינטל גלעט אונזערע באקען, די שטראם־כוואליעס קלאפען זיך אן אינ'ם שיפל און דרעהען זיך פארבי. ביז נאכמיטאג, וועז דער צופלום טוט זיך א לאז איז שוין געווען אוממעגליך זיך צוריק אומקערען קיין אוק־לאנד. ס'איז אונז אבער איינגעפאלען, אז דער קאַנסטאבל וועט האל־טען אויף אונז אן אויג ביים קארקווינעז וואסער־פאס וועז דער צו־פלום וועט זיך ווידער א לאז טאָן. באשליסען מיר צו וואר־טען ביז צוויי א זיינער פארטאג, בעת דער צופלום וועט זיך א לאז טאָן צום צווייטען מאל. דעמאלט איז דער פינסטער־ניש וועלען מיר זיך שוין קענען דורכריסען דורך די נהינום־הינט. לינגען מיר אזוי אויפ'ן דעק, רויכערן פאפיראסלאך און פרע־

העז זיך, וואס מיר לעבען. איך טו א שפיי אין וואסער אוז מעסט אפ די שנעלינקייט פונ׳ם שטראם.

„מיט אזא ווינטעל קענען מיר אויף דעם וואסער דערפארען ביז ריא וועסטא", זאג איך.

„אוז ס׳איז איצט אויבס־צייט ארום טייך, זאגט ניקי.

„אוז דאס וואסער איז נידעריג אין טייך", זאג איך. „ס׳איז די בעסטע צייט אין יאהר א פאר צו טאן קיין סאקראמענטא".

מיר זעצען זיך אויף אוז קוקען זיך אן איינער דעם אנדערען. דער פרעכטינער מערב־ווינט פארשטעקט אונז ווי א גוטער וויין. טוען מיר ביידע א שפיי אין וואסער אריין אוז מעסטען אפ די שנעלינקייט פונ׳ם שטראם. איצט בין איך זיכער, אז אין דעם איז שולדיג געווען דער וואסער־שטראם אוז דער גוטער ווינט. ביידע האבען פשוט נעריהרט אונזערע מאטראס־אינסטינקטען. וועז ניט דער שטראם אוז ווינט, וואלט די נאנצע קייט פון סבות, וואס האט מיך נעזאלט ארויפברענגען אויפ׳ן וואנדער־וועג, זיך נעווען איבערנעריסען.

מיר האבען שוין מעהר קיין וואהרט ניט איבערנערעם, נאר גלייך צובינדען די שטריק אוז ארויפגעצוינען דעם זענעל. אונזערע אוואנטוירעם אויף דעם טייך סאקראמענטא נעהען ניט אריין אלס טיל אין אט דער ערצעלונג. ענדליך זיינען מיר אנגעקומען אין דער שטאט סאקראמענטא אוז פארענקערט דאס שיפל ביים האפען. די וואסער איז נעווען פשוט א גן־עדן, אוז די נרעסטע טיל פון אונזער צייט האבען מיר פארבראכט אין וואסער, זיך נעבאדען אוז ארומנעוואשען. אויפ׳ן זאמד־בערנעל אריבער דעם איז־זענאן־בריק האבען מיר זיך צוזאמענגעטראפען מיט א חברה בחורים, וואס האבען זיך אויך נעבאדען. מיר זיינען אביסעל ארומ־נעשוואומען, ארויס אויפ׳ן ברעג אוז נעשמועסט. זיי האבען שוין נאנץ אנדערש נערעדט, ניט ווי יענע חברה, מיט וועלכע איך פלעג זיך ארומשלעפען. דאס איז נעווען א נייע שפראך. דאס זיינען נע־ווען וואנדער־יאטען, אוז יעדער וואהרט וואס זיי האבען ארויס־

נערעט האָט מיך אלץ מעהר צוגעשמיט, צוגעצויגען צום וואנדער־וועג.

„בעת איך בין געווען דאָרטען אין אלאבאמא", פֿאנגט אָן א יאָט צו דערצעלען; „בעת איך האָב א פֿאָר געטאָן פון ק. מיט דער ק אוֹן א" (אייזענבאָן) דערצעהלט א צוויימער; א דריטער פֿאנגט אָן: „אויף דער ק. אוֹן א. (אייזענבאָן) איז נישטאָ קיין טרעפֿ־לאָר אויף די בלינדע פֿלאָטפֿאָרמעס. אוֹן איך לויג אָזוי שטי־לינקערהייט אין זאָמד אוֹן הער. „דאָס איז געווען נעבען א קליין שטעטעל אין אהייא, אויף דער „אזערע־ברעג אוֹן מישיגען־צפון לי־ניע". פֿאנגט אָן אָן אַנדער יאָט. „געפֿאָרען אמאל אויף דער האָרמא־טען־קויל אוֹן וואבאש־ליניע?"; אוֹן א חברה־מאָן טוט א זאָג: „נייו, איך בין אָבער געפֿאָרען אויף דער ווייסער פֿאָסט־ליניע אין שיקאגא". „א מ'רעט שוין יאָ פונ'ם באָן — וואָרט ביז דו קומסט אויפ'ן פֿענסילוויניא, פיר פֿאָר רעלסען, ניטאָ קיין וואסער־ביטען, מ'שעפט אָן וואסער לויפֿענדיג, אָט דאָס הייסט א פֿאָר". „דער צפון־פֿאסיפישער איז איצט א שלעכטער וועג". „סאלינאס איז „פֿאר'חזיר'ט", די „ביקעס" בוצקען". „מיך מיט מאק'ן, דעם יאָט, האָט מען „געפֿאקט" אין עלי פֿאזא". „א מ'רעט שוין יאָ וועגען „נתינות" — וואָרט ביז איהר קומט אין פראנצויזישען געגענד ארום מאָנטריאל — אפילו קיין איין ענגליש וואָרט רעט מען דאָרטען ניט; טוסט א זאָג: מאנדושי, מאהאס, מאנדושי, נאָ ספּיקא דא פרענטש*) אוֹן רייבסט דעם בויך, אוֹן מאכסט א הונגעריגע צורה, אוֹן זי ניט דיר א ברעקעל חזיר מיט א שקאָרינקע".

אוֹן איך לויג אוֹן לויג אזוי אויפ'ן זאָמד אוֹן האָרך. אָט די וואנדערערס האָבען מיר מסוכן פארמיאוסט מיין אויסטער־כאפּע־ריי. א נייע וועלט האָט מיך געוראפען מיט יערען וואָרט, וואס מען האָט ארויסגערעט — א וועלט פון שטאָנגען אוֹן געזימלאָר. „בלינדע פֿלאָטפֿאָרמעס" אוֹן „פּולמאן־וואגאנעס מיט א טיר אין דער מיט". „ביקעס" אוֹן סיגנאלי־סטעטן. „כירעז". „פּאקעז". „אריינ־פאלען". „פּליטות". „קולאקעס". „קנייטלאך" אוֹן „פּראָפּעסיאָנא־לען". דאָס אלעס האָט פּשוט געמיינט אוואנטיורעס. גוט. איך

מוז פארזוכען אט דאס לעבען. ביי זיך האב איך שוין געפועלט, אז איך בין אייגער פון אט די וואנדערייאטען. איך בין נעווען פונקט אזוי שטארק ווי יעדער פון זיי, אזוי ריהרעווידיג, אזוי חוצפה'דיג און א מח האב איך געהאט אזא גוטען.

נאכ'ן באדען, פארנאכט צו, טוען זיי זיך אן און געהען אוועק אין שטאט. נעה איך אויך. די חברה פאנגען אן צו בעטלען אויף דער הויפט גאס. איך האב נאך קיינמאל ניט געהאט נעבעטלט, און דאס איז נעווען ביי מיר די שווערסטע זאך ביי מיין ערשטען ארויספאר אויפ'ן וואנדער־וועג. איך האב געהאט א מאדנעם באגריף וועגען בעטלערייי. מיין פילאזאפיע, ביז יענער צייט, האט מיך געלערנט, אז ס'איז שעהנער צו גנב'ענען איידער צו בעטלען; אז רויבערייי איז נאך שעהנער, ווייל די ריזיקע און די שטראף זיינען פראפארציאנעל גרעסער. נאך אלם אויסטער־פיראט בין איך שוין געהאט אזוי פיל מאל ערקלערט געווארען שולדיג פון דער נערעכטיגקייט, אז איך וואלט לכל הפחות נעראפט אפויצען טויזענט יאהר אין טורמע. ראבעווען איז ביי מיר נע־ווען מעשה—מאן; בעטלען אבער האט ביי מיר געהאט א פנים פון חלשות. געווען געמיין און נידעריג. איך האב זיך אבער מיט דער צייט אנטוויקעלט אזוי נוט, אז איך האב אנגעהויבען צו קוקען אויף בעטלערייי ווי אויף א פרעהליך שטיקעל ארבייט, ווי אויף א שפיל אין המצאות, ווי אויף א מיטעל צו פארשטארקען דעם כאראקטער.

יענע ערשטע נאכט אבער האב איך דאס ביי זיך ניט גע־קאנט פועל'ן; דער סוף איז געווען, אז ווען די יאטען זיינען שוין פארטיג געווען צו גיהן אין א רעסטאראן עפעס עסען, האב איך נאך גיהאלטען ביים אנפאנג. איך האב ניט געהאט קיין סענט ביי דער נשמה. מיני, דער יאט, דאכט מיר, האט באצאלט פאר מיין עסען און מיר האבען אלע געגעסען צוואמען. א נעמער, זאגט מען, איז פונקט ווי א גנב; מיני האט געבעטעלט און איך

*) עסען, טאראס, איך רעד ניט קיין פרענצויזיש.

האָב פון דעם הנאה געהאט. איך האָב ביי זיך אָפּגעמאכט, אז דער נעמער איז א סך ערגער פון'ם גנב און, אז אזא זאך זאל זיך שוין מעהר ניט טרעפען. און ס'האָט זיך טאקע שוין מעהר ניט געטראָפען, אויפ'ן צווייטען טאָג בין איך ארויס און פאר־קאטשעט די פּים מיינע אקוראט ווי יעדער איינער.

ניקי דעם גריד'ס אמביציע איז ניט געווען דער וואנדער־וועג. ער איז ניט געווען קיין מוצלח אין בעטלעריי און עפּעס איינמאל ביי נאכט האָט ער זיך ארויפגענגב'עט אויף א בארקע און איז אוועק אויפ'ן טייך קיין סאן פראנציסקא. איך האָב איהם באגעגענט ערשט צוריק מיט א וואָך ביי א באקסער־יום־טוב. ער איז ווייט אוועק. ער איז געזעסען אויף א בכבודינען אָרט ביים סאמע קאמפּס־פּלאץ. ער איז איצטער א פארוואלטער פון „פּרייז פייטער" אין איז דערפאר ביי זיך זעהר גדול'דיג. באמת, אויף א קלייגעם מאשטאב, אין לאקאלע ספּארט־אנגעלענהייטען איז ער טאקע א בלישצענדער שטערן.

קיין יאָט וועלט ניט קיין וואנדער־יאָט בין ער נעהט ניט אריבער דאס „בערגעל" — דאס איז געווען דער נעזעץ פון'ם וואנדער־וועג, לויט איך האָב געהערט אין סאקראמענטא. נוט. איכ'ל אריבערגעהן דאס „בערגעל" און אריין אין דער חברה. דאס „בערגעל" איז, אגב, געווען די סיררא נעוואדאס. די גאנצע קאמאנדע האָט באשלאסען זיך א לאָז טאָן איבער'ן בערגעל אויף א שפּאציר און, פארשטעהט זיך, איכ'ל אויך נעהן. דאס איז נעווען דעם פראנציזישען יאָט'ס ערשטע אוואנטיורע אויפ'ן וואנ־דער־וועג. ער איז נאָר וואס געהאט אנטלאפען פון זיין פאמיליע פון סאן פראנציסקא. פארבייגעהענדיג ווייל איך באמערקען, אז מיין אלטער טיטל „פּרינץ" איז פארשוואונדען נעוואָרען. איך האָב נעקראגען מיין צו־נאמען. איצטער האָט מען מיך נערופען דער „מאטראס־יאָט". שפּעטער צו האָט מען מיר א נאמען נעגעבען דער „פּריסקא־יאָט", בעת די פעלזען־בערג זיינען שוין נעווען צווי־שען מיר און צוישען מיין היים־שטאָט.

צוואנציג מינוטען נאָר צען אין אוועק האָט דער צענטראל־

פאסיפישער פאסאזשיר צוג זיך נעריט פונ׳ם וואקזאל אין סאק־
ראמענטא, קיין מזרח צו — אט די וויכטיגע אייזנבאהן איז
מיר גוט אייננעקריצט אין מיין זכרון. אריבער א צענדליג חברה
זיינען מיר געווען און מיר האבען זיך אלע אויסגעשטעלט אין דער
פינסטערניש עטוואס פארואוס פונ׳ם לאקאמאטיוו, גריים ארויס צוי־
טאנצען. אלע ארטיגע וואנדער־יאטען זיינען געקומען זעהען ווי מיר
פארען אפ—אויך אונז אראפשלייזערן אויב זיי וועלען נאר קענען.
אט אזוי א האבען זיי באגריפען א שפאס, און סך־הכל פערציג שטיק
זיינען נעקומען דורכצופירען אט דעם שפאס. זייער הויפט פירער
איז געווען א קנאקער א וואנדער־יאט, באב האט מען איהם גערר
פען. סאקראמענטא איז געווען זיין געבורט־שטעטל, נאר ער איז
שוין אויסגעווען וואו ערגעץ א מייזן־לאך איבער׳ן לאנד. נעמט
ער מיך און דעם פראנציזישען יאט אווען אין א זייט און גיט
אונז אזא מין עצה: „מיר ווילען דא ארונטערמארדעווען די נאנצע
קאמאנדע, איהר פארשטעהט? איהר ביידע זענט נאר שוואך.
יענע קענען שוין זייער שטעטל באשטעהן. ווי נאר איהר „פאר־
צוועקעווט" א בלינדע פלאטפארמע „דעקט" זי. און בלייבט
אויפ׳ן דאך ביז איהר ווען פארביפארען די סטאנציע ראזווילד
דושאנקשאן. אין יענעם כרך זיינען די „ביקעס" זעהר ווילד,
„בוצקען" וועמען נאר זיי דערזעהען.

דער לאקאמאטיוו טוט א פייף און דער צוג רירט זיך. דריי
בלינדע פלאטפארמעס זיינען דארטען געווען — פלאץ פאר אונז
אלעמען. אונזער צענדליג, וועלכער האט געווענלט מיטפארען,
האט זעהר נעגארט זיך אריסגליטשען שטילינקערהייט, נאר אונ־
זערע פערציג פרייגד זיינען ארויס מיט א מאדנעם טארארם אהן
א טראפען בזיון. איך האב, לויט באב׳ס עצה, זיך באלד ארויפ־
געכאפט אויפ׳ן דאך פון א פאסט־וואגאן. דארט האב איך זיך
אוועקגעלייגט מיט אביסעל א קלאפענדיג הארץ און זיך צוגעהערט
צום שפאס. די גאנצע כאפטע קאנדוקטארען איז אווען פארואוס
און דאס „ארונטערמארדעווען" איז געגאנגען ווי א מזמור, שנעל
און אהן רחמנות. או דער צוג איז אפגעלאפען א האלב מיל

האט ער זיך אפגעשטעלט און מען האט ווידער ארונטערגעמאר־
דעוועט די וואס זיינען פארבליבען. איך אליין נאר בין געפארען
ווייטער.

ניט ווייט פון וואקזאל דארטען איז געלעגען דער פראנצויזי־
שער יאט מיט ביידע פים ארונטערגעהאקט. עטליכע יאטען פון
דער קאמאנדא, וואס האבען געוואהרן דעם צופאל האבען זיך גע־
דרעהט ארום איהם. דער פראנצויזישער יאט האט זיך א גליטש
געטאן אדער ספאטיקעט אביסעל, און די רעדער האבען שוין גע־
טאן דאס איבריגע. אט אזוי בין איך ארויף אויפ'ן וועג. שפע־
טער מיט צוויי יאהר האב איך דערזעהען דעם פראנצויזישען יאט
און באקוקט זיינע „פענקעס". דאס איז געווען א עדעלקייט פון
מיין זייט. קאליקעס האבען זעהר ליעב, אז מען באקוקט זייערע
צוקאליעטשעטע אברים. צוויישען די אמוזירענדע בילדער אויפ'ן
וואנדער־וועג איז דאס בילד וועז צוויי קאליקעס באגעגענען זיך.
זייער אלגעמיינע צרה איז א פרוכטבארער קוואל פון געשפרעכען;
און זיי דערציילען, ווי עס האט פאסירט, זאגען אלעס וואס זיי ווי־
סען מכח אמפוטאציע, טראגען ארוים זייערע קריטישע באמערקונ־
גען מכח זייערע כירורגען און פארענדיגען דערמיט, וואס זיי דרע־
הען זיך אף אביסעל אן א זייט נעמען אראף די באנדאזשען און
פארגלייכען זייערע איבערגעבליבענע שטיקלאך אברים.

ערשט מיט עטליכע טעג שפעטער איז נעווארא, וועז די קא־
מאנדע האט מיך דעריאגט, האב איך זיך דערוואוסט פונ'ם צופאל
מיט'ן פראנצויזישען יאט. די קאמאנדע אליין האט אויך נישט
קשה'דינג צוגעליטען. סאמע אויף די בערג אינ'ם שנעע האט גע־
טראפען א סיבה מיט'ן צוג. דער גליקליכער דזשאו האט זיך אומ־
געשלעפט אויף קוליעס מיט צוויי צוריבענע פים און כמעט אלע
איבריגע האבען זיך ארומגעטראגען מיט וואונדען.

און איך לויג מיר דערווייל אזוי אויפ'ן דאך פונ'ם פאסט־
וואגאן און ווייל זיך דערמאנען צו ראזווייל דזשאנקשאן, די סטאנ־
ציע געגען וועלכער באב האט מיך געווארענט, איז די ערשטע
אדער די צווייטע. צוליב זיכערהייט האב איך זיך אפגעהאלטען

אראפצוגעהן אויף דער בלינדער פלאטפארם ביז נאך דער צוויי־טער סטאנציע. און אפילו דעמאלט ביז איך נאך אויך ניט ארײַן. איך בין דאך נעווען א פריץ אינ'ם עסק, און איך האב זיך נעפילט זיכערער אויפ'ן דאך. איך האב אבער קיינמאל ניט דערצעלט דער קאמאנדע, אז איך בין נעפארען אויפ'ן דאך די גאנצע נאכט. דורכגעשניטען די סיערראס, זייערע שנעיגע שפיצען און טונעלען, ביז טראקי. וואס אויף יענער זייט בערג, וואוהין איך בין אנגע־קומען ארום זיבען א זייגער אינדערפריה. אזא זאך איז א בזיון, און מען וואלט פון מיר נעווען חוזק נעמאכט. צום ערשטען מאל דערצעל איך איצטער דעם אמת וועגען יענער ערשטער נסיעה מיט־נער איבער'ן בערגעל. די קאמאנדע אבער האט באשלאסען, אז איך בין ניט קיין שלים־מזל, און וועז איך בין צוריק נעקומען קיין סאקראמענטא בין איך שוין נעווען א פאלקאמענער וואנדער־יאט.

פונדעסטוועגען האב איך א היבשע ביסעל נאר נעדארפט נע־וואהר ווערען. מיין ראטגעבער איז נעווען באב. ער איז נעווען א גאנץ נישקשה'דינער בחור. איך נערוינק עפעס איינמאל אן אבענט (דאמאלט איז נעווען א יריד אין סאקראמענטא, און מיר האבען זיך ארומגעשלייעט און נעלעבט א גוטען טאג) האב איך פארלארען מיין היטעל אין א געשלעג. בלייב איך שטעהן מיט א הויפען קאפ אין מיטען נאס. דא איז מיר באב ווידער נעקומען צו הילף. פיהרט ער מיר אפ אין א זייט פון דער קאמאנדע און זאגט מיר וואס צו טאן. איך האב זיך אביסעל נעשראקען דורכצופירען זיין עצה. איך בין גראד דאמאלט נאר־וואס נעהאט ארויס פון טורמע, וואו איך בין אפגעזעסען דריי טעג, און וואלט איך איצט נאכאמאל אריינגעפאלען אין די הענט פון דער פאליציי — קריג איך מיין עהרליך אויסקומעניש; טרוקען וואלט איך שוין ניט ארויס. און ווייזען, אז איך האב מורא — איז מיר אויך ניט אנגענעמען. איך בין דאך אריבער דאס „בערגעל" און אומגעלאפען מיט דער קאמאנדע ווי אן עכטער טרעמפ. הכלל, איך האב נעמוזט צייגען וואס איך קען. פאלג איך באב'ן און ער גיהט מיט מיר אוועק אכטונג צו געבען, אז ס'זאל ארויסקומען אגיל ואשמח.

שטעלען מיר זיך אויף אויפן דער ק.—נאָם ביים ראָג, גלויב איך, פון דער פינפטער נאָם. ס׳איז נאָר־וואָם געהאָט נאכט געוואָרען אוֹן די נאָם איז געווען געפאָקט מיט מענשען. שטעהט אזוי באָב אוֹן באטראכט די היט פון יעדען פאָרבייגעהענדען כינעזער. איך פלעג זיך תמיר חדוש׳ען, ווי קומט עס, וואָם אלע וואָנדער־יאטען טראָגען „פינף־דאלארדיגע סטעטסאָן קאפעליושען, הארט־ראנדיגע", איצטער וויים איך שוין. זיי פלעגען אט די קאפעליושען באקומען אויף דעם זעלבען אופן ווי איך וועל איצטער באקומען מיינעם, ביי די כינעזער. איך בין געווען נערווּעז — ארום זיינען נעווּעז אזוי פיעל מענשען; נאָר באָב איז געווען קיהל ווי א הרובע אום תמוז. עטליכע מאל האָב איך זיך א לאז געטאָן צו א כינעזער, מוטיג אוֹן אנטשלאָסען, באָב שלעפט מיך אבער צוריק. ער האָט געוואלט איך זאל קריגען א גוטען קאפעליוש, פונקט מיין מאָם. אט טראָגט זיך פארבי א הוט, מיין מאָם טאקע, אבער ניט קיין נייער; באלד, א צענדליג דער טייוועל ווייסט וואָסערע, אוֹן באלד א נייער קאפעליוש, אבער ניט מיין מאָם. אוֹן וועג ס׳האָט זיך געמאכט א קאפעליוש אי נייַ אין מיין מאָם, איז דער ראָנד אבער געווען צו גרויס אדער צו קליין. מיין נאָט, באָב איז געווען אַן איבערקלייבער. איך בין דערווייל נעווּאָרען אזוי אנגעדראדעלט, אז איך וואלט אראָפגעכאפט וואָם נאָר ס׳וואלט מיר אין די הענט געקומען.

ענדליך איז געקומען דער הוט, דער אייניציגער הוט אין סאָק־ראמענטא, וואָם איז מיר באשערט געווען. ווי נאָר איך האָב אויף איהם א קוק געטאָן, האָב איך באלד דערקענט, אז ער איז א מזל־דיגער. וואָרף איך א בליק אויף באָב׳ן. טוט ער מיט די אויגען א נישטער ארום צו ס׳איז ניטא קיין פאליציי אין טוט א שאקעל מיט׳ן קאפ. איך כאפ אראפ דעם הוט פונ׳ם כינעזער׳ס קאפ אוֹן טוה איהם אַן אויף מיינעם. ס׳איז געווען פונקט אויף מיין מאָם. ערשט דאמאלט האָב איך אנגעפאנגען צו לויפען. באָב, האָב איך געהערט, האָט עפעס א געשריי געטאָן. הינטערווייל־עכם כאפ איך א קוק אוֹן זעה, ווי ער פארשטעלט דעם וועג דעם צורייצטען מאַנ־

גאל, שטעלט איהם אונטער א פיסעל. איד לויף ווייטער. ביים צווייטען ראג פארקערעווע איד זיך, און ביים דריטען — ווידער א מאל. די גאם איז שוין ניט געווען אזוי געפאקט מיט מענשען ווי די ק.—גאס, פאנג איד מיר אן אזוי צו שפאציערען פאמעלאד. כאפ אביסעל אפ דעם אטעם און גיב זיך אליין אפ א מזל־טוב מיט דעם נייעם הוט, מיט דעם געלונגענעם אנטלויפען.

פלוצלונג, ביים ראג, הינטער מיינע פלייצעס טאקע — אחא — דער כינעזער מיט'ן הוילען קאפ איז דא. מיט איהם געהען נאך א פאר כינעזער און הינטען שלעפען זיך נאך א פינף־זעקס מענער און אינגלאד. איך טאנץ אווק צום צווייטען ראג, שנייד דורך די גאס און בין שוין ביי אן אנדער ראג. איך באשלים, אז איך האב איהם שוין אויסגעמאטערט און פאנג ווידער אן צו שפאציערען. אבער ביים ראג קומט ווידער אן אט דער זעלביגער מאנגאל, דער עקשן. דא איז געווען די זעלבע אלטע מעשה מיט'ן האז און מיט דער טשערעפאכע. אזוי שנעל לויפען ווי איך האט ער ניט געקענט. ער האט זיך אבער אויף א רגע ניט אפגעשטעלט, שנעל זיך נע־קאטשעט מיט קליינע פארפיהרערנדע טריטעלאד, געהאלטען אין איין שעלטען און זידלען זיך און טאקע דערפאר אלץ שטארקער נעסא־פעט. ער האט גערופען גאנץ סאקראמענטא צו זעהען די שאנדע, דעם בזיון, וואס מען האט איהם פארשאפט, און א היבשער טייל פון די סאקראמענטא'ר איינוואוינער האט דאס טאקע דערהערט און איז איהם נאכגעלאפען. און איך לויף ווי א האז און דער עקשן, דער מאנגאל נאך מיר, אלץ מיט גרעסערע טריטעלאד און אט־אט כאפט ער מיך. ענדליך, ווען א פאליסמאן איז צוגעקומען האב איך אויף אן אמת פארקאטשעט די פאלעס. איך וואלף זיך און דרעה זיך דאס אהער דאס אהין, איך מעג שווערען, אז איך בין אזוי אפגעלאפען א צוואנציג קוואדראלען אהן אן אפשטעל. דעם כינעזער האב איך שוין מעהר ניט געזעהען. דער קאפעלויש איז געווען א פייניקער, א שפאגעל־נייער סטעטסמאן, אלע חברה האבען מיר אויף איהם מקנא געווען. און נאך מעהר, דאס איז

נעווען א סימבאל, אז מען קען זיך אויף מיר פארלאזען. איך האב אט דעם קאפעליוש געטראגען אריבער א יאהר.

וואנדער־יאטען זיינען וואוילע חברה, וועו מען באגעגענט זיי אייניגווייז אוו זיי דערצעהלען „ווי ס'האט פאסירט"; נאר, בנאמנות, איהר דארפט זיך פאר זיי היטען וועו זיי לויפען אום טשערעדעס־ווייז. דאמאלט זיינען זיי וועלף, אוו ווי וועלף קענען זיי אומווארפען פוו די פיס דעם שטארקסטען מענשען. דאמאלט צייגען זיי ניט ארויס דעם מינדסטען פחד. וואדפען זיי זיך ארויף אויף א מענשען — לאזען זיי איהם שוין ניט אף כל־זמן זיי האבען נאר א טראפען כח אין זייערע דראטינע קערפערס, ביז ער פאלט ניט אום א הילפלאזער. ניט איינמאל האב איך זיי דאס געזעהען טאו אוו איך וויים וואס איך רעד. זייער ציל איז, פארשטעהט זיך, רויבערייי. אוו היט זיך פאר דער, „שטארקער האנט". יעדער יאט אין אן עקספערט אין אט די זאכען. אפילו דער פראנצויזישער יאט האט די תורה נעקענט אוידער ער האט פארלוירען זיינע פיס.

אט זעה איך איצטער דייטליך, וואס ס'האט א מאל פאסירט ביי די „ווערבעס". די ווערבעס האבען מיר נערופען עטליכע בויסער, וואס האבען נעוואקסען אויף א פוסטען פלאץ ניט ווייט פוו וואקזאל אוו א פינף מינוט שפאציר־נאנג צום סאמע צענטער פוו סאקראמענטא. דאס איז נעווען ביי נאכט, אוו די סצענע איז באלויכטען מיט'ן טונקעלען שיין פוו די שטערו. סע שטעהט א נעזונטער ארבייטער אוו ארום איהם, פוו אלע זייטען, א גאנצע טשערעדע וואנדער־יאטען. ער איז ווילד־אויפנערייצט אוו שלעפט זיי, שרעקט זיך ניט, גלויבט אין זיין אייגענער גבורה. ער וועגט עפעס א הונדערט־אוו־אכציג פונט אוו האט קרעפטיגע מוסקולען; ער ווייסט אבער ניט צו וועמען זיך א נעם טאו. די יאטען בייזערן זיך דערווייל. עס איז א מיאוסקייט. זיי טוהען זיך א לאז אויף איהם פוו אלע זייטען, ער דרעהט זיך פלינק אוו מאכט מיט די הענט. דער פריזירער־יאט איז נעבען מיר געשטאנען. אוו ווי דער ארבייטער דרעהט זיך אזוי, טהוט דער פריזירער־יאט א טאנץ

און מאכט די קונץ. ער שפּאַרט אריין זיין קניע דעם אַרבייטער אין רוקען; מיט דער רעכטער האַנט נעמט ער אַרום זיין האַלז און דריקט צו דעם גאַרנעל מיט'ן האַנט־גאַלענק. דאַס איז א מסוכנ'ער קוועטש און דער מענש בלייבט אהן אַטעם. אט דאַס הייסט די שטאַרקע האַנט.

דער אַרבייטער גיט זיך ניט אונטער, נאָר ער קען זיך שוין נאָר ניט העלפען. די וואַנדערי־יאַטען וואַרפען זיך אויף איהם אַרויף פון אַלע זייטען אויף די פּיס, די הענט, דעם קערפּער, און דער פּריזידער־יאַט לאָזט ניט אַפּ דעם האַלז, ווי א וואַלף, וואַס האַט זיך אַרויפגעכאַפּט אויף א הערש, ער שלעפּט איהם רק צוריק. דער אַרבייטער קערט זיך איבער און פּאַלט אונטער דער גאַנצער קופּע. דער פּריזידער־יאַט בייט אום זיין פּאָזיציע, נאָר ער לאָזט איהם נאָר אַלץ ניט אַפּ. און בעת עטליכע חברה זיינען בודק זיינע קע־שענים, האַלטען איהם די אַנדערע צו די פּיס. אַזוי אַז ער זאָל מיט די פּיס ניט קענען קיין ריהר מאַכן. זיי באַווארענען זיך און שלע־פּען איהם נאָר אראָפּ די שטיוועל. און ער? ער האַט זיך שוין אונ־טערגענעבען, ער איז איצטער צושלאַגען. אָחוץ דעם קען ער נאָר אַלץ דעם אַטעם ניט כאַפּען, צוליב דער שטאַרקער האַנט. ער פּאַנגט שוין אָן מיאום צו כאַרכלען, און די חברה פּאַנגען זיך אָן אַביסל צוצוואַיילען. באַמת וויילען זיי איהם ניט הרג'ענען. אַלעם איז געענדיגט. עמיצער טוהט א קאַמאַנדעוועע און מיט איין מאָל לאָזען איהם אַלע אַפּ, די יאַטען צולויפען זיך אין אַלע זייטען. איין יאַט שלעפּט מיט זיך די שיר. ער ווייסט וואו מען קען פּאר זיי קריגען א האַלבען דאַלאר. דער אַרבייטער זעצט זיך אויף, קוקט זיך אַרום, צוטומלט און הילפלאָז. אפילו ער זאָל וועלען, קען ער אויך ניט נאַכלויפען בארוועסערהייט אין דער פּינסטער. איך האַלט זיך אביסעל אַפּ און קוק אויף איהם. ער טאַפּט זיך ביים האַלז, טוט טרוקען און מאַדנע א בורטשע, וואַרפט עפּעם מאַדנע מיט'ן קאָפּ, וויל גאַווער וועריען צו דער האַלז איז ביי איהם ניט אויפגעלינקט. איך טו זיך א לאָז, דעריאָג די קאַמאַנדע. דעם אר־בייטער האָב איך שוין מעהר קיינמאָל ניט געזעהען. הגם איך קען

באין אופן ניט פארגעסען וויי ער זיצט דארטען אזוי ביי דער שיין פון די שטערן, עפעס צוטומעלט, דערשראקען, צושויבערט אזן דרעהט דעם קאפ און דעם האלז אהער אזן אהין אין אלע זייטען.

איבערהויפט שכורים זיינען קרבנות פון אט די וואנדער־יאטען. בארויבען א שכור הייסט ביי זיי א „קאטשע טאן א בר מנן"; אזן וואו זיי קומען נאר זוכען זיי שכורים. א שכור איז ביי זיי אזא מאכל, ווי פלינען למשל, ביי א שפיין. „א קאטשע טאן א בר מנן", איז ביי זיי אפט א גאנץ פרעהליכע חתונה, ספעציעל ווען דער שכור איז הילפלאז אזן ער קען זיך ניט ווערטען. ביים ערשטען בלאז ווערט אויסגעטרוקענט דעם שכור'ס גאלט אזן ציי־רונג. נאכדעם זעצען זיך די יאטען ארום ארום זייער קרבן אזן טאנצען דעם אינדיאנער שכור שאנין. איינעם פארגלוסט זיך דעם שכור'ס שניפס — נעמט מען אראפ דעם שניפס. אן אנדערער ווילל זיין אונטערוועש — שלעפט מען אראפ דאס אונטערווערש. דערביי פארקירצט מען מיט א מעסער די ארבעל אזן די פלויערן, איז דאס פידזשאקעל אדער הויזען צו גרויס — רופט מען צו א גוטען־ברודער, א באקאנטען טרעמפ אזן מען איז איהם דערמיט מכבד. נאכדעם צוגעהט מען זיך נאנץ פיין אזן מען לאזט נעבען איהם איבער א נאנצע קופע אלטע שמאטעס.

אט זעה איך נאך א בילד. ס'איז א פינסטערע נאכט. מיין חברה שפאצירט אויפ'ן טראטואר ערגעץ אין עק שטאט. פאראוים. נעבען אן עלעקטרישען לאמפ זעהען מיר ווי א מענש שניידט דורך די נאס. עפעס וואקעלט ער זיך אזן נעהט ניט פעסט. די יאטען דערשמעקען זייער קרבן. דער מענש איז שכור. ער שארט זיך פארביי דעם טראטואר אזן ווערט פארלארען אין דער פינסטערניש. דורכשניידענדיג עפעס א לייזיגען פלאץ. חברה רעדען ניט אויס אפילו קיין ווארט, נאר מען טוהט זיך א ווארף איהם דערויאגען. מען דערויאגט איהם אין סאמע מיט פון דעם לייזיגען פלאץ. נאר, וואס איז דאס? צווישען דער קאמאנדע אזן איהר קרבן דרעהען זיך אום אזן בייזערן זיך עפעס טונקעלע אזן דראהענדע פיגורען. דאס איז אן אנדער שייקע וואנדער־יאטען. לאזט זיך אויס א

מעשה, אז דאס איז נאר זייער קרבן, אז זיי נעהען איהם שוין נאר א שטיקעל צייט. מיר לעבען אבער אין א נאנץ אנדער וועלט, אין א פרימיטיוואר וועלט. אט די וועלף זיינען נאר קלייגע וועלפעלאך. (באמת, גלויב איך ניט, אז אפילו אייגער פון זיי איז עלטער געווען פון צוועלף אדער דרייצעז יאהר. עטליכע פון זיי האב איך שפעטער באגעגענט און איך האב זיך דערוואוסט, אז זיי זיינען נאר־וואס גהאאט אריבערגעגאנגען דאס בערגעל, און אז זיי שטא־מען פון דעמואר און סאלט־לייק סיטי). אונזער שייקע טוהט זיך א וואהף פאראוים. די קלייגע וועלפעלאך קוויטשען און דראפען זיך און קעמפען ווי קלייגע טייוואלים. ארום דעם שבור פלאקערט א קאמף כדי איהם צו פארכאפען. אינ'ם סאמע ברעז פונ'ם קאמף פאלט ער אום און דאס גשעלעג צופלאקערט זיך איבער זיין קער־פער אקוראט ווי דער קאמף צווישען די נריכען און די טראיאנער איבער דעם קערפער און פאנצער פון זייער א נעפאלענעם העלד. די קלייגע וועלפעלאך טרייבט מען אף; זיי לויפען אוועק מיט נע־שרייען, טרערען און קווייטשערייען. און מיין שייקע נעמט זיך קא־טשען דעם בר מנז. איכ'ל אבער קיינמאל ניט פארגעסען אט דעם שבור, זיין צומישטע איבראשונג וועגען דעם פלוצליכען אויס־ברוך פונ'ם קאמף אויף יענעם לויידינען פלאץ. אט זעה איך איהם נאך איצטער, א טונקעלען אין דער פינסטער, ווי ער שאקעלט זיך און חרושט זיך אזוי טעמפ, ווי ער טרעט אויף אין דער ראלע פון א רודף־שלום אינ'ם גשעלעג, די באדייטונג פון וועלכען ער האט אפילו ניט פארשטאנען. אט זעה איך, דעם אויסדרוק פון אמת'ער באלידיגונג אויף זיין פנים, וועז ער, אזא אומשולדיגער, ווערט ארומגערינגעלט און אזוי פיעל העגט שטעקען אריין אין איהם זייערע נענעל און מען וואלפט איהם צו דער ערד.

א קלימעק־טרעמפ איז אויך א ליעבלינג־רויב ביי די וואנדער־יאטען. א קלימעק־טרעמפ איז א טרעמפ, וואס ארבייט. דער צו־נאמען שטאמט דערפון, וואס ער בינט צונויף זיינע קאלדרעם אין א קלימעקעל און אזוי טראגט ער זיי אויף די פלייצעס. וויל א קלימעק־טרעמפ ארבייט אמאל, גלויבט מען, אז ער האט ביי זיך א

ביסעל מינץ. אט דאס ביסעל מינץ ציהט אווי צו די וואנדער־יאטעז. דער בעסטער פלאץ צו אויסנישטערן א קלימעק־טרעמפ איז אין די שטאלעז, געהילץ־פלעצער, אייזענבאהן־הויפען א.ז.וו.. ערגעץ איז א עק־שטאט; די בעסטע צייט זיי צו כאפען איז בייי־נאכט, וועז דער קלימעק־טרעמפ זוכט אפ אט די פלעצער, וואו ער קען זיך איינווייקלען איז זיינע קאלדרעם אוז שלאפען.

„פרעהליכע קעצלאך" קומען אויך ניט ארויס טרוקען פון די וואנדער־יאטען. אין א מעהר פארשטענדליכער שפראך רופט מען די „פרהעליכע קעצלאך" בהמות מיט קורצע הערנער, טשעטשאק־וואס, פרישׂ־נעבאקענע חברה, זיידענע יונגעלייטלאך. א פרעהליך קע־צעל איז אן אנפאנגער אויפ'ן וואנדער וועג, שוין אין די יאהרען. אם ווינציגסטען שוין א היבשער בחור. א איינגעל, ווי גרין ער זאל ניט זיין אויפ'ן וואנדער־וועג איז קיינמאל ניט קיין פרעהליך קע־צעל; ער איז א וואנדער־יאט, א „ברען". אוז אויב ער וואנדערט ארום מיט א פראפעסיאנאל איז ער אן אונטער־טרעמפ. איך בין קיינמאל ניט נעווען קיין אונטער־טרעמפ, ווייל איך האב זעהר ניט ליעב נעהאט קיין אויבערהאר. צווישען בין איך נעווארען א וואנ־דער־יאט אוז נאכדעם א פראפעס. מיין קאריערע האב איך אנ־געפאנגען זעהר יונג, דערפאר האב איך פארשפארט זיין א פרעהליך קעצעל. א קורצע צייט, בעת איך האב געענדערט מיין צו־נאמען פון פריסקא'ר־יאט אויף מאטראס דזשעק, האב איך אויף זיך נע־האט א חשד, אז איך בין א פרעהלאך קעצעל. אבער א נעהענטע־רע באקאנטשאפט מיט מיר פון די, וואס האבען מיך חושד נעווען אין אזא זאך, האט גלייך פארטריבען אלע זייערע ספקות אוז גאר אין גיכען האב איך באקומען די עכטע פאסטעמקעס אוז אלע סמנים פון אן אמת'ען פראפעסיאנאל. אוז זאל מען טאקע וויסען אט איצטער, אז די פראפעסיאנאלען זיינען די אריסטאקראטיע פונ'ם וואנדער־וועג. זיי זיינען דאס די לאדעז, די הערשער, די גאר פרימיטיווע עדעל־לייט, יענע בלאנדע חיות, וואס זיינען אווי בא־ליעבט ביי ניטצשע'ז.

וועז איך בין פון נעווארא צוריק אריבערגעקומען איבער'ז

בערגעל האב איך זיך דערוואוסט אז עפעס א טייר־פיראט האט אוועקגע'ננב'עט דיני מעק־קריע'ס שיפעל. (א מאדנע זאך, איך קען זיך באיז אופן איצטער ניט דערמאנען, וואו איז אהיננעקומען דאס קלייגע רודעל־שיפעל, אין וועלכער איך מיט ניקי דעם גריך האבען זיך אוועקגעלאזט פון אוקלאנד קיין פארט־קאסטא. איך וויים, אז דער קאנסטאבעל האט דאס ניט צוגענומען, און איך וויים, אז מיר האבען דאס ניט מיטגענומען בעת מיר האבען זיך א לאז נעטאן ארויף מיט'ן סאקראמענא טייך, טעהר וויים איך ניט). צוליעב'ן פארלוסט פון דיני מעק־קריע'ס שיבעל האב איך שוין נעמוזט אוועק אין וועג; און וועז סאקראמענטא איז מיר נמאס געווארען האב איך זיך נעזעגענט מיט מיין באנדע (וועלכע האט מיך מחמת פריינדשאפט טאקע נעפרואווט ארונטערמארדעווען פונ'ם פראכט־צוג) און אוועק אויף א רייזע אין דעם סאן יואקווין טהאל. דער וואנדער וועג האט מיך צוגעקייקעלט צו זיך און מיר שוין ניט אפגעלאזט. און שפעטער, וועז איך האב שוין נעהאט ארומגערייזט דעם ים און דורכגעלעבט טויזענט אנדערע זאכען, האב איך זיך נאר אמאל אומגעקערט צום וואנדער־וועג צו מאכען לענ־נערע רייזעס כדי צו זיין א „קאמעט" א פראפעסיאנאל", און איך האב זיך אונטערגעטוקט אין דער סאציאלאגישער מקוה, און בין ארויס נאס בין די ביינער.

צוויי טויזענד טרעמפּס

COUNTY PUBLIC LIBRARY
THE DO NOT REMOVE THE CARD
FROM THIS POCKET
Acme Library Card Pocket
Under Pat. "Ref. Index File"
Made by LIBRARY BUREAU

צַווי טויזענט טרעמפּס.

איך האָב אמאל געהאט דאס גליק ארומצורייזן עטליבע וואָכען נאכאנאנד מיט א חברה פון צווי טויזענט טרעמפּס. אט די חברה האט מען גערופען „קעלליס ארמיי". פון קאליפארניע אן, דורך דער נאנצער ווילדער און פוכיגער וועסט, האט נענעראל קעללי מיט זיינע העלדען פארכאפט פאר זיך נאנצע באהנען; זיי זיינען אבער דורכגעפאלען ווען זיי זיינען אריבער דעם טייך מיזורי און זיך א לאָז געטאָן צו דער אויסגעשפילטער איסט. די איסט האט ניט געהאט די מינדסטע נייגונג אומזיסט צו פיהרען צווי טויזענט טרעמפּס. און די נאנצע ארמיי קעלליס איז איבערגעבליבען הילפלאָז אויף א שטיק צייט ביי קאונסיל בלאפס. דעם טאג, וואס איך האָב זיך אן איהר אנגעשלאסען, איז זי אזוי פארצווייפעלט געווארען פון איהר לאנג, אז זי האט זיך א לאָז געטאָן צו פארכאפען א צוג.

דאס איז געווען א גרויארטיג בילד. נענעראל קעללי איז בהרחבה געזעסען אויף א פרעכטיג שווארץ פערד און זיינע צווי טויזענט טרעמפּס, אויסגעשטעלט אין ראטעס, צוטיילט אויף צווי דיוויזיעס, צום טאקט פון מיליטערישער מוזיק פון דער פיי־פעל־און־פויק־ראטע, זיינען אלע פאר איהם פארבייגענאנגען און זיך א לאָז געטאָן אויפ'ן דארפישען שליאר צום קלייניעם שטעטעל וועסטאן א זיבען מייל ווייטער. אזוי ווי איך בין געווען דער לעצטער רעקרוט האט מען מיך אוועקגעשטעלט אין דער לעצטער ראטע פון'ס לעצטען פאלק אין דער צווייטער דיוויזיע, און דערצו נאך אינ'ס לעצטען ראנג פון דעם אריינארד. די ארמיי האט צוגעשטעלט דעם לאנגער אין וועסטאן ביי דער אייזענבאהן ליניע, ארער

בעסער געזאגט, ביי די ליניעס, ווייל צוויי ליניעס האבען זיך דארט דורכגעצויגען: די שיקאגא, מילוואקי און סאנט פאול, און די ראק איילענד ליניע.

מיר האבען בדעה געהאט זיך ארויפזעצען אויפ'ן ערשטען צוג. נאר די אייזענבאהן פארוואלטונג האט אונז אפגעטאן אויף טער־קיש און האט מנצח געווען. ס'איז נאר קיין ערשטער צוג ניט נע־ווען. זיי האבען אפגעשטעלט דעם פארקער אויף בויידע ליניעס און קיין איין צוג איז ניט געלאפען. די גוטע בירגער אבער פון אמאהא און קאונסיל בלאפס זיינען ליידיג ניט געזעסען. זיי הא־בען זיך דערווייל געגרייט פארכאפען מיט גוואלד א צוג אין קאונסיל בלאפס, איהם צופיהרען און אונז שענקען א מתנה. די אייזענ־באהן־פארוואלטער האבען זיך אבער מיט זיי אויך אן עצה נענע־בען. זיי האבען ניט געווארט ביז דער מאב איז צו זיי געקומען. אויפ'ן צווייטען אינדערפריה האבען זיי צונעשיקט אויף דער סטאנציע א לאקאמאטיוו מיט איין פריוואטען וואגאן צונע־טשעפעט און איהם אווועקגעשטעלט אויף א זייטיגער ליניע. בא־מערקען מיה, אז די טויטע ליניעס זיינען ווידער לעבעדיג געווארען און מיר שטעלען זיך אוים נעבען די רעלסען.

נאר אזא לעבעדיגקייט האט מען נאר קיין מאל ניט באמערקט אויף קיין אייזענבאהן ליניעס. פון מערב האט זיך דערהערט דאס פייפען פון א לאקאמאטיוו. דאס איז א צוג געקומען פון דארט אין דער מזרח־ריכטונג. מיר האבען זיך טאקע געלאזט קיין מזרח. א צוגרייטונגס־ציטער איז דורכגעלאפען איבער אונזערע רייהען. דער לאקאמאטיוו האט געהאלטען אין איין פייפען ווי א משוגענער און מיט דער גרעסטער שנעלקייט זיך פארבייגעטראגען. ס'איז נאר ניט געבארען געווארען יענער מרעמפ, וואס זאל זיך נעווען קענען ארויפגעכאפען אויף יענעם צוג. עם דערהערט זיך א פייף פון א צווייטען לאקאמאטיוו און א צווייטער צוג לויפט דורך מיט דערזעלבער שנעלקייט, און נאר איינער און נאר איינער, א צוג נאר א צוג אהן א סוף. אין די לעצטע צונעז זיינען שוין נע־ווען פאסאזשירען און פראכט וואגאנען צוזאמען, פלאכע פראכט

וואגאנעז, אלטע לאקאמאטיוון, קאנדוקטער־וואגאנעז, פאסט־וואגאנעז, וואגאנטשיקעס, וואס מען באנוצט אפצורייניגען די רעלסען, מיט איין וואָרט, וואו עפעס אן אלטע שמאטע, אן אלט שטיקעל געציינ וואס וואלגערט זיך אויף א גרויסען וואקזאל. וועז דער וואקזאל אין קאנסיל בלאפס איז אינגאנצען אפגערייניגט געווארען האט מען צוגענומען דעם לאקאמאטיוו מיט'ן איינציגען וואגאן, איהם אויך אוועקגעפיהרט צו מזרח צו, אוז די ליניעס זיינען גע־בליבען טויט ווי פריהער.

ס'איז אוועק א טאג אוז נאך איינער, אוז קיין זאך האט זיך ניט גערירט. ס'האט אנגעהויבען גענהן א רעגען, א האגעל, ס'איז געווארען א גליטש, אוז די צוויי טויזענט טרעמפס ליגען אלץ נע־בען די רעלסען. נאר יענע נאכט האבען די גוטע איינוואוינער פון קאנסיל בלאפס אריבערגעשטיגען אין חכמה די אייזענבאהן פארוואלטער. זיי האבען זיך צוזאמענגענעקליבען אין א מאב אין קאנסיל בלאפס, אריבערגענאנגען דעם טייך קיין אמאהא, דארטען זיך פאראייניגט מיט א צווייטען מאב אוז אוועק אויפ'ן יוניאן־פאסיפישען וואקזאל. ראשית האבען זיי צוגענומען א לאקאמא־טיוו, נאכדעם האבען זיי ווי ס'ניט איז צוזאמענגעשטעלט א צוג אוז בויידע מאכט האבען זיך גאנץ פיין אריינגעפאקט איינוויניג. אריבערגעפארען דעם טייך מיזורי, געבראכט איהם גלייך קיין ראק איילענד אוז אונז איהם איבערגעגעבען. די אייזענבאן־פארוואל־טער האבען דעם פלאן אויך געוואלט צושטערען, נאר זיי זיינען גאניז פיין דורכגעפאלען; דערצו נאך זיינען איבערגעשראקען ge־ווארען אויף טויט דער סעקציאן הויפט־פארוואלטער אוז זיין ארויס־העלפער. אט די צוויי חברה־לייט האבען באקומען געהיימע טע־לעגראפישע באפעלען, אז זיי זאלען אויפרייסען די רעלסען מיט'ן באן מיט'ן גאנצען מאב וואס אויף איהם. אויסגעלאזט האט זיך אבער, אז מיר האבען זיי עפעס אביסעל פארדעכטיגט אוז מיר האבען געהאט ארויסגעשיקט אונזערע פאטרולען צו באוואכטען די רעלסען. אוז די צוויי חברה־לייט האט מען געבאפט טאקע ביי דער ארבייט. פארשטעהט זיך, אלע אונזערע צוויי טויזענט טרעמפס

האבען זיי ארומגערינגעלט און יענע האבען שוין אננעפאנגען צו זאגען וידוי. איך געדענק שוין איצט ניט, וואס האט זיי גערא־טעוועט פונ׳ם טויט, סיידען אפשר דער ציג וואס איז אננעקומען.

נאר מיר זיינען אויך טרוקען ניט ארויס. אין אייליגיט האבען די צוויי מאכט פארגעסען צוטשעפען נעמוג וואגאנען. ס׳איז געווען ווינציג פלאץ פאר צוויי טויזענט טרעמפס. פארשטעהט זיך, מיר און די מאכט האבען זיך נאנץ פיין דורכגעראטן, געזונגען לידער צוזאמען און זיי אוועקגעשיקט מיט זייער ציג קיין אמאהא צוריק און ערשט אויפ׳ן צווייטען אינדערפריה זיינען מיר אפגע־פארען קיין דע מאין. צופום געהן האבען מיר ערשט אננעפאנגען וועז מיר זיינען אריבערגעפארען דעם טייך מיזורי. און אזוי זיי־נען מיר שוין געגאנגען און מעהר קיינמאל ניט געפארען. נאר די חתונה האט אפגעקאסט א שעהן ביסעל געלט די אייזענבאן קאמ־פאניס; ס׳איז זיי דא נעגאנגען אין א פרינציפ, און זיי האבען טאקע געוואונען.

אנדערוואוד, לעאלא, מענדען, אוואקא, וואלנאט, מארנא, אט־לאנטיק, ווייאטא, אניטא, אדיר, אדאם, קייזיע, סטוארט, דעקס־טער, קארלהעם, דע סאטא, וואן מעטער, בונוויל, קאמערם, וואליע, דזשאנקשאן — אט אזוי געהען פארבי די נעמען פון די שטעטלאך אין מיין זכרון בעת איך טראכט זיך אריין אין דער מאפע און דער־מאן זיך דעם וועג, וואס מיר זיינען דורכגענאנגען אין דעם פעטען לאנד פון אייאווא! און די גוטהערציגע אייאוא׳ר פארמערס! זיי פלעגען ארויסקומען מיט זייערע וועגענער אין קארעטעס, שלעפען אונזער באגאזש; פלעגען אונז מכבד זיין מיט א היים לעפעל גע־קעכטס מיטאג צייט ביים זייט פון וועג; די שטאט־טאטעס פון פארמעגליכע שטעטלאך פלעגען ארויסקומען אין אונז׳ מכבד זיין מיט קבלת פנים דרשות; דעפוטאציעס פון קלייניע מיידל־לאך און כלה־מיידען פלעגען אונז ארויסגעהן באגעגענען, און די גוטע בירגער פלעגען אריינמארשירען מיט אונז אויף זייערע הויפט גאסען. דער טאג וואס מיר זיינען אננעקומען איז

א שטעטל איז געווען אזוי פריילאך, למשל, ווי וועז א צירק וואלט געווען אנקומען, אזוי אלע טאג איז ביי אונז געווען צירק־טאג, וויל עס זיינען געווען א סך א סך שטעטלאך.

פארנאכט פלעגט אונזער לאגער פארפלייצט ווערען מיט דער באפעלקערונג פון עטליכע שטעטלאך. יעדע ראטע אונזערע צו־לעגט א פייער, אזוי ארום פייער טוען זיך אפ מעשים. די קוכערס פון מיין ראטע, די 5. ראטע, זיינען געווען ארטיסטען אויף זינגען אזוי טאנצען. אזוי זיי טאקע פלעגען אונז אממייסטען משמח זיין. ארום א צווייטען פייער האט דער געזאנגס־פאראיין געקערט וועלטען. די „הויפט־קראפט" זייערע איז טאקע געווען דער „דאנטיסט" — א חברה־מאן פון אונזער ראטע 5. אזוי מיר האבען זיך דערמיט טאקע געהאלטען זעהר גדול'דיג. אט דער „דאנטיסט" פלעגט זיין דער צאנדרייסער פון דער גאנצער ארמעע. אזוי וווי אט די ארבייט פלעגט ער טאן אין דער צייט פונ'ם עסען. איז אונזער פארדייען סטימולירט געווארען דורך א גאנצער קייט פון פארשידענע צופאלען. דער דאנטיסט האט קיין שלאף־געטראנק ניט געהאט, נאר ס'איז אבער שטענדיג געווען א צוויי ארער דריי חברה, וואס האבען זיך פרייוויליג אונטערגענומען צו האלטען דעם פאציענט. אחוץ די אלע קונצען פון די ראטעם אזוי פונ'ם געזאנגס־פאראיין, פלעגען מיר נאכזאגען די תפילות פון די אר־טיגע גלחים, אזוי שטענדיג פלעגט מען פאר אונז האלטען א סך רערעם איבער פאליטישע טעמעס. אט די אלע זאכען האבען זיך געשלאסען איינע אין דער צווייטער; קורץ און גוט, ס'איז געווען א נאנצער יריד. צווישען צווי טויזענט טרעמפס קען מען אפ־זוכען א היבשע ביסעל טאלאנטען. איך געדיינק, מיר האבען געהאט א זעהר וואויע חברה בייז־באל שפילער און אלע זונטאג פלעגען מיר באזיגען די לאקאלע חברות. אמאל א זונטאג פלע־גען מיר דאס דורכמאכען צווי מאל.

פאר־א־יארען האב איך, אלס לעקטאר, נעמאכט א רייזע אי־בער'ן לאנד, אזוי בין אננעקומען קיין דע מאין אין א פולמאן־וואגאן — ניט אין א „פולמאן־וואגאן מיט א טיר אין דער מיט"

נאר טאקע אין אן אמת'ן פולמאן־וואנאן. אויסער'ן שטאט האב איך דערזעהען די אלטע אוויוועז־פאבריק אוז מיין הארץ האט זיך אין מיר צוטאנצט. דאס איז טאקע נעווען דארטען. ביי דער דאזיגער אוויוועז־פאבריק, האט די ארמעע, צוריק מיט א צענדליג יאהר, זיך אפגעשטעלט אוז געשוואוירען, אז זי האט שוין קיין פים ניט. אוז זיך א נדר געטאן וווייטער ניט נעהן צופוס. מיר האבען פארכאפט די אויוועז־פאבריק אוז האבען מודיע נעווען דע מאין, אז דא שטעהן מיר, אז מיר וואלטען אריינגעקומען אין שטאט אריין, נאר צופוס פוז דאדטען נעהן מיר שוין ניט וווייטער. דער מאין איז א נאסט־פריינדליכע שטאט, נאר צו גוט קעז מען אבער אויך ניט זיין. ס'איז דאך א פשוט'ער חשבון, ליעבער לעזער. צווויי טויזענט טרעמפס, וואס עסען דריי זעטינע סעודות א טאג, פטר'ן טענליד זעקס טויזענט סעודות, אוז אין איין וואך — צווויי־אוז־פערציג טויזענט סעודות, אוז נאנצע הונדערט אכט־אוז־זעכציג טויזענט סעודות — אינ'ם קורצסטען חודש. איהר פארשטעהט א מהלך! מיר האבען קיין נעלט ניט נעהאט. דע מאין וואלט דאס אלץ נעמוזט נעווען אויסשטעהן!

דע מאין איז נעווען פארצווייפעלט. מיר זיינען זיך נעשטאנען איז לאנגר, נעהאלטען פאליטישע רעדעס, דורכנעפירט רעליגיעזע קאנצערטען, גערעסען ציין, נעשפילט בייז־באל אוז אפענע זיבעטל, אוז אויפנעגעסען אלע טאג אונזערע זעקס טויזענט סעודות, אוז דע מאין האט דערפאר באצאלט. דע מאין האט אנגעפאנגען אייניצ'טענה'ן מיט די אייזענבאן פארוואלטער, יענע זיינען אבער נעווען הארטנעקיג; זיי האבען נעזאגט, אז מיר וועלען ניט פארען אוז פטור אן עסק. אונז ערלויבען צו פארען — וואלט נעהייסען פעסטשטעלען א פרעצעדענס, אוז דאס האבען זיי ניט נעוואלט. אוז מיר האבען אלץ נעגעסען אוז נעגעסען. דאס איז נעווען די שרעקליכסטע זאך אין דער נאנצער סיטואציע. מיר האבען סך הכל נעוואלט פארען קיין וואשינגטאן, אוז דע מאין וואלט נעמוזט נעווען ארויסלאזען שטאטשיש ווערטה־פאפירען כדי אונז צו באזארגען מיט אייזענבאן בילעטען, אפילו צו רעדוצירטע

פרייזען. און מאמער בלייבען מיר דא לענגער — דארף דע מאן סיי ווי מאכען א שמאטישע הלואה, כדי אונז אויסצוהאלטען.

נאר עפעס א לאקאלער גאון האט געלעזט דאס פראבלעם. מיר ווילען ניט נעהן צו פוס. זעהר נוט. דארפען מיר פארען. פון דער מאן ביז קעאקקאק, וואס שטעהט נעבען טייך מיסיסיפי, האט נעפאלסען דער דע מאין טייך. אט דער שטח פונ'ם טייך האט פארנומען א דריי הונדערט מייל. זאגט דער לאקאלער גאון, אז מיר קענען פארען אויפ'ן טייך. און וועז מיר האבען נאר אייגענע שיפלאד קענען מיר שוין פארען מיט'ן טייך מיסיסיפי ביז'ן טייך אהייא און פון דארטען איבער'ן טייך אהייא און זיך איבערפעקלען מיט די שיפלאד א קורצע שטרעקע און קומען גלייך קיין וואשינגטאן.

דע מאין האט געמאכט א נרבה. פאטריאטישע בירגער האבען מנדב געווען עטליכע טויזענט דאלאר. מען האט איינגעקויפט נעהילץ, שטריק, צוועקעס, און פלאקס צו פארקלאפען די שפאלטען, און אויף די כרעגען פונ'ם טייך דע מאין האט זיך אנגעפאנגען א גראנדיעזע עפאכע פון שיף־בויאונג. דער דע מאין איז אבער א נישטיג שטראמפלע, וואס פארדינט ניט דעם נאמען „טייך". ביי אונז אינ'ם נראמען מערב־לאנד רופט מען דאס א „ריטשקעלע". די עלטערע איינוואוינער האבען געשאקעלט מיט די קעפ און געזאגט, אז מיר'ן דארוף ניט קענען פארען, אז ס'איז ניטא קיין נענוג וואסער צו טראגען אונזערע שיפלאד. אבער די שטאט האט זיך ווייניג צו זיי צוגעהערט, אזוי לאנג זי ווערט פון אונז פטור, מיר ווידער זייגען געווען אזעלכע אנגעפרעסענע אפטימיסטען, אז קיין זאך האט אונז ניט נעשראקעז.

מיטוואך, דעם נייגטען מאי, 1894, האבען מיר זיך א לאז געטאן אין וועג אן ארויסגעפארען אויף אונזער קאלאסאלען פיק־ניק. דע מאין האט געהאנדעלט א גרויסע מציאה און זי וועט זיכער מוזען אוועקשטעלען א גאלדענע מצבה דעם ארטיגען גאון, וואס האט איהר ארויסגעשטעלעפט פון אזא צרה. אמת, דע מאין האט געמוזט באצאלען פאר אונזערע שיפלאד; מיר האבען טאקע

אויפגענעמען זעקס־און־זעכציג טויזענט סעודות נעבען דער אוועוועז־פאבריק; מיר האבען אפילו מיטגענומען נאך צוועלף טויזענט פארציעס, אויס פארזיכטיגקייט ניט צו שטארבען פון הונגער ער־געץ אין דער וועלדערניש; נאר, בארעבענט אליין, וואס דע מאין וואלט געווען געמוזט פטר'ן, וועז מיר בלייבען דארטען עלף חדשים אנשטאט עלף טעג. אוז וועז מיר האבען זיך אפגעזעגענט, האבען מיר געזאגט, אז מיר קערען זיך אום צוריק אין שטאט אויב דאס וואסער וועט אונז ניט קענען פירען.

ס'איז געווען א טייערער אינפאל, וואס מיר האבען מיט־גענומען מיט זיך די צוועלף טויזענט פארציעס, אין די שפייז־משגיחים האבען דערפון זיכער הנאה געהאט; ווייל טאקע באלד איז די שפייז־קאמער אויסגעטריקענט געווארען, נאר מיין שיפעל אלענפאלס, האט זי שוין מעהר קיינמאל ניט נעזעהען. די ארדנונג לויט די ראטעם איז באלד צושטערט געווארען אוז די גאנצע רייזע האבען מיר זיך שוין גישלעפט אין אומארדנונג. אין יערען מענש־ליכען נעזעמעל קען מען שטענדיג געפינען א געוויסען פראצענט פויליאקעס, הילפלאזע, געוואוינליכע אין ענערגישע. אין מיין שי־פעל זיינען געווען צען מענשען, די סמעטענע פון דער ראטע ל. יעדער מענש ביי אונז איז געווען ענערגיש. מיר האט מען אריין־גענומען צוויישען אט די צען חברה צוליב צוויי אירזאכען. ראשית בין איך געווען אזוי גוט אוז ענערגיש ווי יעדער טרעמפ אוז צוויי־טענס, האב איך עפעס געהייסען מאטראז דזשעק. איך האב נע־וואוסט, וואס א שיפעל איז אוז טאקע געקענט פארען מיט א שי־פעל. אונזערע צען חברה האבען גלייך פארגעסען די איבריגע פערציג מאז פון דער ראטע ל. אוז וועז מיר זיינען איינמאל נע־בליבען אהז עסען האבען מיר פארגעסען צו ס'איז נאר דא א שפייז־קאמער אויף דער וועלט. מיר זיינען געווארען זעלבסט־שטענדיג. מיר האבען זיך א לאז געטאז אראפ מיט'ן טייך אונ־טעראיילענדיג אונזערע חברים, איבער געזאגט יעדער שיפעל אוז (וועה צו מיר! איך מוז זיך מודה זיין!) מיר האבען אפט צו־

געגומען אלע זאפאסען, וואס די פארמערס האבען אנגענרייט פאר דער נאנצער ארמעע.

א היבשע טייל פון אונזער רייזע האבען מיר זיך געהאלטען אויף האלבען טאג אדער א טאג פאראויס פון דער נאנצער ארמעע. מיר האבען ערנעץ נעקראנגען עטליכע אלטע אמעריקאנער פאנען. זיינען מיר צוגעקומען צו א שטעטל אדער וועו מיר האבען דערזההן א נרופע פארמערס אויפ'ן ברעג האבען מיר גלייך אויפגעצוינען די פאנען. זיך ערקלערט פאר דער „פעדערשטער שיף" פון דער ארמעע אוו זיך נאכגעפרעגט ווי פיל פראוויזיע זיי האבען צוואמענגעקליבען פאר דער ארמעע. מיר זיינען. פארשטעהט זיך, נעווען די פארשטעהער פון דער ארמעע אוו מען פלעגט אונז איבערנעבען די פראוויזיע. קלייגליך זיינען מיר אבער קיינמאל ניט נעווען. מיר האבען קיינמאל ניט נענומען מעהר ווי פיל מיר האבען נעקענט דערטראגען. נאר נעמען פלעגען מיר די סמעטענע פון יעדער זאר. למשל, האט א פילאנטראפ א פארמער מנדב געווען פאר עטליכע דאלאר טאבאק האבען מיר איהם גאנץ פיין צוגענומען. אויף פוטער, צוקער, קאפע אוו קאנסערווירטע שפייז זיינען מיר אויך נעווען בעלנים; וועו אבער מען פלעגט אונז צובריינגען עטליכע זעק פאסאלים אדער מעהל, אדער נאר א צוויי דריי נעקוילעטע אקסען, פלעגען מיר דערצו זיך אפילו ניט צורירען, אוו פארען ווייטער. באפוילענדיג דאס איבערצוגעבען דער אינטענדאנטסטווע, וועו זי וועט צוקומען מיט איהר שיפעל אויף וועלכען זי פארט אונז שטענדיג נאר...

נאט מיינער! אונזער צענדלינג האט באמת דעמאלט נעלעבט אויפ'ן שענסטען אוו בעסטען. א שטיק צייט האט ענגערל קלליי נעמאכט פראבעם אונז אריבעריאגען, ס'האט זיך איהם אבער ניט איינגעגעבען. ער האט ארויסגעשיקט צוויי חברה־לייט אין א גרינג שיפעל מיט א קיילעדינען דעק אונז איבערצוזאגען אוו אייגמאל איבער אלע מאל מאכען א סוף צו אונזער גזלנישער קאריערע. די צוויי חברה האבען אונז טאקע איבערגעזאגט, אבער וואס האבען זיי מיט אונז נעקענט מאכען? זיי זיינען נעווען צוויי אוו

מיר זיינען געווען צען. נענעראל קעלליי האט זיי באפאלמעכטינט אונז צו ארעסטירען, אזוי האבען זיי אונז טאקע געזאגט. וועז מיר האבען זיי געענטפערט, אז מיר האבען כלל ניט בדעה צו ווערען ארעסטאנטען, האבען זיי זיך א לאז נעטאן פאראויס, צום ערשטען שטעטל, כדי רופען צו הילף די נעזעצמעסינג מאכט. לאזען מיר זיך באלד צום ברעג, קריכען ארא׳ם, קאכען אם א פריע וועטשערע, אוז וועז ס׳איז נוט פינסטער נעווארען לאזען מיר זיך ווידער אוועק מיט׳ן שיפעל אוז שוויסען פארביי אי דאם שטעטל אי די נעזעצמעסינג מאכט.

איך האב נעפירט א מאנג־בוך, הגם, ניט אזוי רענלאר. וואו איך עפען איהם ניט אויף ווארפט זיך מיר באלד אין די אויגען די פראזע: „מיר לעבען אויסגעצייכענט". מיר האבען באמת גלעבט אויסגעצייכענט. ס׳פלעגט אונז שוין אפילו ניט אנשטעהן צו טרינקען קאפע, געקאכט אין וואסער. קאפע פלעגען מיר אויפקאכען נאר אין מילך. נעהייסען האט ביי אונז אט דער וואונדערליכער געטראנק, אויב איך האב קיין טעות ניט, די „בלאסע וויען".

אט אזוי זיינען מיר אלץ נעפארען פאראויס, ארא׳פנענומען די סמעטענע אומעטום, דאס פראוויאנט־שיפעל איז ערגעץ פארלאדען נעווארען הינטען אוז די הויפט ארמעע, וואס איז נעפארען אין דער מיט, איז געשטארבען פון הונגער. איך בין זיך מודה, אז די ארמעע האט נעבעד זעהר נעליטען; נאר אונזערע צען זיינען אבער נעווען אינדיווידואליסטען. מיר זיינען נעווען ענערגישע חברה־לייט אוז האבען געהאט איניציאטיווע. מיר האבען געגלויבט באמונה שלומה, אז די שפייז געהער צו יענעם, וואס קומט נאר איהר פריער, די בלאסע וויען — צום שטארקען, אכט־אוו־פערציג שטונדען נאכאנאנד האט די ארמעע קיין ביסען אין מויל ניט געהאט; ענדליך איז זי נעקומען אין א קליין שטעטל פון א דרייי הונדערט איינוואוינער; דעם נאמען פון אט דעם שטעטל׳ געדייגק איך שוין ניט, הגם מיר דוכט, ס׳האט נעהייסען רעד ראק. דאס שטעטל׳ האט געטאן, וואס אלע אנדערע שטעטלאך, דורך וועלכע

די ארמעע איז דורכנעאנגען. האבען געטאן: עס האט ערוועלט א זיכערהייטס־קאמיטעט. וועז מיר רעכענען פינף פארשוין אויף א פאמיליע — זיינען דארטען סך־הכל געווען זעכציג פאמיליעס. דעם קאמיטעט פונ'ם שטעטעל איז פינסטער געווארען אין די אויגען, וועז ער האט דערזעהען אזא מחנה הונגעריגע טרעמפס אויס־שטעלען די שיפלאד בייס ברעג. דריי שורות איינע נאך דער אנדערער. גענעראל קעללי איז געווען אן ארעמע־ליכער מענש. ער האט כלל ניט בדעה געהאט א תל מאכען פונ'ם שטעטעל. ער האט אפילו ניט ערווארטעט, אז זעכציג פאמיליעס זאלען צושטעלען צוויי טויזענט פארציעס, אוז א חוץ דעם האט די ארמעע געהאט אז איינענע קאסע.

דער זיכערהייטס־קאמיטעט האט אבער פארלאנגט דעם קאפ פאר שרעק. „קיין ערמוטיגונג צום אריינדרינגער", איז געווען זיין פראגראם, אוז וועז נעגעראל קעללי האט נעווארלט קויפען שפייז. האט איהם דער קאמיטעט ניט געווארלט פארקויפען. ער האט נאר ניט געהאט צו פארקויפען; ביי זיי אין כרך איז נעגעראל קעללי'ס געלט ניט געגאנגען. ערשט נאכדעם האט נעגעראל קעללי באשלאסען עטוואס צו טאן. מען האט א טרובע געטאן, די ארמעע האט פארלאזט די שיפלאד, ארויף אויפ'ן ברעג אוז זיך אויסגעשטעלט אין פולער קרינס־ארדנונג פאר'ן קאמיטעט אין די אויגען. די רעדע פון נעגעראל קעללי איז געווען קורץ:

„חברה", זאגט ער, וועז האט איהר דאס לעצטע מאל נעגעסען?"

„אייערנעכטען", האבען זיי אויסגעשריען.

„זעגט איהר הונגעריג?"

א קרעפטיגע באשטעטיגונג פון צוויי טויזענט העלזער האט צוטרייסעלט די לופט. אוז נעגעראל קעללי דרעהט זיך אוים צום זיכערהייטס־קאמיטעט אוז זאגט:

„איהר זעהט, מיינע הערען, די לאגע? מיינע מענשען האבען נארניט נעגעסען אכט־און־פערציג שעה נאכאנאנד. לאז איך זי אפ אויפ'ן שטעטעל בין איך ניט פאראנטווארטליך פאר קיין זאך.

זיי זיינען געפערליך. איך האב ביי אייך געוואלט קויפען שפייז פאר זיי, האט איהר מיר ענטזאגט. איצטער ציה איך צוריק מיין אנבאט. איצט פאדער איך. איהר האט פינף מינוט צייט צו באשלויסען. אדער קויפט זעקס אקסען און גיט מיר פיר טויזענט פארציעס, אדער איך לאז אפ מיינע חברה. פינף מינוט, מיינע הערען".

דער צושראקענער זיכערהייטס־קאמיטעט האט א קוק געטאן אויף די צוויי טויזענט הונגעריגע טרעמפס און האט זיך אונטערגענעבען. ער האט שוין ניט געווארט קיין פינף מינוט. ער האט מורא געהאט נעמען אויף זיך די אחריות. מען האט געקויפט די אקסען צוגעגרייט די נויטיגע צאל פארציעס און די ארמיי האט גענעסען ווארעמעס.

און די גאטלאזע אינדיווידואליסטען האבען זיך געטראגען אלץ ווייטער און ווייטער, און האבען אויפגעקליבען, וואס נאר זיי האבען נעזעהען. נאר גענעראל קעללי האט אונז אבער אויך צורעכט גענאכט. ער האט ארויסגעשיקט שלוחים אויף פערד אויף ביידע ברעגען פונ'ם טייך און צופויקט וועגען אונז אומעטום, צוויישען די פארמערס און שטאטיגע אינוואוינער. נישקשה, זיי האבען זייער ארבייט געטאן גרונטליך. און די פארמערס, וואס פלעגען אונז פריער באגעגענען אזוי גאסטפריינטליך, האבען שוין איצטער אויף אונז ניט געווארט קוקען. זיי פלעגען שוין איצטער אנרייצען אויף אונז די הינט אדער ארויסשיקען דעם קאנסטאבל, ווי נאר מיר האבען זיך אפגעשטעלט ביים ברעג, צוויי הינט זיינען מיך אמאל באפאלען און צווישען מיר און דעם טייך איז געווען א פלויט פון שפיציגען דראט. איך האב דעמאלט געטראגען צוויי רעסעלאד מיט בלאסע וויען. דעם פלויט האב איך נאר ניט געשעדיגט... נאר קאפע האבען מיר דעמאלט געטרונקען פלעבע־אישע, אויפגעקאכט אין וואלנאדער וואסער, און איך האב נעמוזט פארקאטשען די פיס אויף די פלייצעס און געהן זוכען אן אנדער פאר פליודערן. איך וויים ניט, ליעבער לעזער, צי דיר איז אמאל אויסגעקומען אין אויגען אריבערצושפרינגען א פלויט פון שטע־

כינען דראָט. פון יענעם טאָג אָן האָב איך שטענדיג א פּאראור־טייל געגען שטעכינען דראָט, און איך האָב צוזאמענגעקליבען סטא־טיסטיק מכח דעם ענין.

זינט געגראל קעלי האָט צושיקט אָט די שלוחים פּאראוים פּאר אונז, האָבען מיר שוין קיין ארעמטליכען נישט געקאָנט מאכען. קערען מיר זיך אום צוריק צו דער ארמיע און מיר בורען אויף א רעוואלוציע. עס איז טאקע געווען איבער א קלייניגקייט, נאר ס'האָט חרוב נעמאכט די גאנצע ראָטע ל. פון דער צווייטער דיוויזיע. דער קאָפּיטאן פון דער ראָטע ל. האָט זיך ענטזאגט אונז צו אנערקענען; נעזאגט, אז מיר זיינען דערזערטירען, פּאררעטער, און זשוליקעס; און בעת ער פלעגט נעמען די פּאַרציעס פון דער אינטענדאנטסטוואָ פאר דער ראָטע ל. האָט ער אונז נישט נעגעבען אפילו א לעק. דער קאָפּיטאן האָט אונז נישט ריכטיג אָפּגע־שאָצט, אלא נישט וואלט ער אונז נישט געווען ענטזאגט קיין שפּייז. רעדען מיר זיך געהיים צונויף מיט'ן ערשטען ליוטענאנט, און ער גענטט אריבער אויף אונזער זייט כיט אלע זיינע צעהן מענשען, וואס זיינען ביי איהם אין שיפּעל. מיר ערוועהלען איהם אלס קאָפּיטאן פון דער ראָטע מ. וועז דער קאָפּיטאן פון דער ראָטע ל. האָט דאָס דערהערט, האָט ער געמאכט א גרוים געפּילדער. הכלל, ס'איז אראָפּגעקומען צו אונז נעגראל קעלי, פּאלקאוניק ספּיד אוז פּאלקאוניק בייקער. אונזערע צוואנציג חברה האָבען זיך גענאל־טען פעסט, און אונזער רעוואלוציע איז באשטעטיגט געוואָרען.

נאר מיט דער אינדענדאנטסטוואָ האָבען מיר זיך שוין מעהר נישט אנגעקעהרט. קיין פּעפּערס זיינען אונזערע חברה נישט געווען און אונזערע פּאַרציעס פּלעגען מיר קריגען דירעקט פון די פּאַרמערס. אונזער נייער קאָפּיטאן אבער האָט צו אונז קיין צוטרויען נישט גע־האָט. ער האָט קיינמאל נישט געוואוסט וועז ער וועט אונזער צענדליג נאכאמאל זעהען. איינמאל א פּרימארגען וועז מיר האָבען געוואלט אוועק, רופט ער אריין א שמיד ער זאל איהם באָפּעסטיגען זיין קאָ־פּיטאן ראנג. נעבען רודער פון אונזער שיפּעל אויף ביידע זייטען האָט ער געהייסען אריינקלאָפּען צווויי גראָבע אייזערנע רינגען.

אויף דער נאז פון זיין שיפעל האָט דער שמיד צוגעקלאפט צוויי גרויסע אייזערנע קרוקעס. מען האָט צוזאמענגעשטעלט די שיפלאך, צוגעשטעפּט די קרוקעס צו די רינגען און אונזערע שיפלאך זיינען שוין אזוי געבליבען אויפן נעבען אנדערן. אונז האָט מען אבער ניט געקאָנט בויגען. טאקע פון אונזערע קייטען גופא האבען מיר געמאכט אזא ערפינדונג, וואס האָט אונזער שיפעל אוועקגעשטעלט העכער פון יעדער אנדער שיפעל אין דער גאנצער פלאטיליע.

ווי אלע גרויסע ערפינדונגען, איז אונזער ערפינדונג געקומען גאנץ צופעליג. מיר האבען זי ענטדעקט ווען מיר זיינען מיט אונזערע שיפלאך ארויף אויף א אונטער־וואסער בוים אין א שטיקל שטראם. דאס פאדערשטע שיפעל איז ארויף אויפ'ן בוים און האָט זיך פארטשעפּעט, דאס הינטערשטע שיפעל האָט זיך געדרעהט אינ'ם שטראם מיטגעשלעפּט דאס פערשטע ארום דער בוים ווי ארום א צאפּען. איך בין געזעסען בייס רודער אין הינטערשטען שיפעל און גערודערט. ווי פיעל מיר האבען זיך ניט נעמוטשעט אראָפּ פונ'ם בוים האבען מיר ניט געקענט. הייס איך די מענשען פונ'ם פערשטען שיפעל אריבערגעהן צו אונז. פאלגען זיי מיר, און זייער שיפעל גליטשט זיך גלייך אראָפּ פונ'ם בוים, און זיי געהן צוריק אריבער צו זיך אין שיפעל. נאָר דעם האבען מיר שוין קיין מורא ניט געהאט פאר קיין אונטער־וואסער בוימער. פאר קיין שטיינער אדער זאמריגע בערגלאך. ווי נאר דאס פערשטע שיפעל האָט זיך אנגעשלאגען אן עפּעס זיינען די מענשען גלייך אריבער צו אונז אין שיפעל. פארשטעהט זיך, אז דאס פערשטע שיפעל איז אריבער די שטערונג און אונזער שיפעל האָט זיך פארטשעפּעט. ווי אויטאָמאטען שפרינגען אלע צוואנציג מענשען אריין אינ'ם פערשטען שיפעל און דאס הינטערשטע שיפעל ווערט אויך באפרייט.

די שיפלאך פון דער ארמיי זיינען געווען אלע גלייך, צונויפגענקלאפט און ארומגעזעגען. זיי זיינען אלע געווען פלאך און פיער־עקיג. יעדער שיפעל איז געווען זעקס פוס די ברייט, צעהן פוס די לענג

און אנטערטהאלבען פון די טיף. און וועז מען האט צוזאמענגע־
שלאסען אונזערע צוויי שיפלאך, בין איך געזעסען ביים רודער פון
א גאנץ היבשער שיף; צוואנציג חברה האבען געארבייט מיט די
וועסלעם; אחוץ דעם האבען מיר נאך געהאט אן אייגענע אינטענ־
דאנטסטוועז, א קיד מיט אלערלייי כלים און א היבשע ביסעל קאל־
דערעם.

נאר געגעראל קעלקי האט נאך אלץ פון אונז געהאט צו זינגען
און צו זאגען. די שלוחים אויף די פערד האט ער שוין געהאט צו־
ריקגעשיקט, נאר אויף זייער פלאץ האט ער ארויסגעשיקט דריי
פאליציי־שיפלאך. זיי האבען נעארפט פארען פאראוים, פאר אלע־
מען, און ניט דערלאזען קיין אנדערע שיפלאך פארבי זיי דורכ־
פארען. די שיפלאך פון דער ראטע מ. האבען זיך געהאלטען אין
איין שפארען צו די פאליציי־שיפלאך. מיר וואלטען זיי געווען
לייכט נעקענט אריבערגעגען איז דאס אבער געגען געווען. מוזען
מיר זיך, נעבער, האלטען צוריק אויף אן אנשטענדיגער שטרעקע
און ווארטען. געוואוסט האבען מיר, אז אראפ נידעריגער ארום
טייך לינט א אומבאריהרטע פארמער לאנד, וואו מען האט נאך
קיין מאל ניט נעבעטעלט, און וואו מענשען האבען א בריטע האנט;
נאר מיר האבען פונדעסטוועגען געווארט. וואס מיר האבען גע־
דארפט איז ווייסע וואסער, פינע, און וועז מיר האבען פון דערווייטען
דערזעהען א שטראם, האבען מיר שוין געוואוסט, וואס עס וועט
שוין פאסירען. קנאק! דאס ערשטע פאליציי־שיפעל איז ארויף
אויף א שטיין און איז געבליבען שטעהן. האק! דאס צווייטע
פאליציי־שיפעל האט זיך פארטשעפעט. האפ! דאס דריטע פאליציי־
שיפעל איז אויך דא. פארשטעהט זיך, אונזער שיפעל איז זיך אויך
אזוי נוהג; אבער, איינס און צוויי נעהן די חברה אריבער פונ'ם
פערערשטען שיפעל אינ'ם הינטערשטען; איינס און צוויי לויפען
זיי צוריק אריבער אינ'ם פערערשטען שיפעל; און קוים וואס מען
באמערקט מיט'ן אויג, אהא — די חברה, וואס זיינען נעזעסען אינ'ם
הינטערשטען שיפעל זיצען שוין ווידער דארט און מיר פליהען שוין
ווייטער. וואלט אויס, איהר אזוינע און אזוינע!" שרייט מען

פון די פאליציי־שיפלאך. „ווי קענען מיר ווארטען? שרייט אויפ'ן טייך"! מיר זיינען ניט שולדיג, שרייען מיר צוריק קלאמפערשט מיט הארץ־קלעמעניש און דער שטראם טוהט אונז א כאפ אויף און א טראג ווייט אין יענעם נאסטפרייגדליכען פארמער־לאנד, וואו מיר פילען ווידער אן אונזער פריוואטע אינטעראנטסטוע מיט דער סאמע סמעטענע פון אלע נדבות. ווידער טרינקען מיר בלאסע וויען און גלויבען, אז די שפייז קומט טאקע אונז, אז מיר האבען עס טאקע כשר פארדינט.

ארעמער נענראל קעלליי! ער איז ווידער נעפאלען אויף א פלאן. די נאנצע פלאטע איז ארויסגעפארען פאר אונז. די ראטע מ. פון דער צווייטער דיוויזיע האט געמוזט פארנעמען, לויט דער אדרנונג, דעם סאמע לעצטען פלאץ. ס'האט אבער סך הכל נע־דויערט איין טאג און דער נאנצער פלאן זיינער איז צוניכט נעווא־רען. פינף־און־צוואנציג מייל, די סאמע ערגסטע טייל פונ'ם טייך, שטיינעריג און שטראמיג, האבען מיר נאר נעדארפט דורכפארען. דאס איז טאקע געווען יענער טייל פון טייך, וואס האט ארויסגערו־פען א צווייפל אין די מחות פון די אלטע איינוואוינער פון דע מאין. זיי האבען ניט נענלויבט, אז מיר זאלען דאס קענען דורכ־פארען. כמעט צווי הונדערט שיפלאך זיינען פאר אונז אין אט דעם וואסער ארויסגעפארען, און זיינען דארט פארהאקט נעווארען אויפ'ן סאמע וואונדערבארסטען אופן. פון אט די שטיינער און זאמד־בערגלאך האט מען זיך ניט נעקענט ארויסדרעהן סיידען ארויף אויפ'ן ברעג און שלעפען די שיפלאך אויף דער יבשה. מיר האבען זיך פון זיי ניט אויסנעדרעהט. מיר זיינען זיי אריבער־נעפארען. איינס און צוויי, אויפ'ן פערערשטען שיפל, אויפ'ן הינטערשטען, נאכאמאל אויפ'ן פערערשטען און ווידער אמאל אויפ'ן הינטערשטען שיפל. יענע נאכט זיינען מיר אוועק שלאפען אויף דער יבשה אליין, און דעם נאנצען צווייטען טאג האבען מיר זיך ארומגעשלייעט אין לאגער. די ארמיי נעבעד האט נעמוזט הארע־ווען מיט'ן ביטערען שוויים, אויספאריכטען די לעבער, און זיך ווייטער שלעפען ביז זי האט אונז דעריאגט.

וואר האט זיך דאס געקענט ספראווען מיט אונזער פלינקייט מיר האבען אויפגעשטעלט א מאסט, אנגעצויגען די לייוועגט (קאלדערעם) און געפארען סך הכל עטליכע שטונדען א טאג; און די ארמיי, נעבער, האט געמוזט הארעווען נאנצע טעג און א שטיק אין דער נאכט כדי אונז כאטש כאפען מיט'ן אויג, ניט צו פארליירען אונז אינגאנצען. דאמאלט האט גענעראל קעללי זיך א נעם געטאן צו רידלאמאטיע. קיין שיפעל טאר אונז שוין מעהר ניט א ריהר מאן. מיר זיינען נעווען די היצינסטע פון אלע, וואס זיינען געפאדרען אויפ'ן טייך דע מאין. די פאליציי־שיפלאך האט מען אפגעשאפט. אויף אונזער שיפעל איז ארויף פאלקאוניק ספיד, און מיר האבען געהאט די עהרע מיט אזא באריימטען אפיצער די ערשטע ארייגקומען קיין קעאקאק, וואס ליגט ארום טייך מיסיסיפי. אין אט דא ווי איך טאקע זאגען צו גענעראל קעללי און פאלקאוניק ספיד: אט האט איהר מיין האנט! איהר זענט געווען העלדען. איהר ביידע, איהר זענט געווען מענשען! און איך האב חרטה, אמווינציגסטען אויף צעהן פראצענט צרות, וואס דאס פעדערשטע שיפעל פון דער ראטע מ. האט אייך פארשאפט.

נעבען קעאקאק האט מען אלע שיפלאד צוזאמענגעשלאסען אין א מין פלויט. א טאג א נאנצען האבען אונז די ווינטען געשטערט אין אונזער רייזע, נאכדעם האט א דאמף־שיף אונזער פלויט צוגעטשעפעט צו זיך מיט א שטריק און אונז צוגעפירט ביז קווינסי, אילינאיז. דארט האבען מיר צושטעלט אונזער לאגער אויף נוז־איילענד. דעם נעדאנק צו פארען אויפ'ן פלויט האבען מיר זיך דא באלד ארויסגעשלאגען פונ'ם קאפ. מען האט די שיפלאד צוזאמענגעשלאסען אין קלייטע גרופעם צו פיער אין א גרופע. עמיצער האט מיר נעזאגט אז קווינסי איז דאס רייכסטע צווישען אזעלבע שטעט־לאד איבער אלע פארייניגטע שטאטען. אז איך האב דאס דערהערט, האט מיך באלד אנגענומען א מסוכנ'ער חשק א קאטשע מאן דארטען אביסעל די פים. קיין איין אמת'ער פראפעסיאנעלער טרעמפ וואלט ניט פארבייגעלאזט אזא שטעטעל מיט אזוי פיעל האפענונגען. פאר איך אריבער דעם טייך אין עפעם א קליין מול־

טערל צום ברעג אוז שטייג אפ אין קווינסי. נאר צוריק בין איך שוין צוגעפארען אין א גרויסער שיף אננעפיקעוועט מיט כל טוב. פארשטעהט זיך, דאס גע'לט, וואס איך האב אויסגעבעטע'לט, האב איך אינגאנצען גע'לאזט פאר זיך. איך האב נאר דערפון באצא'לט פאר'ן שיפע'ל. איך האב אויך, פארשטעהט זיך, אויסגעק'ליבען דאס בעסטע אונטערווועש, זאקען, צוגעטראגענע מ'לבושים, העמדער, שיך אוז היט'לען; אוז וועז די ראטע מ. האט געכומען ווי פיע'ל זי האט נאר געוואל'ט, איז נאר איבערגעב'ליבען א גאנץ בכבוד'יגער בארג מיט מציאות פאר דער ראטע ל. וועה! בין איך דאמא'לט געווען א יונגער אויסברענגער! א טוויזענט פארשידענע „נעשיכ־טעם" האב איך אפגעטאקט פאר די גוטע מענשען אין קווינסי, אוז יעדער געשיכטע איז געווען „אגי'ל ואשמח"; וואו נעמט מען איצט די אמא'ינע פעהיגקייטען אפדערצעה'לען א זאך אזוי קיי'לעב־דיג, אזוי ל'עבעדיג ווי אמא'ל, אין קווינסי, אילינאיז!

אין האניבא'ל, מיזורי, איז אונזער אומבאזיגבארער צענדל'ינג צופא'לען געווארען אויף ברעק־פיצל'אך. מיר האבען דאס דוקא ניט געפא'לאנווען. מיר האבען זיך צושייט נאנץ נאטירל'יך. איך אוז דער קעסע'ל־מאכער האבען שטי'לערהייט דעזערטירט. דעם זעלבי־גען טאג האבען סקאטי אוז דייווי אויך אריבערגעטאנצט צום אי־לינאיז ברעג; מאק־אוואי אוז שיף האבען זיך אויך אפגעטראגען. האבען מיר א חשבון פון זעקס פון אונזער צענדל'ינג; וואס די איבריגע פיער חברה האבען געטאן — וויים איך ניט. אט דא וועל איך בריינגען א פאר ציטאטען פון מיין טאגע־בוך, וואס איך האב געפיהרט נאר מיין פ'ליטה פון דער ארמיי.

„פרייטאג דעם 25טען מאי. איך אוז דער קעסע'ל־מאכער זיינען אווענ פונ'ם ל'אגער, אריבער דעם טייך אין א קליין שיפע'ל אויפ'ן אילינאי־ברעג; געגאנגען צופום א זעקס מיי'ל איבער די רע'לסען פון דער ק. ב. אוז קיו. ל'יניע ביז צו פע'ל־קריק. מיר זיי־נען ארפ פון אונזער וועג אוז אווענ א זעקס מיי'ל ערגעץ אין א זייט, נאר מיר האבען זיך ארויפגעכאפט אויף א וואבאש־צוג אוז גע־פארען א זעקס מיי'ל ביז דער סטאנציע הוי'ל. דארטען האבען מיר

באנעגנט מאק־אוואי'ע. פיש'ן, סקאטי'ן און דייווי'ן, וועלכע האבען אויך אפגעצויגען פון דער ארמיי".

„שבת, דעם 26טען מאי. ארום צוויי א זייגער פארטאג האבען מיר זיך ארויפגעכאפט אויף א צוג פון דער הארמאטען־קויל לינגיע בעת ער האט זיך אביסל איינגעהאלטען פאר א שיידע־וועג. סקאטי'ן און דייווי'ן האט מען אונז ארונטערגעוואלפען. שפעטער־צו האט מען אונז פיער'ן אויך ארונטערגעוואלפען נעבען די בלאפס, א פערציג מיל וווייטער. נאכמיטאג האבען מאק־אוואי און פיש זיך ארויפגעכאפט אויף א פראכט־צוג, בעת איך און דער קעפטל־מאכער זיינען אוועק זוכען עפעס שפייז".

„זונטאג, דעם 27טען מאי. ארום דריי א זייגער האבען מיר זיך ארויפגעכאפט אויף א צוג פון דער הארמאטען־קויל לינגיע. דאָרט, אויף א בלינדער פלאטפארם טרעפען מיר סקאטי'ן און דייווי'ן. פארטאג האט מען אונז אלעמען ארונטערגעוואלפען נעבען דזשעקסאנוויל. דא לויפט פארבי די ק. און א. לינגיע און מיר'ן זיך, מן הסתם, ארויפכאפען אויף א צוג פון אט דער לינגיע. דער קעפטל־מאכער איז ערגעץ אוועק און איז שוין מעהר ניט צוריק־געקומען. מן הסתם געכאפט א פראכט־צוג".

„מאנטאג, דעם 28טען מאי. דער קעפטל־מאכער איז טאקע ניטא. סקאטי און דייווי זיינען ערגעץ אוועק שלאפען און זיינען ניט געקומען אין צייט; זיי האבען אנגעוואלטען דעם ק. ק. 3.30־דינגען פאסאזשיר־צוג. איך האב זיך אויף אט דעם צוג ארויפ־געכאפט, אפגעפארען ביז פארטאג, געקומען קיין מייסאן, א שטאט פון 25 טויזענט איינוואוינער. ארויף אויף אן אקסען־צוג און אפ־געפארען די נאנצע נאכט".

„דינסטאג, דעם 29טען מאי. געקומען קיין שיקאגא פונקט זיבען א זייגער אין דער פריה..."

און שפעטער מיט יאהרען, אין כינא, האב איך זיך זעהר גע־נומען צום הארצען בעת איך האב דערוואוסט, אז אונזער מיטל אריבערצופארען אונטער־וואסער שטיינער—דער מיטל פון א הין און א הער, פונ'ם פערערשטען שיפל אינ'ם הינטערשטען

שיפעל און פונ׳ם הינטערשטעז אינ׳ם פערערשטעז — אט דער מי־
טל, איז גאר ניט אונזער המצאה. איך האב זיך דערוואוסט, אז
טויזענטער יאהר שוין באנוצעז זיך די כינעזישע טייד־פישער מיט
אט דעם מיטל איז פאל פון „שלעכטער וואסער". נאר מילא צי
מיר האבען דאס ערפינדעז צי נייז, א גוטער קונץ איז דאס.

בּיקעם

ביקעס.

וועז דער טרענפ זאל, חלילה, פלוצלונג פארשוואונדען פון די פאראיניגטע שטאטען, וואלטען זעהר אסך פאמיליעס דערפון זיכער געליטען עלענד און נויט. דער טרעמפ גיט א מעגליכקייט טויזענטער מענשען צו ציהען זייער חיונה אויף אן ארענטליכען שטייגער, צו בילדען זייערע קינדער און זיי מדריך זיין אי צו גאט אי צו לייטען. איך רעד ניט פונ'ם וועג. איינמאל איז מיין טאטע נעווען א קאנסטאבל און ער פלעגט זיך ארומיאגען נאך טרעמפס צוליעב פרנסה. די קהילה האט איהם געצאלט אזוי פיעל און אזוי פיעל פאר יעדען טרעמפ, וואס ער האט געכאפט, א חוץ דעם פלעגט ער, גלויב איך, קריגען אויך רייזע-קאסטען. די פראגע פון פרנסה איז ביי אונז שטענדיג געווען א הארבע, און דאס שטיקעל פלייש אויפ'ן טיש, די נייע פאר שיך, די פאסיגע קליידונג, אדער דאס טעקסט-ביכעל פאר דער שוהלע זיינען אלץ אפגעהאנגען פון מיין פאטערס גליק אינ'ם געיעג. איך געריינק די צוריקגעהאלטענע נייגעריגקייט און די אומבאשטימטקייט, מיט וועלכע איך פלעג ווארטען אלע פריהמארגען אויף די רעזולטאטען פון זיין באנאכטיגער פראצע — ווי פיעל טרעמפס ער האט צונויפגעשלעפט און צו איז טאקע א סברה, אז דער ריכטער זאל זיי פאר'משפט'ן. און שפעטער, בעת איך בין שוין אליין געווען א טרעמפ, און ס'איז מיר געלונגען זיך ארויסצודרעהן פון א גזל'נישען קאנסטאבל, האט מיר פישוט וועה געטאן דאס הארץ אויף די קלייניע אינגעלאך און מיידלאך דארטען ביים קאנסטאבל אין דער היים; מיר האט געדוכט, אז איך באשווינדעל עפעס אט די אינגעלאך און מיידלאך, איך נעם ביי זיי צו זייער עולם הזה.

אט אזוי איז דאס אבער. דער טרעמפ טרעט ארויס נענעז דער געוועלשאפט, און די הינט, די היטער פון דער נעזעלשאפט ציהען פון איהם זייער חיונה. אייניגע טרעמפס האבען אליין ליעב ארייגצופאלען אין די הענט פון אט די היטער — ספעציעל ווינטער צייט. פארשטעהט זיך, אזעלכע טרעמפס קלייבען נעווהנטלעך אוים קהילות, וואו מען צווינגט ניט ארבייטען אוו. וואו מען קריגט גוטע שפייז. ס'זיינען אויך נעווען אוו, מן הסתם זיינען נאר איצטער אויך דא אזעלכע קאנסטאבלס, וואס צוטיילען מיט'ן טרעמפ וועמען זיי ארעסטירען, די באלוינונג, וואס זיי קריגען. אזעלכע קאנסטאבלס דארפען זיך נאר קיין טרעמפס ניט ארומיאגען. זיי טוען נאר א פייף, אהא — די חברה זיינען שוין דא. ס'איז פשוט אויף חדושים ווי פיעל געלט מען שפארט אף פון טרעמפס, וואס האבען אליין ניט קיין פארבוינענע פעני. דורך דעם נאנצען דרום טייל פון לאנד — אמווינצינגסטען בעת איד בין געווען א טרעמפ — זיינען דא ארעסטאנטען־לאנגרס און פלאנטאציעס, וואו די פארמערס קויפען אף די צייט פון די פאר'משפט'ע טרעמפס אוו, וואו די טרעמפס מוזען פשוט ארבייטען. ס'זיינען דא ווידער אזעלכע פלעצער ווי, למשל, רוטלאנד, וועדמאנד, ביי די שטיין־ברוכען. וואו מען עקספלואטירט די ענערגיע פונ'ם טרעמפ, וואס ער האט אנגענקליבען אומזיסט דורך געהן אין די הייזער אוו בעטלעז אויף די גאסען; אט די ענערגיע פון די טרעמפס וועלט אוים־נעגוצט טאקע פאר דער אדער יענער קהילה.

איד אליין ווייס, אייגענטליך, גאר ניט מכח די שטיין־ברוכען אין רוטלאנד, וועדמאנד. ס'טוהט מיר ווייך הנאה, וואס איך ווייס נאר ניט וועגען זיי, וועז איך דערמאן זיך, ווי נאהענט איך בין שוין געווען אהין ארויפצופאלען. וואו מען טוהט ניט א וואנדף מיט א שטעקען זיינען פאראן טרעמפס, אוו פון א טרעמפ אין אינד'אנא האב איך זיך דערוואוסט וועגען די רוטלאנדער שטיין־ברוכען. בין איך שוין געקומען קיין ניו־ענגלאנד האב איך שטענדיג נעהאלטען אין איין הערצען וועגען זיי אוו דערצו נאר מיט א וואכענונג וועגען דער סכנה; „זיי דארפען מענשען צו האקען די שטיינער", פלעגען די

פֿאַרבייגעהענדע טרעמפּס זאָגען; „אוֹן קיין טרעמפּ פֿאַר׳משפּט׳ן זיי ניט ווינציגער ווי אויף נייַנציג טעג". אוֹן בעת איך בין געקומען קיין ניו־העמפּשייר, בין איך שוין געווען אזוי אָנגעשראָקען מיט אָט די שטיין־ברוכען, אז איך פֿלעג אויסמיידען די אייזנבאַהן־זשאַנדאַרמעריע. „ביקעם" אוֹן קאַנסטאַבלס; אין מיין לעבען האָב איך פֿאַר אָט דער חברה ניט אזוי געשראָקען ווי איצטער.

עפּעס איינמאָל א פֿאַרנאַכט, אין קאַנאַדע, גאָר איך צו צום וואָקזאָל אוֹן טרעף דאָרטען א פֿראַכט־צוג פֿאַרטיג אָפּצופֿאָרען. זוך איך אָפּ א לייַדיגען פֿראַכט־וואָגאָן, עפּעס אויף די זייטיגע טיר אוֹן קריך אַריין אינווייניג. גאָהאָפּט האָב איך זיך אַריבערכאָפּען בין אינדערפֿריה קיין ווייט רייוער. די שטאָט איז טאָקע אין וועלט־מאָנט, ניט מאָהר ווי טויזענט מיל פון רוטלאַנד. נאָר פון דאָרטען וואָלט איך זיך א נעם געטאָן אין צפון־זייט אוֹן אלץ ווייטער אוועק פון דער סכנה. אין וואָגאָן טרעף איך א „פֿרעהליך קעצעל", וואָס האָט זיך מסוכן דערשראָקען בייַ מיין אָנקומען. ער האָט נעמיינט, אז איך בין א קאַנדוקטאָר, אוֹן ווען ער האָט זיך דערוואוסט, אז איך בין נאָר א טרעמפּ, האָט ער אָנגעפֿאַנגען צו רעדען וועגען די שטיין־ברוכען אין רוטלאַנד אלס די סכה פון זיין איצטיגען שרעק. ער איז נאָך געווען א איינגעלער דאַרפֿס־בחור, וואָס פֿלעגט א מאל א פּאָר טאָן ערגעץ אויף א קורצער שטרעקע מיט א זייטיגער לייַנע.

דער פֿראַכט־צוג טוהט זיך א ריהר. לעגען מיר זיך אוועק אין א וויינקעלע פון׳ם וואָגאָן אוֹן ווערען אָנשלאָפֿען. אין א צוויי אָדער דריי שטונדען אָרום, נעבען עפּעס א סטאַנציע, כאָפּ איך זיך אויף פון עפּעס א נערווש; איך טוה א קוק: עס עפּענט זיך אויף שטיל־ינקערהייט די רעכטע טיר פון׳ם וואָגאָן, דאָס „פֿרעהליכע קעצעל" שלאָפֿט. איך טוה זיך אפּילו ניט קיין ריהר. איך נעם צו־נויף די וויעס, לאָז איבער א קליין שפּעלטיקעל אין קוק יואָס וועט זיין שפּעטער. עס רוקט זיך אַריין א לאָמטערן, נאָכדעם א קאָפּ פון׳ם קאַנדוקטאָר. דערזעהט ער אונז אוֹן קוקט אזוי א ווייַלע. איך ריכט זיך אויף א וויסטען ווילדען סוף אַדער לכל הפּחות אויפֿן נעווהנליכען אָנפֿאַל. „מיט׳ן קאָפּ אין ד׳ר ערד, דו זשאָבע בז

זשאבע!" אויסגעלאזט האט זיך עס אבער פונקט פארקערט. זעהר פארזיכטיג נעמט ער צוריק ארויס דעם לאמטערן און מאכט צו די טיר שא־שטיל. דאס איז נעווען עפעס זעהר אומגעוועהנליך און אויפפאלענד. הער איך זיך ווייטער איין — די טיר רוקט זיך גאנץ ווייכלאך צו צו דער קליאמקע. ער שליסט זי צו אויף א קייטלע. פון אינווייניג קען מען זי שוין מעהר ניט עפענען. איין ווינ אויף ארויסצוגעהן פלוצלונג איז שוין אפגעהאקט. ניין, דאס גיהט ניט. ווארט איך צו א פאר סעקונדען, קריך צו צו דער לינ־קער טיר און טוה זי א פרואוו. די טיר איז נאך ניט נעווען צונע־שלאסען. עפען איך זי אויף, טאנץ אראפ אויף דער ערד און מאך זי צוריק צו. איך קריך אריבער אויף דער צווייטער זייט פונ'ם צוג, קייטל צוריק אפ די טיר, וואס דער קאנדוקטאר האט צונע־שלאסען, טאנץ אריין אין וואגאן און מאך זי ווידער צו. איצטער קען מען זיך שוין ווידער באנוצען מיט בייד טירען. דאס „פרעה־ליכע קעצעל" שלאפט נאך אלץ.

דער צוג פאנגט אן צו נעהן. ווידער שטעלט ער זיך אפ ביי א סטאנציע. איך הערהער טריט איבער די זאמד־שטיינדלאך. די לינקע טיר פונ'ם וואגאן עפענט זיך אויף ראשונ. עס כאפט זיך אויף דאס „פרעהליכע קעצעל, איך כאפ זיך קלאמפערשט אויך אויף. מיר זעצען זיך אויף און ראטשען אוים אונזערע אויגען אויפ'ן קאנדוקטאר און זיין לאמטערן. ער מאכט ניט קיין הכנות, טרעט צו גלייך צום עסק.

„איך וויל דריי דאלאר", זאגט ער.

מיר שטעלען זיך אויף, נעהן צו נעהענטער זיך דורכצושמוע־סען. מיר זאגען, אז מיר וואלטען איהם אודאי נעגעבען די דריי דאלאר בכבוד גדול, ערלויבט דאס אבער ניט אונזער ביטער מזל. גלויבט ער אונז ניט, דער קאנדוקטאר. ער פאנגט זיך אן מיט אונז צו דיסקוטירען. ער וועט דאס מאכען פאר צוויי דאלאר. באדויערן מיר זעהר אונזער ארעמקייט. מאכט ער אונז א פאר שלא־בכבוד'יגע קאמפלימענטען, רופט אונז זשאבעס בני זשאבעס, און שיקט אונז אפ צו אלדי רוחות. נאכדעם טוהט ער אונז א

סטראשע, אז אויב מיר טוהען ניט א נישטער נאכ'ן נעלט, פאר־שליסט ער אונז אין וואגאן, פיהרט אונז צו ביז וווהייט ריוועד און ניט אונז דאדטען איבער צו דער פאליציי. ער האט אויך נענוי נערעדט וועגען די שטיין־ברוכען אין רוטלאנד.

דער קאנדוקטאר קלערט די גאנצע צייט, אז ער האלט אונז רעכט ביי דער טשאפרינע. אליין שטעהט ער דאך ביי איין טיר און די צווייטע האט ער צוגעקייטעלט ערשט מיט עטליכע מינוט פרי־הער. בעת ער רעדט אזוי וועגען די רוטלאנד שטיין־ברוכען שרעקט זיך דאס „פרעהליכע קעצעל" אזוי איבער, אז ער פאנגט זיך אן צו רוקען צו דער צווייטער טיר. דער קאנדוקטאר צולאכט זיך הויך און בריטלאד. „יאג זיך ניט אזוי", זאגט ער. „איך האב די טיר צוגעשלאסען אויף יענער זייט נאר ביי דער לעצטער סטאנציע". ער האט אזוי ערנסט נענלויבט, אז די טיר איז טאקע פארשלאסען, אז זיינע ווערטער זיינען געווען איבערצייגענד. דאס „פרעהליכע קעצעל" האט נעמיינט, אז דאס איז תורת־לאקשען און ער האט שיער ניט נעפלאצט.

דער קאנדוקטאר טראגט אונז אונטער אן אולטימאטום. אדער מיר זאלען איהם גיבען די צווויי דאלאר, אדער ער שליסט אונז איין און וווהייט ריוועד גיט ער אונז איבער צו דער פאליציי — נע־היסען האט דאס נייניציג טעג ביי די שטיינער אין רוטלאנד. איצטער, ליבער לעזער, שטעל זיך פאר אויף א מינוט, אז די צווויי־טע טיר איז טאקע צוגעשלאסען. פארטיף זיך אינ'ם אומזיכערקייט פונ'ם מענשליכען לעבען. צוליעב איין דאלאר וואלט מען מיך נאנץ פיין נעווען אוועקגעשיקט קיין רוטלאנד צו פראצעווען דריי חדשים ווי א שקלאף. אזוי וואלט אויך פאסירט מיט'ן „פרעהלי־כען קעצעל". מיך רעכען ניט אריין, איך בין דאך סיי ווי א פאר־פאלענער; באטראכט נאר דאס „פרעהליכע קעצעל". ער וואלט אפשר נאך אט די נייניציג טעג ארויסנעקומען א לעבענס־לייננליכער פארברעכער. ער וואלט דאך אפשר דיר אליין דעם קאפ צושפאל־טען און דיך אפשר באראבעווען פון קאפ ביזן די פים. און אויב

ניט דיך, וואלט ער מן הסתם אן אנדער אומשולדינעז מענשענ'ס קאפ צובראכען.

די טיר איז אבער ניט נעווען צוגעשלאסען, אוז נאר איר אליין האב דערפון געוואוסט. איר מיט'ן „פרעהליכען קעצעל" בעטען זיך ביים קאנדוקטאר רחמים. איר האב זיך נעבעטען אוז נעפלידאנטשעם גלאט אזוי מסתמא אלם כוואט. נאר נעטאן האב איר דאס מיט נשמה. איר האב אפגעטאקט א „נעשיכטע", אז א שטיינערנע הארץ וואלט נעדארפט נעווען צוגעהן. נאר די נעשיכטע האט אבער ניט גערוהרט דאס שטיינערנע הארץ פון אט דעם נעלט־דורשטינעז קאנדוקטאר. בעת ער האט זיך איבערצייגט, אז מיר האבען טאקע ניט קיין געלט, האט ער פארמאכט די טיר, זי צונעקייטעלט אוז האט אביסעל צוגעווארט טאמער האבען מיר איהם נאר נענארט אוז איצטער וועלען מיר איהם ערשט פארלייגען די צווויי דאלאר.

ערשט איצטער האב איך נעעפענט א מויל. איצט האב איך א י ה ם מכבד נעווען מיט זשאבע בז זשאבע; אלע זידעל־ווער־טער, וואס ער האט נענוצט נענען מיר, האב איך איהם נעשליידערט אין פנים אוז נאר צוגענעבען איינענע א היבשע ביסעל. איך בין אליין פון דער וועסט, וואו מענשען קענען זיך נוט זידלען אוז איכ'ל באין אופן ניט דערלאזען אז עפעס א קרעצינער קאנדוקטאר פון א נישטיגער, פארוואהרפענער, זייטיגער ניו ענגלאנד אייזענבאהן ליניע זאל מיך אריבערשטייגען אין לעבעדינסייט אוז קרעפטינקייט פון שפראך. אין אנפאנג האט דער קאנדוקטאר זיך דערפון אויס־נעלאכט. נאכדעם האט ער א פרואוו נעטאן מיר ענטפערן. דאס איז נעווען א טעות פון זיין זייט. הכלל, איך האב זיך צולאזט אוז איהם אויסגעשניטען ביז'ן ביין אוז די וואונדען אויסגעריבען מיט פליגעלדיגע, גליהענדע שטעכווערטלאר. דאס איז ניט נעווען קיין פאנטאסטישער ליטעראריישער ויכוח; איך בין טאקע באמת נעווען אויסער זיך אויף אט דער עקעלהאפטער בריאה, וואס צוליעב א דאלאר האט ער מיך נעוואלט פארוואנדלען אין א שקלאף אויף נאנצע דריי חדשים. א חוץ דעם, מיר איז אייננעפאלען, אז ער מיט'ן קאנסטאבל טיילען זיך מיט דער באלוינונג.

נאָר נישׂ־קשה, איך האָב איהם צורעכט געמאכט. איך האָב צופֿאסוועט זיינע געפיהלען און זיין שטאָלץ פֿאר היבשע עטליכע דאָלאר. פֿרוי־וועט ער מיך אָנשרעקען, זאָגט, אז אָט קומט ער אריין אין וואָגאָן און נעמט מיר אָרויס די קישקעס פונ׳ם בויך. איך בלייב אָבער ניט הינטערשטעלונג, זאָג איהם, אז איך צוזעץ איהם די מאָרדע אויב נאָר ער פֿרוי־וועט אריינקריכען אין וואָגאָן. מיין פֿאזיציע ערלויבט דאָס טאָקע צו טאָן, ער זעהט דאָס אליין. פֿאר־שטעהט זיך, אז די טיר עפענט ער שוין ניט, און ער רופט צו הילף די איבריגע קאָנדוקטאָרען. הער איך ווי זיי ענטפערע און לויפען שוין צו איהם איבער די זאָמד־שטיינדלאָר. און די גאָנצע צייט איז יענע טיר אלץ אָפֿגעקייטעלט און דערפון וויים קיינער ניט; דאָס „פֿרעהליכע קעצעל" איז דערווייל שיער ניט געשטאָרבען פֿאר שרעק.

אָך, ס׳אָרא העלפֿ איך בין דאָס געווען — מיט מיין צוריק־טריטס־ליניע הינטער זיך! איך האָב נאָר אמאל מכבד געווען דעם קאָנדוקטאָר שוין מיט זיינע חברים צוזאמען, ביז זיי האָבען ענדליך א עפען געטאָן די טיר; אין דער שיין פון די לאָמטערנס, האָב איך דערזעהן זייערע צורייצטע פנים׳ער. ביי זיי איז די זאָר נעווען גאָנץ פֿשוט: אין וואָגאָן זיינען מיר ווי אין א פאסטקע, קומען זיי אריין און ברעכען אונז אז די ביינער. טוהען זיי זיך א לאז. בריקען, בריקע איך קיינעם ניט אין פנים. איך טוה אז עפען די צוויטע טיר און מיר, איך און דאָס „פֿרעהליכע קעצעל", טאָנצען אראָפּ. די באָנדע טוהט זיך א לאז אונז נאָכלויפען.

טאָנצען מיר אריבער — אויב איך האָב קיין טעות ניט — איבער עפעס א שטיינערנעם פֿארקאָן וואוהין מיר זיינען אריין אבער נעדענק איך זיכער. אין דער פינסטערניש קוליע איך זיך גלייך אריבער איבער א שטיינערנער מצבה. דאָס „פֿרעהליכע קע־צעל" פאלט איבער א צווייטען שטיין. מיר הויבען זיך אויף און לויפען מיט אלע אונזערע כחות דורך יענעם בית־הקברות. די מתים האָבען זיך געמוזט א היבש ביסעל חדוש׳ן אויף אונזער שנעלען לויפען. די באָנדע קאָנדוקטאָרען האָבען אויך אזוי נע־

קלערט, ווייל וועז מיר זיינען ארויס פונ׳ם בית־עלמין אוז אריבער דעם שליאד איז א פינסטערן וואלד, האבען זיי אויפגענעבען זייער געיעג נאר אונז אוז זיך צוריק אומגעקערט צום צוג. שפעטער צו זיינען מיר צוגעקומען צו׳ן א ברונעם פון עפעס א פארמער אוז ס׳האט זיך אונז פארגלוסט א טרונק וואסער. דערווייל באמערקען מיר אז עפעס א דין שטריקל וואס ציהט זיך גלייך אין ברונעם. איז אנגעטשעפעט דארטען ביי דער זייט. מיר ציהען דאס ארויף. דאס איז געווען א גאלאן־קריגל פול מיט סמעטענע. אט אזוי נאהענט בין איך שוין געווען פון די שטיין־ברוכען אין רוטלאנד, וועראמאנט.

וועז טרעמפס לאזען ארויס א ווארט מכח א שטאט, אז די „ביקעס בוקצען זיך", מייד אוים יענע שטאט, אדער, אויב דו מווט שוין, נעה זי דורך שא־שטיל. עס זיינען דא אזעלכע שטעטלאר. וואס מען מוז שטענדיג דורגעהן שא־שטיל. אזא שטעטל איז משעין אויף דער יוניאן־פאסיפישער אייזענבאהן ליניע. עס האט נע׳שם׳ט איבערן נאנצען לאנד — אוז אלץ צוליעב דזשעף קארר (אויב איד האב קיין טעות ניט). דזשעף קארר האט מיט׳ן ערשטען בליק דערקענט א טרעמפ. מיט קיין טרעמפ האט ער קיינמאל ניט דעבאטירט. אט האט ער דערקענט דעם טרעמפ אוז אט האט ער איהם א קנאק געטאן מיט ביידע פויסטען, מיט׳ן פאליציי־שטאק אדער וואס נאר ער האט נעהאלטען אין האנט. נאכדעם ווי ער האט אזוי גוט מכבד געווען דעם טרעמפ, האט ער איהם נאנץ פיין ארויסגעפיהרט פונ׳ם שטעטל אוז צוגעזאגט פארבעסערן אויב נאר ער טרעפט איהם נאר אמאל אין שטעטל. דזשעף קארר האט פארשטאנען א געשעפט. קיין צפון, קיין דרום, קיין מזרח, קיין מערב, צו די עקסטע גרעניצען פון די פאראיניגטע שטאטען (קאנאדע אוז מעקסיקא ארייגערעכענט), האבען די געשלאגענע טרעמפס געבראכט די ידיעה, אז מען „בוצקעט" אין טשעין. צום גליק האב איך קיינמאל ניט אנגעטראפען אט דעם דזשעק קארר. דורך טשעין בין איך דורכגעפארען אין א זעווערוכע. דאמאלט זיינען מיט מיר מיטגעפארען נאר פיער־און־אכציג טרעמפס. מיט

אזא קראפט זיינען מיר געווען גלייכגילטיג כמעט צו יעדער זאך, נאר ניט צו דזשאף קארר. דער נאמען „דזשאף קארר" האט אזוי געווירקט אויף אונזער פארשטעלונגס קראפט, אזוי אז תל געמאכט פון אונזער קראפט, אז מיר האבען מורא געהאט ווי פאר'ן טויט איהם צו באגעגענען.

ווען די „ביקעס" זעהען אויס גרייט זיך „בוצקען" לוינט זיך נאר ניט אריין געהן מיט זיי אין קיין משא־ומתן. די בעסטע זאך איז צו אנטלויפען, אזן שנעל אנטלויפען. ס'האט געדויערט א היבשע שטיקעל צייט ביז איך בין דערפון געוואהר געווארען. נאר גרונטאונג בין איך די זאך דערגאנגען פון א „ביק" אין דער שטאט ניו יארק. פון יענער צייט אן לויף איך אוטאמאטיש, ווען נאר א „ביק" טוהט זיך א לאז צו מיר. אט דער אוטאמאטישער פראצעס איז ביי מיר געווארען א מין הויפט־פרווזשינע שטענדיג אנגעצוינען אזן גרייט זיך פאנאנדערצולאזען. איך וועל דערפון שוין קיינמאל ניט פטור ווערען. אפילו צו אכציג יאהר, אז איך וועל זיך שוין שלעפען אויף קוליעס אזן ווען א פאליסמאן וועט פלוצלונג זיך א לאז טאן צו מיר, בין איך זיכער, איך וועל א וואוף טאן די קוליעס אזן אנטלויפען ווי א הירש.

צו דער העכסטער מדרגה אין דער קענטעניש פון די „ביקעס" בין איך נעקומען איינמאל עפעס א זומער בייטאג אין דער שטאט ניו יארק. דאס איז געווען עפעס אין א וואר פון ברענענדיגע היצען. איך האב זיך געמאכט א מנהג אינדערפריה צו בעטלען, אזן נאכמיטאג צו פארברייגען אין א קליין פארקעל, ביים סאמע ראטהויז אזן צייטונגס־גאס. טאקע ניט ווייט פון דארטען פלעג איך קענען א מאל קויפען אויף שטוף־וועגעלאך פרישע ביכלאר (וואס זיינען עטוואס באשעדיגט נעווארען אין דרוק ארבר ביים אייגבינדער) פאר א דבר שבוש. א חוץ דעם האט מען אין פארק טאקע געקענט קויפען אייד־קאלטע, סטערילייזירטע מילך אזן מאס־ליאנקע פאר א סענט א גלאז. יעדען נאכמיטאג פלעג איך זיך אוועקזעצען אויף א באנק, לייענען אזן זשליאקען מילך. יעדען נאכ־

מיטאג פלעג איך אויסטרינקען פון פיטש ביז צעהן גלעזער מילך. ס'איז דאמאלט געווען מסוכן היים.

אזוי ביז איך דאמאלט נעווען א נעלאסענער פלייסינער טרעמפ, וועלכער טרינקט מילך, און זעהט ס'ארא באלוינונג איך האב דערפאר באקומען. איינמאל א נאכמיטאג קום איך צו צום פארק מיט א פרישער בוך־מציאה אונטערן ארעם און א מורא־דינגער דורשט נאר מאסליאנקע אונטער'ן העמד. אויפ'ן מיט נאס, פונקט געגענאיבער דעם ראטהויז האב איך באמערקט אן עולם מענשען. איך לאז מיך צו דעם מילך־ביידעל, נאר דער עולם פאר־שטעלט מיר דעם ווג. שטעל איך זיך אפ צו געווארטן ווערען די אורזאכע פון אט דעם געזעמעל. אין אנפאנג האב איך נאר ניט נעקענט זעהן. שפעטער האב איך פונ'ם קלינגערייי און פון די פאר בליקען, וואס איך האב נעכאפט, זיך אננעשטויסען, אז דאס איז א באנדע פוסט־און־פאסניקעס און זיי שפילען פי־ווי. אט די פי־ווי שפיעל ווערט ניט ערלויבט צו שפילען אויף די נאסען פון ניו יארק. איך האב דערפון גאר ניט געוואוסט, איך בין דאס אבער באלד געווארן נעווארעז. ארום א דריסיג סעקונדען האט נעדויערט, ביז איך בין געווארן נעווארעז וואס דא טוהט זיך. פלוצ־לונג טוהט איינער פון די שפילער א געשריי: „א ביק!" די פוסט־און פאסניקעס האבען גוט פארשטאנען זייער עסק. זיי זיינען אנט־לאפען. איך — ניט.

דער עולם צונעהט זיך, וועגדט זיך צו די טראטוארען פון ביידע זייטען נאס. איך טוה זיך א לאז צום טראטואר, וואס נע־בען פארק. אודאי א פופציג מענשען פון אט דער מענגע לאזען זיך אזוי אין דער זעלבינער ריכטונג, נאר שוין צוואוארפען. איך באמערק דעם „ביק", א גרויסער פאליסמאן אין א גרויען קאסטיום. ער נעהט זיך אזוי אין מיטען נאס, ניט געאיילט, ווי ער וואלט זיך גלאט ארומגעשליאעט. צופעליג באמערק איך ווי ער ענדערט זיין ריכטונג און טוהט זיך א לאז קאסע צום זעלבינען טראטואר, וואו איך נעה. אט אזוי שפארט ער זיך צווישען דער צוואוארפענער מענגע און איך באמערק, אז אונזערע ריכטונגען מוזען זיך דורכ־

שנייִדעו אוו מיר מוזען זיך באגעגענען. איך פיהל זיך אזוי אומ־שולדיג, אז ניט קוקענדיג אויף מיין בילדונג אין ביקעס אוו זייערע אויספיהרונגען, האב איך ניט קיין פחד. ס'האט זיך מיר אפילו ניט גע'חלום'ט אז דער „ביק" שארט זיך דאס צו מיר. איך בין שוין גרייט געווען, אויס רעספעקט פאר'ן געזעץ, זיך אפשטעלען אוו איהם לאזען פארבייגעהן. איך האב זיך טאקע אפגעשטעלט, נאר ניט מיט מיין גוטען ווילען. פלוצלונג, אהן דער מינדסטער ווארנונג האט דער „ביק" מיר א קלאפ געטאן מיט ביידע חענט גלייך אין ברוסט. בעת מעשה האט שוועבל אוו פער א שאט נע־טאן פון זיין מויל אויף מיינע אבות־אבותי.

מיין נאנצע פרייע אמעריקאנער בלוט האט אויפגעזאטען. אלע מיינע פרייהייטס־ליבענדע עלטערן האבען אין מיר אויפגעשריעו. „וואס איז דאס?" פרעג איך איהם. איהר פארשטעהט, איך האב געפארערט אן ערקלעהרונג. איך האב זי טאקע באקומען. קנאק! ער לאזט אראפ זיין פאליציי־שטאק סאמע אויף מיין מח אוו איך טוה זיך א וואקל צוריק אקוראט ווי א שכור, די נייגעריגע פנים'ער פון די צושויער טוהען זיך פאר מיר א הוידע ווי די כוואליעס פון'ם ים, דאס טהייער ביכל מיינס פאלט ארויס פון אונטער מיין ארעם גלייך אויף דער ערד אוו דער „ביק" רוקט זיך נעהענטער צו מיר. גרייט מיר נאכאמאל אראפלאזען זיין שטאק איבער'ן קאפ. אין דעם מאמענט פון קאפ־שווינדעל אנטפלעקט זיך פאר מיר א בילד: דער פאליציי־שטאק לאזט זיך אראפ איבער מיין קאפ היבשע עט־ליכע מאל; א צובלוטיגטער, א צוקלאפטער, פול מיט יסורים שטעה איך אין א פאליציי גערייכט; איך הער, מען באשולדיגט מיך איז שלעכטער אויספיהרונג, אוו באנוצען זיך מיט זידעל ווערטער, אוו וועהרען זיך נעגען א פאליציי־באאמטען אוו אין נאך עטליכע עבירות, וואס דער סעקרעטאר לייענט פאר; איך זעה, מען פיהרט מיך אריבער קיין בלעקוועס־איילענד. אך, איך בין א בקי אין אט די זאכען. מיט אמאל גלוסטען זיך מיר איבער אלע ערקלע־רונגען. איך בויג זיך אפילו ניט איין אויפצוהויבען מיין ליעב אומגעלייענט ביכל. איך דרעה זיך אום אוו לויף. איך בין א

רעכט ביסעל צוטומעלט, פארוועהטאגט, נאר איך לויף. און איך וועל שוין אזוי לויפען ביז'ן טויט אריין, וועז נאר א „ביק" וועט אנפאנגען צו מאכען ערקלערונגען מיט זיין שטאק.

מיט יאהרען שפעטער, נאך מיין טרעמפ לעבען, בעת איך בין געווען א סטודענט אין דעם אוניווערזיטעט פון קאליפארניע, בין איך אמאל נענאנגען אין א צירק. נאר דער פארשטעלונג, שטעל איך זיך אביסעל אפ קוקען ווי עס ארבייט די טראנספארט־מא־שינעריע פון א גרויסען צירק. דער צירק האט יענע נאכט געזאלט אפפאהרען. דערווייל קום איך אן אזוי צו'ן א פייער ארום וועל־כען עס זיצען א צוואנציג קליינע אינגלאך. זיצען זיי אזוי אן שמועסען צווישען זיך, און איך ווער געווארה, אז די חברה־לייט ווילען אנטלויפען מיט'ן צירק. די באלעבאטים פונ'ם צירק האב־בען אבער זיך ניט געווארט שלעפען מיט אזא כנופיה שקצים; טעלעפאנירען זיי, די באלעבאטים, צו דער פאליצו צו צושטערען זייער פלאן. שיקט מען צו א סקוואד פון צען פאליציי־לייט, זיי זאלען ארעסטירען די אינגלאך פאר איבערטרעטען דעם געזעץ ניין א זייגער אויסצולעשען דאס ליכט און געהן שלאפען. די פאליציי־לייט רינגלען ארום דאס פייער און קריבען אזוי צו שטילינקער־הייט אין דער פינסטער. לויט א סיגנאל טוהען זיי זיך א הויב. לויפען צו, און כאפען די חברה און טוהען זיי א טראג ווי, למשל, געבונדענע עופות.

איך, פארשטעהט זיך, האב ניט אנגעהויבען צו וויסען, אז די פאליציי קומט; פלוצלונג דערזעה איך ווי פון דער ערד וואקסט ארויס א גאנצע כאפטע „ביקעס" מיט מעשענע קנעפלאך, באפאנ־צערטע, יעדער מיט אויסגעשטרעקטע הענט. ס'איז אין מיר קיין נשמה ניט געבליבען, אויף די פיס האט איך ניט געקענט איינ־שטעהן. ס'איז ביי מיר נאר געבליבען דער אוטאמאטישער פרא־צעס צו לויפען. און איך לויף. איך וויים אפילו ניט אז איך לויף. איך וויים ניט קיין זאך. דאס איז נעווען, ווי איך האב געזאגט, אוטאמאטיש. איך האב נאר ניט נעדארפט געווען לויפען. איך בין שוין ניט נעווען קיין טרעמפ. איך בין געווען א בירגער

פון אט דער קהילה. דא איז מיין געבורט־שטעטל. קיין מעשה האב איך, חלילה, ניט פארשטופט. איך בין דאמאלט געווען א סטודענט. אין די צייטונגען פלעגט מען באגעגענען מיין נאמען; קלייד־ער האב איך געטראגען גוטע, קיין איין מאל אפילו אין זיי ניט געשלאפען. פונדעסטוועגען בין איך געלאפען — בלינד, יוי א משוגע'נער, ווי א איבערגעשראקענער הירש. און וועו איך בין געקומען צו זיך האב איך ערשט באמערקט, אז איך לויף. איך האב בפירוש נעמוזט אנשטרענגען מיין ווילען, כדי אפצושטעלען מיינע פיס.

ניין, איכ'ל שוין קיינמאל דערפון ניט פטור ווערען. איך קען דערצו גאר ניט העלפען. שטרעקט א „ביק" אויס זיינע הענט — לויף איך. א חוץ דעם האב איך, ווייזט אויס, אזא אומגליקליכען טאלאנט ארייננצופאלען אין טורמע. איך בין ארויסגעפאלען אין טורמע מער מאל זינט איך בין געווארען אויס טרעמפ, ווי אין דער צייט, וועו איך בין געווען א טרעמפ. עפעס איינמאל א זונ־טאג אינדערפריה, פאר איך ארויס אויף א וועלסאפער־שפאציר מיט א יונגער פרייליין. איידער מיר פארען נאר ארויס פון די גרעניצען פון דער שטאט, ארעסטירט מען אונז פאר פארבייפארען א פוס־גהער אויפ'ן טראטואר. באשלים איך שוין צו זיין מהר פארזיכטיג. א צווייטען מאל פאר איך אויף א וועלסאפער ביי נאכט, טרעפט זיך עפעס א סיבה מיט מיין אסעטעלין־לעמפעל. היט איך פארזיכטיג דאס שוואכע פלעמעל פונ'ם לעמפעל כדי ניט איבערצוטרעטען דאס געזעץ. איך האב קיין צייט ניט, נאר איך שלעפ זיך ווי א טשערעפאכע, כדי דאס טונקעלע פלעמעל זאל אינגאנצען ניט אויסגלאשען ווערען. אט קום איך צו די גרענ־צען פון שטאט; איך בין איצט אויסער דער מאכט פונ'ם געזעץ; איך טוה זיך א לאז מיט אימפעט, כדי אנצוויאנען די פארשפילטע צייט. א האלב מייל וויייטער „פאקט" מיר א „ביק", און אויפ'ן צווייטען פריהמארגען לאז איך פאלען די ערבות אין פאליציי ג־ריכט. די שטאט האט פארעטעריש ארוק געטאן איהרע גרעניצען אויף א גאנץ מייל וויייטער. איך האב דערפון ניט געוואוסט. מעהר

ניט. איך נעדיינק, למשל, מיין אומבאשטרייטבארע רעכט פון פרייע רעדע אויף פריוליכע פארזאמלונגען. קריב איך אמאל ארויף אויף א קעסטעל אין נאס כדי אביסעל אויסצולופטערן יענע עקאנאמישע ביהנען, וואס זומען אזוי ארום ארום מיין הי־טעל*), קומט צו נעהן א „ביק", נעמט מיך אראפ פונ'ם קעסטעל. פיהרט מיך נאנץ פיין אוועק אין פאליציי־צירקעל, וואו איך האב נעמוזט איינלייגען א נעלט־ערבות, כדי פון דארט ארויסנעהן. וויים איך וואס: קיין זאך העלפט ניט. אין קארעא פלענט מען מיך אלע צוויי טאג ארעסטירען. אזוי איז נעווען אין מאנדזשוריע. וועו איך בין דאס לעצטע מאל נעווען אין יאפאן, פאל איך אריין אין טורמע מיט דעם אויסרייד נאר, אז איך בין א רוסישער שפיאן. איך האב דאס, פארשטעהט זיך, ניט אויסנעטראכט, איך בין אבער פארט צולויעב דעם אריין אין טורמע. ס'וועט מיר שוין קיין זאך ניט העלפען. ס'איז מיר שוין, ווייזט אויס, באשערט צו שפילען די דאלע פונ'ם שילאן־ארעסטאנט. דאס איז א מין נביאות.

איך האב אמאל פארהיפנאטיזירט א „ביק" אין דעם פארק באסטאן קאמאנס. ס'איז שוין נעווען נאך האלבער נאכט און ער האט מיט מיר נעקענט טאן וואס ער וועלט; און איידער ער האט מיך אפגעלאזט האט ער מיר נאך נעגעבען א זילבערנע מטבע און אליין נענעבען דעם אדרעס פון א נאכטיגען רעסטאראן. אין בריסטאל, ניו דזשורסי, האט מיך א „ביק" נעכאפט און צוריק אפגעלאזט; נאט ווייסט דעם אמת, אז ער האט נעהאט נענוג גרונד מיך איינזעצען אין טורמע. ער האט פון מיר נעכאפט אזא קנאק, אז אין זייז נאנצען לעבען, מעג איך שווערען, האט ער נאר פון קיינעם אזוי ניט נעכאפט. פאסירט האט דאס אזוי. ארום האלבע נאכט „פארצווענקעווע" איך א פראכט־צוג, וואס פארט פון פילא־דעלפיע. די קאנדוקטארען שליידערן מיך ארונטער. דער צוג שלעפט זיך אזוי פאמעלאך צווישען א פלאנטער פון רעלסען און אייזענבאהן וווייכעם אינ'ם פראכט־וואקזאל. „פארצווענקע" איך

*) דושעק לאנדאן איז נעווען א סאציאליסט.

דעם צוג נאר אמאל אוז מען שלייערט מיך ווידער ארונטער. איך האב זיך נעמוזט ארויפכאפען אוז פארען „אינדרויסען": דאס איז נעווען א דירעקטער צוג אוז אלע טירען פון די וואגאנען זיינען נעווען צונעשלאסען אוז פאר'חתמ'עט.

בעת דער קאנדוקטאר האט מיך דעם צווייטען מאל ארונטער־גענשלייערט, ניט ער מיר א נאנצע לעקציע. ער זאגט מיר, אז איך ריזיקיר מיט מיין לעבען, אז דער פראכט־צוג לויפט זעהר שנעל. ענטפער איך איהם, אז איך בין אליין אויך צוגעווענהנט צו פארען שנעל. עס האט אבער ניט נעהאלפען. ער טעהנ'ט, אז ער וועט מיר ניט ערלויבען צו באנעהן זעלבסטמארד אוז איך האב נעמוזט אראפטאנצען. מיט'ן קאפ אין דער ערד. איך „פארצווועקעווע" אבער דעם צוג צום דריטען מאל אוז קריך אריין צווישען די שוך־קלעצלאר. אט די שוך־קלעצלאר זיינען נעווען די קורצעסטע קלעצ־לאר, וואס איך האב וועז נעזעהען. איך רעד ניט וועגען די אי־זערנע שוך־קלעצלאר, וואס פאראייניגען זיך מיט אזא באהעפטונגס־האקען אוז קלאפען אוז רייבען איינס אויפ'ן אנדערז; איך רעד דא פון יענע שפאלען וואס שטארצען ארויס ביי די ברענען פון די וואגאנען עטוואס העכער פון די שוך־קלעצלאר. פארט עמיצער אויף די שוך־קלעצלאר, שטעלט ער זיך אויף אט די ארויסגעשטאר־צטע ברענען, איין פוס אויף איין ברעג, דעם צווייטען אויף א צווי־טען ברעג, אוז די שוך־קלעצלאר קומען אוים צווישען זיינע פיס עטוואס נידעריגער.

די ברענען אבער אויף וועלכע איך האב זיך איצט ארויפנע־כאפט זיינען ניט נעווען יענע ברייטע גאסט־פרייגדליכע ברענען, וואס פלענען נעווענהנליך ארויססטארטשען פון די פראכט־וואגאנען. ניין, זיי זיינען נעווען זעהר שמאל — אפשר א צאל אדער אנ־דערטהאלבען צאל די בריים. אפילו קיין האלבע פאדעשווע האב איך אויף זיי ניט נעקענט ארויפשטעלען. ווידער האב איך ניט נעהאט קיין זאר אז וואס זיך אנכאפען מיט די הענט. אמת טאקע, עס זיינען נעווען די עקען פון די צווייי פראכט־וואגאנען; די עקען זיינען אבער נעווען פלאך אוז פערפענדיקולאר. ס'איז ניט נע־

וועז קיין הענטלאך, קיין זאך ביי וואס זיך אנכאפען. איך האב נאר געקענט צודריקען מיינע דאלאניעס צו די עקען פון די וואנא־נען און זיך אביסל אויפהאלטען. דאס וואלט אויך גוט געווען וועז איך זאל געווען האבען אויף וואס צו שטעהן, די ארויס־סטאר־צענדע ברענגען זאלען נעווען זיין נענוג ברייט.

בעת דער צוג איז ארויס פון פילאדעלפיע, האט ער זיך אנ־גענאנגען הינטערצוויאגען. ערשט דאמאלט האב איך פארשטאנען, וואס דער קאנדוקטאר האט געמיינט מיט'ן זעלבסט־מארד. דער צוג איז געלאפען אלץ שנעלער און שנעלער. דאס איז נעווען א דירעקטער פראכט־צוג און זיך אין ערגעץ ניט געדארפט אפשטע־לען. אויף יענעם טייל פון דער פענסילוויניע־ליניע ציהען זיך פיער פאר רעלסען און מיין מזרח־צוג האט זיך ניט געדארפט האנה'ן טאמער וועט איהם אנקומען אנטקענען א מערב־פראכט־צוג; קיין מזרח־שנעל־צוג האט איהם אויך ניט געדארפט אריבערי־אגען. די גאנצע ליניע איז נעווען פריי פאר אונזער פראכט־צוג. איך בין נעווען אין א זעהר אומזיכערער לאגע. איך בין געשטאנען מיט די שפיץ־פינגער אויף יענע ארויסגעשטארצעטע שמאלע ברעגען און זיך מיט די דאלאניעס אנגעשפארט אויף די פלאכע עקען פון די וואנ־גאנען. און די וואגאנען האבען זיך באוועגט און יעדערער באזונדער אויף אן אינדיווידועלען שטייגער, ארויף און ארא־, אהער און אהין. האט איהר אמאל געזעהען א רייטער אין א צירק, וואס שטעהט אויף צוויי פערד, מיט איין פוס אויף יעדען פערד? אט דאס האב איך טאקע דאמאלט נעטאן מיט א פאר אונטער־שיידען. דער רייטער אין א צירק האט די לייצעז און האלט זיך אן זיי אן, איך האב נארניט געהאט. ער שטעהט מיט דער נאנ־צער פארעשוועי, איך בין נאר געשטאנען מיט'ן ברעג פון מיין פא־דעשווע. ער בייגט איין זיינע פיס, זיין קערפער אוי דערפון אליין פיהלט ער זיך שוין שטארקער און קריגט א נידעריגערן גראוויטעטס־צענטער און שטעהט דארום פעסטער, איך האב אבער נעמוזט שטעהן גלייך, האלטען גלייך מיינע פיס. ער פארט פארואים מיט'ן פנים, איך פאר מיט דעם פנים צו דער זייט. און וועז ער פאלט

אראפ, טוהט ער זיך נאר א קאטשע אין זעג־שטויב, איך וואלט אבער צומאלען געווארעז אויף פיץ־פיצלאך וועז איך פאל אונטער די רעדער.

אוז דער צוג לויפט, ברומט אוז קוויטשעט, הוידעט זיך ווילד ביי יעדער נייער וועגדונג, דונערט אריבער יעדער בריקעל, איין עק וואגאז שפרינגט אונטער, דער עק פונ׳ם צווייטען וואגאז לאוז זיך אראפ, איינער שטויסט רעבטס א צווייטער לינקס. איך האלט אין איין מתפלל זיין דער צוג זאל זיך אפשטעלען. דער צוג שטעלט זיך אבער ניט. ער דארף זיך ניט אפשטעלען. דאס ערשטע, לעצטע אוז איינציגע מאל האט מיר דער וועג דערעסען ביז די ביינער. איך פארלאז די שוץ־קלעצלאך אוז פרוביר זיך ארויפכאפען אויף א זייטיגען לייטערל. די ארבייט איז זעהר אומזיכער. דעם ערשטען מאל טרעף איך אז א וואגאז, וואו מען זאל אזוי ניט קענען זיך אנכאפען אדער אנשפארען א פוס.

דער לאקאמאטיוו טוהט א פייף אוז איך דערפיל אביסעל אז אפהאלט אין דער שנעלקייט פונ׳ם צוג. איך וויים, אז דער צוג דארף זיך ניט אפשטעלען נאר איך באשלים אבער אראפטאנצען אויב נאר דער צוג וועט זיך נענוג אפהאלטען. פונקט אט דא טוהט זיך דער צוג א דרעה אויף א האלב־קייל־עכדיגע וועגדונג, פארט אריבער א בריקעל פון עפעם א קאנאל אוז שניידט זיך גלייך אריין אין דער שטאט בריסטאל. אט די קאמבינאציע פארורזאכט א קלענערע שנעליגקייט. איך טשעפע זיך אן אינ׳ם ווינטינען לייטער אוז ווארט. איך וויים ניט אז דאס דערנעהענטערן מיר זיך צו דער שטאט בריסטאל. איך וויים אויך ניט צוליעב וואס דער צוג האלט אפ זיין שנעליגקייט. איין זאך וויים איך: איך וויל אראפטאנצען. איך שטרענג אן מיינע אויגען אין דער פינסטערניש אפצוזוכען עפעם א גאס, וואס דער צוג שניידט דורך, כדי אהין אראפצוטאנצען. מיין וואגאז איז כמעט געווען אויפן צווייטען עק פונ׳ם צוג אוז איידער מיין וואגאז איז אריין אין שטאט איז שוין דער לאקאמאטיוו געווען פון יענער זייט סטאנציע אוז אנגעפאנגען לויפען.

נאר אט איז א נאס. עס איז צו פינסטער. מען קען ניט וועהן ווי ברייט זי איז, און וואס עס טוהט זיך אויף דער צווייטער זייט. איך וויים, אז איך דארף די גאנצע נאס אויב איך וויל נאר בלייבען שטעהן אויף די פיס נאכדעם ווי איך מאנץ אראפ. איך וואלף זיך אראפ אויף דער נעהענטסטער זייט פון נאס. מיט די ווערטער: „איך וואלף זיך אראפ" מיין איך אט וואס: ראשית, אזוי ווי איך שטעה אויפ'ן לייטער טוה איך א הוידע מיין גאנצען קערפער פאראויס אין דער זעלבינער ריכטונג וואוהין דער צוג לויפט כדי מיין קערפער זאל א פליה טאן צוריק וואס ווייטער ביים אראפלאזען. אט אזוי הוידע איך זיך אהין און צוריק. אהין און צוריק און לאז זיך אפ און בעת מעשה גיב איך זיך אזא בויג צו־ריק־צו ווי, למשל, איך זאל וועלען זיך אויסציהען אויף דער ערד נאזענדיג. דאס טוה איך מהר ניט צוליעב דעם, כדי צו מנצח זיין, אויף ווי פיעל דאס איז נאר מעגליך, דעם פארוועדטס־שטויס וואס דער לויפענדער צוג מראנט אריבער צו מיין קערפער. וועז מיינע פיס האבען באריהרט די ערד איז מיין גאנצער קערפער נעווען אויסגעבויגען צוריקוועגס אויף א פינף־אוץ־פערציג גראד. אט אזוי האב איך פארקלענערט דעם פארוועדטס־שטויס, און וועז מיינע פיס זיינען אראפ בין איך ניט געפאלען נאזענדיג צו דער ערד. מיין קערפער האט זיך באלד א נלייך געטאז און נאכדעם אננעפאננען זיך אויסבויגען פארוועדטס. באמת איז נאר מיין נאנצער קערפער אונטער דער ווירקונג פון אט דעם פארוועדטס־שטויס, בעת מיינע פיס פארלירען אט דעם אימפעט, ווייל זיי בא־ריהרען די ערד. איך מוז אבער דעם זעלבען אימפעט איבערנעבען די פיס אויך — א ניט פאל איך. הויב איך זיי אויף און לויף אזוי שנעל נאר ווי מעגליך, כדי זיי זאלען שטענדיג זיין אונטער מיין קערפער, וואס ציהט זיך אלץ פאראויס. דער סוף איז נעווען, אז איך בין נעפלויגען ווי א פייל פון א בויגען פון איין עק נאס ביז דעם צווייטען. איך האב מורא נעהאט זיך אפשטעלען — א ניט פאל איך מיט'ן פנים צו דער ערד. איך האב נעמוזט לויפען.

אס אזוי פליה איך, ניט ווילענדיג, ווי א באמבע פון א הער־

מאַט אוֹן דאַנה וואַס אויף דער צווייטער זייט גאַס שטעהט, אפשר, חלילה, א שטיינערנע וואַנט אַדער א טעלעגראַף־סלופּ. פונקט אין דער רגע טוה איך זיך אָן עפּעס א קלאַפּ. א צרה איז מיר! איך דערוועה דאַס פונקט אין דער רגע וועז דער אומגליק טרעפּט. ראַס איז נעווען א „ביק", וואַס איז דאַרטען געשטאַנען אין דער פינסטערניש. פאַלען מיר אום ביידע, קאַטשען זיך איבער אייז־אַל אוֹן נאַר א מאַל; דער אוטאַמאַטישער פּראַצעס איז אויף אזוי פיעל נעווען אַנטוויקעלט אין אַט דער געמיינער בריאה, אז ווי נאַר מיר האַבען זיך צוגעצקעט, האַט ער מיר גלייך אַנגעכאַפּט אוֹן מיך שוין די נאַנצע צייט ניט אַרויסגעלאַזט פוֹן די הענט. ביידע האַבען מיר נעכאַפּט א רעכטען בענטש, אוֹן וועז ער האַט זיך אויפגעשטעלט, האַט ער נאַר אַלץ צוגעהאַלטען א טרעמפּ, פּרי־ערליך ווי א לעמעלע.

אויב דער „ביק" האַט פּאַרמאַנט עפּעס אַביסעל פּאַרשטעלונגס־קראַפּט, האַט ער מיך געמוזט באַטראַכטען פּאַר א רייזענדען פוֹן פּרעמדע עולמות, פּאַר א מענשען פוג'ם שטערן מאַרס, וואַס איז נאַר וואַס אַראַפּגעפאַלען; אין דער פינסטער האַט ער מיך ניט געזעהען אַראַפּטאַנצען פוג'ם צוג. זיינע ערשטע וועדטער זיינען טאַקע געווען: „פוֹן וואַנען ביסטו אהער אַראַפּגעפאַלען?" נאַכ־דעם האַט ער א זאַג נעטאַן: „איך האַב שטאַרק בדעה דיך אַרייג־פאַקען". דעם לעצטען נעדאַנק, גלויב איך, — האַט ער אַרויסגע־זאַגט אוטאַמאַטיש. באַמת אַבער האַט דער „ביק" גאַהאַט א גוט הארץ, ווייל נאַכדעם ווי איך האַב איהם דערצעהלט א „פּזמון" אוֹן אַביסעל נעהאַלפּען אַפּרייניגען זיינע מלבושים, האַט ער מיר געגעבען צייט ביז'ן נעקסטען פּראַכט־צוג אַפּצופּאַרען פוֹן שטאַט. איך האַב אַבער אויסגענומען צוויי תנאים: ראשית, מוז דער צוג זיין א מזרח־צוג, צווייטענס, טאַר דאַס ניט זיין קיין דירעקטער פּראַכט־צוג מיט אַלע מירען פּאַר'חתמ'עט אוֹן פּאַרשלאַסען. ער האַט דערצו אויך מסכים געווען. אַט אזוי בין איך נצול געוואָרען פוֹן מורמע אויפ'ן נרונד פוֹן דעם בריסטאַלער אַפּמאַר.

אַט דערמאַן איך זיך נאַר א נאַכט, טאַקע אין יענעם געגענד,

וואו איך בין נצול געווארעז, זיך ארויסגענליטשט פון א צווייטען „ביק". וועז איך טרעף אט דעם „ביק" צוקוועטש איך איהם, וויל איך בין געפלויגען פון אויבען אראפ, זיך ניט אננעהאלטען אן קיין זאך, דערצו נאך זיינען עטליכע אנדערע „ביקעם" געווען סדהכל איין שפאן הינטער מיר, נרייט מיך א כאפ צו טאן. פאסירט האט דאס אזוי. דאמאלט האב איך געוואוינט אין עפעם א שטאל אין וואשינגטאן. אליין בין איך מיר געווען דער „באלעבאם" איבער דער גאנצער שטאל, און דערצו האב איך נעהאט א סד דערעם פון די פערד. פאר אזא באקוועמליכקייט פלעג איך אלע אינדערפריה אכטונג געבען אויף די פערד. איך וואלט דארטען נאך געווען אן געווען וועז ניט די „ביקעם".

עפעם איינמאל אין אבענט, ארום ניין א זיינער קום איך אין שטאל אריין שלאפען אן טרעף דארטען א צוהיצטע חברה שפילען אין קארטען. דאמאלט איז גראד געווען א מארק־טאג אן אלע נעגערס האבען געהאט גלט. ס'וואלט ניט געווען שלעכט אפצומאלען דעם גאנצען פלאץ. דער שטאל איז ארויסגענאנגען אויף צוויי גאסען. איך קום אריין דורכ'ן פראנט, נעה דורך דעם קאטאר אן כאפ זיך אריין אין עפעם א מין דורכגאנג צווישען צוויי רייהען שטאלען אין דער גאנצער לענג פון דער געביידע, וואס פיהרט בין דער צווייטער גאס. אין סאמע מיט פון אט דעם דורכגאנג, ביי דער שיין פון א גאז לעמפל, צווישען רייהען פערד, זיינען געווען ארום פערציג נעגערס. נעה איך אויך צו זיי צו אן שטעל זיך קוקען. איך בין אן ענגליאבין, שפילען קען איך ניט. עפעם איינעם א נעגער האט דאס מזל געהאלטען אין איין שיינען: מיט יעדען קאז האט זיך זיין באנק פארגרעסערט אויף צוויי מאל אזוי פיעל. א היבש ביסל מטבעות זיינען גלעגען איף דער ערד. ס'איז פשוט געווען באצויבערענד. מיט יעדען גאנג האט יענער נעגער, דער באנקיר, אלץ מעהר שאנסען פארלארען צו געווינען. די אויפרעגונג איז געווען א געוואלדיגע. פונקט דאמאלט האבען מיט א דונער זיך אויפגעפראלט ביידע גרויסע טירען, וואס האבען זיך געעפענט צו דער הינטער־גאס.

עטלעכע נעגערס האבען זיך א שאט געטאן צו דער צווייטער טיר. איך שטעל זיך אפ אויף א רגע'לע און טוה א כאפ א זשמעני גע'לט פון דער ערד. דאס איז ניט קיין גנבה: אזוי איז דער מנהג. וועד ס'איז נאר ניט געלאפען האט געכאפט. דורך די אויפ־געפרא'לטע טירען שפארען זיך אריין א גאנצע מחנה „ביקעס". מיר לאזען זיך צו דער צווייטער טיר. אין קאנטאר איז פינסטער אוז דורך דעם שמאלען טירעל קענען מיר אלע מיט אמאל ניט ארויס אין גאס. ארום טירל איז געוואלדען געדיכטלאך. עפעס א נעגער טאנצט ארויס דורך א פענסטער, שלעפט מיט דעם ראהם; נאר איהם טאנצען אנדערע נעגערס. הינטער אונז צווענעוועט שוין די „ביקעס" ארעסטאנטען. איך אוז עפעס א לאנגער נעגער טוהען זיך א לאז צו דער טיר, ביידע מיט א מאל. ער איז א סך העכער אוז שטארקער פון מיר, טוהט ער מיך א דרעה אוז לויפט ארויס דער ערשטער. אין דער רגע טוהט מען איהם א כמאליע איבער'ן קאפ מיט א פאליציי שטאק אוז ער פאלט אום ווי א געקוילעטער אקס. אן אנדער מחנה „ביקעס" האבען געוואלדט אויף אונז פון דרויסען. מיט די הענט, האבען זיי געוואוסט, קענען זיי אונז ניט אפהאלטען, האבען זיי געארבייט מיט די שטעקענס. איך קוליע זיך איבער אויפ'ן נעפאלענעם נעגער, טוה זיך טאקע אויף איהם א דרעה, כאפ זיך דורך צווישען די פיס פון א „ביק" אוז בין שוין פריי. נו־נו, האב איך דאס געמאכט א ויברה! פארואוים פאר מיר איז געלאפען עפעס א דארינקער מולאטע, טוה איך זיך א נעהם אין זיין ריכטונג. די שטאט האט ער געקענט בעסער פון מיר, אוז געוואוסט האב איך, אז וואו ער לויפט איז גוט. ער האט אבער עמיינט אויף מיר, אז דאס לויפט איהם נאך א „ביק". הינטער זיך האט ער ניט א קוק געטאן. ער איז געלאפען. א ענ־זינטער בין איך נעווען מיט געזונטע לונגען, לויף איך הינטער איהם אוז שטעל זיך ניט אפ אויף א רגע. ער איז שיער ניט צוועצט געוואלדען לויפענדיג. ענדליך הויבט ער אן צו הינקען, פאלט אויף די קניע, ווי איינער רעדט, איך בין ביי דיר אין די הענט, טוה מיט מיר וואס דו ווילסט. וועז ער האט אבער אנטדעקט, אז איך

בין ניט קיין „ביק", בין איך פון זיינע הענט נצול נעווארעז נאר דערפאר, וואס ער איז געבליבען אהז אטעם.

אט דערפאר בין איך אוועק פון וואשינגטאז — ניט צוליעב'ז מולאט, נאר צוליעב די „ביקעם". איך בין אוועק צום וואקזאל אוז ארויפגעטאנצט אויף דער ערשטער בלינדער פלאטפארם פון א פענסילווייניע שנעל־צוג. וועז דער צוג האט אננעפאנגען צו נעהז ווי עס באדארף צו זיין אוז איך האב באמערקט זיין שנעלינקייט, איז מיר נעווארעז עפעס קאלעמוטנע אויפ'ן הארצעז. דאס איז נע־ווען א ליניע פון פיער פאר רעלסעז, ווא־ דער צוג שעפט אז וואסער לויפענדיג. באקאנטע טרעמפם האבעז מיר נעווארענט נאך מיט א צייט צוריק קיינמאל זיך ניט ארויפבאפעז אויף דער ערשטער פלאט־ פארם פון א צוג, וואס שעפט אז לויפענדיג וואסער. איך ווייל דאס דא ערקלערעז. צוויישעז די רעלסעז זיינעז דא פלאכע מעטאלענע קארעטקעם. בעת דער לאקאמאטיוו לויפט זיך זיין וועג איבער אט די קארעטקעם, לאזט זיך ארא־ף אין זיי אזא איינגעבוינענע רינע. דער רעזולטאט איז, אז די וואסער לויפט אריין דורך אט דער רינע אוז פילט אז דעם קעסעל.

זיץ איך אזוי אויף דער בלינדער פלאטפארם ערנעז אויפ'ן וועג צווישעז וואשינגטאז אוז באלטימאר אוז דערפיל עפעס א דיגינקער שפרייעלע פאנגט אז אנצופילעז די לופט. וואס האדט דאס מיד? אוז ס'קומט מיר ארויף אויפ'ן נעדאנק, אז דאס שע־ פעז וואסער לויפענדיג איז נאר ניט אזוי שלעכט אוז ס'איז נאר א נעכטיגער טאג דער נאנצער טאראראס וועגעז אט דעם ענין. וואס פאר א באטרעף האט אזא קליין שפרייעלע? נאכדעם האב איך אננעהויבעז צו באוואונדערז די נאוונות פון דער ערפינדונג. אט דאס הייסט אז אייזענבאז! וואס פאר א פארגלייך איז דאס מיט דיינע פרימיטיווע מערב־אייזענבאנעז, וועז — פונקט דאמאלט איז דער קעסעל פול געווארעז אוז די קארעטקעלאך זיינעז מיר נאך ניט נעהאט אריבערגעפארעז. א שטראס וואסער איז אריבער נעפלא־ סעז פונ'ם קעסעל גלייך אויף מיר. איך בין דורכגענעצט געווארעז בין די ביינער ווי איך וואלט נאר וואס נעווענ ארויס פון א טייך.

דער צוג קומט צו קיין באלטימאר. ווי דער שטייגער איז אין די גרויסע מזרח־שטעט ציהט זיך די אייזענבאהן ליניע דורך דער שטאט עטוואם נידעריגער פון די גאסען אויף א מין איינגענראבענעם וועג. אט געהט שוין דער באן צו צום באלויכטענעם וואקזאל. איך קארטשע זיך צונויף ווי נאר איך קען אויף מיין פלאטפארם. באמערקט מיד אבער אן אייזענבאהן זשאנדאר און פאנגט מיד אן צו יאגען. צו איהם שטעהען צו נאך א פאר. מיר זיינען שוין אויף יענער זייט וואקזאל און איך לויף גלייך מיט די רעלסען. דא בין איך עפעס אין א מין פאסטקע. אויף ביידע זייטען פון דער ליניע שטעהען הויכע וועגט. וועג איך פאנג למשל אן צו קלעטערן און עס גיט זיך מיר ניט איין — פאל איך דאך גלייך אריין צו די „ביקעס" אין די הענט. לויף איך אלץ און לויף, זוך אויף די וועגט טאמער וועל איך געפינען עפעס א באקוועם פלאץ ארויפצוקלעטערן. ענדליך דערזעה איך אזא פלאץ. דאס איז געווען אויף דער צווייטער זייט פון א בריקל וואס האט פאראיינigt די איבערגעהאקטע נאס. איך קלאמער זיך איין אן דער וואגט מיט די הענט און פים און קלעטער. נאר מיר קלעטערן די דריי אייזענבאהן „ביקעס".

אויבען בין איך געבליבען שטעהן אויף עפעס א לוידיגען פלאץ. אויף איין זייט איז אט דער פלאץ געווען אפגעטיילט פון דער נאס מיט עפעס א נידעריגער וואגט. זיך צוקוקען און אויספארשען איז ניטא קיין צייט. איך לויף צו דער וואגט און טוה א שפרונג. און טאקע אט דא בין איך אזוי נבהל ונשתומם געווארען ווי נאר קיינמאל ניט אין מיין גאנצען לעבען. געווהנטיילך קלעטר מען אן א וואגט איז אויף דער צווייטער זייט אזוי הויך ווי אויף דער פערערשטער. אנדערש איז אבער נעווען אט די וואגט. דער לעערער פלאץ איז געווען פיעל העכער פון דער נאס־פלאכע. אויף מיין זייט איז די וואגט טאקע געווען נידעריג. אויף דער צווייטער זייט — מילא, איך טאנץ אריבער. האלט זיך אין נאר ניט אן און מיר דוכט איך פאל און פאל ערגעץ אין אן אפגרונט. אונטען, אויפ'ן טראטואר אונטער דער שיין פון א גאסען־לאמפ איז נע־

שטאנען א „ביק". איך גלויב, ס'איז געווען א צעהן פוס ביז'ן טראטואר, נאר אינ'ם אימפעט פליהענדיג אין דער לופטען, האב איך געמיינט, אז ס'איז צווי מאל אזוי פיעל.

איך גלייך זיך אויס און קוק ארונטער. אין אנפאנג האב איך געקלערט אז איך פאל גלייד אויפ'ן „ביק". מיינע קלייד־ער האבען איהם טאקע אביסעל באריהרט, בעת איך בין אראפ מיט אזא עקספלאדירענדען אימפעט. איך חדוש זיך פארוואס ער איז ניט געבליבען טויט אויפ'ן ארט פאר שרעק, מחמת ער האט אפילו ניט געהערט בעת איך האב אראפגעטאנצט. דא האט זיך ווידער אי־בערגע'חזר'ט די קונץ פונ'ם מארס־מענשען. דער „ביק" האט זיך ניט א כאפ געטאן, ער האט זיך נאר א רוק געטאן אן א זייט, ווי א פערד פון אן אוטאמאביל; ערשט נאכדעם האט ער זיך נאר מיר א לאז געטאן. איך שטעל זיך אבער ניט אפ צו ערקלערען די זאך, לאז דאס איבער צו מיינע פארפאלגער, וועלכע זיינען גלייך נאך מיר אראפגעשפרונגען. איך האב ארויסגעיאגט פון זיך די נשמה. איך לויף פארבי איין גאס, א צווייטע, פארדרעה אין א דריטער און בין אויסגעטרוקענט געווארען.

הכלל איך האב פארטאכלעוועט א פאר מטבעות פונ'ם נעלט, וואס איך האב אויפגעקליבען ביי דער שפיל, צו'פטר'ט א שטונדע צייט און בין צוריק אוועק צום אייזענבאהן־איינשניט ניט ווייט פון די וואקזאל־לאמפען. איך ווארט שוין אויף א צווייטען צוג. איך האב זיך אביסעל בארוהיגט, נאר צוליעב מיינע נאסע בגדים האט מיר אנגעהויבען צו קלאפען א צאן אן א צאן. ענדליך איז אנגעקומען א צוג צו דער סטאנציע. איך ווארט אביסעל צו אין דער פינסטער און כאפ זיך ארויף אויפ'ן אפענהענדען צוג, בין שוין איצט פארזיכטיג און זיץ שוין אויף דער צווייטער בלינדער פלאטפארם. איך האב שוין גענוג וואסער געשעפט לויפענדיג. פערציג מיל איז דער צוג אפגעלאפען בין דער ערשטער סטאנציע. איך גיה אראפ אויף עפעס א ליכטיגען וואקזאל, וואס איז מיר מאדנע באקאנט. איך בין צוריקגעקומען קיין וואשינגטאן.

אינ'ם רעש אין באלטימאר, בעת איך האב זיך אזוי געדרעהט

איבער די גאסען אהער און אהין, אנטלויפענדיג פון דער פאליציי, בין איך צוטומלט געוואָרען. דעם צוג האָב איך געכאפט אין א פארקערטער ריכטונג. איך האָב פארלוירען א גאנצע נאכט, בין נאָם געוואָרען דורך־און־דורך, זיך ארומגעיאגט און אנטלאפען פונ'ם טויט, און נאָר די אלע צרות און שלעק בין איך ערשט ווידער דאָרט פון וואנען איך בין אנטלאפען. אך ניין, דאָס לעבען אויפ'ן וואנדער וועג איז ניט קיין צוקער־לעקאכל. איך בין שוין אבער צוריק אין שטאל ניט געגאנגען. איך האָב דאָרט א כאפ געטאָן א היבשע מטבע, און ס'האט זיך מיר ניט געגלוסט זיך צו רעכענען מיט די נעגערס. כאפ איך דעם נעקסטען צוג. איבערבייסען האָב איך שוין נעגעסען אין באלטימאר.

ע נ ד ע.

JEWISH PUBLIC LIBRARY, TORONTO

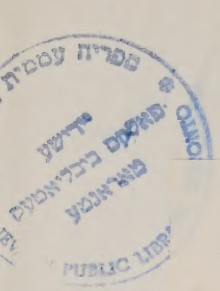

Toronto Jewish Public Library

THIS BOOK MAY BE KEPT 21 DAYS

and may be renewed once, if no application has been registered for it.

A fine of 4 cents a day is charged, if the book is kept after the last

JKJ/KP Jw853

.S7ll JV3

1 227

2,337

JUN 27 '71

NOV 14 '71

AUG 19 '77

JUL 19 '80

OCT 16 '81

FEB 20 1984